

PAULO COELHO, scriitor brazilian, născut la Rio de Janeiro în 1947. Înainte de a deveni unul dintre cei mai de succes romancieri ai lumii și un veritabil fenomen al culturii de masă, a fost un hippie rebel, apoi autor dramatic, director de teatru, jurnalist, poet. În 1986 face pelerinajul la Santiago de Compostela, eveniment care i-a marcat viața și cariera literară. Deși profund atașat de Brazilia natală (își scrie operele la calculator, în fața oceanului, în vila sa de la Copacabana), romanele lui dezvoltă drame universale, valabile oriunde și pentru oricine, ceea ce explică primirea entuziastă de care se bucură pe toate meridianele. Cărțile lui Paulo Coelho, traduse în 56 de limbi și editate în 150 de țări, s-au vândut în zeci de milioane de exemplare. Este consilier special UNESCO în cadrul programului „Convergențe spirituale și dialoguri interculturale”, membru al comitetului director al Fundației Shimon Peres, al Schwab Foundation for Social Entrepreneurship, al Lord Menuhin Foundation. Distins cu numeroase premii (printre care premiul german Bambi 2001, acordat personalității culturale a anului, premiul italian Fregene pentru literatură) și importante distincții (cavaler al Legiunii de Onoare din Franța, martie 2000; Ordinul Rio Branco, Brazilia etc), membru al Academiei Braziliene de Litere (din 28 octombrie 2002). Fondator al Institutului Paulo Coelho, care acordă ajutoare îndeosebi copiilor și bătrânilor din păturile defavorizate ale societății braziliene. Colaborator permanent al unor reputele ziare, printre care *Corriere della Sera* (Italia), *El Semanal* (Spania), *Welt am Sonntag* (Germania), *The China Times Daily* (Taiwan).

Opere principale: *Pelerin la Compostela* (1987); *Alchimistul* (1988); *Walkiriile* (1992); *La râul Piedra am șezut și-am plâns* (1994); *Al cincilea munte* (1996); *Manualul războiului luminii* (1997); *Veronika se hotărăște să moară* (1998); *Diavolul și domnișoara Prym* (2000); *Unsprezece minute* (2003); *Zahir* (2005). Numeroase dramatizări, CD-uri și jocuri electronice după cărțile sale. Drepturile de ecranizare pentru *Alchimistul* au fost achiziționate de Warner Brothers, scenariul și regia fiindu-i încredințate actorului Laurence Fishburne (*Matrix*).

PAULO COELHO

Zahir

Traducere din portugheză de
GABRIELA BANU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta colecției RĂZVAN

LUSCOV

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COELHO, PAULO

Zahir / Paulo Coelho; trad. din portugheză de
Gabriela Banu. - București: Huihanitas, 2005
ISBN 973-50-1060-7

I. Banu, Gabriela (trad.)

821.134.3(81)-31=135.1

PAULO COELHO,
O ZAHIR

© Paulo Coelho, 2005

Această ediție a fost publicată cu acordul Sânt
Jordi Asociados, Barcelona (Spania) Toate
drepturile rezervate, [http: // www.paulocoelho](http://www.paulocoelho.com)
.com

© HUMANITAS, 2005, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS Piața Presei Libere
1,013701 București, România tel. 021/3171819, fax
021/3171824 [NsAjwww.humanitas .ro](mailto:NsAjwww.humanitas.ro) Comenzi
CARTE PRIN POȘTĂ: tel. 021/311 23 30, fax 021/313
50 35, C.P.C.E. - CP 14, București e-mail:
cpp@humanitas.ro w [www.librariilehumanitas .ro](http://www.librariilehumanitas.ro)

ISBN 973-50-1060-7

*O, Mărie, cea zămislită fără de
prihană,
roagă-te pentru noi,
cei care ne îndreptăm către Tine.
Amin*

"W.

*„Dacă unul dintre voi are o sută de oi și pierde una,
își va lăsa cele nouăzeci și nouă de oi pe câmp
pentru a se duce după aceea care s-a pierdut,
și nu se va întoarce până ce n-o va găsi?”*

Luca, 15,4

*Când vei pleca înspre Itaca,
fie-ți lunga călătorie
plină de aventuri, plină de învățăminte.*

Nu te teme de Lestrigoni și de Ciclopi, nici de furiosul
Poseidon;*

*nu-i vei întâlni în drumul tău dacă
te vei înălța cu gândul, dacă simțirea-ți
nicicând nu îți va părăsi trupul și spiritul.
Lestrigoni și Ciclopi, nici furiosul Poseidon
nu îți vor ieși în cale
dacă tu însuși nu-i vei purta cu tine-n suflet,
dacă nu-ți vei așeza sufletul înaintea pașilor lor.*

*Sper ca drumul să-ți fie lung,
Fie-ți multe diminețile de vară,
Iar plăcerea de a zări primele porturi
Să-ți aducă o bucurie de nespus.
încearcă să vizitezi emporiul** Feniciei,
culege tot ce e mai bun.
Du-te în orașele Egiptului,
învață cu un popor ce are-atâtea să te-nvețe.*

* Lestrigoni: populație mitică antropofagă, locuind la poalele vulcanului Etna, au devorat mai mulți dintre însoțitorii lui Ulise (n.tr.).

** emporiu: oraș, nod comercial (n.tr.)

DEDICAȚIE

*Nu pierde Itaca din vedere,
căci ținta ta e să ajungi acolo.
Dar nu-ți grăbi pașii;
e mai bine călătoria-ți să dureze ani,
iar corabia-ți să ancoreze pe insulă
când te vei fi-mbogățit deja
cu tot ce ai cunoscut pe drum.*

*Nu aștepta ca Itaca să-ți dea alte bogății.
Itaca fi-a dăruit deja o călătorie minunată;
fără Itaca, niciodată nu ai fi plecat.
Ți-a dăruit deja totul și nimic nu mai are de dat.*

*Și dacă la sfârșit vei crede că Itaca e săracă,
să nu gândești că te-a înșelat.
Pentru că vei fi devenit un înțelept, vei fi trăit o viață plină,
și acesta este înțelesul Itacii.*

Konstantinos Kavafis (1863-1933)

În mașină, am spus că pusesem punct primei versiuni a cărții mele. Când am început să suim amândoi una dintre crestele Pirineilor, pe care o consideram sacră și unde trăisem deja clipe extraordinare, am întrebat-o dacă nu voia să știe care era tema centrală sau titlul; ea mi-a răspuns că i-ar fi plăcut mult să întrebe, dar că din respect pentru munca mea nu spusese nimic, fusese doar mulțumită, foarte mulțumită.

Eu i-am spus atunci titlul și tema centrală. Ne-am continuat drumul în tăcere și, la întoarcere, am auzit un foșnet; era vântul care se apropia, trecând peste vârfurile copacilor desfrunziți, coborând până la noi, făcând ca muntele să-și arate din nou puterea și magia.

Imediat a venit și zăpada. M-am oprit și am rămas contemplând clipa: fulgii căzători, cerul plumburiu, pădurea, ea alături de mine. Ea, care mi-a fost totdeauna alături, totdeauna.

Mi-a venit să spun în acel moment, dar am amânat, ca să afle numai când va răsfoi pentru prima oară aceste pagini: această carte îți este dedicată ție, Christina, soția mea.

Autorul

Conform scriitorului Jorge Luis Borges, ideea de Zahir vine din tradiția islamică și se apreciază că a apărut prin secolul al XVIII-lea. *Zahir*, în arabă, înseamnă vizibil, prezent, imposibil de a trece neobservat. Ceva sau cineva cu care, odată ce am intrat în contact, ajunge să ne cotopească toate gândurile, până ce nu mai reușim să ne concentrăm asupra altui lucru. Aceasta poate fi considerată sfințenie, sau nebunie.

FAUBOURG SAINT-PfeRES,
Enciclopedia fantasticului, 1953

*Sunt un om
liber*

Ea, Esther, corespondent de război, sosită de curând din Irak pentru că invazia acestei țări trebuie să înceapă dintr-o clipă în alta, 30 de ani, căsătorită, fără copii. El, un bărbat neidentificat, de vreo 23 sau 25 de ani, brunet, trăsături mongoloide. Amândoi au fost văzuți ultima oară într-o cafenea din Faubourg Saint-Honore.

Poliția a fost informată că se întâlniseră și mai înainte, dar nu se știe de câte ori: Esther spunea mereu că bărbatul — a cărui identitate o ascundea sub numele de Mihail — era cineva foarte important, însă niciodată nu explicase daci era important din punctul de vedere al profesiei de ziarist sau pentru ea, ca femeie.

Poliția a început o anchetă oficială. Au fost avansate ipoteze de sechestrare, șantaj, de sechestrare urmată de omor — ceea ce nu era deloc neobișnuit, întrucât munca ei o obliga mereu să intre în contact cu indivizi care aveau legături cu celule teroriste, era permanent în căutare de informații. Au descoperit că din contul ei bancar fuseseră scoase regulat sume de bani în săptămânile anterioare dispariției: poliția a considerat că asta putea să aibă legătură cu plata informatorilor. Nu-și luase cu ea nici un fel de haine, dar, ciudat, pașaportul a fost de negăsit.

El, un necunoscut, foarte tânăr, fără *cazier*, nici o pistă care să poată duce la identificarea lui.

Ea, Esther, două premii internaționale de jurnalism, 30 de ani, căsătorită.

Soția mea.

Sunt pus imediat pe lista suspectilor și sunt reținut — pentru că refuzam să spun unde fusesem în ziua dispariției. Dar, iată, gardianul îmi deschide ușa și-mi spune că sunt un om liber.

Cum de sunt un om liber? Pentru că în zilele noastre se poate afla orice despre oricine, este de ajuns să dorești o informație și o găsești îndată: unde am utilizat cârdul de credit, care sunt locurile pe care le frecventăm, cu cine ne-am culcat. În cazul meu, a fost mai ușor: o femeie, ziaristă și ea, prietena soției mele, dar "divorțată — și deci fără probleme în a spune că se culcase cu mine — s-a oferit să depună mărturie în favoarea mea când a aflat că fusesem arestat. A adus dovezi concrete despre faptul că fusesem cu ea în ziua și în noaptea dispariției lui Esther.

Mă duc să vorbesc cu inspectorul-șef care-mi înapoiază lucrurile, își cere scuze, afirmă că scurta mea detenție a fost făcută conform legii și că nu voi avea cum să acuz ori să dau în judecată Statul. Eu îi explic însă că n-am nici cea mai mică intenție să fac asta, știu că oricine poate fi bănuit și poate fi pus sub urmărire 24 de ore din 24, chiar dacă nu a comis nici un delict.

— Sunteți liber, îmi spune, repetând vorbele gardianului.

Întreb: nu cumva s-a întâmplat ceva grav cu soția mea? Ea îmi spusese deja că din cauza mulțimii de legături cu lumea terorismului, nu de puține ori simțise cum pașii îi erau urmăriți din umbră.

Inspectorul schimbă vorba. Eu insist, dar el nu-mi spune nimic.

Întreb dacă ea poate călători cu pașaportul și-mi spune că da, că nu comisese nici un delict, de ce să nu poată ieși sau intra liber în țară?

— Atunci este posibil să nu mai fie în Franța?

— Credeți că ați fost părăsit din cauza domnișoarei cu care vă culcați?

Îi răspund că nu e treaba lui. Inspectorul face o pauză, ia o figură serioasă, îmi spune că am fost arestat pentru că acestea sunt procedurile de rutină, dar îi pare rău că soția mea a dispărut. Este și el căsătorit, și chiar dacă nu-i plac cărțile mele (așadar știe cine sunt, nu e așa de ignorant cum pare!), se poate pune în situația mea, își dă seama că trec prin momente grele.

Întreb ce trebuie să fac de acum înainte. Îmi dă cartea lui de vizită, îmi cere să-l informez dacă aflu ceva — e o scenă pe care o vezi în toate filmele, nu mă convinge, inspectorii ăștia știu totdeauna mai mult decât spun.

Mă întrebă dacă l-am întâlnit vreodată pe bărbatul care se afla cu Esther ultima oară când a fost văzută. Îi răspund că știam cum i se spunea, dar că nu îl cunoscusem niciodată personal.

Mă întrebă dacă avem probleme acasă. Îi răspund că suntem împreună de zece ani și că avem toate problemele comune oricărei familii — nici mai multe, nici mai puține.

Întrebă, cu delicatețe, dacă am vorbit recent ceva despre divorț, sau dacă soția mea se gândea să se

despartă de mine. Îi răspund că o asemenea problemă nu s-a pus niciodată, chiar dacă — și-i repet, „ca în orice căsnicie” — mai aveam și dispute din când în când.

Des sau din când în când?

Din când în când, insist.

Întrebă, încă și mai delicat, dacă ea bănuia ceva despre legătura mea cu prietena ei. Îi spun că a fost prima și ultima oară când ne-am culcat împreună. Nu era nimic important, pur și simplu nu aveam cu ce să-mi omor timpul, era o zi plicticoasă, nu știam ce să fac după prânz, jocul de-a seducția ne trezește totdeauna la viață, de aceea arh ajuns până în pat.

— Dumneavoastră ajungeți în pat doar fiindcă o zi este plicticoasă?

Vreau să-i spun că asemenea întrebări nu au legătură cu ancheta, dar am nevoie de complicitatea lui, sau poate voi avea nevoie de el de acum încolo — la urma urmelor există o instituție invizibilă numită Banca Favorurilor — care mi-a fost totdeauna foarte folositoare.

— Păi se mai întâmplă câteodată. N-ai nimic de făcut, femeia este în căutare de emoții, eu caut aventura, și gata. A doua zi, amândoi ne prefacem că nu s-a întâmplat nimic, iar viața merge înainte.

El îmi mulțumește, îmi întinde mâna, și-mi spune că în lumea lui lucrurile nu stau chiar așa. Există plictiseală, și-e urât, și uneori chiar îți dorești să ajungi în pat cu femeia — dar treburile astea sunt mult mai controlate, și nimeni nu face ce-i trece prin cap sau ce vrea el.

— Poate cu artiștii chestiile astea sunt mai libere, comentează el.

Îi răspund că eu cunosc lumea lui, dar nu vreau să fac acum comparații privind părerile noastre

diferite despre societate și despre oameni. Rămân tăcut, așteptând următorul pas.

— Apropo de libertate, puteți pleca, spune inspectorul, cam decepționat de faptul că un scriitor refuză să vorbească cu un polițist. Acum, că vă cunosc personal, o să vă citesc cărțile; am spus că nu mi-au plăcut, dar nu le-am citit niciodată.

Nu era nici prima, nici ultima oară când auzeam asemenea cuvinte. Dar, cel puțin, episodul m-a ajutat să-mi câștig încă un cititor: îl salut și plec.

Sunt liber. Am ieșit din închisoare, soția mi-a dispărut în condiții misterioase, n-am un orar fix de muncă, mă combin cu mare ușurință, sunt bogat, celebru și, dacă într-adevăr Esther m-a părăsit, voi întâlni foarte repede pe cineva care s-o înlocuiască. Sunt liber și independent.

Dar ce este libertatea?

O bună parte din viață am fost înrobite de câte ceva, așadar ar trebui să înțeleg semnificația acestui cuvânt. Din copilărie am luptat pentru ca libertatea să-mi fie comoara cea mai de preț. Am luptat împotriva părinților, care voiau ca eu să devin inginer, nu scriitor. Am luptat împotriva colegilor mei din liceu, care la început m-au ales victimă a glumelor lor perverse, și numai după ce a curs mult sânge din nasul meu și al lor, numai după multe seri în care a trebuit să-mi ascund cicatricile de mama — fiindcă eu trebuia să-mi rezolv problemele, nu ea — am reușit să demonstrez că puteam să iau o chelfâneală fără să plâng. Am luptat să obțin o slujbă din care să pot trăi, m-am angajat furnizor la un magazin de fierărie ca să scap de veșnicul șantaj din familie, „noi îți dăm bani, dar tu trebuie să faci asta și asta”.

Și-am mai luptat — dar de data aceasta fără nici un rezultat — pentru fata pe care am iubit-o în adolescență și care mă iubea și ea; m-a părăsit, pentru că părinții au convins-o că nu am nici un viitor.

Am luptat împotriva atmosferei ostile din ziaristică, următoarea mea ocupație, când primul meu patron m-a lăsat să aștept trei ore și mi-a dat atenție abia când am început să-i rup în bucățele cartea pe care o citea: m-a privit surprins și a văzut că în fața lui se afla cineva în stare să rămână pe poziții și să țină piept dușmanului, calități esențiale pentru un bun reporter. Am luptat pentru idealul socialist și am ajuns la închisoare, am ieșit și mi-am continuat lupta, simțindu-mă erou al clasei muncitoare — asta până i-am ascultat pe Beatles, când mi-am spus că era mult mai distractiv să-ți placă rockul decât Marx. Am luptat pentru dragostea primei, celei de-a doua și celei de-a treia soții. Am luptat ca să am curaj să mă despart de prima, de a doua și de a treia, pentru că iubirea nu rezistase și eu trebuia să-mi urmez calea până ce avea să-mi iasă îh cale persoana ce venise pe această lume ca să mă întâlnească — și care nu era nici una dintre cele trei.

Am luptat ca să am curaj să las munca la ziar și să mă lansez în aventura scrierii unei cărți, chiar știind că în țara mea nimeni nu putea să trăiască din literatură. Am renunțat după un an, după mai mult de o mie de pagini scrise, care păreau absolut geniale, fiindcă nici măcar eu nu reușeam să le înțeleg. Și în timp ce luptam auzeam oamenii vorbind în numele libertății, iar cu cât apărau mai cu foc acest drept unic, cu atât mai înrobiți se dovedeau față de dorințele părinților, față de o căsătorie în care îi promiteau celuilalt că rămân împreună „tot restul vieții”, față de bani, față de regimuri, de proiectele făcute

pe jumătate, de iubirile cărora nu li se putea spune „nu” sau „până aici”, de duminici când erau obligați să ia masa cu cine nu aveau chef. Sclavi ai luxului, ai aparenței de lux, ai aparenței de aparență de lux. Sclavi ai unei vieți pe care nu au ales-o, dar pe care s-au hotărât să o trăiască — fiindcă cineva a reușit să-i convingă că acela era cel mai bun lucru pentru ei. Și-și trăiau așa zilele și nopțile, monoton, într-o viață în care aventura era un cuvânt dintr-o carte sau o imagine la televizor, viață totdeauna înlănțuită, iar dacă li se oferea vreo portiță, spuneau mereu: „Nu mă interesează, nu doresc așa ceva.”

Cum puteau ști dacă doresc sau nu ceva, de vreme ce niciodată nu trecuseră printr-o astfel de experiență? Dar era inutil să întreb: le era cu adevărat frică de orice schimbare în stare să clatine lumea cu care erau obișnuiți.

Inspectorul îmi spusese că sunt liber. Acum sunt liber, dar liber eram și-n pușcărie, pentru că libertatea este în continuare lucrul pe care-l prețuiesc cel mai mult pe lume. Sigur că asta m-a determinat să beau vinuri care nu-mi plăceau, să fac lucruri pe care nu trebuia să le fac și pe care nu le voi repeta niciodată, să am multe cicatrice pe trup și în suflet, să-i rănesc pe unii — cărora am sfârșit prin a le cere iertare, într-o perioadă în care am înțeles că puteam să fac orice, în afară de a obliga pe cineva să mă urmeze în nebunia mea, în setea mea de a trăi. Nu mă căiesc pentru clipele în care am pățimit, îmi port cicatricile ca și cum ar fi niște medalii, știu că libertatea este foarte scumpă, la fel de scumpă ca și sclavia; singura diferență este că o plătești cu plăcere și cu un zâmbet, chiar dacă zâmbetul este udat de lacrimi.

Când ies de la poliție e o zi frumoasă, o duminică plină de soare care nu se potrivește deloc cu starea mea de spirit. Avocatul mă așteaptă afară cu două vorbe de consolare și un buchet de flori. Îmi spune că a telefonat pe la toate spitalele, pe la toate morgile (lucrurile acelea de rutină de câte ori întârzii acasă), dar n-a găsit-o pe Esther. Îmi spune că a reușit să le ascundă ziariștilor locul unde fusesem reținut, îmi spune că trebuie să vorbească cu mine, să pună la punct o strategie juridică ce mi-ar permite să mă apăr de acuzații viitoare. Îi mulțumesc pentru grijă; știu că nu vrea să pună nimic la punct — în realitate nu vrea să mă lase singur, pentru că nu știe cum voi reacționa (dacă mă îmbăt și mă arestează din nou? Dacă fac vreun scandal? Dacă încerc să mă sinucid?) îmi spun că am treburi importante de rezolvat, și că amândoi știm că nu am probleme cu respectarea legii. El insistă, dar eu nu-i dau nici o șansă — în fond, sunt un om liber.

Libertate. Libertatea de a fi îngrozitor de singur.

Iau un taxi până în centrul Parisului, îi cer șoferului să oprească lângă Arcul de Triumf. Pornesc la pas pe Champs-Elysees, înspre Hotel Bristol, unde obișnuiam să iau o ciocolată caldă cu Esther ori de câte ori unul dintre noi se întorcea dintr-o misiune în străinătate. Pentru noi era ca un ritual de întoarcere acasă, o baie în dragostea care ne ținea uniți, deși viața ne împingea din ce în ce mai mult pe drumuri diferite.

Și merg, și merg. Oamenii zâmbesc, copiii se bucură de aceste câteva ore de primăvară în plină iarnă, mașinile curg fără oprire, totul pare în ordine — în afară de faptul că nici unul dintre acești oameni nu știe, sau se prefacă că nu știe sau nu-i pasă că

tocmai mi-am pierdut soția. Oare nu înțeleg cat sufăr? Toți ar trebui să fie triști, să mă compătimizească, să fie solidari cu un om căruia îi sângerează sufletul de dragoste; dar ei continuă să râdă, cufundați în viețile lor mărunte și prăpădite care se înviorează numai la sfârșit de săptămână.

Ce gând ridicol: mulți dintre oamenii cu care îmi încrucșez pașii își simt sufletul sfâșiat, iar eu habar n-am de ce sau cum suferă.

Intru într-un bar să-mi iau țigări, și omul îmi răspunde în engleză. Mă duc la o farmacie să-mi cumpăr niște bomboane de mentă care-mi plac mult, iar vânzătorul îmi vorbește englezește, deși în amândouă cazurile eu am vorbit franțuzește. Înainte de a ajunge la hotel, mă opresc doi băieți sosiți de curând de la Toulouse care vor să știe unde se află un anume magazin, întrebaseră pe mai mulți și rumeni nu înțelegea ce spuneau. Ce-o fi asta? Or fi schimbat limba de pe Champs-Elysees în cele 24 de ore cât am fost arestat?

Turismul și banul sunt în stare de minuni: dar cum de n-am observat mai înainte? Fiindcă de fapt eu și Esther nu ne mai luaserăm ciocolata acolo de multă vreme, deși amândoi călătoriserăm și ne întorseserăm de multe ori în ultima perioadă. Tot timpul avem ceva mai important de făcut. Mereu apare câte o obligație ce nu suferă amânare. Da, iubito, ne vom lua ciocolata data viitoare, întoarce-te repede, știi că azi am un interviu cu adevărat important și nu pot veni la aeroport să te iau, cheamă un taxi, mobilul meu rămâne deschis, sună-mă dacă apare vreo urgență, dacă nu, ne vedem diseară.

Mobilul! Îl scot din buzunar, îl deschid repede, sună de mai multe ori și de fiecare dată îmi sta inima, văd pe micul ecran numele celor care mă caută

dar nu răspund nici unuia dintre ei. Sper că va apărea un „neidentificat”; numai ea ar putea fi deoarece are numărul restricționat, știut doar de vreo douăzeci de persoane care au jurat să nu-l dea niciodată altora. Nu apare, celelalte sunt toate numere ale prietenilor sau colegilor foarte apropiați. Probabil că vor să știe ce s-a întâmplat, vor să ajute (cum anume?), să întrebe dacă am nevoie de ceva.

Telefonul continuă să sune. Să răspund? Să mă întâlnesc cu vreunul dintre ei?

Mă hotărâsc să aștept până ce voi fi înțeles exact ce s-a petrecut.

Ajung la Bristol, pe care Esther îl descria mereu ca pe unul dintre puținele hoteluri din Paris unde clienții sunt tratați ca oaspeți, nu ca niște vagabonzi în căutare de adăpost. Mă salută ca și cum aș fi unul de-ai casei, aleg o masă ce se află în fața unei pendule frumoase, ascult pianul, privesc grădina care se vede pe fereastră.

Trebuie să fiu practic, să analizez alternativele, viața își urmează cursul. Nu sunt nici primul, nici ultimul bărbat părăsit de nevastă, dar trebuia ca lucrul acesta să se întâmple tocmai într-o zi cu soare, cu oameni surâzători pe stradă, cu copii cântând, cu primăvara arătându-și primele semne, cu soare strălucitor, cu șoferii respectând toate trecerile de pietoni?

Iau un șervețel, vreau să-mi scot ideile astea din cap și vreau să le pun pe hârtie. Să lăsăm sentimentele deoparte și să vedem ce trebuie să fac:

A] Dacă iau în considerare posibilitatea de a fi fost cu adevărat sechestrată, atunci viața îi este în pericol, sunt soțul ei, tovarășul ei la bine și la rău, trebuie să mut și munții din loc ca s-o gălesc.

Replică la această ipoteză: și-a luat pașaportul cu ea. Poliția nu știe, dar și-a luat și câteva obiecte de uz personal, și un portofel cu icoanele unor sfinți protectori, de care nu se despărțea niciodată când pleca în altă țară. A scos și bani de la bancă.

Concluzie: s-a pregătit de plecare.

B] Să luăm în calcul posibilitatea de a fi crezut vreo promisiune care a sfârșit prin a deveni o cap cană.

Replică: de multe ori se implicase în situații periculoase — făcea parte din munca ei. Dar totdeauna mă anunța, pentru că eu eram singura persoană în care avea încredere oarbă. Îmi spunea unde trebuia să se ducă, cu cine o să se întâlnească (însă pentru a nu mă expune, mai mereu folosea un nume de cod), și ce trebuia să fac dacă nu se întorcea până la o anumită oră.

Concluzie: nu intenționa să se întâlnească cu vreunul din informatorii ei.

C] Să zicem că s-a întâlnit cu alt bărbat.

Replică: nu există replică. Este, dintre toate ipotezele, singura care stă în picioare. Iar eu nu pot să accept așa ceva, nu pot să accept că a plecat în felul acesta, fără ca măcar să-mi spună motivul. Și eu și Esther eram mândri că puteam înfrunta în doi toate greutățile vieții. Am suferit, dar niciodată nu ne-am mințit — însă omiterea unor escapade extraconjugale făcuse parte din regulile jocului. Știu că ea se schimbase mult după ce-l cunoscuse pe acel Mihail, dar justifică asta ruptura unei căsătorii de zece ani?

Chiar dacă s-ar fi culcat cu el, chiar dacă ar fi făcut o pasiune, oare nu ar fi pus în balanță toate momentele trăite împreună, tot ce-am cucerit, înainte de a porni într-o aventură fără întoarcere? Era liberă

să plece când voia, trăia înconjurată de bărbați, de soldați care nu zăreau o femeie cu lunile, însă eu nici odată n-o întrebam nimic, nici ea nu-mi spunea nimic. Eram amândoi liberi și ne mândream cu lucrul acesta.

Dar Esther dispăruse, lăsând urme vizibile numai pentru mine, ca și cum mi-ar fi transmis un mesaj secret: eu plec.

De ce?

Chiar merită osteneala să răspund la asemenea întrebare?

Nu, de vreme ce în răspuns se ascunde propria mea neputință de a o ține alături de mine pe femeia pe care o iubesc. Merită osteneala s-o conving să se întoarcă la mine? S-o implor, să cerșesc încă o șansă în căsătoria noastră?

Asta mi se pare ridicol: mai bine să sufăr cum am mai suferit, când alte femei pe care le-am iubit m-au părăsit. Mai bine să-mi ling rănile, cum am mai făcut-o cu alte ocazii. O să mă mai gândesc o vreme la ea, o să devin trist, o să-mi irit prietenii vorbind numai despre plecarea nevastă-mii. O să încerc să gădesc justificări pentru tot ce s-a întâmplat, o să-mi petrec zile și nopți revăzând fiecare clipă trăită alături de ea și voi sfârși prin a trage concluzia că a fost dură cu mine, tocmai cu mine care totdeauna am încercat să fiu și să fac tot ce e mai bine. O să cunosc alte femei. Când o să merg pe stradă, în fiecare clipă o să mă întâlnesc cu cineva care poate fi ea. O să sufăr zi și nopți, nopți și zi. Asta poate dura săptămâni, luni, poate mai mult de un an.

Până într-o dimineață când o să mă trezescându-mi seama că mă gândesc la altceva, și o să înțeleg că partea cea mai rea a trecut. Inima mi-e zdrobită,

dar se face bine și reușește din nou să se bucure de frumusețea vieții. S-a mai întâmplat asta, și se va mai întâmpla, sunt sigur. Gând cineva pleacă, altcineva sosește — așa îmi voi găsi o nouă dragoste.

Deocamdată savurez ideea noii mele condiții: singur și milionar. Pot ieși cu cine-mi place, ziua-n amiaza mare. Pot să mă port la petreceri așa cum nu mi-am permis niciodată în ultimii ani. Vestea o să se răspândească repede și curând îmi vor bate la ușă multe femei, tinere sau mai puțin tinere, bogate sau mai puțin bogate decât vor să pară, inteligente sau poate doar știind ce anume mi-ar plăcea mie să aud.

Vreau să îmi impun convingerea că e mai bine să fiu liber. Liber din nou. Pregătit să întâlnesc iubirea adevărată a vieții mele, aceea care mă așteaptă și care niciodată nu mă va face să re trăiesc situația umilitoare de acum.

Îmi termin ciocolata, mă uit la ceas și știu că e încă devreme ca să simt senzația aceea plăcută că fac din nou parte dintre oameni. Pentru câteva momente visez legănându-mă în iluzia că Esther o să intre acum pe ușa aceea, călcând pe frumoasele covoare persane, o să mi se așeze alături fără a rosti un cuvânt, o să aprindă o țigară privind la grădina interioară și o să mă ia de mână. Trece o jumătate de oră, timp de o jumătate de oră cred eu însumi în povestea pe care am plăsmuit-o, până îmi dau seama că este doar un vis.

Mă hotărâsc să nu mă mai întorc acasă. Mă duc la recepție, cer o cameră, o periuță de dinți și un deodorant. Hotelul e plin, dar recepționarul își dă

silința: ajung într-un apartament frumos cu terasă, cu vedere spre Turnul Eiffel și spre acoperișurile Parisului, unde luminile se aprind pe rând, iar familiile se întâlnesc să ia cina de duminică. Dar revine aceeași senzație pe care am simțit-o pe Champs-Elysees: cu cât e mai multă frumusețe în jurul meu, cu atât mai mizerabil mă simt.

Nici să nu aud de televizor. Nici de cină. Mă așez pe terasă și încep să-mi depăn firul vieții: tânărul care visa să devină un scriitor celebru și deodată descoperă că realitatea este cu totul alta — scrie într-o limbă în care aproape nimeni nu citește, într-o țară unde se spune că nu prea există cititori. Familia îl obligă să meargă la o universitate (oricare e bună, băiete, dacă reușești să obții o diplomă — pentru că în caz contrar n-o să ajungi nimic în viață, niciodată). El se răzvrătește, străbate lumea în perioada hippy, se-ntâlnește cu un cântăreț, îi scrie câteva texte pentru cântece și deodată reușește să câștige mai mulți bani decât soru-sa care îi ascultase pe părinți și se hotărâse pentru cariera de inginer chimist.

Continui să scriu texte, cântărețul are din ce în ce mai mult succes, îmi cumpără câteva apartamente, mă cert cu cântărețul dar am destul capital ca să trăiesc câțiva ani fără să muncesc. Mă însor pentru prima oară, cu o femeie mai în vârstă decât mine, învăț multe -^ cum să fac dragoste, cum să conduc, cum să vorbesc englezește, cum să dorm până târziu — dar sfârșim prin a ne despărți, pentru că eu sunt ceea ce ea numește „imatur emoțional, se ține după orice puștoaică cu sâni mari”. Mă însor a doua și a treia oară, cu femei în care cred și care-mi vor da stabilitate emoțională: obțin ceea ce vreau, dar descopăr că mult dorita stabilitate este însoțită de o adâncă plictiseală.

încă două divorțuri. Din nou libertatea, dar e numai o părere: libertate nu înseamnă lipsa angajamentelor, ci capacitatea de a alege — și de a-mi lua angajamente — față de ce și de cine cred eu că e mai bine pentru mine.

Și-mi continui căutările amoroase, continui să scriu texte pentru muzică. Iar când cineva mă întreabă ce fac, răspund că sunt scriitor. Dacă-mi spune că n-a auzit decât de textele mele pentru cântece, îi spun că asta e numai o parte a muncii mele. Și dacă își cere scuze că nu mi-a citit nici o carte, îi spun că lucrez la un proiect, sau că este o minciună. În realitate am bani, am relații, ce nu am este curajul de a scrie o carte, care-i visul meu, încă posibil. Dacă aș încerca și aș eșua, nu știu cum ar fi restul vieții mele: de aceea, mai bine trăiesc gândindu-mă la un vis decât să înfrunt posibilitatea de a-l vedea năruit.

Intr-o zi, vine o ziaristă să-mi ia un interviu: vrea să știe cum e ca o țară întreagă să-ți cunoască munca și nimeni să nu știe cine ești, fiindcă în mod obișnuit numai cântărețul apare în mass-media. Frumoasă, inteligentă, discretă. Ne întâlnim din nou la o petrecere, acum nu mai exista presiunea muncii, și reușesc s-o aduc în pat chiar în noaptea aceea. Eu mă îndrăgostesc, ea crede că a fost ceva lipsit de importanță. O sun, și mereu îmi spune că e ocupată. Cu cât mă respinge mai mult, cu atât mai interesat devin, până ce reușesc s-o conving să-și petreacă cu mine un sfârșit de săptămână la casa mea de vacanță (oi fi fost eu oaia neagră, oi fi fost eu răzvrătit de multe ori, dar eram singurul dintre prietenii mei care la vârsta aceea reușisem să-mi cumpăr o casă de vacanță).

Trei zile stăm izolați, contemplând marea, gătesc pentru ea, îmi povestește despre munca ei și până

la urmă se îndrăgostește de mine. Ne întoarcem în oraș și începe să rămână peste noapte la mine, în mod regulat. Într-o dimineață pleacă mai devreme și se întoarce cu mașina ei de scris: de acum, fără să ne spunem nimic, casa mea a devenit casa ei.

Și încep aceleași conflicte pe care le-am avut cu fostele mele soții: ele caută mereu stabilitatea, fidelitatea, eu caut mereu aventura și necunoscutul. De data aceasta relația durează mai mult; dar și așa, după doi ani mă gândesc că a venit vremea ca Esther să-și ducă acasă mașina de scris și tot ce a adus cu ea.

m
■ii

m
m
■...■
M

A
H
1
3Hi

— V[^]red că n-o să meargă.

— Dar tu mă iubești și eu te iubesc, nu-i așa?

— Nu știu. Când mă întrebi dacă îmi place să fiu cu tine, îți răspund că da. Însă la întrebarea dacă pot trăi fără tine răspunsul este tot da.

— Niciodată n-am vrut să fiu bărbat, sunt foarte mulțumită cu condiția mea de femeie. La urma urmei, tot ce așteptați voi bărbații de la o femeie este să gătească bine, dar de la bărbați noi așteptăm totul, absolut totul — să-și poată întreține familia, să facă dragoste, să-și apere progeniturile, să pună hrană pe masă, să aibă succes.

— Nu e vorba despre asta: sunt foarte mulțumit de persoana mea. Îmi place să fiu cu tine, dar cred că n-o să meargă.

— Îți place cu mine, dar nu te suportă pe tine. Cauți mereu aventura, pentru că așa uiți de lucrurile importante. Trăiești de pe urma adrenalinei din venele tale, uitând că pe acolo trebuie să curgă sânge, nimic altceva.

— Nu fug de lucrurile importante. Ce ar fi important, după tine?

— Să scrii cartea.

— Pat s-o fac oricând.

— Atunci fă-o. După aceea, dacă vrei, ne despărțim.

V—red că e absurd ce-mi spune, pot scrie cartea când vreau, cunosc editori, ziaristi, oameni care-mi sunt datori. Esther este doar o femeiușcă speriată că mă pierde, inventează te miri ce. Îi spun „până aici”, legătura noastră a ajuns la final, nu e vorba despre ce crede ea că m-ar face fericit, e vorba despre dragoste.

Ce e dragostea? Mă întrebă. Încerc mai mult de o jumătate de oră să-i explic, dar îmi dau seama că nu reușesc să o definesc ca lumea.

Ea-mi spune că dacă nu știu să definesc dragostea, atunci trebuie să încerc să scriu o carte.

Îi răspund că cele două lucruri n-au nici în clin nici în mână unul cu altul, eu o să plec chiar atunci din casă, ea n-are decât să rămână cât vrea — mă voi duce la hotel până ce-mi voi găsi un loc unde să stau. Ea-mi spune că în ce o privește nu-i nici o problemă, pot pleca chiar acum, în mai puțin de o lună apartamentul va fi liber — o să înceapă să-și caute casă chiar de a doua zi. Eu îmi fac bagajul, iar ea se apucă să citească o carte. Îi spun că s-a făcut târziu, că voi pleca mâine. Ea-mi sugerează să plec chiar acum, pentru că mâine voi fi mai slab, mai puțin hotărât. O întreb dacă vrea să scape de mine. Râde, spune că eu am fost acela care a vrut ca totul să se sfârșească. Mergem la culcare, iar a doua zi dorința

de a pleca nu mai e chiar așa de puternică, decid că trebuie să mă mai gândesc. Dar Esther spune că lucrurile nu pot rămâne așa: câtă vreme nu risc totul, convins că e vorba despre adevărata mea rațiune de a trăi, zile ca acestea vor mai veni, iar ea va deveni nefericită și va fi rândul ei să mă părăsească. Numai că atunci intenția se va transforma imediat în faptă, și va arde orice punte care ar permite întoarcerea. Întreb ce vrea să spună cu asta. Să-mi gădesc altă iubire, să mă îndrăgostesc, îmi spune ea.

Ea pleacă la ziarul unde lucra, iar eu mă hotărâsc să-mi iau o zi de odihnă (în afara textelor pentru cântece, mai lucrez la niște înregistrări), și mă așez în fața mașinii de scris. Mă ridic, citesc ziarele, răspund la scrisori importante, după ce le termin trec la cele neimportante, notez lucruri pe care trebuie să le fac, ascult muzică, dau o raită prin cartier, schimb două vorbe cu brutarul, mă întorc acasă, a trecut toată ziua și n-am reușit să dactilografiez nici măcar o singură frază. Ajung la concluzia că o urăsc pe Esther, ea mă împinge să fac lucruri pe care nu vreau să le fac.

Când se-ntoarce nu mă întreabă nimic, afirmă însă că n-am reușit să scriu. Îi spun că programul meu de azi a fost asemenea celui de ieri.

Voi lucra în ziua următoare. Dar în timpul nopții mă îndrept spre masa unde se află mașina de scris, citesc, mă uit la televizor, ascult muzică, dau târcoale iar mașinii, și o țin tot așa două luni de zile, adunând pagini cu „prima frază” fără să reușesc vreodată să termin paragraful.

Invoc toate scuzele posibile — în țara asta nimeni nu mai citește, încă nu am un plan încheiat, sau am

un plan nemaipomenit, dar caut modalitatea cea mai corectă de a-l dezvolta. Și pe deasupra am de lucru până peste cap la câte un articol sau la textul cântecului ce trebuie să fie gata. Alte două luni, și într-o zi ea apare acasă cu un bilet de avion.

„Ajunge”, spune. „Încetează să te mai prefaci că ești ocupat, că ești un om conștient de responsabilitățile lui, că omenirea are nevoie de ce faci tu, du-te și călătorește o vreme.” Oricând voi putea ajunge directorul ziarului unde public din când în când reportaje, oricând voi putea fi președintele companiei de discuri pentru care scriu textele cântecelor — și unde lucrez doar pentru că ei nu vor ca eu să scriu pentru casele de discuri concurente. Oricând pot să reîncep ceea ce fac acum, dar visul meu nu mai poate aștepta. Sau îl accept, sau îl uit.

Pentru ce destinație e biletul?

Pentru Spania.

Fac nazuri — biletele sunt scumpe, nu pot pleca acum, am o carieră în fața mea, trebuie să am grijă de ea. O să pierd multe asocieri în domeniul muzical, problema nu sunt eu, problema e căsătoria noastră. Dacă vreau să scriu o carte, nimeni nu mă va împiedica s-o fac.

„Poți, vrei, dar n-o faci”, spune ea. „Dacă nu ai probleme cu mine, ci cu tine, e mai bine să rămâi o vreme singur.”

Îmi arată o hartă. Trebuie să merg până la Madrid, de unde voi lua autocarul până în Pirinei, la frontiera cu Franța. De acolo începe un itinerariu medieval, drumul spre Santiago: trebuie să-l fac pe jos. La capăt, ea mă va aștepta, și atunci va accepta tot ce-i voi spune: că n-o mai iubesc, că n-am destulă experiență de viață ca să scriu o carte, că mi-a ieșit

din cap ideea să fiu scriitor, că totul nu a fost decât un vis de adolescent, nimic mai mult.

E o nebunie! Femeia cu care sunt de doi ani interminabili — o adevărată veșnicie într-o legătură amoroasă — îmi planifică viața, mă face să-mi las munca, vrea să traversez pe jos o țară întreagă! E un delir, așa că mă hotărâsc să-l iau în serios. Mă îmbăt câte-va nopți la rând, bea și ea cot la cot cu mine, deși disprețuiește băutura. Devin agresiv, îi spun că e invidioasă pe independența mea, că ideea asta bolnavă i-a încolțit numai pentru că eu am spus că vreau s-o părăsesc. Ea-mi răspunde că totul a încolțit încă de când eu eram în liceu și visam să fiu scriitor — acum e doar o amânare, și ori mă confrunt cu mine însumi, ori îmi voi petrece restul vieții însurându-mă, divorțând, spunând povești frumoase despre trecutul meu, căzând din ce în ce mai jos.

Desigur că nu pot admite că are dreptate, deși știu că spune adevărul. Și cu cât înțeleg că într-adevăr are dreptate, cu atât devin mai agresiv. Ea acceptă agresiunea fără să crâcnească — doar îmi amintește când și când că data călătoriei se apropie.

Intr-o noapte, cu puțin înainte de ziua stabilită, refuză să facă dragoste. Atunci fumez o țigară întreagă de hașiș, beau două stacane cu vin și leșin în mijlocul camerei. Când mă trezesc, îmi dau seama că am ajuns pe fundul prăpastiei și nu-mi rămâne altceva de făcut decât să ies de acolo. Și eu, care mă mândresc atâta cu curajul meu, văd acum cât sunt de laș, comod, meschin cu propria mea viață. În dimineața aceea, o trezesc cu un sărut și îi spun că voi face tot ce-mi va cere.

Călătoresc și timp de treizeci și opt de zile străbat, pe jos drumul spre Santiago. Ajuns la Compostela,

înțeleg că adevărata mea călătorie abia aici începe. Iau hotărârea să mă duc la Madrid, să trăiesc din drepturile mele de autor, să pun un ocean între mine și trupul Estherei — deși vom continua oficial să fim împreună, să vorbim la telefon din când în când. E mult mai confortabil să fii în continuare căsătorit, să știi că te poți întoarce în brațele ei și în același timp să te bucuri de toată libertatea din lume.

Mă îndrăgostesc de o cercetătoare catalană, de o tipă din Argentina care confecționa bijuterii, de o fețișoară care cânta la metrou. Drepturile de autor pentru piese muzicale continuă să curgă și îmi sunt de ajuns să pot trăi confortabil, fără să trebuiască să muncesc, având tot timpul la dispoziție, pentru orice, inclusiv pentru... a scrie o carte.

Cartea poate mereu să aștepte ziua următoare, prefectul Madridului a hotărât că orașul trebuia să aibă o sărbătoare, a creat chiar un slogan interesant (*Madrid me mata**), te îndeamnă să vizitezi mai multe baruri într-o singură noapte, inventează romanticul nume de *movida madrilenă***, și pe asta n-o pot lăsa pe mâine, totul e atât de distractiv, zilele sunt scurte, nopțile — lungi...

Și, într-o bună zi, Esther mă sună și-mi spune că vine să mă viziteze: după părerea ei, trebuie să rezolvăm o dată pentru totdeauna situația noastră. Stabilește că va veni peste o săptămână, așa că îmi lasă timp să găsesc o grămadă de scuze (trebuie să plec în Portugalia, dar mă întorc într-o lună — asta e pentru fata din metrou care acum doar me separă, la hotel, dar iese cu mine în fiecare noapte la *movida*

* Madrid me mata: Madridul mă ucide, în spaniolă (*n.tr.*).

** movida madrilenă: mișcare madrilenă, în spaniolă (*n.tr.*).

madrilena. Deretic apartamentul, șterg orice urmă de prezență feminină, cer prietenilor tăcere absolută — nevastă-mea vine ca să stea o lună de zile.

Esther a coborât din avion cu o coafură oribilă și e de nerecunoscut. Am plecat spre centrul Spaniei, am văzut orașele importante pentru o singură noapte și unde, dacă ar trebui să mă întorc acum, n-aș mai ști unde se află. Am asistat la coride, la dansuri flamenco, sunt cel mai bun soț din lume pentru că vreau să plece cu impresia că încă o mai iubesc. Nu știu de ce doresc să-i las o asemenea impresie, poate pentru că inconștient știu că visul Madridului se va sfârși într-o bună zi.

O cert pentru că și-a masacrat părul, ea își schimbă coafura și devine iarăși frumoasă. Mai sunt doar zece zile și vacanța i se va sfârși, vreau să plece mulțumită și să mă lase din nou singur cu Madridul care mă ucide, cu discotecii care se deschid la 10 dimineața, cu tauri, cu taclale nesfârșite despre aceleași subiecte, cu alcool, femei, alți tauri, alt alcool, alte femei și nici urmă, absolut nici o urmă de program de lucru.

Într-o duminică, mergând spre un local deschis toată noaptea, ea mă întreabă despre subiectul interzis: cartea pe care ziceam că o scriu. Dau pe gât o sticlă de Jerez, trag șuturi în porțile de fier de pe drum, mă răstesc la oamenii de pe stradă și o întreb de ce a bătut atâta cale dacă singurul ei scop este să-mi facă viața un infern și să-mi distrugă buna dispoziție. Nu spune nimic — dar amândoi înțelegem că legătura noastră a ajuns la capăt de drum. Dorm fără vise și a doua zi, după ce-i fac scandal directorului că nu funcționează cum trebuie telefonul, după ce-o iau la rost pe cameristă că nu mi-a

schimbat așternuturile de o săptămână, după ce fac o baie interminabilă ca să-mi alung mahmureala din ajun, mă așez în fața mașinii de scris, doar pentru a-i arăta Estherei că încerc, în mod cinstit, chiar încerc să muncesc.

Și dintr-o dată se petrece minunea: privind-o pe femeia din fața mea, care tocmai pregătise cafeaua și acum citește ziarul, femeia asta ai cărei ochi trădează oboseala și disperarea, care stă aici tăcută ca întotdeauna, care nu-și arată niciodată tandrețea prin gesturi, femeia asta care mereu mă face să spun „da” când vreau să spun „nu”, care m-a obligat să lupt pentru ceea ce ea credea — pe bună dreptate — că era rostul vieții mele, care renunțase la viața alături de mine pentru că mă iubea mii mult decât se iubea pe ea însăși, care mă făcuse să pornesc în căutarea visului meu; văzând-o pe femeia aceasta aproape o copilă, liniștită, cu ochi care spun mai mult decât oricare cuvinte, temătoare în sufletul ei, dar totdeauna curajoasă în fapte, capabilă să iubească fără a se umili, fără a cere iertare că luptă pentru bărbatul ei — văzând-o, degetele mele au început să atingă tastele mașinii.

Iese prima frază. Și a doua.

Și trec două zile fără să mănânc, dorm câteva ore, cuvintele par să izvorască dintr-un loc necunoscut — așa cum se întâmpla cu textele pentru melodii pe vremea când, după multă tevdură, multe certuri fără rost, eu și asociatul meu simțeam că acel „ceva” era acolo, gata, și venise clipa să îl aștern pe hârtie sub notele muzicale. Acum însă știu că acel „ceva” vine din sufletul Estherei, iubirea mea renaște încă o dată, scriu o carte pentru că există ea, a depășit momentele dificile fără să crâcnească, fără a se considera o victimă. Încep să-mi povestesc experiența

privind singurul lucru care m-a tulburat în ultimii ani — drumul spre Santiago.

Pe măsură ce scriu, îmi dau seama că felul meu de a vedea lumea suferă mai multe schimbări importante. Mulți ani am studiat și am practicat magia, alchimia, științele oculte: eram fascinat de ideea că o mână de oameni poate deține o putere imensă, care în nici un caz nu putea fi împărțită cu restul omenirii fiindcă ar fi fost deosebit de riscant să lași pe mâini nepricepute acest enorm potențial. Am făcut parte din societăți secrete, mi-am băgat nasul prin secte exotice, am cumpărat cărți extrem de scumpe de pe piața neagră, mi-am petrecut o grămadă de timp în ritualuri și invocații. O duceam într-un du-te-vino de intrări și ieșiri din grupuscule și confrerii, mereu entuziasmat că mă întâlnesc cu cineva care în sfârșit avea să-mi dezvăluie misterele lumii nevăzute, și de fiecare dată decepționat să aflu, în final, că majoritatea acestor oameni — chiar dacă erau bine intenționați — abia dacă urmau o dogmă sau alta, cei mai mulți se transformau în fanatici, tocmai pentru că fanatismul este singura cale de a stinge îndoiala care nu încetează niciodată să ațâțe sufletul omenesc.

E adevărat că am descoperit și câteva ritualuri care funcționau. Însă am descoperit de asemenea că aceia care-și spuneau maeștri și deținători ai secretelor vieții, care susțineau că stăpânesc tehnici în stare să dea oricărui om puterea de a obține tot ce-și dorește, pierduseră complet legătura cu învățăturile anticilor. Călătoria spre Santiago, faptul că m-am amestecat printre oamenii obișnuiți, descoperirea că Universul vorbea o limbă proprie — numită „semne” — pe care, ca să le înțelegi, era de ajuns să privești

cu mintea deschisă ce se petrecea în jur, toate acestea m-au făcut să mă întreb dacă ocultismul era într-adevăr singura cale spre mistere. În cartea despre acest drum, încep prin a evoca alte posibilități de dezvoltare și termin cu următoarea concluzie: „e de ajuns să fii atent; lecțiile vin totdeauna atunci când ești pregătit, iar dacă ești atent la semne, vei afla mereu tot ce-ți trebuie pentru pasul următor”.

Ființa omenească are două mari probleme: prima e să știi când să începi, și a doua, când să te oprești.

După o săptămână încep prima, a doua, a treia revizuire. Madridul nu mă mai ucide, e momentul să mă întorc — simt că s-a încheiat un ciclu și am nevoie să încep altul. Spun adio orașului așa cum am făcut-o mereu: cu gândul că pot să mă răzgândesc și să revin oricând.

Mă întorc în țară împreună cu Esther, știu că este momentul să-mi caut altă slujbă, dar cum nu găsesc (și nu găsesc pentru că nu-mi trebuie), revăd iar și iar paginile cărții. Nu cred că un om normal ar putea fi interesat prea tare de experiența cuiva care a străbătut un drum din Spania, romantic dar dificil.

Peste patru luni, când vreau să încep cea de-a zecea revizuire, descopăr că manuscrisul nu mai este, și nici Esther. Iar când sunt în pragul nebuniei, ea se întoarce cu o chitanță de la poștă — 1-a trimis unui fost iubit care acum este patronul unei mici edituri.

Și fostul iubit îl publică. Nici un rând în presă, dar câțiva cumpără cartea. O recomandă altora, care o citesc și, la rândul lor, o prezintă altora. După șase luni prima ediție este epuizată. Un an mai târziu, apăruseră deja trei ediții, și așa încep să câștig bani cum nici prin vis nu-mi trecuse: cu literatura.

Nu știu cât va dura acest vis, dar mă hotărâsc să trăiesc fiecare clipă ca și cum ar fi ultima. Și observ că succesul îmi deschide ușa pe care de atâta vreme o așteptam să se deschidă: mai multe edituri doresc să publice viitoarea mea carte.

Numai că nu poți repeta drumul la Santiago în fiecare an, și atunci despre ce să scriu? Oare drama de a mă așeza în fața mașinii de scris și de a face orice, numai a scrie fraze și paragrafe nu, va începe din nou? Este important să-mi împărtășesc mai departe viziunea despre lume, să-mi povestesc experiențele de viață. Încerc mai multe zile la rând, nopți întregi, și văd că e imposibil. Într-o seară citesc din întâmplare (din întâmplare?) o poveste interesantă din *1001 de nopți*; se află în ea simbolul propriului meu drum, ceva care mă ajută să înțeleg cine sunt și de ce am întârziat atâta până să iau hotărârea care m-a așteptat dintotdeauna. Folosesc povestirea aceea pentru a scrie despre un păstor care pleacă în căutarea visului său, o comoară ascunsă în piramidele egiptene. Vorbesc despre iubirea care îl așteaptă, așa cum Esther mă așteptase cât timp rătăcisem prin viață.

Acum nu mai sunt cel care visa să obțină succesul: sunt eu însumi. Sunt păstorul care traversează deșertul, dar unde este alchimistul care-l ajută să-și continue drumul? Când termin noul roman, aproape că nu înțeleg ce mi-a ieșit: seamănă cu un basm pentru oameni mari, dar aceștia sunt interesați mai mult de războaie, sex, istorii despre putere. Editorul acceptă totuși manuscrisul, cartea este publicată și, din nou, cititorii o aduc pe lista celor mai vândute. Trei ani mai târziu căsătoria mea merge excelent, eu fac ceea ce-mi doresc, apare prima traducere, a

doua, este un succes — lent, dar sigur — îmi văd munca răspândită în cele patru colțuri ale lumii.

Hotărâsc să mă mut la Paris, din pricina cafenelelor, a scriitorilor lui, a vieții culturale. Descopăr că nu mai exista mare lucru din toate astea: cafenelele sunt atracții turistice în care poți vedea fotografii ale oamenilor care le-au făcut celebre. Majoritatea scriitorilor sunt mai preocupați de stil decât de conținut, încearcă să fie originali, nu reușesc decât să fie plicticoși, se închid în lumea lor. Cu această ocazie învăț o expresie interesantă în limba franceză: „să faci să urce liftul”. Asta înseamnă: eu îți vorbesc de bine cartea, tu o vorbești de bine pe a mea, creăm astfel o nouă viață culturală, o revoluție, o nouă gândire filozofică, și suferim că nu ne înțelege nimeni, dar asta s-a mai întâmplat cu atâtea genii, marii artiști sunt mereu neînțeleși în timpul vieții lor.

„Fac să urce liftul” — la început obțin unele rezultate — oamenii nu se ncumetă să critice pe față ceea ce nu înțeleg. Dar pricep repede că au fost păcăliți și nu mai cred ce spune critica.

Internetul cu limbajul lui simplu este pe cale să schimbe lumea. La Paris apare o lume paralelă: scriitori noi se chinuie pentru ca vorbele, dar și sufletele lor să fie înțelese. Mă alătur lor, în cafenele necunoscute, pentru că nici ei, nici localurile nu sunt celebre. De unul singur îmi dezvolt stilul și ajutat de un editor învăț ceea ce trebuie să știu despre complicitatea dintre oameni.

— \^,e este Banca Favorurilor?
— Știi prea bine. Oricine știe.
— Se poate, dar încă n-am priceput ce vrea să zică.

— A apărut într-o carte a unui scriitor american. Este banca cea mai puternică din lume. Există în toate domeniile.

— Vin dintr-o țară fără tradiție în literatură. N-ar interesa pe nimeni.

— Nu contează. Pot să-ți dau un exemplu: eu știu că ești în plin avânt, că vei avea multă influență într-o bună zi. Știu pentru că și eu am fost ca dumneata, ambițios, independent, cinstit. Acum nu mai am energia pe care am avut-o, dar vreau să te ajut pentru că nu pot sau nu vreau să stau degeaba, nu visez să ies la pensie, îmi place lupta asta așa de interesantă care este viața, puterea, gloria.

încep să depun în contul dumitale — nu sunt depuneri de bani, ci de relații. Te prezint lui Cutărică și lui Cutărescu, îți ușurez câteva aranjamente — numai dacă sunt legale. Știi. că îmi datorezi ceva, dar niciodată nu iau bani.

— Și într-o zi...

— Exact. într-o zi îți cer un serviciu, poți să spui nu, dar știi că-mi ești dator. Vei face ce-ți cer, eu voi continua să te ajut, ceilalți vor vedea că ești o per-

soană loială, vor face și ei depuneri în contul dumitale — alte relații — pentru că lumea asta e clădită din relații, și asta-i tot. Și ei îți vor cere ceva într-o zi, dumneata îi vei respecta și ajuta pe aceia care te-au sprijinit, cu timpul te vei putea bizui pe toți, îi vei cunoaște pe cei pe care trebuie să-i cunoști, iar influența dumitale va crește pe zi ce trece.

— Sau pot refuza să fac ce-mi ceri dumneata.

— Desigur. Banca Favorurilor este o investiție de risc, ca orice altă bancă. Dumneata refuzi să-mi faci hatârul pe care ți l-am cerut, crezând că te-am ajutat pentru că meritai, că ești cel mai grozav, că toți suntem obligați să-ți recunoaștem talentul. Perfect, eu îți mulțumesc, caut pe altcineva care să primească depunerile mele în contul lui, dar din clipa aceea toată lumea va ști, fără să fie nevoie să spun vreo vorbă, că dumneata nu ești un om de încredere.

Poți să crești prin forțe proprii cam până pe la jumătate, dar nu mai mult. Și, la uri moment dat, viața dumitale va intra în declin chiar dacă mai ai încă mulți ani la dispoziție, ești un râde-plânge, nici frustrat, nici om împlinit. Nici rece, nici fierbinte, ești lănced, călduț și, cum spune nu știu ce evanghelist într-o carte sfântă, „bucatele călduțe nu încântă cerul gurii”.

dacă știe de escapadele mele. Ea niciodată nu aduce vorba despre acest subiect.

De aceea sunt atât de surprins când, ieșind de la cinema, îmi spune că ceruse revistei la care lucra să facă un reportaj despre un război civil din Africa.

Editorul face multe depuneri — relații—în contul meu de la Banca Favorurilor. Învăț, sufăr, cărțile mele sunt traduse în franceză, și după cum cere tradiția țării, străinul este bine primit. Și nu doar atât: străinul are succes! Zece ani mai târziu am un apartament uriaș cu vedere spre Sena, sunt iubit de cititori, urât de critică (care m-a adorat până când am vândut primele o sută de mii de exemplare, după aceea am încetat să mai fiu un „geniu neînțeles”). Sunt la zi cu depunerile și în scurt timp încep să împrumut — relații. Influența mea crește. Învăț să cer, învăț să fac și eu ceea ce alții fac pentru mine.

Esther primește permisiunea să lucreze ca ziaristă. Lăsând la o parte conflictele obișnuite din orice căsătorie, sunt mulțumit. Observ pentru prima dată că toate frustrările mele cu privire la iubirile și căsniciile anterioare nu aveau nici o legătură cu femeile pe care le-am cunoscut, ci cu propria mea amărăciune. Iar Esther a fost singura care a înțeles un lucru foarte simplu: pentru a mă putea întâlni cu ea, trebuia mai întâi să mă întâlnesc cu mine. Suntem de opt ani împreună, cred că ea este femeia vieții mele, dar, deși din când în când (mai bine zis, destul de des), îmi îngăduie totuși să mă îndrăgostesc de alte femei, nici prin gând nu-mi trece să iau în calcul, cui posibilitatea divorțului. Nu o întreb niciodată

— V_e spui?

— Că vreau să fiu corespondent de război.

— Ai înnebunit, ce nevoie ai de asta? Ești angajată acolo unde ți-ai dorit, câștigi bine, chiar nu ai nevoie de banii ăștia ca să trăiești. Ai toate relațiile care-ți trebuie la Banca Favorurilor. Ai talent și respectul colegilor.

— Atunci să zicem că simt nevoia să fiu singură.

— Din cauza mea?

— Ne clădim viețile împreună. Îmi iubesc bărbatul și el mă iubește, deși nu este cel mai fidel dintre soți.

— E prima dată când vorbești despre asta.

— Fiindcă nu are importanță pentru mine. Ce este fidelitatea? Sentimentul că posed un trup și un suflet care nu sunt ale mele? Tu crezi că nu m-am culcat cu nici un alt bărbat în atâția ani de când suntem împreună?

— Nu mă interesează. Nu vreau să știu.

— Nici eu.

— Atunci, ce-i cu istoria asta cu războiul de la capătul lumii, unde a înțarcat mutu' iapa?

— Am nevoie de asta. Ți-am spus că îmi trebuie.

— N-ai tot ce-ți trebuie aici?

— Am tot ce-și poate dori o femeie.

— Ce nu merge în viața ta?

-&- Tocmai asta e. Am de toate, dar sunt nefericită. Nu sunt singura: de-a lungul anilor, am intervievat tot felul de oameni: bogați, săraci, puternici, care trăiau bine sau nu. Și în ochii tuturor am citit o amărăciune infinită. O tristețe care nici măcar nu era recunoscută, dar era acolo, indiferent ce spuneau. Mă ascuți?

— Te ascult. Mă gândesc. Și după tine, nimeni nu este fericit?

— Unii par fericiți: pur și simplu nu se gândesc la asta. Alții fac planuri: o să am un soț, o casă în oraș, doi copii, o casă la țară. Cât timp sunt ocupați, sunt ca taurii în căutarea toreadorului, reacționează instinctiv, o dau în bară, nu nimeresc nici o țintă. Reușesc să-și ia o mașină, uneori chiar un Ferrari, și cred că sensul vieții stă în asta, așa că niciodată nu se întreabă nimic. Dar în ciuda tuturor acestor lucruri, în ochi li se citește o tristețe despre care nu știu nici ei cât le împovărează sufletul. Tu ești fericit?

— Nu știu.

— Nu știu dacă chiar toată lumea e nefericită. Știu că oamenii sunt tot timpul ocupați: muncesc peste program, au grijă de copii, de soț, de carieră, de titluri universitare, de ce vor face mâine, de ce trebuie să cumpere, de ce au nevoie ca să nu rămână mai prejos etc. În sfârșit, puțini mi-au spus: „Sunt nefericit”. Cei mai mulți spun: „sunt foarte bine, am reușit tot ce mi-am dorit”. Și atunci îi întreb: „Ce vă face fericit?” Răspuns: „Am tot ce-și poate dori un

om — familie, casă, munca mea, sănătate." întreb iarăși: „V-ați oprit vreo clipă să vă gândiți dacă asta înseamnă totul în viață?". Răspuns: „Da, asta e tot."

50

Insist: „Atunci, sensul vieții e munca, familia, copiii care vor crește și vă vor părăsi, soțul sau soția care

51

vor deveni mai degrabă prieteni decât iubiți adevărați. Chiar și munca se va sfârși într-o zi. Ce veți face când se vor întâmpla toate astea?" Răspuns: nu există răspuns. Schimbă vorba.

— De fapt, răspund: „Când vor crește copiii, când soțul — sau soția — îmi va fi mai degrabă prieten decât iubit, când mă voi pensiona, voi avea timp liber să fac ce mi-am dorit toată viața: să călătoresc.”

întrebare: „Dar nu spuneți că sunteți fericiți acum? Nu faceți ce ați visat dintotdeauna?”. La asta, da, spun că sunt foarte ocupați și schimbă vorba.

— Dacă insist, mereu descoperă că lipsește ceva. Patronul firmei n-a încheiat încă afacerea vieții lui, gospodina ar vrea mai multă independență sau mai mulți bani, puștiului îndrăgostit îi e teamă să nu-și piardă iubita, tânărul care a pornit în viață se întreabă dacă el și-a ales cariera sau ceilalți au ales pentru el, dentistul vrea să fie cântăreț, cântărețul vrea să fie politician, politicianul vrea să fie scriitor, scriitorul vrea să fie țăran. Și chiar dacă întâlnesc pe cineva care face ce a vrut, și acela are sufletul chinuit. Nu-și găsește liniștea. Iar acum, mi-ar plăcea să insist: tu ești fericit?

— Nu. Am o nevastă pe care o iubesc, cariera la care am visat. Libertatea pe care mi-o invidiază toți prietenii. Călătoriile, onorurile, complimentele... Dar e ceva...

— Ce?

— Cred că, dacă mă opresc, viața își pierde rostul.

— Nu poți să te relaxezi, să privești Parisul, să-mi strângi mâna și să spui: am obținut tot ce mi-am dorit, acum hai să profităm de anii care ne-au mai rămas.

— Pot privi Parisul, pot să-ți strâng mâna, dar nu pot spune aceste cuvinte.

— Pe strada asta pe unde mergem acum, pot să pun pariu că toți cei pe care îi vezi simt același lucru. Femeia elegantă ce tocmai a trecut încearcă zilnic să oprească timpul, stă cu ochii pe cântar să-și controleze greutatea, crede că de asta depinde dragostea. Ia uită-te pe partea cealaltă: o familie cu doi țânci. Trăiesc momente de fericire intensă când ies să se plimbe cu copiii, dar în același timp subconștientul nu încetează să-i terorizeze: se gândesc că și-ar putea pierde serviciul, că s-ar putea îmbolnăvi sau că unul dintre copii ar putea fi călcat de o mașină. Când încearcă să nu se mai gândească, vor să găsească și un mod de a se elibera de tragedii, de a se proteja de lume.

— Și. cerșetorul de la colț?

— Despre ăsta nu știu, n-am vorbit niciodată cu vreunul. E chiar nefericirea în persoană, dar ochii lui, ai oricărui cerșetor, par să ascundă ceva. Tristețea este așa de marcată încât nu reușesc să îmi dau seama.

— Ce le lipsește?

— Habar n-am. Răsfoiesc revistele cu celebrități:

toți râd, toți sunt mulțumiți. Dar, măritată cu o celebritate, știu că nu este așa: toată lumea râde și se distrează în acel moment, în fotografia respectivă, dar noaptea, sau dimineața, treaba stă mereu altfel. „Ce să fac să apar din nou în revistă?” „Cum să ascund că nu mai am destui bani să trăiesc pe picior mare?” „Cum să-mi gestionez bogăția, să o sporesc, să o fac mai presus decât a altora?” „Actrița alături de care apar în fotografia asta râzând, bucurându-mă, mâine îmi poate fura rolul!” „Oare sunt mai bine îmbrăcată decât ea? De ce ne zâmbim dacă ne disprețuim?” „De ce vindem fericire cititorilor revistei, dacă suntem așa de nefericiți, sclavi ai celebrității?”

- Nu suntem sclavii celebrității.
- Nu fii paranoic, nu vorbesc despre noi.
- Ce crezi că se întâmplă?

— Cu mulți ani în urmă am citit o carte în care se povestea o istorioară interesantă. Să presupunem că Hitler ar fi câștigat războiul, ar fi lichidat toți evreii din lume și și-ar fi convins poporul că într-adevăr există o rasă superioară. Cărțile de istorie încep să fie schimbate și, după o sută de ani, succesorii lui reușesc să-i extermine pe indieni. Încă treizeci de ani și negrii dispar complet. Durează vreo cinci sute de ani, dar până la urmă puternica mașină de război reușește să ștergă de pe fața pământului rasa orientală. Cărțile de istorie vorbesc despre bătălii de demult împotriva barbarilor, însă nimeni nu le citește cu atenție pentru că nu mai au nici o importanță.

Și atunci, după două mii de ani de la apariția nazismului, într-un bar din Tokio — care de aproape cinci secole e locuit de oameni înalți, cu ochi albaștri — Hans și Fritz beau o bere. La un moment dat, Hans se uită la Fritz și-l întreabă: „Fritz, crezi că totul a fost așa dintotdeauna?” „Așa, cum?” vrea să știe Fritz. „Păi, lumea.” „Sigur că lumea așa a fost, nu așa am învățat?” „Desigur, nu știu ce m-a apucat să pun o întrebare atât de tâmpită”, spune Hans. Și-și termină berea, vorbesc despre altceva și uită complet de asta.

— Nu trebuie să te duci așa de departe în viitor, e de ajuns să te întorci cu 2 000 de ani în urmă. Ar putea să-ți placă ghilotina, să adori spânzurătoarea, să te pasioneze scaunul electric?

— Știi unde vrei să ajungi: la cel mai groaznic supliciu omenesc, crucea. Îmi amintesc ce am citit în Cicero: că era o „pedeapsă abominabilă”, care pro-

voca suferințe oribile până venea sfârșitul. Iar acum, oamenii o poartă pe piept, o pun pe peretele din cameră, au ajuns să o identifice cu un simbol religios, au uitat că au înaintea ochilor un instrument de tortură.

— Sau: două secole și jumătate au trecut înainte să hotărască cineva că trebuie să terminăm cu sărbătorile păgâne care aveau loc la solstițiul de iarnă, când soarele se află la cea mai mare distanță de Pământ. Apostolii și succesorii apostolilor erau prea ocupați cu răspândirea mesajului lui Isus, și nu le-a pasat niciodată de *natalis invict Solis*, sărbătoarea mitraică a nașterii soarelui care avea loc la 25 decembrie. Până ce un episcop a hotărât că aceste serbări ale solstițiului reprezentau o amenințare pentru credință, și gata! Acum avem slujbe, daruri, predici, bebeluși de plastic în iesle de lemn și convingerea, absoluta și completa convingere că Isus s-a născut în această zi!

— Mai avem și un pom de Crăciun. Știi de unde vine tradiția?

— N-am idee.

— Sfântul Bonifaciu a hotărât să „creștineze” un ritual dedicat slăvirii zeului Odin când era copil: o dată pe an triburile germanice așezau daruri în jurul unui stejar ca să le găsească cei mici. Credeau că astfel bucură o divinitate păgână.

— Să ne întoarcem la povestea lui Hans și Fritz: crezi că civilizația, relațiile umane, dorințele, cuceririle noastre, totul este rodul unei istorii povestite greșit?

— Când ai scris despre drumul spre Santiago, ai ajuns la aceeași concluzie, nu-i așa? Înainte credeai că un grup de aleși cunoaște semnificația simbolu-

rilor magice; acum toți pricepem semnificația, deși a fost uitată.

— Și dacă știi asta, tot nimic nu faci: oamenii se chinuie să nu-și mai amintească, să nu accepte imensul potențial magic pe care-l dețin. Pentru că asta ar dezechilibra universul lor organizat.

— Dar, oricum, toți sunt în stare să înțeleagă semnele, nu-i așa?

— Sigur că da. Însă le lipsește curajul de a-și urma visele și semnele. E posibil ca tristețea de aici să ni se tragă?

— Nu știu. Și nu o să spun acum că sunt nefericită tot timpul. Mă distrez, te iubesc, ador munca pe care o fac. Dar din când în când simt tristețea aceasta adâncă, uneori amestecată cu vinovăția sau cu frica: senzația trece, revine mai târziu, apoi trece iar. Ca Hans al nostru, întreb; și cum nu găsesc răspunsul, pur și simplu uit. Aș putea să-i ajut pe copiii înfometați, să fondez o asociație de protejare a delfinilor, să încerc salvarea oamenilor în numele lui Isus, să fac orice mi-ar da senzația că sunt folositoare, dar nu vreau.

— Și atunci de ce vrei să fii corespondent de război?

— Fiindcă eu cred că în război omul ajunge într-o situație limită; poate muri oricând. Și cine atinge o limită, acționează altfel.

— Vrei să răspunzi la întrebarea lui Hans?

— Vreau.

Λ.zi, în această agreabilă companie de la *Le Bristol*, cu Turnul Eiffel sclipind timp de cinci minute la fiecare oră fixă, cu sticla de vin golită, țigara aproape terminată, oamenii salutându-mă ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic grav, mă întreb: să fi început totul chiar în ziua aceea, când am ieșit de la cinematograful? Ar fi trebuit s-o las să plece în căutarea acelei istorii greșit povestite, sau trebuia să fiu mai dur, să-i spun s-o lase baltă, fiindcă era nevasta mea și aveam mare nevoie de prezența și de sprijinul ei?

Prostii. Atunci știam, cum știu și acum, că nu aveam încotro și trebuia să accept tot ce își dorea. Dacă aș fi spus „Alege între mine și ideea ta de a fi corespondent de război”, aș fi trădat tot ce făcuse Esther pentru mine. Chiar dacă nu eram convins de scopul ei — să plece în descoperirea unei „istorii greșit povestite” — ajunsese la concluzia că avea nevoie de puțină libertate, să se distanțeze, să trăiască emoții puternice. Ce era rău în asta?

Am acceptat — nu înainte de a-i arăta foarte clar că jefuia Banca Favorurilor (ce chestie ridicolă, dacă mă gândesc mai bine!). Timp de doi ani, Esther urmărise îndeaproape mai multe conflicte, schimbând continentul mai des decât pantofii. De câte ori se întorcea, credeam că era pentru ultima oară, nu poți

să rezisti prea mult undeva unde nu găsești o mâncare decentă, o baie caldă, cinema sau teatru. Și o întrebam dacă găsisese răspunsul la întrebarea lui Hans, iar ea-mi răspundea mereu că e pe drumul cel bun, și eu trebuia să mă mulțumesc cu atât. Uneori petrecea câteva luni bune în călătoriile astea ale ei; în ciuda a ceea ce spune „istoria oficială a căsătoriei” (începusem deja să-i folosesc expresiile), această distanță făcea ca dragostea noastră să crească, arătându-ne cât eram de importanți unul pentru celălalt. Relația noastră, despre care credeam că atinsese punctul ideal când ne-am mutat la Paris, era din ce în ce mai bună.

Din câte am înțeles, l-a cunoscut pe Mihail când a avut nevoie de un traducător care s-o însoțească într-o țară din Asia Centrală. La început îmi vorbea despre el cu entuziasm — un om sensibil, care vedea lumea așa cum era într-adevăr, nu cum ni se spusese că trebuia să fie. Era cu cinci ani mai tânăr decât ea, dar avea o experiență pe care Esther o considera „magică”. Eu ascultam cu răbdare, politicoș, ca și cum băiatul ăla și ideile lui m-ar fi interesat teribil, dar de fapt eram cu gândurile în altă parte: la treburile pe care trebuia să le duc la bun sfârșit, la ideile care îmi veniseră pentru vreun text, la întrebările ziariștilor și editorilor, la cutare femeie ce părea interesată de persoana mea, la planurile de călătorie pentru promovarea cărților.

Nu știu dacă ea și-a dat seama de toate astea. Dar eu nu am observat că Mihail a început să pălească în discuțiile noastre, încet-încet, până ce a dispărut complet. Iar comportamentul ei s-a schimbat complet: încă de când ședeam la Paris a început să lipsească noaptea, de câteva ori pe săptămână, spunând mereu că face reportaje despre cerșetori.

Mi-am închipuit că se îndrăgostise. Am suferit o săptămână și mă rodea întrebarea: trebuia oare să-mi exprim bănuielile, sau să mă prefac că nu se întâmpla nimic? M-am hotărât să ignor totul, plecând de la principiul „ce ochii nu văd, inima nu simte”. Eram absolut convins că nu exista nici cea mai mică posibilitate ca ea să mă părăsească — muncise atâta ca să mă ajute să ajung cine eram și nu era logic să mă scape din mână acum, pentru o pasiune trecătoare.

Dacă aș fi fost într-adevăr interesat de universul Estherei, ar fi trebuit să întreb măcar o dată ce se întâmplase cu traducătorul ei cel cu sensibilitate „magică”. Ar fi trebuit să-mi devină suspectă această tăcere, această absență a informațiilor. Trebuia să-i fi cerut măcar o dată să o însoțesc la unul dintre „reportaje” cu cerșetori.

Când mă întreba, uneori, dacă mă interesează munca ei, răspunsul meu era mereu același: „mă interesează, dar nu vreau să mă amestec, vreau să fii liberă să-ți continui visul cum vrei, așa m-ai ajutat și tu pe mine”.

Asta nu însemna decât total dezinteres, firește. Dar cum oamenii cred mereu ceea ce vor să creadă, Esther era întotdeauna mulțumită cu răspunsul meu.

Iar îmi vin în minte cuvintele pronunțate de inspector când am ieșit din închisoare: *sunteți liber*. Ce înseamnă libertate? înseamnă să vezi că soțului tău nu-i pasă câtuși de puțin de ceea ce faci? înseamnă să te simți singură, să nu ai cu cine să împărți sentimentele tale cele mai mîrte, pentru că în realitate bărbatul cu care te-ai căsătorit e absorbit de munca lui, de importanta, magnifica, dificila lui carieră?

Privesc din nou la Turnul Eiffel: a mai trecut o oră, fiindcă sclipește din nou, ca și cum ar fi făcut din diamante. Nici nu mai știu de câte ori s-a întâmplat asta, de când stau aici la fereastră.

Știu că, în numele libertății existente în căsătoria noastră, eu n-am observat că Mihail a dispărut din conversațiile soției mele.

A reapărut într-un bar și a dispărut apoi din nou, de data aceasta luând-o cu el, și transformându-l pe celebrul scriitor în suspect de crimă.

Sau, ceea ce este și mai rău, făcând din el un bărbat părăsit.

J-ia Buenos Aires, un Zahir este o moneda, obișnuită de douăzeci de centime; cu un vârf de cuțitaș sau de coupe-papier sunt scrijelite literele NT și cifra 2; pe verso este gravat anul 1929. (în Guzerat, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, Zahir a fost un tigru; în Java, un orb de la moscheea Surakarta, care a fost lapidat de. credincioși; în Persia, un astrolab pe care Nadir Șah a poruncit să fie aruncat în mare; în închisorile de la Mahdi, în 1892, o mică busolă pe care RudolfCarl von Slatin a atins-o...)

Un an mai târziu, mă trezesc cu gândul la povestirea lui Jorge Luis Borges: ceva care, odată atins sau văzut, nu mai poate fi uitat — și ne cotopește gândurile până ajungem la nebunie. Zahirul meu nu constă în metafore romantice cu orbi, busole, tigri sau nu știu ce monedă.

El are un nume, iar numele său este Esther.

După ce am ieșit din pușcărie, am apărut pe copertele mai multor reviste de scandal; începeau vorbind despre o posibilă crimă, dar, ca să evite să ajungă prin tribunale, sfârșeau totdeauna articolele afirmând că fusesem declarat nevinovat (Nevinovat? Dar nici măcar nu fusesem acuzat!). Lăsau să treacă o săptămână, vedeau dacă vânzarea fusese bună, (da, fusese, eu eram un specimen de scriitor aflat deasupra oricăror suspiciuni, și toți voiau să

știe cum era posibil ca un om care scrie despre spirit să ascundă o latură așa de întunecată). După aceea reveneau la atac, afirmau că ea fugise de acasă fiindcă eu eram cunoscut ca un cal breaz pentru escapadele mele extraconjugale. O revistă nemțească a ajuns până acolo încât a insinuat o posibilă relație cu o cântăreață, una cu douăzeci de ani mai tânără ca mine, care susținea că mă întâlnise la Oslo, în Norvegia (era adevărat, dar întâlnirea se petrecuse din cauza Băncii Favorurilor — un prieten îmi ceruse asta, fusese și el prezent pe toată durata singurei cine pe care o luasem cu cântăreața). Fata spunea că nu era nimic între noi (iar dacă nu era, de ce pusese fotografia noastră pe copertă?) și profita să anunțe că va lansa un nou disc; atât eu cât și revista fuseserăm folosiți ca s-o promovăm pe ea, și nici în ziua de azi nu știu dacă eșecul carierei ei n-a fost consecința acestui tip de reclamă ieftină (de fapt, discul nu era prost — ceea ce a întors totul pe dos au fost afirmațiile din presă).

Dar scandalul cu celebrul scriitor n-a durat mult: în Europa, și mai ales în Franța, infidelitatea nu numai că este acceptată, ci este chiar admirată în secret. Nimănui nu-i place să citească despre ceva ce i se poate întâmpla și lui.

Subiectul a dispărut de pe coperte, dar ipotezele au continuat să curgă: sechestru, părăsirea căminului din cauza maltratărilor (fotografia unui chelner care spunea că ne certam foarte des: îmi amintesc că într-adevăr, în acel restaurant m-am certat cu Esther într-o zi, când eram furios pentru părerea ei, absolut contrarie părerii mele, despre un scriitor sud-american). Iar un tabloid din Anglia a afirmat — totuși fără consecințe grave — că soția mea a intrat în

clandestinitate, sprijinind o organizație teroristă islamică.

Cu toate acestea, într-o lume plină de trădări, divorțuri, atentate, asasinate, o lună mai târziu marele public uitase afacerea. Anii de experiență m-au învățat că acest tip de știre nu-l va afecta niciodată pe cititorul meu fidel (se mai întâmplase o dată, când la un canal TV argentinian a apărut un ziarist care susținea că are „probe” despre întâlnirea mea secretă, în Chile, cu viitoarea primă doamnă a țării — dar cărțile mele au rămas pe lista celor mai vândute). Știrea senzațională a fost inventată să dureze doar cincisprezece minute, cum spunea un artist american; marea mea grijă era alta — să-mi reorganizez viața, să-mi găsesc o nouă dragoste, să mă întorc la masa de scris și să păstrez, în sertărașul care se află la granița dintre iubire și ură, amintirea soției mele.

Sau mai bine zis (trebuia să accept termenul) amintirea fostei mele soții.

O parte din lucrurile pe care le-am presimțit în acea cameră de hotel s-au întâmplat. O vreme n-am ieșit din casă; nu mă simțeam în stare să dau ochii cu prietenii mei și să le spun pur și simplu: „ne-vastă-mea m-a părăsit pentru unul mai tânăr”. Când am ieșit, nimeni nu m-a întrebat nimic, dar după ce beam câteva pahare cu vin simțeam nevoia să deschid subiectul — ca și cum aș fi citit gândurile tuturor și mi-ar fi fost limpede că nu doreau altceva decât să afle ce se întâmplase în viața mea conjugală, însă erau prea bine-crescuți pentru a aduce vorba despre asta. În funcție de starea mea de spirit din ziua respectivă, Esther era fie o adevărată sfântă care merita o soartă mai bună, fie o femeie perfidă, trădătoare, care mă adusese într-o situație așa

de încurcată încât ajunsesem să fiu considerat un criminal.

Prieteni, cunoscuții, editorii, cei care se așezau la masa mea în timpul numeroaselor dineuri la care eram obligat să particip, mă ascultau cu oarecare curiozitate la început. Treptat mi-am dat seama că încercam să schimb vorba — subiectul îi interesase cândva, dar nu mai figura pe lista curiozităților curente — era mai incitant să vorbești despre actrița ucisă de cântăreț sau despre adolescentul care scrisese o carte în care povestea aventurile lui cu politicieni cunoscuți. Într-o zi, la Madrid, am observat că invitațiile la evenimente și supeuri începuseră să se împuțineze: deși îmi făcea foarte bine sufletește să mă descarc, s-o învinovățesc sau s-o binecuvânteț pe Esther, am început să înțeleg că ajunsesem mai rău decât un soț înșelat — devenisem un individ plicticos pe care nimeni nu dorea să-l aibă alături.

Din acel moment m-am hotărât să sufăr în tăcere, și imediat invitațiile au început iar să-mi inunde cutia poștală.

Dar Zahirul, la care mă gândeam cu afecțiune sau cu iritare la început, creștea în inima mea. Și am pornit s-o caut pe Esther în fiecare femeie pe care o întâlneam. O vedeam parcă în toate barurile, cinematografele, stațiile de autobuz. De câte ori nu i-am cerut taximetristului să oprească mașina în plină stradă, sau să urmărească pe cineva, până ce mă convingeam că nu era persoana pe care o căutam?

Cu acest Zahir cotropindu-mi toate gândurile, aveam nevoie de un antidot, de ceva care să mă salveze de la disperare.

Nu aveam decât o soluție: să-mi gădesc o iubită. Am întâlnit vreo trei-patru femei care mă atrăgeau,

dar până la urmă m-am oprit la Mărie, o actriță de 35 de ani, franțuzoaică. A fost singura care nu mi-a îndrugat prostii de felul: „îmi place de tine ca bărbat, nu ca persoană pe care toți vor s-o cunoască” sau „aș prefera să nu fii celebru”, ori, și mai rău, „nu mă interesează banii”. Și a fost singura care nu m-a invidiat pentru succesul meu, fiindcă și ea era celebră și știa bine că faima contează. Faima e ca un afrodisiac. Să ai o relație cu un bărbat care te-a ales dintre multe altele nu poate decât să-ți măgulească orgoliul.

Eram văzuți des împreună la serbări și recepții: se specula asupra legăturii noastre, dar nici ea, nici eu nu confirmam nici nu infirmam nimic, subiectul a rămas în aer și tot ce mai puteau face revistele era să aștepte fotografia faimosului sărut — pe care n-au obținut-o niciodată, pentru că și eu, și ea consideram că un asemenea spectacol public este ceva vulgar. Ea se ducea la filmări, eu îmi vedeam de munca mea; când puteam, mergeam la Milano, când putea, venea la Paris, ne simțeam apropiați, dar nu depindeam unul de celălalt.

Mărie se prefăcea că nu știe ce se petrece în inima mea, și eu la fel, mă purtam ca și cum habar n-aveam de ce era în sufletul ei (o iubire fără speranță pentru vecinul ei căsătorit, cu toate că ea era o femeie care-și putea permite să aibă absolut orice bărbat și-ar fi dorit). Eram prieteni, camarazi, ne amuzau aceleași lucruri, ba aș risca să spun că între noi se înfiripase chiar un anume fel de dragoste — diferită de aceea pe care eu o simțeam pentru Esther, sau ea pentru vecinul ei.

M-am întors iarăși la serile mele de autografe, am reînceput să accept invitațiile la conferințe, dineuri

în scopuri caritabile, emisiuni de televiziune, proiecte cu artiști debutanți. Făceam de toate, mai puțin ce trebuia să fac: să scriu o carte.

Dar nu-mi păsa, în adâncul sufletului meu credeam că trebuie să-mi închei cariera de scriitor, dacă femeia care mă făcuse să pornesc pe această cale nu mai era cu mine. Îmi trăisem visul din plin, cât timp durase, ajunseseam acolo unde puțini au avut norocul să ajungă, acum puteam să-mi petrec restul vieții distrându-mă.

Mă trezeam dimineața cu aceste gânduri. Seara însă, îmi dădeam seama că singurul lucru care-mi plăcea era să scriu. Și noaptea încercam iarăși să mă conving că-mi realizasem visul, că trebuia să încerc ceva nou.

/vnul următor a fost un an sfânt la Compo-stela — s-a întâmplat ca ziua lui Santiago de Compostela, 25 iulie, să cadă într-o duminică. O ușă specială stă deschisă timp de 365 de zile; conform tradiției, cine intră în catedrală pe această ușă primește binecuvântări deosebite.

În Spania aveau loc tot felul de comemorări și cum îmi plăcuse foarte mult pelerinajul pe care-l făcusem, m-am hotărât să particip cel puțin la un eveniment: o *palestra**, în ianuarie, în Țara Bascilor. Pentru a sparge rutina — încercarea de a scrie o carte/ mers la banchet/ aeroport/ vizitat Mărie la Milano/ dineu/ hotel/ aeroport/ Internet/ aeroport/ interviu/ aeroport/ — am ales să fac cei 1400 km singur, cu mașina.

Fiecare loc — chiar și acelea în care n-am fost niciodată înainte — îmi amintește de Zahirul meu personal. Mă gândesc că Estherei i-ar fi plăcut enorm să vadă asta, ar fi îhcântat-o să mănânce în restaurantul ăsta, să meargă pe malul acestui râu. Înnoptez la Bayonne, iar înainte de a închide ochii aprind televizorul și aflu că aproape 5 000 de pelerini sunt blocați la frontiera dintre Franța și Spania din cauza unei violente și neașteptate furtuni de zăpadă.

* palestra: conversație, lecție; în text, masă rotundă (*n.tr.*).

Mă gândesc să mă întorc la Paris. Am o scuză excelentă pentru a anula angajamentul, iar organizatorii vor înțelege perfect — drumul e blocat, e polei pe șosea, atât autoritățile franceze cât și cele spaniole sfătuiesc oamenii să nu iasă din casă la sfârșitul săptămânii deoarece riscul de accidente este foarte mare. Situația devine și mai gravă decât era în seara precedentă: ziarul de dimineață anunță că sunt 17 000 de oameni blocați în alt loc, apărarea civilă s-a mobilizat pentru a-i ajuta cu alimente și păături, fiindcă multe mașini au rămas fără combustibil și fără încălzire.

La recepția hotelului aflu că dacă trebuie NEA-PĂRAT să călătoresc, dacă e vorba de o chestiune de viață și de moarte, pot s-o iau pe o șosea laterală, să fac un ocol care ar însemna două ore de călătorie în plus, dar nimeni nu-mi poate garanta starea drumului. Din instinct iau hotărârea să merg înainte: ceva mă împinge de la spate spre asfaltul lunecos, spre orele de așteptare din blocaje.

Poate numele orașului: Victoria. Poate ideea că sunt prea obișnuit cu confortul și mi-am pierdut puterea de improvizație în situațiile de criză. Poate entuziasmul oamenilor, care încearcă să reînvie o catedrală construită cu multe secole în urmă — și pentru a atrage atenția asupra efortului pe care-l fac, au invitat câțiva scriitori la palestre. Sau poate cuvintele vechilor conchistadori ai Americilor: „să navighezi e obligatoriu; să trăiești nu e obligatoriu”.

Eu navighez. După multe ore de încordare ajung la Victoria, unde mă așteaptă oameni încă și mai încordați, îmi spun că de peste 30 de ani nu s-a pomenit o asemenea furtună, îmi mulțumesc pentru efort, dar din acest moment trebuie să intrăm în

programul oficial, iar asta înseamnă mai întâi o vizită la catedrala Sfânta Măria.

O tânără cu o strălucire aparte în ochi începe să povestească istoria catedralei. La început a fost zidul. După aceea, zidul a rămas, dar o parte a lui a fost folosită pentru construcția unei capele. După zeci de ani, capela s-a transformat în biserică. Peste un secol, biserica a devenit catedrală gotică. Catedrala a avut momentele ei de glorie, dar au apărut probleme de structură, o vreme a fost abandonată, a trecut prin renovări care i-au deformat planul inițial, dar fiecare generație credea că trebuie să rezolve problema și refăcea planurile. Astfel, secol după secol, au ridicat un perete ici, au demolat o grindă colo, au întărit contrafortii într-o parte, au deschis sau închis vitralii în altă parte.

Și catedrala rezista.

Parcurs partea ei centrală și văd ultimele renovări: arhitecții garantează că au găsit cea mai bună soluție. Au ridicat schele și întărituri de oțel peste tot, au elaborat ample teorii despre lucrările viitoare și au criticat uneori lucrările din trecut.

Și deodată, în mijlocul naosului, înțeleg ceva extraordinar: catedrala sunt eu, e fiecare dintre noi. Creștem, ne schimbăm, ne descoperim slăbiciuni pe care trebuie să le corectăm și nu alegem totdeauna cea mai bună soluție, dar în pofida acestor lucruri mergem înainte, încercând să ne păstrăm verticalitatea, corect, astfel încât să cinstim nu pereții, nu ușile, nici ferestrele, ci spațiul dinăuntru, spațiul în care adorăm și venerăm tot ce ne este scump pe lume.

Da, suntem o catedrală, nu încape nici o îndoială. Dar ce se află în spațiul din catedrala mea ascunsă?

Esther, Zahirul.

Ea a umplut totul. Ea este singura mea rațiune de a trăi. Privesc în jur, mă pregătesc pentru conferință și înțeleg de ce am înfruntat zăpada, blocajele, poleiul de pe șosea: ca să-mi amintesc că în fiecare zi am nevoie să mă reclădesc pe mine însumi și ca să accept — ■ prima oară în viața mea — că iubesc o altă ființă omenească mai mult decât pe mine însumi, în drumul spre Paris — acum în condiții meteo incomparabil mai bune — mă aflu într-un fel de transă: nu gândesc și abia dacă dau atenție traficului. Cum ajung acasă, îi cer femeii de serviciu să nu lase pe nimeni să intre, iar în zilele următoare să-mi facă doar cafea dimineața, apoi prânzul și cina. Calc în picioare aparatul micuț care mă conecta la Internet și-l distrug complet. Smulg telefonul din perete. Îmi împachetez celularul și-l trimit editorului meu, cerându-i să mi-l înapoieze numai când mă voi duce eu personal să-l iau.

Timp de o săptămână, dimineața, mă plimb pe malurile Senei, iar la întoarcere mă încui în birou. Ca și cum aș asculta vocea unui înger, scriu o carte — mai bine zis o scrisoare, o scrisoare nesfârșită către femeia visurilor mele, femeia pe care o iubesc și o voi iubi mereu. Poate că într-o zi această carte va ajunge în mâinile ei, și chiar dacă asta nu se va întâmpla, acum am cugetul împăcat. Nu mai lupt împotriva orgoliului meu rănit, n-o mai caut pe Esther prin toate ungherele, prin baruri, cinematografe și la dineuri, în Mărie și în știrile din ziar.

Dimpotrivă, sunt fericit că ea există — mi-a arătat că sunt capabil de o iubire de care nu eram conștient, iar asta mă face să mă simt într-o stare de grație. Și accept Zahirul, îl voi lăsa să mă conducă la sfințenie sau la nebunie.

L imp de sfâșiat, timp de reparat, titlu inspirat de un vers din Ecleziastul, a fost publicată la sfârșitul lui aprilie. În a doua săptămână din mai, ajunsese deja pe primul loc din lista celor mai vândute cărți.

Suplimentele literare, care niciodată nu fuseseră amabile cu mine, și-au întezit atacurile. Am decupat câteva fragmente mai importante și le-am pus în caietul în care păstram criticile din anii anteriori; practic, spuneau cam același lucru, era altul numai titlul cărții:

„... încă o dată, în vremurile tumultuoase pe care le trăim, autorul ne face să evadăm din realitate prin-tr-o poveste de dragoste" (de parcă omul ar putea trăi fără

asta);

„... fraze scurte, stil superficial" (păi da, ca și cum frazele lungi înseamnă neapărat stil profund);

„... autorul a descoperit cheia succesului — marketingul" (de parcă m-aș fi născut într-o țară de mare tradiție literară și aș fi dispus de averi întregi pentru a investi în prima mea carte);

„... deși va vinde la fel de bine cum a vândut mereu, aceasta înseamnă doar că ființa omenească nu este pregătită să accepte tragedia care ne înconjoară" (parcă ei ar ști ce înseamnă să fii pregătit);

Totuși, unele articole erau diferite: pe lângă aprecieri ca mai sus, afirmau că profit de scandalul de

anul trecut ca să câștig și mai mulți bani. Și, ca de obicei, critica negativă mi-a făcut mai multă reclamă: cititorii fideli cumpărau, iar aceia care uitaseră de mine și de întâmplarea cu pricina și-au amintit și au cumpărat la rândul lor, fiindcă doreau să afle versiunea mea despre dispariția Estherei (cum cartea nu trata acest subiect, ci era un imn închinat iubirii, fără îndoială că au fost dezamăgiți și au dat dreptate criticii). Drepturile de autor au fost imediat vândute în toate țările care-mi publicaseră deja cărți.

Mărie, căreia i-am dat textul înainte de a-l trimite la editură, s-a dovedit a fi o femeie pe măsura așteptărilor mele: în loc să devină geloasă sau să spună că n-ar fi trebuit să-mi etalez sufletul în felul acela, m-a încurajat să merg mai departe și s-a bucurat de succesul meu. În perioada aceea, citea învățăturile unui mistic aproape necunoscut, din care cita în toate discuțiile noastre.

— V^ând oamenii ne laudă, trebuie să fim cu ochii-n patru la comportamentul nostru.

— Critica nu m-a lăudat niciodată.

— Vorbesc de cititori: ai primit mai multe scrisori ca oricând, o să ajungi să crezi că ești mai bun decât ți-ai închipuit vreodată și o să te lași dominat de un fals sentiment de siguranță care poate fi foarte periculos.

— Dar adevărul este că după călătoria aceea la catedrală chiar cred că sunt mult mai bun decât îmi închipuiam, iar asta n-are nici o legătură cu scrisorile cititorilor. Am descoperit dragostea, oricât de absurd ar părea.

— Foarte bine. Ce-mi place mie la cartea asta este că nici o clipă nu arunci vina pe fosta ta soție. Și nici ție nu-ți găsești vreo vină.

— Am învățat să nu-mi pierd vremea cu asta.

— Grozav. Universul își asumă sarcina de a ne corecta greșelile.

— Te referi la dispariția Estherei ca la un fel de „corectură”?

— Nu cred în puterea de vindecare a suferinței și a tragediei; acestea apar pentru că fac parte din viață, așa că nu trebuie să fie percepute ca niște pedepse. În general, universul ne arată că greșim când

ne îndepărtează de ce avem mai scump: prietenii. Iar asta se întâmplă cu tine, dacă nu mă înșel.

— De curând am descoperit ceva: adevărații prieteni sunt aceia care se află alături de noi atunci când ni se întâmplă lucruri bune și se bucură de victoriile noastre: Falșii prieteni apar în momentele grele, cu mutra plouată, „de solidaritate” cu noi, dar de fapt suferința noastră îi consolează pentru viața lor mizerabilă. În timpul crizei de anul trecut au apărut o mulțime de indivizi pe care nu-i văzusem în viața mea, care veneau să mă „consoleze”. Mi-e silă.

— Asta s-a întâmplat și cu mine.

— Cu tine nu: îți mulțumesc că ai apărut în viața mea, Mărie.

— Nu te grăbi cu mulțumirile, relația noastră nu este încă destul de puternică. Până una alta, mă bate gândul să mă mut la Paris sau să te conving să vii la Milano: mutarea nu înseamnă nimic pentru munca noastră. Tu lucrezi tot timpul acasă, eu sunt mereu plecată în alte orașe. Vrei să schimbi subiectul, sau continuăm să vorbim despre asta?

— Hai să vorbim despre altceva.

— Cartea ta a fost scrisă cu mare curaj. Mă surprinde că nici o clipă nu pomeniști de tânăr.

— Nu mă interesează persoana lui.

— Ba te interesează. Sigur că uneori te întrebi: de ce l-a ales?

— Nu mă întreb.

• -- Cred că minți. Mie de pildă mi-ar plăcea să știu de ce vecinul meu n-a divorțat de femeia aia fără sare și piper, cu un zâmbet mereu strâmb, care tot timpul deretică prin casă, face mâncare, îngrijește copiii, nu uită să plătească facturile. Și dacă eu mă întreb, și tu te întrebi.

— Vrei să spui că-l urăsc pentru că mi-a furat nevasta?

— Nu. Vreau să aud că l-ai iertat.

— Nu pot.

— E foarte greu. Dar n-ai încotro: dacă nu faci asta, toată viața vei fi obsedat de suferința pe care ți-a provocat-o și niciodată nu vei uita această durere. Nu zic că trebuie să-ți placă de el. Nu zic că trebuie să-l cauți. Nu sugerez să încerci să-l vezi ca pe un înger. Dar cum îl cheamă? Era parcă un nume rusesc, dacă nu mă înșel.

— Nu contează numele.

— Vezi? Nici măcar numele nu vrei să i-l pronunți. E vreo superstiție la mijloc?

— Mihail. Poftim, acum ai și numele.

— Energia urii n-o să te ducă nicăieri; dar energia iertării, care apare prin dragoste, va reuși să-ți transforme viața în mod pozitiv.

— Semenii acum cu o preoteasă tibetană, vorbind despre lucruri foarte frumoase în teorie, dar imposibile în practică. Nu uita că am fost rănit de multe ori.

— Tocmai, încă îl mai porți în tine pe copilul care plângea ascunzându-se de părinți fiindcă era cel mai slab din școală. Încă mai porți urmele adolescentului fragil care nu reușea să-și găsească o iubită, care n-a fost niciodată bun la vreun sport. N-ai reușit să ștergi cicatricile nedreptăților comise împotriva ta de-a lungul anilor. Ce e bun în toate astea?

— Cine ți-a spus că așa s-au petrecut lucrurile?

— Pur și simplu știu. Te dau de gol ochii și, crede-mă, așa nu câștigi nimic. Doar dorința constantă de a-ți plânge de milă pentru că ai fost victima celor mai puternici ca tine. Sau ia-o invers: transformă-te într-un răzbunător gata să-l rănească și

mai rău pe cel care te-a zdrobit. Altfel, nu crezi că pierzi vremea?

— Cred că am un comportament uman.

— E chiar prea uman. Dar nu e inteligent, nici rațional. Respectă-ți trecerea pe acest Pământ, află că Dumnezeu totdeauna a iertat și încă mai iartă.

X rivind mulțimea care se adunase pentru seara de autografe într-un *mega-store* de pe Champs Elysees, mă gândeam: oare câți dintre oamenii de aici au trăit experiența pe care am trăit-o eu cu soția mea?

Foarte puțini. Poate unul sau doi. Și totuși cei mai mulți se identificau cu ceea ce citiseră în noua mea carte.

Scrisul este una dintre activitățile cele mai solitare din lume. O dată la doi ani mă așez în fața computerului, privesc la marea necunoscută a sufletului meu, observ că există acolo niște insule — idei care se dezvoltă și sunt gata să se lase explorate. Atunci îmi iau barca — numită Cuvânt — și mă hotărâsc să navighez spre cea mai apropiată. Pe drum mă confrunt cu vijelii, taifunuri, curenți, dar nu mă opresc din vâslit, mort de oboseală, conștient că m-am abătut de la drumul meu, că insula la care voiam să ajung nu se mai află la orizont.

Dar nu merită să mă întorc, trebuie să merg mai departe orice ar fi, altfel voi rămâne pierdut în mijlocul oceanului. În clipa asta îmi trec prin minte scene înfricoșătoare, cum ar fi să-mi petrec restul vieții comentând succesele mele trecute sau criticându-i plin de venin pe scriitorii tineri, numai pentru că nu mai am curaj să public alte cărți. Nu fusese

visul meu să devin scriitor? Atunci trebuie să continui, să creez alte fraze, paragrafe, capitole, să scriu până la moarte, să nu mă las paralizat de succes, de înfrângere, de capcane. Dacă nu, care ar mai fi sensul vieții mele: să pot cumpăra o casă în sudul Franței și să îngrijesc toată ziua de grădină? Să țin conferințe, pentru că e mai ușor să vorbești decât să scrii? Să mă retrag din lume într-o manieră studiată, misterioasă, ca să creez o legendă ce m-ar lipsi de multe bucurii?

îmboldit de aceste gânduri sumbre, descopăr o forță și un curaj pe care nu mi le cunoșteam: ele mă ajută să mă aventurez către partea necunoscută a sufletului meu, să mă las dus de curent și să sfârșesc ancorându-mi barca la țărnul insulei spre care m-am lăsat dus. Petrec zile și nopți descriind tot ce văd, întrebându-mă de ce fac asta, spunându-mi în fiecare clipă că nu merită efortul, că nu mai trebuie să demonstrez nimănui nimic, că am obținut tot ce-mi doream — și chiar mult mai mult.

îmi dau seama că „facerea” primei cărți se repetă la nesfârșit: mă trezesc la nouă dimineața, hotărât să mă așez la calculator imediat după ce-mi beau cafeaua; citesc ziarele, ies să mă plimb, mă duc până la barul cel mai apropiat ca să schimb câteva cuvinte cu oamenii, mă întorc acasă, mă uit la calculator, descopăr că trebuie să dau câteva telefoane, iar privesc calculatorul, s-a făcut ora prânzului, mănânc cu gândul că trebuia să mă fi apucat de scris la 11 dimineața, dar acum trebuie să dorm puțin, mă scol la cinci, în sfârșit mă așez la calculator, îmi verific corespondența pe e-mail și-mi dau seama că s-a întrerupt conexiunea la Internet, trebuie să ies și să mă duc la zece minute distanță de casă unde mă pot conecta din nou, dar mai înainte nu s-ar cuveni oare,

ca să-mi ușurez conștiința de sentimentul de vinovăție, să scriu măcar o jumătate de oră?

încep din obligație, dar dintr-odată „treaba” mă prinde și nu mă mai opresc. Menajera mă cheamă să mănânc, îi cer să nu mă întrerupă, după o oră mă cheamă din nou, mi-e foame, dar încă un rând, o frază, o pagină și gata. Când mă așez la masă, mâncarea e rece, cinez în fugă și mă întorc la computer — acum nu-mi mai controlez pașii, insula mi se dezvăluie, sunt împins pe potecile ei, descopăr lucruri pe care nicicând nu le-am gândit sau visat. Beau o cafea, încă una, iar pe la două dimineața mă opresc din scris, pentru că mă dor ochii.

Mă întind pe pat și rămân așa mai mult de un ceas, gândindu-mă la ce va trebui să scriu în paragraful următor, exercițiu care totdeauna s-a dovedit inutil — mă ajută doar să-mi golesc mintea, până vine somnul. Îmi promit că a doua zi voi începe negreșit la 11. Dar a doua zi o iau de la capăt — plimbare, taclale, prânz, siestă, vinovăție, enervare, obligația de a scrie o pagină etc.

Și trec două, trei, patru, unsprezece săptămâni, știu că sunt aproape de final, mă cotopește un simțământ de gol, ca atunci când pui în cuvinte ceea ce trebuia să păstrezi doar pentru tine. Dar trebuie să ajung la ultima frază — și ajung.

Demult, când citeam biografiile scriitorilor celebri, credeam că încercam să urâtească profesia atunci când spuneau că „o carte se scrie singură, scriitorul e numai un dactilograf”. Acum știu că este adevărul gol-goluț, nimeni nu pricepe de ce curentul l-a purtat spre o anumită insulă, care nu este aceea pe care o visase. Încep revizuirile obsedante, tăieturile și, când nu mai suport să citesc mereu și mereu

aceleași cuvinte, trimit manuscrisul editorului care îl mai revizuieste o dată, apoi îl publică.

Spre surprinderea mea constantă, alți oameni căutau chiar acea insulă pe care o găsesc în carte. Una povestește pentru cealaltă, lanțul misterios se închide și ceea ce scriitorul considera că este o muncă solitară devine o punte, o barcă, un mijloc prin care sufletele călătoresc și comunică.

Și din acest moment nu mai sunt omul pierdut în furtună: mă întâlnesc cu mine însumi prin cititorii mei, înțeleg ce am scris când văd că și alții înțeleg, dar niciodată mai înainte. În unele momente, foarte rare, ca acela care este pe cale să se întâmple, reușesc să-i privesc drept în ochi pe unii dintre acești oameni și să pricep că nici sufletul nu-mi este singur.

La ora fixată, încep să scriu autografele pe cărți. Un schimb rapid de priviri, cu senzația de complicitate, de bucurie, de respect reciproc. Strângeri de mâini, câteva cărți de vizită, cadouri, comentarii. Un ceas și jumătate mai târziu cer o pauză, nimeni nu protestează, editorul meu (așa cum a intrat deja în tradiție la serile de autografe) face semn să li se servească o cupă de șampanie celor care așteaptă la rând (am încercat să-i conving și pe editorii din alte țări să adopte această tradiție, dar îmi spun mereu că șampania franceză e prea scumpă și până la urmă oferă apă minerală — chiar și așa, este un semn de respect pentru cei care așteaptă).

Mă întorc la masă. Două ore mai târziu, contrar părerii celor care observă evenimentul, nu sunt obosit, ci plin de energie, aș putea să continui până noaptea târziu. Între timp magazinul a închis ușile, coada se scurtează, mai sunt patruzeci de oameni,

rămân treizeci, douăzeci, unsprezece, cinci, patru, trei, doi... și, iată, privirile ni se întâlnesc.

— Am așteptat până la sfârșit. Voiam să fiu ul timul, pentru că am un mesaj.

Nu știu ce să răspund. Mă uit în jurul meu — editorii, reprezentanții de vânzări, librarii stau de vorbă entuziasmați, curând vom merge să luăm cina, să bem, să ne împărtășim câteva din emoțiile acestei seri.

Nu-l mai văzusem niciodată, dar știam cine este. Îi iau cartea din mână și scriu:

„Pentru Mihail, cu afecțiune.”

Nu spun o vorbă. Nu vreau să-l pierd acum — orice vorbă, orice frază, orice mișcare bruscă îl poate face să plece și să nu se mai întoarcă niciodată, într-o fracțiune de secundă înțeleg că el și numai el mă va salva de binecuvântarea — sau blestemul — Zahirului, pentru că e singurul care știe unde se află, iar eu în sfârșit îi voi putea pune întrebările pe care de atâta vreme mi le pun doar mie.

— Voiam să știi că e bine. Și că probabil ți-a citit cartea.

Editorii, reprezentanții de vânzări, librarii s-au apropiat. Mă îmbrățișează, îmi spun că a fost o seară specială. Să mergem acum să ne destindem, să bem, să stăm de vorbă.

— Mi-ar plăcea să-l invit și pe cititorul acesta, spun eu. El a fost ultimul, îi va reprezenta pe toți ceilalți care au fost aici cu noi.

— Nu pot. Am alt program.

Și întorcându-se spre mine, cam speriat:

— Am venit doar să transmit un mesaj.

— Ce mesaj? Întreabă un librar.

— El nu invită niciodată pe nimeni! spune editorul. Hai, vino să luăm cina împreună!

— Mulțumesc, dar mă duc la o reuniune în fiecare joi.

— La ce oră?

— Peste două ore.

— Unde?

— La restaurantul armenesc.

Șoferul meu, armean, întreabă la care din ele și ne spune că se află la cincisprezece minute distanță de locul unde vom merge să mâncăm. Toți vor să-mi facă pe plac. Dacă invit pe cineva, își închipuie ei, omul acela este atât de fericit că i s-a făcut o asemenea onoare, încât amână fără ezitare oricare alt angajament.

— Cum vă numiți? întreabă Mărie.

— Mihail.

— Mihail — și îmi dau seama că Mărie a priecut tot — veniți cu noi măcar un ceas; restaurantul unde mergem e la doi pași. Pe urmă șoferul o să vă ducă unde vreți. Sau, dacă preferați, anulăm rezervarea de la restaurantul nostru și mergem toți să mâncăm la restaurantul armenesc, așa o să vă simțiți mai bine.

Nu mă satur să-l privesc. Nu e nemaipomenit de frumos, dar nici urât. Nici înalt, nici scund. E îmbrăcat în negru, simplu și elegant — și prin eleganță înțeleg absența totală a oricăror accesorii sau podoabe.

Mărie îl ia de braț pe Mihail și pornește spre ieșire. Librarul mai are cărți ale cititorilor care n-au putut veni și pe care trebuia să le semnez, dar îi promit că voi trece pe acolo a doua zi. Îmi tremură picioarele, inima bate să-mi spargă pieptul, dar trebuie să mă prefac că totul e în ordine, că succesul mă face fericit, că mă interesează ce zice unul sau altul.

Traversăm bulevardul Champs-Elysees, soarele apune în spatele Arcului de Triumf și, fără nici o explicație, înțeleg că acela este un semn, un semn bun.

Numai să rămân stăpân pe situație.

De ce vreau să vorbesc cu el? Personalul editurii continuă să discute cu mine, răspund automat, nimeni nu-și dă seama ce departe sunt, nici eu nu știu exact de ce l-am invitat la masă pe cel pe care ar fi trebuit să-l urăsc. Vreau să descopăr unde este Esther? Vreau să mă răzbun pe băiatul ăsta așa de șovăitor, așa de rătăcit, care — deși e astfel — a reușit totuși să o îndepărteze de mine pe femeia iubită? Vreau să-mi dovedesc mie însumi că sunt mai bun, mult mai bun decât el? Vreau să-l mituiesc, să-l seduc doar ca s-o convingă pe nevastă-mea să se întoarcă?

Nu știu ce să răspund la nici una din aceste întrebări, dar nu are importanță. Până acum singura frază pe care am pronunțat-o a fost „Mi-ar face plăcere să vii să cinezi cu noi”.

Gata cu întrebările, acum trebuie doar să n-o pierd din ochi pe Mărie, care merge la câțiva pași înaintea mea, agățată de brațul lui Mihail — ca și cum ar fi iubita lui. Ea nu l-a lăsat să plece, dar, pe de altă parte, mă întreb de ce mă ajută, deși înțelege foarte bine că așa poate voi afla unde se ascunde nevastă-mea.

Am ajuns. Mihail încearcă să se așeze departe de mine, poate că vrea să evite o discuție în doi. Veselie, șampanie, vodcă și caviar — arunc o privire în meniu și descopăr îngrozit că numai antreurile îl costă pe librar vreo mie de dolari. Discuții generale, Mihail este întrebat cum i s-a părut seara, răspunde că i-a plăcut, este întrebat ce părere are despre carte,

spune că i-a plăcut foarte mult. Apoi îl uită și toată atenția se concentrează asupra mea — sunt mulțumit, seara de autografe a fost așa cum îmi doream, echipa de ordine și-a făcut datoria? Inima continuă să-mi bată nebunește, dar păstrez aparențele, mulțumesc pentru toate, pentru perfecțiunea cu care a fost organizat evenimentul.

După o jumătate de oră de discuții și multă vodcă, observ că Mihail s-a destins. Nu se mai află în centrul atenției, nu trebuie să mai spună nimic, e de ajuns să aibă puțină răbdare, curând poate pleca. Știu că nu a mințit în legătură cu restaurantul armenesc, așa că acum am o pistă. Vasăzică nevastă-mea este încă la Paris! Trebuie să fiu amabil, să încerc să-i câștig încrederea, tensiunea de la început a dispărut.

Trece o oră. Mihail se uită la ceas și văd că se pregătește să plece. Trebuie să fac ceva, repede. De câte ori îl privesc mă simt mai neînsemnat, dar înțeleg din ce în ce mai puțin cum de Esther m-a părăsit pentru unul care pare așa de rupt de realitate (zicea că el ar avea puteri „magice”). Chiar dacă îmi vine foarte greu să mă prefac că sunt în apele mele, să discut cu un bărbat care-mi este adversar, trebuie să fac ceva.

— Hai să aflăm mai multe despre cititorul nostru, mă adresez celorlalți, care fac imediat liniște. Va pleca în scurt timp, dar nu ne-a spus nimic despre el. Cu ce te ocupi?

Mihail, în ciuda paharelor de vodcă băute, pare să-și fi revenit.

— Organizez reuniuni la restaurantul armenesc.

— Ce înseamnă asta?

— Că spun povești pe scenă. Și invit publicul să-și istorisească propriile întâmplări.

— Și eu fac același lucru în cărțile mele.

— Știu. De aceea m-am apropiat...

O să spună cine e!

— V-ați născut aici? întrebă Mărie, întrerupând brusc continuarea frazei („m-am apropiat de soția dumneavoastră”).

— M-am născut în stepele Kazahstanului.

Kazahstan. Cine o să aibă curajul să întrebe unde este Kazahstanul?

— Unde e Kazahstanul? întrebă un reprezentant de vânzări.

Fericiți cei cărora nu le este frică să-și ascundă neștiința.

— Așteptam această întrebare, și ochii lui Mihail radiază un fel de bucurie. De câte ori spun că m-am născut acolo, vreo zece minute se fac presupuneri: că vin din Pakistan, din Afganistan. Țara mea se află în Asia Centrală. Nu are decât 14 milioane de locuitori, dar o suprafață cu mult mai mare decât Franța cu cele 60 de milioane de suflete ale ei.

— Adică un loc unde nimeni nu se plânge de lipsa de spațiu, comentează editorul meu, râzând.

— Un loc unde, în secolul XX, nimeni nu a avut dreptul să se plângă de nimic, chiar dacă voia. Mai întâi, când regimul comunist a desființat proprietatea privată, vitele au rămas abandonate în stepă și 48,6% din locuitori a murit de foame. Vă dați seama? Aproape jumătate din populația țării mele a murit de foame între 1932 și 1933.

Liniștea se așterne peste masă. După un timp, unul dintre comenseni schimbă vorba. Dar eu insist că Mihail să ne mai spună ceva despre țara lui.

— Cum este stepa? îl întreb.

— Câmpii enorme aproape fără vegetație, știți dumneavoastră.

...

86

'm

87

Știu, dar trebuia să întreb ceva, să întrețin conversația.

— Mi-am adus aminte de ceva despre Kazahstan, spune editorul meu. Acum câțva timp am primit un manuscris de la un scriitor care locuiește acolo — descria testele atomice care s-au făcut în stepă.

— Țara noastră are sânge pe pământurile ei, dar și în suflet. S-a schimbat până și ce nu putea fi schimbat, iar noi vom plăti pentru asta timp de multe generații. Am reușit să facem în așa fel încât să dispară o mare, în întregime.

Acum intervine Mărie.

— Nimeni nu poate face să dispară o mare.

— Am 25 de ani, dar de atât a fost nevoie, o singură generație și apa care era acolo de milenii s-a transformat în țărână. Guvernării regimului comunist au hotărât să schimbe cursul a două fluvii, Amu-Daria și Sir-Daria, astfel încât să poată iriga niște plantații de bumbac. N-au reușit să-și atingă obiectivul, dar era deja prea târziu — marea a încetat să mai existe, iar pământul cultivat s-a transformat în deșert. Lipsa apei a schimbat complet clima. Acum furtuni îngrozitoare de nisip răspândesc 150 000 de tone de nisip și sare pe an. Cincizeci de milioane de oameni din cinci țări au suferit de pe urma hotărârii iresponsabile — dar ireversibile — a birocrăților sovietici. Puțina apă care a mai rămas e poluată, focar pentru toate bolile.

Mi-am întipărit în minte ce spunea. Putea să fie de folos în conferințele mele. Mihail a continuat, iar tonul lui nu avea deloc accente ecologiste, era pur și simplu tragic.

— Bunicul meu povestește că marea Arai era nu mită în vechime Marea Albastră, de la culoarea ape-

lor ei. Azi nu mai este nimic acolo, dar nici acum oamenii nu vor să-și părăsească gospodăriile: încă mai visează la undele ei, la pești, își păstrează cu grijă undițele și spun povești cu bărci și furtuni.

— Dar exploziile atomice chiar au avut loc? insistă editorul meu.

— Cred că toți cei care s-au născut în țara mea știu ce a simțit pământul, pentru că orice kazah are pământul natal în sânge. Timp de 40 de ani câmpiile au fost zguduite de bombe nucleare sau termonucleare, în total 456, până în 1989. Din aceste explozii, 116 au fost la suprafață, însumând o putere de 2 500 de ori mai mare decât a bombei de la Hiroshima. Rezultatul este că mii de oameni au fost contaminați — cancer pulmonar — în timp ce alte mii de copii s-au născut cu deficiențe motorii, fără membre, cu probleme mintale.

Mihail își privește ceasul.

— Dacă-mi permiteți, acum trebuie să plec.

Jumătate dintre comeseni își exprimă părerea de rău, discuția devenise interesantă. Cealaltă jumătate e mulțumită: e absurd să vorbești despre tragedia într-o seară așa de veselă.

Mihail îi salută pe toți cu o înclinare a capului și pe mine mă îmbrățișează. Nu pentru că simte ceva special pentru mine, ci pentru a-mi șopti:

— Cum v-am spus, ea e bine. Nu vă faceți griji.

— Oă nu-mi fac griji, mi-a spus! De ce să-mi fac griji: pentru o femeie care m-a părăsit? Care m-a adus în situația de a fi interogat de poliție, m-a făcut să apar pe prima pagină a ziarelor și revistelor de scandal, să sufăr zile și nopți întregi, să-mi pierd prietenii, și...

— ...și să scrii *Timp de sfâșiat, timp de reparat*. Te rog, suntem maturi, trecuți prin viață, să nu ne amăgim: firește că ți-ar plăcea să afli ce face. Ba merg încă și mai departe: vrei s-o vezi.

— Dacă știi toate astea, de ce m-ai ajutat să vorbesc cu el? Acum am o pistă: vine în fiecare joi la restaurantul ăla armenesc.

— Foarte bine. Mergi mai departe.

— Dar tu, tu nu mă iubești?

— Mai mult decât ieri și mai puțin decât mâine, cum zice una din ilustratele astea pe care le găsești la oricare chioșc. Da, te iubesc. În realitate sunt îndrăgostită până peste urechi, încep să mă gândesc să vin acolo, în apartamentul ăla uriaș și pustiu — și de fiecare dată când discutăm despre asta, cel care schimbă ceva ești tu: schimbi vorba... Uit de amorul propriu și repet cât de important ar fi să stăm împreună, aud că deocamdată e prea devreme pentru asta, mă gândesc că poate ți-e teamă că mă-vei pierde cum ai pierdut-o pe Esther, ori poate încă mai

aștepți să se întoarcă, sau te-ai simți încătușat, ți-e frică să nu rămâi singur, dar și mai frică ți-e de companie — în fine, e o nebunie completă relația asta a noastră. Totuși, pentru că m-ai întrebat, uite răspunsul: te iubesc mult.

— Atunci, de ce faci asta?

— Pentru că nu pot trăi la nesfârșit cu fantoma femeii care a plecat fără explicații. Ți-am citit cartea. Cred că doar atunci când o vei întâlni, când îți vei rezolva problema, inima ta va putea fi cu adevărat a mea. La fel s-a întâmplat și cu vecinul meu: mi-era destul de aproape ca să observ cât de laș a fost în relația noastră, cum nu și-a asumat niciodată ceea ce își dorea atât de mult, credea că este prea periculos. De multe ori ai spus că libertatea absolută nu există: există doar libertatea de a alege ceva, iar apoi de a rămâne consecvent cu hotărârea ta. Cu cât mă apropiam mai mult de vecinul meu, cu atât te admiram mai tare: un bărbat care a continuat să o iubească pe femeia care l-a părăsit, care n-a mai vrut să știe de el. Și nu numai că a acceptat situația, ci a făcut-o și publică. Uite aici un fragment din cartea ta pe care-l știu pe dinafară:

„Când n-am mai avut nimic de pierdut, am primit totul. Când am încetat să mai fiu cine eram, m-am găsit pe mine însumi. Când am cunoscut umilința, chiar și atunci, mi-am continuat drumul, și am înțeles că eram liber să-mi aleg soarta. Nu știu dacă sunt bolnav, dacă mariajul meu a fost un vis pe care n-am reușit să-l înțeleg cât timp a durat. Știu capot trăi fără ea, dar mi-ar plăcea să o întâlnesc din nou — pentru

a-i spune ce nu i-am spus cât am fost împreună: te iubesc mai mult decât pe mine însumi. Dacă i-aș putea

90

spune aceste cuvinte, aș merge mai departe în pace — pentru că dragostea m-a răscumpărat."

91

— Mihail mi-a spus că Esther a citit probabil cartea. Este de ajuns.

— Chiar așa stând lucrurile, ca să te regăsești, trebuie să te întâlnești cu ea și să-i spui asta privind-o în ochi. Poate că nu vei reuși, poate că ea nu vrea să te mai vadă — dar cel puțin ai încercat. Eu voi scăpa de „femeia ideală”, iar tu te vei elibera de prezența absolută a Zahirului, cum îi zici tu.

— Ai curaj.

— Nu, mi-e frică. Dar n-am încotro.

La doua zi, mi-am jurat că nu voi încerca să aflu unde se ascunde Esther. Inconștient, timp de doi ani am preferat să cred că a fost obligată să plece, sechestrată sau șantajată de un grup terorist. Acum însă, când știam că e vie și nevătămată, că „e bine” (cum îmi spusese băiatul), de ce să insist s-o revăd? Fosta mea soție avea dreptul să-și caute fericirea, iar eu trebuia să-i respect decizia.

M-am gândit la toate acestea mai mult de patru ore. Seara m-am dus la o biserică, am aprins o lumânare și iar am jurat, acum după toate regulile ritualului sacru: voi încerca s-o regăsesc. Mărie avea dreptate: eram destul de matur încât să nu mă mai mint, prefăcându-mă că nu-mi păsa. Îi respectam hotărârea de a pleca, dar ea, femeia care mă ajutase să-mi clădesc viața, acum aproape că mi-o distrugea. Totdeauna fusese curajoasă. De ce fugise hoțeste, în plină noapte, fără a-și privi în ochi soțul, fără a-i explica motivul? Eram amândoi destul de maturi încât să ne asumăm consecințele acțiunilor noastre: comportamentul soției mele (mai corect: al fostei mele soții) nu se potrivea cu caracterul ei și trebuia să aflu de ce.

* * *

Mai era o săptămână — o veșnicie—până la spectacolul de la restaurant. În zilele acelea am acceptat să dau interviuri pe care în viața mea nu le-aș fi dat, am scris fel de fel de articole pentru ziare, am făcut yoga, am meditat, am citit o carte despre un pictor rus, alta despre o crimă din Nepal, am scris două prefete și am recomandat patru cărți editorilor care mereu îmi cereau asta și pe care eu mereu îi refuzam.

Dar și așa îmi rămânea prea mult timp liber, de care am profitat ca să achit niște conturi la Banca Favorurilor — acceptând câteva dineuri, scurte lecții pe la școlile unde prietenii își aveau înscriși copiii, o vizită la un club de golf, autografe improvizate într-o librărie a unui prieten pe Bulevardul Suffren (anunțate printr-un afiș pus în vitrină cu trei zile înainte și care a reușit să adune vreo 20 de persoane). Secretara mi-a spus că pesemne sunt foarte mulțumit, fiindcă de multă vreme nu mă mai văzuse așa de activ; i-am răspuns că succesul ultimei mele cărți mă îndemna să muncesc și mai mult.

În acea săptămână numai două lucruri n-am făcut: primul a fost să citesc manuscrisele altora — după cum insistau avocații mei, acestea trebuiau să fie imediat înapoiate prin poștă, altfel riscam să mă acuze cineva că am folosit vreo idee de-a lui; n-am înțeles niciodată de ce-mi trimiteau oamenii manuscrise — la urma urmei, eu nu sunt editor.

Al doilea lucru pe care nu l-am făcut a fost să mă uit în atlas unde era Kazahstanul, deși știam că pentru a câștiga încrederea lui Mihail, trebuia să aflu mai multe despre rădăcinile lui.

V-lamenii așteaptă cu răbdare deschiderea ușii care duce la salonul situat în spatele restaurantului. Nimic din farmecul barurilor din Saint-Germain des Preș, nici urmă de cafea cu un păhărel de apă alături, doar oameni bine îmbrăcați și bine educați. Nimic din eleganța foaielor de la teatru, nimic din magia spectacolelor care au loc în tot orașul, în micile bistrouri, cu artiști care dau tot ce au mai bun în ei, sperând că printre spectatori s-ar putea afla vreun impresar celebru care se va prezenta la sfârșitul show-ului, le va spune că sunt geniali și-i va convoca la vreun centru cultural faimos.

De fapt, nu înțeleg cum de este localul atât de plin: niciodată n-am citit măcar un cuvânt despre el prin revistele pariziene specializate în divertisment și evenimente artistice.

În timp ce aștept, fac conversație cu patronul — și aflu că se gândește ca în curând să folosească pentru spectacol tot spațiul restaurantului său.

— Publicul este cu fiecare săptămână mai numeros, spune el. La început am acceptat pentru că m-a rugat o ziaristă,, care în schimb mi-a promis să publice ceva despre restaurantul meu în revista la care lucra. Am spus da, fiindcă salonul este folosit foarte rar joia. Acum, cât timp așteaptă, profită și iau masa

de seară, probabil că asta e cea mai bună zi de încălzire din săptămână. Nu mi-e frică decât de un lucru: să nu cumva să fie vreo sectă. După cum știți, legile sunt foarte stricte aici.

Da, știam — au fost chiar unii care au insinuat că romanele mele propovăduiau un curent de gândire periculos, erau un fel de predică religioasă care nu se potrivea cu valorile comun acceptate. Franța, atât de liberală în aproape toate domeniile, suferea de un fel de paranoia când era vorba despre așa ceva. Recent fusese publicată o relatare amănunțită despre „spălarea creierelor” pe care anumite grupuri o practicau pe seama celor neavizați. Ca și cum oamenii s-ar pricepe să aleagă tot — școala, universitatea, pasta de dinți, automobilul, filmul, soțul, soția, amantul — dar, în materie de credință, s-ar lăsa manipulați cu mare ușurință.

— Cum își fac reclamă? întreb.

— Habar n-am. Dacă aș ști, aș folosi aceeași persoană ca să-mi facă publicitate la restaurant.

Și ca să șteargă orice urmă de îndoială, fiindcă nu știu cine sunt:

— Nu e nici o sectă, bag mâna în foc. Sunt artiști.

Ușa salonului se deschide, mulțimea intră și fiecare lasă cinci euro într-un coș mic de la intrare. Înăuntru, impasibili pe scena improvizată, doi băieți și două fete, toți cu fuste albe, circulare, ca o crinolină ce creează un cerc uriaș în jurul trupului. În afară de cei patru observ și un bărbat mai în vârstă, cu un *atabaque** în mână, și o femeie cu un talger enorm de bronz ornamentat; de fiecare dată când atinge

* *Atabaque*: tobă mică (*11.tr.*).

fără să vrea instrumentul, se aude un sunet ca al unei ploii de metal.

Unul dintre tineri este Mihail, acum complet diferit de băia:ul pe care l-am cunoscut la seara mea de autografe: privirea lui, fixând ceva inexistent în spațiu, are o strălucire aparte.

Oamenii se așază pe scaunele răspândite prin sală. Tineri îmbrăcați astfel încât, dacă i-aș fi întâlnit pe stradă, aș fi zis că aparțin vreunui grup depravat, dependent de droguri periculoase. Directori sau funcționari între două vârste, cu nevestele. Doi-trei copii de nouă-zece ani, probabil aduși de părinți. Câțiva bătrâni, care probabil au făcut un efort formidabil să ajungă aici, fiindcă stația de metrou cea mai apropiată se află la aproape cinci cvartale distanță.

Beau, fumează, vorbesc tare, de parcă oamenii de pe scenă n-ar exista. În scurt timp, discuțiile devin tot mai aprinse, se aud hohote de râs, atmosfera este sărbătorească. Sectă? Poate doar vreo confrerie de fumători. Privesc nerăbdător în toate părțile, o văd pe Esther în fiecare femeie de aici, dar de fiecare dată când mă apropiez, constat că este altcineva — uneori fără nici o asemănare fizică cu nevastă-mea (de ce oare nu mă pot obișnui să spun „fosta mea nevastă“?).

O întreb pe o femeie bine îmbrăcată despre ce e vorba. Parcă r.u are răbdare să-mi răspundă, mă privește ca și cum aș fi picat din lună și ar trebui să mă inițieze în misterele vieții.

— Povești de dragoste, îmi spune. Povești și energie.

Povești și energie. Mai bine nu insist, deși cucoana pare să fie absolut normală. Mă gândesc să întreb pe altcineva, dar îmi dau seama că e mai bine

să tac — în curând voi descoperi eu însumi totul. Un domn de lângă mine mă privește și zâmbește:

— V-am citit cărțile. Și, desigur, știu motivul pentru care sunteți aici.

Mă sperii: o fi aflat despre relația lui Mihail cu nevastă-mea — iar trebuie să mă corectez — despre relația unuia dintre personajele de pe scenă cu fosta mea soție?

— Un autor ca dumneavoastră îi cunoaște pe tengri. Au legătură directă cu ceea ce se cheamă „războinicii luminii”.

— Desigur, răsuflu eu ușurat.

Iar în gând îmi spun: în viața mea n-am auzit vorbindu-se de asta.

Douăzeci de minute mai târziu, când aerul din sală a devenit aproape irespirabil din cauza fumului de țigară, se aude sunetul talgerului de metal. Discuțiile încetează ca prin farmec, atmosfera de anarhie absolută pare să capete ca prin farmec o aură religioasă: atât sala cât și scena sunt cuprinse de liniște, se aude numai zgomotul din restaurantul alăturat.

Mihail, care pare în transă, fixând mai departe punctul invizibil dinaintea lui, începe:

— Povestesc mitul mongol al facerii lumii:

*S-a ivit un câine sălbatic care era albastru și cenușiu,
Iar destinul lui fusese hotărât în cer. Soața lui era
o căprioară.*

Vocea îi sună altfel, mai feminină, mai sigură.

— Așa începe încă o poveste de dragoste. Câinele sălbatic plin de curaj, de forță, căprioara cu blân dețea, intuiția, eleganța ei. Vânătorul și vânatul se întâlnesc și se iubesc. După legile naturii, unul trebuia să-l distrugă pe celălalt — dar în dragoste nu există nici bine, nici rău, nu există construcție, nici

distrugere, ci doar mișcări. Iar iubirea schimbă legile naturii.

Face un gest și toți patru se rotesc în jurul lor.

— În stepele de unde vin eu, câinele sălbatic este un animal feminin. Sensibil, bun vânător pentru că și-a dezvoltat instinctul, dar, în același timp, timid. Nu folosește forța brută, ci numai strategia. Curajos, și precaut, și iute. Într-o clipă înlocuiește relaxarea totală cu tensiunea saltului asupra prăzii.

Și căprioara? mă gândesc, fiindcă sunt obișnuit să scriu povești. Iar Mihail e obișnuit să povestească, așa că răspunde la întrebarea ce plutea în aer:

— Căprioara are calități masculine: viteză, cu noașterea pământului. Amândoi călătoresc prin lumile lor simbolice, întâlnirea lor pare imposibilă dar alcătuiesc o pereche și, fiindcă își depășesc natura și limitele, fac să fie posibilă și existența lumii. Acesta este mitul mongol: iubirea se naște din naturi diferite; iubirea câștigă forță din contradicții; iubirea se păstrează prin confruntare și transformare. Avem viața noastră. Lumea a suferit mult până să ajungă unde se află acum, ne gospodărim cum putem mai bine; nu am atins idealul, însă reușim să conviețuim. Dar lipsește ceva — totdeauna lipsește ceva, și de aceea suntem aici, acum: pentru ca fiecare dintre noi să-i ajute pe ceilalți să reflecteze puțin asupra motiunii existenței lor. Spunând povești fără un sens precis, căutând fapte care nu se potrivesc cu modul general de percepere a realității până când, poate peste una sau două generații, ne vom descoperi drumul. Când Dante a scris *Divina Comedie*, el a spus: „în ziua când omul va îngădui iubirii adevărate să răsară, lucrurile bine clădite se vor clătina, și vom pune în cumpănă tot ce credem că e sigur, că e adevărat.” Lumea

va fi adevărată atunci când omul va ști să iubească — până atunci, vom trăi crezând că știm ce e dragostea, dar vom fi lipsiți de curajul de a o înfrunta așa cum este ea. Dragostea este o forță sălbatică. Când încercăm să o ținem în frâu, ne distruge. Când încercăm s-o închidem, ne înrobește. Când încercăm să o înțelegem, ne tulbură și ne amăgește. Această forță există pe pământ pentru a ne face fericiți, pentru a ne apropia de Dumnezeu și de aproapele nostru. Dar așa cum iubim acum, avem parte de un ceas de neliniște pentru fiecare minut de pace.

Mihail făcu o pauză. Straniul talger de metal sună din nou.

— Cum facem în fiecare joi, nu o să spunem povești de dragoste. O să spunem povești de ne-dragoste. O să vedem ce se află la suprafață și o să înțelegem ce este dedesubt: stratul unde se află tradițiile noastre, valorile noastre. Când vom reuși să forăm în acest strat, vom vedea că acolo ne găsim chiar noi. Cine începe?

Mai multe persoane au ridicat mâna. A arătat spre o fată, pesemne de origine arabă. Ea s-a întors spre un bărbat din celălalt colț al sălii.

— Ați fost vreodată impotent când erați în pat cu o femeie?

Toată lumea a izbucnit în râs. Bărbatul a evitat un răspuns direct.

— Întrebi asta pentru că ai un iubit impotent?

Iar a râs toată lumea. În timp ce Mihail vorbea, pe mine mă chinuia din nou întrebarea dacă nu cumva o nouă sectă se forma chiar acolo, sub ochii mei, deși îmi închipui că la reuniunile sectanților nimeni nu bea, nu fumează, nici nu pune întrebări delicate despre activitatea sexuală a celorlalți.

— Nu, spuse fata cu voce sigură. Dar i s-a întâmplat. Și știu că, dacă mi-ați fi luat întrebarea în serios, răspunsul ar fi fost „da, mi s-a întâmplat”. Toți bărbații, în toate culturile și în toate țările, independent de iubire sau de atracția sexuală, au fost măcar o dată impotenți, de cele mai multe ori chiar cu femeia pe care o doreau mai mult. E normal.

Da, era normal, iar cel care mi-a confirmat asta, când am avut și eu o problemă, a fost un psihiatru. Fata continuă:

— După aceea, povestea care ni s-a spus a fost următoarea: toți bărbații reușesc să aibă o erecție. Când nu reușesc, cred că ei sunt de vină, iar femeile își spun că nu sunt destul de atrăgătoare ca să le stârnească interesul. Cum chestiunea este un tabu, bărbatul nu vorbește cu prietenii despre asta. Femeii îi spune replica celebră: „e prima oară când mi se-ntâmplă”. Ii e rușine de el însuși, iar în majoritatea cazurilor se îndepărtează de cineva alături de care ar fi putut avea o relație excelentă, dacă i s-ar fi oferit o a doua, a treia, a patra șansă. Dacă ar fi avut mai multă încredere în prieteni, dacă ar fi spus adevărul, ar fi descoperit că nu e singurul. Dacă ar fi avut mai multă încredere în iubirea femeii, nu s-ar fi simțit umilit.

Aplauze. Țigări aprinse, ca și cum cei mai mulți — bărbați și femei deopotrivă — ar fi simțit o mare ușurare.

Mihail arată spre un domn cu aer de director executiv de multinațională.

— Sunt avocat și lucrez în procese litigioase de divorț.

— Ce înseamnă litigioase? Întreabă cineva din sală.

— Când una dintre părți nu este de acord, răspunde avocatul, iritat din cauza întreruperii și afișând o expresie de surprindere că cineva nu știe un cuvânt așa de simplu.

— Continuă, îi spune Mihail, cu o autoritate pe care niciodată nu i-aș fi bănuțit-o tânărului pe care-l întâlnisem la seara mea de autografe.

Avocatul se supune:

— Azi am primit un raport de la firma *Human and Legal Resources*, cu sediul la Londra. Iată ce spune:

A) Două treimi din angajații unei firme au un anume tip de relație afectivă. Imaginați-vă! Asta în seamnă că într-un birou de trei persoane, două vor ajunge să aibă un fel sau altul de raporturi intime.

B) Circa 10% își părăsesc postul din această cauză, 40% au relații care durează mai mult de trei luni, iar în cazul anumitor profesii care implică perioade lungi petrecute departe de casă, cel puțin opt din zece oameni sfârșesc prin a avea relații intime.

Nu-i așa că e de necrezut?

— Fiind vorba de statistici, trebuie să le respectăm! comentează unul dintre tinerii îmbrăcați ca și cum ar fi făcut parte dintr-un grup de tâlhari periculoși. Toți credem în statistici! Asta înseamnă că mama îl înșală probabil pe tata, iar vina nu este a ei, ci a statisticilor!

Alte râsete, alte țigări aprinse, altă ușurare, ca și cum acolo, în acea adunare, oamenii ar fi ascultat povești pe care totdeauna s-au temut să le asculte, iar asta i-ar fi eliberat de neliniști. Mă gândesc la Esther și Mihail: „profesii care necesită mult timp, departe de casă — opt din zece persoane”.

Mă gândesc și la mine și la multele ocazii când s-a întâmplat același lucru. La urma urmelor, sunt statistici, nu suntem siguri.

Alte povești sunt spuse — gelozie, abandon, depresie — dar nu mai ascult. Zahirul meu s-a întors cu toată puterea — stau în aceeași sală cu bărbatul care mi-a furat femeia, deși crezusem timp de câteva clipe că eram acolo doar pentru a face terapie de grup. Vecinul meu, care m-a recunoscut, mă întreabă dacă-mi place. Pentru o clipă, mă distrage de la Zahir și mă prefac interesat să-i răspund:

— Nu înțeleg scopul. Pare un grup de sprijin reciproc, ca alcoolicii anonimi sau consilierii matrimoniali.

— Ceea ce auziți nu este real?

— Probabil. Dar repet: care e scopul?

— Asta nu e partea cea mai importantă a serii — e doar o formulă pentru a nu ne mai simți singuri. Dacă ne povestim viața în fața celorlalți, sfârșim prin a descoperi că majoritatea oamenilor au trăit același lucru.

— Și rezultatul practic?

— Dacă nu suntem singuri, avem mai multă putere să aflăm unde am greșit drumul și să pornim pe altul. Dar cum am spus, acesta este doar un intermezzo între ceea ce a spus copilul la început și momentul când se invocă energia.

— Cine e copilul?

Discuția este întreruptă de zgomotul talgerului de metal. De data aceasta bătrânul cu toba e cel care vorbește.

— Partea rațiunii s-a terminat. Să începem ritul, emoția care încununează totul și transformă totul. Pentru cei care azi sunt prima dată aici, acest

dans ne dezvoltă puterea de a accepta Iubirea. Iubirea este singurul lucru care activează inteligența și creativitatea, care ne purifică și ne eliberează.

Țigările se sting, clinchetul paharelor încetează. O liniște stranie coboară din nou peste sală, iar una dintre fete spune o rugăciune.

— Sfânto, vom dansa în cinstea voastră. Fie ca dansul nostru să ne poarte în zbor până în zare.

A spus „sfântă”, sau n-am auzit bine?

Da, sigur a spus „sfântă”.

Cealaltă fată aprinde lumânările din patru candelabre, lumina electrică este stinsă. Cele patru figuri, îmbrăcate în alb, cu fustele lor circulare, coboară de pe scenă și li se alătură celor din sală. Timp de aproape o jumătate de oră al doilea băiat, cu o voce care parcă îi iese din stomac, intonează un cânt monoton, repetat, dar care în mod curios mă face să uit de Zahir, să mă relaxez, să simt că mă cuprinde un fel de somnolență. Chiar și unul dintre copii, care fugise de colo-colo tot timpul cât s-a „repovestit iubirea”, stătea acum liniștit, privind fix în direcția scenei. Câțiva dintre cei de față stau cu ochii închiși, alții privesc în pământ sau spre un punct invizibil, așa cum l-am văzut făcând pe Mihail.

Când s-a terminat cântecul, au început să răsunе instrumentele de percuție — acel talger de metal cu incrustații și toba — cu un ritm foarte asemănător celui pe care eram obișnuiți să-l aud la ceremoniile religioase din Africa.

Personajele îmbrăcate în alb se rotesc în jurul propriei axe — iar publicul, în acel spațiu ticsit, se dă la o parte pentru ca largile crinoline să poată trasa cercuri în aer. Instrumentele își întetesc ritmul, cei patru se învârtesc din ce în ce mai iute, murmurând

cuvinte care nu aparțin nici unei limbi cunoscute — ca și cum ar vorbi direct cu îngerii sau cu „Sfânta”, cum i se spusese.

Vecinul meu se ridică și începe de asemenea să danseze, murmurând cuvinte de neînțeles. Zece, unsprezece oameni din sală fac același lucru, în timp ce restul asistă cu un amestec de respect și admirație.

Nu știu cât a durat dansul acela, dar sunetul instrumentelor părea să urmărească bătăile inimii mele, și am simțit o dorință uriașă de a mă dăruia, de a vorbi despre lucruri ciudate, de a-mi mișca trupul — doar un amestec de autocontrol și simț al ridicolului m-a oprit să mă învârtesc ca un nebun. Și între timp, ca niciodată, chipul Estherei, Zahirul meu, părea să-mi stea dinainte, surâzând, cerându-mi să o slăvesc pe „Sfântă”.

Luptam să nu fiu atras în acel ritual pe care nu-l cunoșteam, dar totul s-a sfârșit. În timp ce încercam să mă concentrez asupra obiectivului pentru care mă aflam acolo — să discut cu Mihail, să-l fac să mă conducă la Zahirul meu — am simțit că îmi era imposibil să mai stau nemișcat. M-am ridicat de pe scaun și pe când încercam, cu mare grijă și timidi-tate, primii pași, muzica s-a oprit brusc.

În salonul slab luminat de lumânări, nu auzeam decât respirația găfăită a celor care dansaseră. În scurt timp foșnetul răsuflărilor s-a stins, luminile s-au aprins din nou și totul părea să fi revenit la normal. Am observat că paharele au fost umplute iarăși cu bere, vin, apă, răcoritoare, copiii și-au reluat fuga și gălăgia, și toți discutau — ca și cum nimic, absolut nimic nu s-ar fi întâmplat.

— A sosit momentul să încheiem întâlnirea noastră, ne-a anunțat fata care aprinsese lumânările. Alma va spune povestea de final.

Alma era femeia care bătea în talgerul de metal. Vorbea cu accentul cuiva care a trăit în Orient.

— Învățătorul avea un zimbru. Coarnele depărtate îl îndemneau să creadă că, de va reuși să se așeze între ele, va fi ca și cum s-ar așeza pe un tron. Intr-o zi, când animalul se odihnea neatent, el își duse vișul la îndeplinire. În aceeași clipă zimbrul îl aruncă cât colo. Soția lui, văzându-l, începu să plângă. „Nu plânge”, spuse învățătorul, de cum reuși să se scoale. „Am suferit, dar mi-am împlinit dorința.”

Oamenii au început să plece. L-am întrebat pe vecinul meu ce simțise.

— Știți prea bine. Doar scrieți despre asta în cărțile dumneavoastră.

Nu știam, dar trebuia să mă prefac.

— S-ar putea să știu. Dar vreau să am certitudini.

El mă privi de parcă n-aș fi avut habar de nimic și pentru prima oară începu să se îndoiască de faptul că eram într-adevăr scriitorul pe care credea că-l cunoaște.

— M-am aflat în contact cu energia Universului, îmi răspunse. Dumnezeu a trecut prin sufletul meu.

Și se ridică, ca să nu fie obligat să explice ce voia să spună.

În sala goală rămăseseră numai cei patru actori, doi muzicanți și cu mine. Femeile s-au dus la toaleta din restaurant, probabil ca să se schimbe. Bărbații și-au scos veșmintele albe chiar acolo în salon, îmbrăcând haine obișnuite. Imediat au început să pună candelabrele și instrumentele în două valize mari

Bărbatul mai în vârstă, care bătuse la *atâbaque* în timpul ceremonialului, începu să numere banii, pe care-i împărți în șase fișicuri egale. Cred că abia acum Mihail m-a observat.

— Așteptam să vă văd aici.

— Îmi închipui că știi motivul.

— După ce am lăsat energia divină să-mi traverseze corpul, știu motivul tuturor lucrurilor. Știu motivul iubirii și al războiului. Știu motivul bărbatului care își caută femeia iubită.

Din nou am simțit că mergea pe muchie de cuțit. Dacă știa că sunt acolo pentru Zahirul meu, știa și că eram o amenințare pentru relația lui.

— Putem discuta ca doi bărbați de onoare care luptă pentru ceva ce merită într-adevăr să lupte?

Mihail păru că șovăie puțin. Eu am continuat:

— Știu că voi fi zdrobit, ca învățătorul care a vrut să se așeze între coarnele taurului, dar cred că merit așa ceva. Merit asta pentru durerea pe care am provocat-o, fie și fără să vreau. Nu cred că Esther m-ar fi părăsit dacă i-aș fi respectat dragostea.

— Nu înțelegeți nimic, spuse Mihail.

Fraza asta m-a iritat. Cum poate un mucos de 25 de ani să-i spună unui bărbat trecut prin viață, prin suferințe, prin încercări grele, că nu înțelegea nimic? Însă trebuia să mă controlez, să mă umilesc, să fac ce trebuia să fac; nu mai puteam trăi cu fantome, nu puteam lăsa ca tot universul să-mi fie dominat de Zahir.

— S-ar putea ca eu să nu înțeleg: de aceea sunt aici. Ca să înțeleg. Să mă eliberez prin înțelegere de ceea ce s-a întâmplat.

— Înțelegeți totul foarte bine și, dintr-odată, ați încetat să mai pricepeți; cel puțin asta mi-a povestit

Esther. Pentru toți soții vine un moment în care încep să-și privească soția ca pe o mobilă, ca pe un obiect din casă.

Am fost gata să-i spun: „atunci mi-ar plăcea să o aud din gura ei. Mi-ar da șansa să-mi îndrept greșelile, nu așa, să-l lase pe un tinerel de douăzeci și ceva de ani să-mi spună, fiindcă în curând și el o să se poarte la fel ca mine". Dar am rostit o frază foarte cuminte:

— Nu cred că este așa. Mi-ai citit cartea, ai venit la seara de autografe pentru că știi ce simt, și voiai să mă liniștești. Sufletul meu încă mai este sfâșiat: ai auzit vreodată de Zahir?

— Am fost educat în religia islamică. Cunosc ideea de Zahir.

— În cazul meu, Esther îmi umple toată viața. Am crezut că, dacă voi scrie tot ce simt, mă voi elibera de prezența ei. Azi o iubesc în tăcere, dar tot nu reușesc să mă gândesc la altceva. Îți cer o favoare: voi face tot ce-mi ceri, dar explică-mi de ce a dispărut așa. Cum ai spus și dumneata, nu înțeleg nimic.

Mi-era greu să stau acolo implorându-l pe aman-tul nevestei mele să mă ajute să înțeleg ce se întâmplase. Dacă Mihail n-ar fi apărut la seara de autografe, poate că acel moment din catedrala Victoria, unde mi-am acceptat iubirea și am scris *Timp de sfâșiat, timp de reparat*, ar fi fost de ajuns. Dar soarta avea alte planuri — și simpla posibilitate de a-mi putea întâlni din nou soția anula orice echilibru.

— Să luăm mâine masa împreună, propuse Mi hail, după o pauză nesfârșită. Chiar că nu înțelegeți nimic. Dar energia divină care m-a străfulgerat e ge neroasă cu dumneavoastră.

Am stabilit întâlnirea pentru ziua următoare. La întoarcere, mi-am amintit de o discuție cu Esther, care a avut loc cu trei luni înainte de dispariția ei.

O discuție despre energia divină care ne străbate trupurile.

108

f

— Într-adevăr, ochii le sunt altfel. Există frica de moarte, da — dar pe deasupra acestei frici, este și ideea de sacrificiu, viețile lor au un sens, pentru că sunt gata să și le ofere pentru o cauză.

— Vorbești de soldați?

— Da, de soldați. Și vorbesc despre un lucru care e groaznic pentru mine să-l accept, dar pe care nu mă pot prefăca că nu-l văd. Războiul e un ritual. Un ritual de sânge, dar și de iubire.

— Ți-ai pierdut mințile.

— Poate. Am cunoscut și alți corespondenți de război. Merg dintr-o țară în alta, de parcă rutina morții ar face parte din viețile lor. De nimic nu le e frică, înfruntă pericolele așa cum o fac soldații. Și toate acestea doar pentru o știre? Nu cred. Nu mai reușesc să trăiesc fără pericol, fără aventură, fără adrenalina în sânge. Unul dintre ei, căsătorit și cu trei copii, mi-a spus că locul unde se simte cel mai bine e pe câmpul de bătălie — deși își adoră familia, tot timpul vorbește de nevastă și de copii.

— Într-adevăr, e imposibil să înțelegi. Esther, nu vreau să intervin în viața ta, dar cred că această experiență va sfârși prin a-ți face rău.

— Rău o să-mi facă să trăiesc o viață fără sens. În război, toți știu că participă la ceva important.

— Un moment istoric?

— Nu, asta nu-i suficient ca să-ți riști viața. Trăiești. .. adevărata esență a omului.

— Războiul.

— Nu, iubirea.

— Ai ajuns ca ei.

— Așa cred.

— Spune agenției tale de știri că renunți, că ajunge.

— Nu reușesc. E ca un drog. Când sunt pe câmpul de luptă viața mea are sens. Zile întregi nu fac o baie, mănânc din rația soldaților, dorm trei ore pe noapte, mă trezesc în zgomotul împușcăturilor, știu că în orice clipă cineva poate arunca o grenadă în locul unde ne aflăm, dar asta mă face să... trăiesc, înțelegi? Să trăiesc, să iubesc fiecare clipă, fiecare minut. Nu există loc pentru tristețe, îndoieli, pentru nimic: rămâne doar o iubire imensă de viață. Mă ascuți?

— Sigur.

— E ca și cum... o lumină dumnezeiască... ar fi acolo, în mijlocul luptelor, în mijlocul celei mai mari orori din toate câte există. Frica apare înainte și după, dar nu în momentul în care se aud gloanțele. Fiindcă în acea clipă vezi limitele omului: e în stare de cele mai eroice și mai inumane gesturi. Se aruncă într-o ploaie de gloanțe ca să-și salveze un camarad, și-n același timp trag în tot ce mișcă — copii, femei, oricine e pe linia frontului o să fie ucis. Oameni care totdeauna au fost cinstiți acolo, în orașele lor de provincie unde nu se întâmplă niciodată nimic, năvălesc în muzee, distrug piese care au rezistat secolelor și fură lucruri de care nu au nevoie. Fac poze ale

atrocităților pe care ei înșiși le-au comis și se mândresc cu asta, în loc să încerce să ascundă totul. E o

110

lume nebună. Cei care totdeauna au fost certați cu

111

legea, trădătorii, descoperă camaraderia și loialitatea și devin incapabili să facă vreun gest inuman. Adică totul funcționează pe dos.

— Te-a ajutat asta să răspunzi la întrebarea pe care i-a pus-o Hans lui Fritz în barul din Tokio, aceea din povestirea pe care mi-ai spus-o?

— Da. Răspunsul se află într-o frază a iezuitului Teilhard de Chardin, același care spune că lumea noastră este învelită într-un strat de iubire: „Stăpânim deja energia vântului, a mărilor, a soarelui. Dar ziua în care omul va ști să domine energia iubirii va fi tot așa de importantă ca și aceea în care a descoperit focul.”

— Și ai învățat asta numai pentru că te-ai dus pe front?

— Nu știu. Dar am văzut că în război, oricât de paradoxal ar părea, oamenii sunt fericiți. Lumea, pentru ei, are un sens. Cum ți-am spus, puterea totală sau sacrificiul pentru o cauză dau sens vieții lor. Sunt în stare să iubească fără limită pentru că nu mai au nimic de pierdut. Un soldat rănit de moarte nu-i cere niciodată doctorului „Salvează-mă, te implor!” Ultimele lui cuvinte, sunt, de obicei, acestea: „spune-i fiului și soției mele că-i iubesc”. În momentul cel mai disperat ei vorbesc de dragoste!

— Adică, după tine, ființa omenească găsește un sens vieții numai când participă la un război.

— Dar tot timpul suntem pe câmpul de luptă. Tot timpul ne luptăm cu moartea, deși știm că moartea va câștiga până la urmă. În conflictele armate lucrul acesta devine mai vizibil, dar și în viața de zi cu zi e la fel. Nu ne putem permite luxul de a fi nefericiți tot timpul.

— Ce ai vrea să fac?

— Am nevoie de ajutor. Dar ajutor nu înseamnă „du-te și dă-ți demisia”, pentru că așa mă pierd într-o ceață și mai deasă. Avem nevoie să descoperim o modalitate de a canaliza toate acestea, de a permite ca energia acestei iubiri pure, absolute, să ne traverseze trupul și să se răspândească în jurul nostru. Singurul om care a reușit să mă înțeleagă până acum a fost un traducător, care spune că a avut revelația acestei energii, dar omul mi se pare un pic rupt de realitate.

— Tu vorbești despre iubirea dumnezeiască?

— Dacă cineva e în stare să-și iubească aproapele fără limite, fără condiții, își manifestă iubirea dumnezeiască. Când se arată iubirea lui Dumnezeu, atunci îți vei iubi aproapele. Dacă-ți iubești aproapele, te iubești pe tine. Când te iubești pe tine, lucrurile se întorc la locul lor. Se schimbă Istoria. Istoria, nu se va schimba niciodată din cauza politicii, sau a cuceririlor științei, sau a teoriilor, sau a războaielor — toate acestea sunt repetiții, asistăm la ele de la facerea lumii încoace. Istoria se va schimba atunci când ne vom putea folosi energia iubirii așa cum folosim energia vântului, a mărilor, a atomului.

— Și crezi că noi doi am putea salva lumea?

— Cred că sunt mai mulți care gândesc ca mine. O să mă ajuți?

— Sigur, numai să-mi spui ce trebuie să fac.

— Tocmai asta nu știu!

Simpatica pizzerie unde mă duceam încă de la prima mea călătorie la Paris făcea acum parte din istoria mea personală: venisem ultima oară aici pentru a sărbători primirea medaliei de Maestru al Artelor și Literelor, pe care mi-a oferit-o Ministerul Culturii, deși mulți cred că un restaurant mai scump și mai elegant ar fi fost locul ideal pentru a celebra un eveniment atât de important. Dar Roberto, patronul localului, era ca o mascotă pentru mine: de câte ori intram în restaurantul lui mi se întâmpla ceva de bine.

— Aș putea începe prin a vorbi despre lucruri plăcute, despre *Timp de sfâșiat, timp de reparat* sau despre emoțiile contradictorii din timpul spectacolului dimitale de teatru.

— Nu este un spectacol de teatru, este o reuniune, mă corectă el. Spunem povești și dansăm pentru Energia Iubirii.

— Aș putea vorbi despre orice ți-ar face plăcere. Dar amândoi știm de ce stăm aici.

— Stăm aici din cauza soției dumneavoastră, spuse Mihail, care avea aerul ostentativ și provocator al celor de vârsta lui și nu mai părea deloc tinerelul timid din seara mea de autografe, nici liderul spiritual al așa-zisei reuniuni.

— Ai greșit: este fosta mea soție. Mi-ar plăcea să-ți cer o favoare: să mă duci la ea. Să-mi spună ea, privindu-mă drept în ochi, motivul pentru care a plecat. Numai din acel moment mă voi elibera de Zahir. În caz contrar, voi continua să mă macin gândindu-mă la ea zi și noapte, noapte și zi, revăzând povestea noastră de sute, de mii de ori. Încercând să descopăr momentul în care am greșit, în care drumurile noastre au început să se depărteze unul de celălalt.

El a râs.

— Foarte bună ideea de a rememora povestea, așa se schimbă lucrurile.

— Perfect, dar prefer să lăsăm discuțiile filozofice deoparte. Știu că, așa cum i se întâmplă oricărui tânăr, și dumneata ai în mână formula exactă pentru îndreptarea lumii. Va veni însă ziua când vei avea vârsta mea, iar atunci vei vedea că nu e așa de ușor să schimbi lucrurile. Dar până atunci e inutil să vorbim despre asta — îmi poți face binele pe care ți l-am cerut?

— Mai întâi vreau să vă întreb: și-a luat ră-mas-bun?

— Nu.

— A spus că pleacă?

— Nu a spus nimic. Doar știi.

— Și dumneavoastră credeți că — Esther fiind așa cum o cunoașteți — ar fi în stare să-l părăsească pe bărbatul cu care a trăit mai mult de zece ani fără a-l înfrunța mai întâi, fără a-și explica motivele?

— Păi tocmai asta nu pricep. Dar ce vrei să spui

de fapt?

Discuția a fost întreruptă de Roberto, care voia să

114

știe ce comandăm. Mihail dorea o pizza napole-tana,
iar eu i-am sugerat patronului să aleagă pentru

115

mine, nu era momentul să-mi bat capul cu mâncarea. Singurul lucru cu adevărat urgent era să aducă în cel mai scurt timp o carafă cu vin roșu. Roberto a întrebat ce fel de vin, eu am mormăit ceva și a înțeles că trebuia să se țină deoparte și să nu ne mai întrerupă în timpul prânzului, să ia singur hotărârile și să-mi permită să mă concentrez asupra discuției cu tânărul din fața mea.

Vinul a sosit în treizeci de secunde. Am umplut paharele.

— Ce mai face?

— Chiar vreți să știți?

Răspunsul la întrebarea mea prin altă întrebare m-a enervat.

— Da, vreau.

— Covoare. Și predă franceza.

Covoare! Nevasta mea (fosta nevastă, obișnuiește-te-te!), care nu se putea plânge de lipsa banilor, care terminase facultatea de jurnalism, care vorbea patru limbi străine, era acum obligată să supraviețuiască ținând covoare și predând franceza? Trebuia să mă controlez: nu-mi puteam permite să-i rănesc orgoliul masculin, deși mi se părea rușinos că nu-i putea oferi Estherei tot ce merita.

— Te rog, înțelege prin ce trec de peste un an de zile. Nu sunt deloc o amenințare pentru relația noastră, am nevoie numai de două ore împreună cu ea. Sau măcar o oră.

Mihail părea să-mi savureze cuvintele.

— Ați uitat să-mi răspundeți la o întrebare, spuse zâmbind. Credeți că Esther, așa cum este ea, l-ar părăsi pe bărbatul vieții ei fără ca măcar să-i spună adio și fără nici o explicație?

— Nu cred.

— Atunci, ce-i cu „m-a părăsit”? Și de ce-mi spuneți că „nu sunt o amenințare pentru relația voastră”?

Eram încurcat; Am simțit ceva numit „speranță”, deși nu știam ce speram și de unde putea veni speranța.

— Păi dumneata mi-ai spus...

— Chiar așa. V-am spus că nu cred că v-a părăsit, și nici pe mine nu m-a lăsat. Doar a dispărut pentru o vreme, sau pentru tot restul vieții, dar amândoi trebuie să respectăm decizia ei.

Parcă a strălucit o lumină în pizzeria aceea care-mi trezea numai amintiri plăcute. Voiam să cred cu disperare ceea ce-mi spunea tânărul, Zahirul pulsa în toate lucrurile din jurul meu.

— Știi unde este acum?

— Știu. Dar trebuie să-i respect tăcerea, chiar dacă și mie îmi lipsește foarte tare. Toată situația asta este încurcată inclusiv pentru mine: Esther ori este fericită că a întâlnit Iubirea care Devorează, ori așteaptă ca unul dintre noi să plece în căutarea ei, ori a întâlnit un alt bărbat, ori s-a retras din lume. Oricum ar fi, dacă vă hotărâți să porniți în căutarea ei, nu vă pot opri. Dar cred că în cazul dumneavoastră ar fi mai bine să învățați drumul care să vă ducă nu numai la trupul, ci și la sufletul ei.

Voiam să râd. Voiam să-l îmbrățișez. Voiam să-lucid — emoțiile se succedau cu o viteză uluitoare.

— Dumneata și ea...

— Dacă ne-am culcat împreună? Nu vă interesează. Dar am întâlnit în Esther perechea pe care o căutam, ființa care m-a ajutat să plec în misiunea care mi-a fost încredințată, îngerul care a deschis ușile, drumurile, căile care ne vor permite — dacă Sfânta

o va îngădui — să aducem din nou energia iubirii pe Pământ. Împărtășim aceeași misiune.

Și ca să fiți mai liniștit: am o iubită, fata blondă care stătea în primul rând. O cheamă Lucrezia, e italiancă.

— Vorbești serios, nu mă minți?

— Jur pe Energia Divină că spun adevărul.

Și scoase din geantă o bucată de pânză de culoare închisă.

— Vedeți asta? În realitate pânza este verde: pare neagră pentru că are pe ea sânge uscat. Un soldat, dintr-o țară de pe lumea asta, i-a cerut înainte să moară să-i scoată cămașa și s-o rupă în bucățele pe care să le împartă celor care ar putea înțelege mesajul morții sale. Aveți vreo bucată?

— Esther nu mi-a vorbit niciodată despre asta.

— Când întâlnește pe cineva care trebuie să primească mesajul, îi dă și o bucățică de pânză îmbibată cu sângele soldatului.

— Și care este acest mesaj?

— Dacă nu vi l-a spus ea, nu cred că am voie să vi-l spun eu, deși nu mi-a cerut să păstrez secretul.

— Știi pe altcineva care are o bucățică de pânză?

— Toți cei din sală. Suntem împreună pentru că Esther ne-a unit.

Acum trebuia să am mare grijă, să stabilesc o legătură. Să fac o depunere la Banca Favorurilor. Să nu-l sperii, să nu arăt nerăbdare. Să-i pun întrebări despre el, despre munca lui, despre țara natală de care vorbea cu atâta mândrie. Să aflu dacă ce-mi spunea era adevărat, sau dacă nu cumva avea alte intenții. Să fiu absolut sigur că mai ținea încă legătura cu Esther, sau dimpotrivă, îi pierduse și el urma. Chiar dacă venea dintr-o țară așa de îndepărtată,

unde probabil că valorile erau altele, știam că Banca Favorurilor funcționa oriunde, era o instituție fără frontiere.

Pe de o parte, voiam să cred tot ce-mi spunea. Pe de altă parte, suferisem destul în cele o mie și una de nopți în care nu închisesem ochii, pentru că așteptam zgomotul cheii în broască, așteptam s-o văd pe Esther intrând și așezându-se lângă mine. Îmi jurasem că, dacă se va întâmpla vreodată minunea asta, n-o voi întreba nimic, o voi săruta doar, îi voi spune „somm ușor, iubito”, și ne vom trezi a doua zi ținându-ne de mână.

Roberto a venit cu pizzele — părea că are un al șaselea simț, apărea exact atunci când aveam nevoie de timp pentru a mă gândi.

M-am întors spre Mihail, privindu-l drept în ochi. Calm, controlează-ți bătăile inimii dacă nu vrei să faci infarct. Am dat peste cap paharul cu vin, observând că și el a făcut același lucru.

De ce era nervos?

— Cred tot ce mi-ai spus. Avem timp să stăm de vorbă.

— O să-mi cereți să vă duc la ea.

Mi-a stricat jocul; trebuia s-o iau de la început.

— Da, o să încerc să te conving. O să fac tot ce-mi stă în putință ca să obțin acest lucru. Dar nu mă grăbesc, avem o pizza întreagă în fața noastră. Vreau să știu mai multe despre dumneata.

Am observat că-i tremurau mâinile și că încerca să se controleze.

— Sunt un om care are o misiune. Până acum n-am reușit să o îndeplinesc, dar sper că mai am mult de trăit.

— Cred că și eu te pot ajuta.

— Mă puteți ajuta. Oricine mă poate ajuta, e de ajuns să ajuți Energia Iubirii să se răspândească în lume.

— Pot să fac mai mult decât atât.

Nu voiam să merg prea departe, ca să nu i se pară că încerc să-i cumpăr bunăvoința. Ai grijă — mare grijă. Poate spune adevărul, dar poate minte, încercând să profite de pe urma suferinței mele.

— Nu cunosc decât o singură energie a iubirii, am continuat eu. Aceea pe care o simt pentru femeia care a plecat... mai bine zis, care s-a depărtat de mine și acum mă așteaptă. Dacă aș putea s-o mai văd o dată, aș fi un om fericit. Iar lumea ar fi mai bună, pentru că un suflet este mulțumit.

El a privit în tavan, apoi a cuprins masa cu privirea, iar eu am lăsat ca tăcerea să se prelungească la nesfârșit.

— Aud o voce, a spus într-un târziu, fără să în drăznească să-și ridice privirea.

Marele avantaj de a trata teme spirituale în cărțile tale este acela de a întâlni mereu oameni care au un har oarecare. La unii harul este real, la alții este pură invenție, aceștia din urmă încearcă să profite, ceilalți mă pun la încercare. Am văzut deja atâtea lucruri uimitoare încât nu mai am nici o îndoială că există minuni, că totul e posibil, că omul începe să învețe ceea ce a uitat — să-și descopere puterile interioare.

Dar nu prea era momentul să vorbim despre asta. Singurul lucru care mă interesa era Zahirul. Trebuia, aveam nevoie ca Zahirul să se numească iar Esther.

— Mihail...

— Numele meu adevărat nu este Mihail. Mă numesc Oleg.

-Oleg...

— Mihail e un nume... l-am ales când m-am hotărât să reasc pentru viață. Arhanghelul războinic, cu sabia lui de foc, deschizându-și drum pentru ca...

— hmm, cum se spune? — da, „războinicii luminii” să se poată întâlni. Aceasta este misiunea mea.

— Și a mea.

— N-ați prefera să vorbim despre Esther?

Ia te uită! Iar deviază discuția și aduce vorba tocmai despre ce mă interesează?

— Nu mă simt bine, și ochii au început să i se încrețeze, privea în gol prin restaurant, parcă nu mă mai vedea. Nu mai vreau să vorbesc despre asta. Vocea...

Se întâmpla ceva ciudat, foarte ciudat. Până unde era în stare să meargă doar ca să mă impresioneze? Oare va sfârși prin a-mi cere, cum au făcut-o și alții înainte, să scriu o carte despre viața și puterile lui?

Când am în minte un obiectiv clar, totdeauna sunt dispus să fac orice pentru a-l atinge — în fond asta spuneam în cărțile mele și nu mă puteam dezice acum. Aveam un scop: să-mi mai privesc o dată-n ochi Zahirul. Mihail îmi dăduse o serie de informații noi: nu era amantul ei, ea nu mă părăsise, totul era o chestiune de timp până ce voi reuși s-o aduc înapoi. Dar exista și posibilitatea ca întâlnirea din pizzerie să fie o farsă; un tinerel care n-are mijloace de trai profită de durerea altora pentru a obține ce dorește.

Am mai dat pe gât un pahar cu vin, dintr-o înghițitură. Mihail a făcut la fel.

Prudentă, îmi comanda instinctul.

— Da, vreau să vorbesc despre Esther. Dar vreau să știu mai multe și despre dumneata.

— Nu-i adevărat. Vreți să mă câștigați, să mă convingeți să fac lucruri pe care oricum, de la bun început, eram dispus să le fac. Dar durerea dumneavoastră nu vă lasă să vedeți clar: credeți că aș putea să vă mint, să profit de situație.

Acum Mihail știa exact ce gândeam, numai că vorbea mai tare decât cereau bunele maniere. Oamenii au început să se întoarcă spre noi, curioși să vadă ce se întâmpla.

— Vreți să mă impresionați, fără să știți că toate cărțile dumneavoastră mi-au marcat viața, că am învățat enorm din ceea ce ați scris în ele. Durerea dumneavoastră v-a orbit, v-a făcut meschin, sunteți dominat doar de obsesia Zahirului. Nu iubirea dumneavoastră pentru ea m-a făcut să accept această întâlnire; nu sunt convins, cred că e vorba numai despre orgoliul dumneavoastră rănit. Ceea ce mă face să fiu aici...

Vocea i se ridica mereu; a privit în jur cu ochii pierduți, ca și cum situația i-ar fi scăpat de sub control.

— Luminile...

— Ce se întâmplă?

— Ceea ce mă face să fiu aici este iubirea ei pentru dumneavoastră!

— Te simți bine?

Roberto a observat că ceva nu era în regulă. A venit până la masă, zâmbind, l-a bătut pe umăr pe tânăr ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic:

— Bine, e clar că pizza mea a fost îngrozitoare. Nu trebuie să plătiți, puteți să plecați.

Tocmai asta ar fi trebuit să facem. Ne puteam ridica, ieși, puteam evita dezolantul spectacol al cuiva care se preface că primește vizita unui spirit într-o pizzerie doar pentru a mă uimi și a mă constrânge —

deși începusem să cred că era vorba de ceva mai serios, nu de o simplă scenă de teatru.

— Simțiți o adiere?

Acum eram sigur că nu juca teatru: dimpotrivă, făcea un efort disperat să se controleze și părea cuprins de o panică mai mare decât a mea.

— Luminile, luminile au apărut iar! Vă rog, luați-mă de aici!

Trupul a început să-i fie scuturat de un tremur. Nu mai puteam disimula nimic, oamenii se ridicaseră de la mese.

— La cazaci...

Nu a reușit să termine fraza. A împins masa — farfuriile, paharele, tacâmurile au zburat, lovindu-i pe cei ce se aflau lângă noi. Fața i se schimonosise, corpul îi tremura, iar ochii i se adânciseră în orbite. Capul i-a fost aruncat violent pe spate — am auzit trosnet de oase. Un bărbat s-a sculat repede de la o masă. Roberto l-a prins înainte să cadă în timp ce domnul a luat o lingură de pe jos și i-a băgat-o în gură.

Scena a durat probabil doar câteva secunde, dar mie mi s-a părut o veșnicie. Îmi închipuiam revistele de scandal descriind cum celebrul scriitor, posibil candidat la un premiu literar important în pofida adversității întregii bresle a criticii, provocase o ședință de spiritism într-o pizzerie, numai pentru a atrage atenția asupra noii sale cărți. Paranoia mea continuă, scăpată de sub control: vor descoperi imediat că acel medium era chiar bărbatul cu care dispăruse nevasta lui — și totul se va repeta, dar acum nu mai aveam curaj sau putere să înfrunt din nou aceleași încercări.

Desigur, la mesele acelea erau câțiva cunoscuți de-ai mei, dar care din ei îmi era cu adevărat prieten?

Cine ar fi fost în stare să treacă sub tăcere tot ce văzuse?

Trupul încetase să-i mai tremure, se relaxase, dar Roberto încă îl mai sprijinea. Domnul i-a luat pulsul, i-a ridicat pleoapele și s-a uitat spre mine:

— Nu pare să fie pentru prima oară. De când îl cunoașteți?

— Domnii vin mereu pe aici, a răspuns Roberto, văzând că eu nu eram în stare. Dar e prima oară când se întâmplă în public, deși eu am mai avut cazuri ca acesta în restaurantul meu.

— Mi-am dat seama, a zis bărbatul. N-ați intrat în panică.

Cuvintele îmi fuseseră adresate mie, probabil că eram alb ca varul. Bărbatul s-a întors la masa lui, Roberto a încercat să mă calmeze:

— Domnul e medicul unei actrițe celebre, a spus. Iar eu cred că aveți nevoie de mai multe îngrijiri de cât invitatul dumneavoastră.

Mihail, sau Oleg, sau cum se numea tânărul din fața mea — se trezise. A privit în jur și, în loc să se rușineze, a zâmbit, puțin încurcat:

— Scuze, zise. Am încercat să mă controlez. Eu încercam să fac față situației. Roberto a revenit, dându-mi încă o mână de ajutor:

— Nu vă faceți griji. Scriitorul nostru are bani suficienți să plătească farfuriile sparte.

Imediat, s-a întors spre mine:

— Epilepsie. A fost doar o criză de epilepsie, ni mic mai mult.

Am ieșit din restaurant, iar Mihail a oprit imediat un taxi.

— Dar nu am discutat deloc! Unde te duci?

— Acum nu mai pun condiții. Iar dumneavoastră știți unde să mă găsiți.

Juxistă două lumi: cea pe care o visăm și cea reală.

În lumea viselor mele, Mihail spusese adevărul, totul nu era decât un moment dificil în viața mea, o neînțelegere care apare în oricare legătură de dragoste. Esther mă aștepta cu răbdare, sperând ca eu să descopăr ce greșisem în relația noastră, să mă duc după ea, să-i cer iertare și să ne reîncepem viața împreună.

În lumea închipuită de mine, eu și Mihail discutam calm, ieșeam de la pizzerie, luam un taxi, sunam la ușa casei: unde fosta mea soție (sau soția mea? Acum îndoiala funcționa invers) țesea covoare dimineața,

dădea lecții de franceză după-amiaza și se culca singură noaptea, așteptând ca și mine să sune soneria, să intre soțul ei cu un buchet de flori în mână și să o ducă să bea împreună o ciocolată caldă într-un hotel aproape de Champs-Elysees.

În lumea reală, fiecare întâlnire cu Mihail era tensionată, marcată de amintirea a ceea ce se întâmplase în pizzerie. Tot ce spunea era rodul imaginației lui, în realitate nici el nu știa unde locuiește Esther. În lumea reală, eu mă aflam la 11,45 dimineața la Gara de Est, așteptând trenul care venea de la Strassbourg, pentru a-l întâmpina pe un important actor și regizor

american, entuziasmat la culme de ideea de a ecraniza una din cărțile mele.

Până atunci, de câte ori vorbisem de vreo adaptare pentru cinema, răspunsul meu fusese „nu sunt interesat”; cred că fiecare dintre noi, când citește o carte, își creează propriul său film în minte, dă chip personajelor, construiește scenariu, ascultă voci, simte mirosuri. Și tocmai de aceea, când vezi un film bazat pe un roman care ți-a plăcut, pleci mereu de la cinematograful cu senzația că ai fost înșelat, și totdeauna îți spui: „cartea e mai bună ca filmul”.

De data aceasta, agentul meu literar a insistat foarte mult. Susținea că respectivul actor și producător aparține „timpurilor noastre”, pretindea că va face ceva cu totul diferit de ceea ce ni se propusese cu alte ocazii. Întâlnirea fusese stabilită cu două luni înainte, trebuia să luăm cina în seara asta, să discutăm detaliile, să vedem dacă aveam într-adevăr un fel comun de a gândi.

Dar de două săptămâni agenda mea se schimbase complet: era joi, trebuia să mă duc la un restaurant armenesc, să încerc să iau din nou legătura cu un tânăr epileptic care spunea că aude voci, dar era singurul care știa unde este Zahirul meu. Mi-am spus că toate astea sunt un semn că nu trebuie să vând drepturile de autor, am încercat să anulez întâlnirea cu actorul; el însă a insistat, nu avea nici o importanță, puteam să schimbăm cina cu un prânz, a doua zi: „nimeni nu se întristează dacă petrece o noapte singur la Paris”, fusese comentariul lui care mă lăsase fără nici un argument.

În lumea închisă de mine, Esther încă mai era tovarăsa mea de viață, iar iubirea ei îmi dădea forță

pentru a merge mai departe, pentru a-mi explora propriile limite.

În lumea reală, ea era obsesia mea. Îmi sugera toată energia, îmi ocupa tot spațiul, obligându-mă să fac un efort uriaș ca să-mi continui viața, munca, să mă întâlnesc cu producători, să dau interviuri.

Cum e posibil ca după doi ani încă să nu fi reușit s-o uit? Nu mai suportam să mă gândesc doar la asta, să întorc toate datele pe față și pe dos, să încerc să fug, să mă împac cu ideea, să scriu o carte, să mă apuc de yoga, să fac muncă voluntară, să mă întâlnesc cu prietenii, să agăț femei, să ies la dineuri, să merg la cinema (evitând adaptările literare, bineînțeles, căutând numai filme care au fost scrise pentru ecran), la teatru, la operă, la meciuri de fotbal. Dar Zahirul ieșea învingător, era mereu cu mine, mă făcea să reppt la nesfârșit în gând „cum mi-ar plăcea ca ea să se afle aici cu mine”.

Priveam ceasul din gară — mai erau încă cincisprezece minute. În lumea viselor mele Mihail îmi era aliat. În lumea reală, nu aveam nici o dovadă concretă în afară de enorma mea dorință de a crede ceea ce-mi spunea, așa că putea foarte bine să fie un dușman mascat.

M-am întors la veșnicile întrebări: de ce nu-mi spunea nimic? Oare era vorba despre acea întrebare a lui Hans? Oare hotărâse Esther că trebuia să salveze lumea, așa cum îmi sugerase când am discutat despre dragoste și război, iar atunci mă „pregătea” pentru a o însoți în această misiune?

Fixam cu privirea șinele de tren. Eu și Esther, mergând unul lângă altul, în paralel, fără să ne întâlnim vreodată. Două destine care...

Șine de tren. Ce distanță o fi între ele?

Ca să-mi uit Zahirul, încerc să mă informez întrebând un angajat care se afla pe peron.

— Distanța este de 143,5 centimetri sau 4 picioare și 8,5 țoi, mi-a răspuns.

Era un om care părea împăcat cu viața, mândru de meseria lui și nu se potrivea deloc cu ideea fixă a Estherei că toți ascundem o mare tristețe în suflet.

Dar răspunsul lui n-avea nici o noimă: 143,5 centimetri sau 4 picioare și 8,5 țoi? Absurd. Logic ar fi fost 150 centimetri. Sau 5 picioare. Un număr rotund, clar, pe care constructorii de vagoane și muncitorii feroviari l-ar fi ținut minte cu ușurință.

— Dar de ce? am insistat eu.

— Pentru că așa sunt roțile vagoanelor.

— Nu credeți că roțile sunt așa din cauza distanței dintre șine?

— Dumneata ai impresia că trebuie să știu totul despre trenuri numai pentru că lucrez într-o gară? Așa stau lucrurile și basta.

Nu mai era omul fericit, împăcat cu munca lui; știa să răspundă la o întrebare, dar nu reușea să treacă la a doua. I-am cerut scuze, am rămas mai departe privind șinele de tren, simțind, intuitiv, că voiau să-mi transmită ceva.

Oricât de ciudat ar fi, șinele păreau să-mi spună ceva despre căsnicia mea — și despre toate căsniciile.

Actorul a sosit — era mai simpatic decât îmi închipuisem eu, în pofida celebrității lui. L-am dus la hotelul meu preferat și m-am întors acasă. Spre surprinderea mea, Mărie m-a anunțat că din cauza vremii proaste filmarea a fost amânată cu o săptămână.

— V-red că azi, fiind joi, o să mergi la restaurant.

— Vrei să mergi și tu?

— Da. Vin cu tine. Sau preferi să mergi singur?

— Prefer, da.

— Oricum, m-am hotărât să merg; încă nu s-a născut bărbatul care să-mi spună ce să fac.

— Știi de ce au șinele de tren între ele o distanță de 143,5 centimetri?

— Pot să încerc să aflu de pe Internet. E important?

— Foarte.

— Să lăsăm șinele deocamdată. Am stat de vorbă cu niște prieteni, fani de-ai tăi. Sunt convinși că cineva care scrie cărți ca *Timp de sfâșiat, timp de reparat*, sau povestea păstorului cu oile, sau pelerinajul pe drumul spre Santiago, trebuie să fie un înțelept care are răspunsuri la toate întrebările.

— Ceea ce nu-i deloc adevărat, cum bine știi.

— Și atunci ce-i adevărat? Cum de transmiți cititorilor tăi lucruri pe care nu le cunoști?

— Nu că nu le-aș cunoaște, fiindcă tot ce am scris face parte din sufletul meu, sunt lecții pe care le-am învățat de-a lungul vieții și pe care încerc să mi le aplic mie însumi. Sunt un cititor al propriilor mele cărți. Ele îmi arată lucruri pe care le știam, dar nu eram conștient de ele.

— Dar cititorul?

— Cred că se petrece același lucru și cu el. O carte — sau orice altceva, un film, o piesă muzicală, o grădină, viziunea unui munte — dezvăluie ceva. A dezvălui înseamnă a lua și a reșeza un vâl. Să iei vâlul de pe ceva care există deja este altceva decât să încerci să-i înveți pe oameni să trăiască mai bine. Deocamdată, cum bine știi, eu sufăr de iubire. Asta poate fi o coborâre în iad, dar poate fi și o revelație. Așa a fost când am scris *Timp de sfâșiat, timp de reparat*, când mi-am perceput puterea de a iubi. Am reușit asta în timp ce băteam la tastatură cuvinte și fraze.

— Și partea spirituală? Partea care pare prezentă în fiecare pagină a scrierilor tale?

— Începe să-mi placă ideea de a mă însoți disea-ră la restaurantul armenesc, pentru că vei descoperi — mai bine zis, vei conștientiza — trei lucruri foarte importante. Primul: când cineva se hotărăște să înfrunte o problemă, își dă seama că este mult mai capabil decât își închipuia. Al doilea: toată energia, toată înțelepciunea vin din aceeași sursă necunoscută pe care o numim în mod normal Dumnezeu. Încerc clipă de clipă, de când am început să merg pe ceea ce eu numesc drumul meu, să respect această energie, să intru în contact cu ea zi de zi, să mă las condus de semne, să învăț în timp ce fac, nu în timp ce-mi propun să fac ceva. Și al treilea: nimeni nu e singur cu necazul lui — totdeauna mai există cineva care se gândește la el, care se bucură, care suferă la fel, și aceasta ne dă putere să înfruntăm mai bine provocarea care ne stă în față.

— Asta include și suferința din dragoste?

— Include tot. Dacă ai ajuns la suferință, atunci e mai bine s-o accepți, pentru că nu va dispărea doar

prefăcându-te că nu există. Dacă ai o bucurie, accept-o și pe ea, dar cu teama că într-o bună zi o să dispară. Sunt oameni care țin legătura cu viața numai prin sacrificii și renunțări. Sunt oameni care reușesc să se simtă oameni numai când cred că sunt „fericiți”. Dar de ce mă întrebi toate astea?

— Pentru că iubesc și mi-e frică de suferință.

— Să nu-ți fie frică; singurul mod de a evita suferința este să nu mai iubești.

— Știu că Esther e prezentă. În afară de criza de epilepsie a tânărului, nu mi-ai mai povestit nimic despre mătlnirea de la pizzerie. Asta-i un semn rău pentru mine, deși pentru tine ar putea fi un semn bun.

— Și pentru mine poate fi un semn rău.

— Știi ce mi-ar plăcea să aflu? Dacă și tu mă iubești așa cum te iubesc eu. Dar nu prea am curaj să te întreb. Oare de ce am eu relații imposibile cu atâția bărbați? Pentru că tot timpul simt că trebuie să am pe cineva lângă mine — și așa sunt obligată să fiu fantastică, inteligentă, sensibilă, excepțională. Efortul de a seduce mă obligă să dau tot ce e mai bun din mine, iar asta mă ajută. Pe deasupra, e mult mai greu să conviețuiesc cu mine însămi, însă nu știu dacă asta e cea mai bună alegere.

— Vrei să mă întrebi dacă mai sunt în stare să iubesc, știind bine că o anumită femeie m-a părăsit fără nici o explicație?

— Ți-am citit cartea. Știu că ești în stare.

— Atunci vrei să mă întrebi dacă aș putea să te iubesc și pe tine, în pofida iubirii mele pentru Esther?

— N-aș îndrăzni să-ți pun o asemenea întrebare, pentru că răspunsul ar putea să-mi distrugă viața.

— Atunci vrei să știi dacă inima unui bărbat sau a unei femei poate cuprinde iubiri pentru mai multe persoane?

— Da, mi-ar plăcea să știu, fiindcă nu-i o întrebare așa de directă ca a doua.

— Cred că se poate. În afară de cazul când o iubire devine...

— Zahir. Totuși eu voi lupta pentru tine, cred că merită efortul. Un bărbat care e în stare să iubească o femeie așa cum ai iubit-o tu — sau o iubești tu — pe Esther, merită respectul și toate eforturile mele. Iar acum, ca să-ți arăt cât de puternică e dorința de a te avea lângă mine, ca să-ți arăt cât de important ești în viața mea, o să fac ce mi-ai cerut, oricât de absurd mi s-ar părea: o să aflu de ce între șinele de tren este o distanță de patru picioare și 8,5 uncii.

J. atronul restaurantului armenesc a făcut exact așa cum spusese cu o săptămână în urmă: acum era ocupat tot restaurantul, nu numai salonul din spate. Mărie îi privea plină de curiozitate pe toți cei din jur și remarcă, din când în când, uriașa diferență dintre ei.

— Cum de aduc aici copii? E absurd!

— Poate că nu au cu cine-i lăsa acasă.

La nouă fix, cele șase personaje, doi muzicanți cu haine orientale și patru fete cu bluze albe și fuste — crinoline ca niște rotocoale — au apărut pe podium. Chelnerii s-au retras imediat și toată lumea a tăcut.

— În mitul mongol despre facerea lumii, căprioara și câinele sălbatic se întâlnesc — spuse Mihail, cu vocea aceea care parcă nu era a lui. Două ființe cu trăsături diferite: în natură, câinele sălbatic ucide căprioara ca s-o mănânce. În mitul mongol, amândoi înțeleg că unul are nevoie de calitățile celuilalt pentru a supraviețui într-un mediu ostil și trebuie să-și unească forțele. Dar mai întâi trebuie să învețe să se iubească. Iar pentru a iubi, trebuie să înceteze să mai fie cine sunt, pentru că altfel niciodată nu vor putea conviețui. Treptat, câinele sălbatic începe să accepte că instinctul lui, mereu concentrat asupra luptei pentru supraviețuire, servește acum unui scop mai

;

— Mănâncă și bucură-te.
Pentru că dumneata îți petreci
cea mai mare parte a timpului
aici, singur, iar acești struguri
îți vor face bine.

Fratele portar înțelese că
acel ciorchine îi era cu
adevărat destinat, savura
fiecare boabă și adormi

. 135

'4

fericit. Astfel, cercul a fost închis; un cerc al fericirii și bucuriei, care îi cuprinde totdeauna pe aceia care se află în contact cu Energia Iubirii".

Femeia numită Alma bătu în talgerul de metal cu ornamente.

— Ca în fiecare joi, ascultăm o poveste de iubire și povestim despre iubiri nefericite. Vom vedea ce se află la suprafață, și atunci, puțin câte puțin, vom înțelege ce se află în adânc: obiceiurile noastre, valorile noastre. Și când vom reuși să străpungem acest strat, vom fi în stare să ne întâlnim pe noi înșine. Cine începe?

Mai multe mâini s-au ridicat, inclusiv a mea — spre surprinderea Măriei. Zgomotul reîncepu, oamenii se agitară pe scaune. Mihail arătă spre o femeie frumoasă, înaltă, cu ochi albaștri.

— Săptămâna trecută am fost în vizită la un prieten care locuiește singur la munte, aproape de frontiera Franței; este o persoană care adoră plăcerile vieții, și de multe ori a spus că toată înțelepciunea pe care zic unii că o dețin vine tocmai din faptul că trăiesc fiecare clipă. Soțului meu nu i-a plăcut ideea: îl cunoștea prea bine, știa că plăcerile lui sunt vânătoarea de păsări și femeile. Dar eu aveam nevoie să stau de vorbă cu acest prieten, treceam printr-un moment de criză și numai el mă putea ajuta. Soțul meu mi-a propus un psiholog, o călătorie, am discutat, ne-am certat, dar în ciuda tuturor presiunilor lui, am plecat. Prietenul meu m-a așteptat la aeroport, am stat de vorbă, am cinat, am băut, am mai discutat puțin și m-am dus la culcare. A doua zi, am vizitat împrejurimile și apoi el m-a condus la aeroport. Imediat ce am ajuns acasă, au început între-

bările. Era singur? Da. Nici o puicuță cu el? Nu. Ați băut? Am băut. De ce nu vrei să vorbești despre asta? Dar despre asta vorbesc! Ați stat singuri într-o casă de la munte, un scenariu romantic, nu-i așa? Da. Și nu s-a întâmplat nimic altceva în afară de conversația voastră? Nu s-a întâmplat nimic. Și tu ai impresia că eu cred toate astea? De ce să nu crezi? Pentru că este împotriva naturii omului — un bărbat și o femeie, dacă sunt împreună, dacă beau, dacă își împărtășesc gânduri intime, sfârșesc în pat! Sunt de acord cu soțul meu. Toate acestea sunt împotriva a ceea ce am fost învățați. El nu va crede niciodată povestea pe care i-am spus-o, dar e adevărul gol gol. De atunci, viața noastră a devenit un mic infern. O să treacă, dar e o suferință inutilă, o suferință cauzată de tot ce ne-au învățat alții: când un bărbat și o femeie se admiră reciproc, dacă circumstanțele o permit, sfârșesc în pat.

Aplauze. Țigări care se aprind. Zgomot de sticle și pahare.

— Ce mai e și asta? întrebă Mărie în șoaptă. O terapie colectivă pentru cupluri?

— Face parte din „reuniune”. Nimeni nu critică sau nu aprobă, își spun numai experiențele.

— Dar de ce o fac în public, așa, fără jenă, cu băutura, țigări...?

— Poate fiindcă le vine mai ușor. Și dacă e mai ușor, e mai simplu. Și dacă e mai simplu, de ce nu?

— Mai simplu? în mijlocul unor necunoscuți care mâine se pot întâlni cu soțul sau soția și-i pot povesti tot?

Altcineva începuse să vorbească, așa că nu i-am mai putut explica Măriei că n-avea nici o importanță,

că toți veneau aici ca să vorbească de absența dragostei mascată în dragoste.

— Sunt soțul femeii care tocmai și-a istorisit întâmplarea, spuse un bărbat care era cel puțin cu 20 de ani mai în vârstă decât tânăra blondă și frumoasă. Tot ce a spus e adevărat. Dar este ceva ce ea nu știe, iar eu n-am avut curajul să-i mărturisesc. O voi face acum. Când ea s-a dus la munte, n-am reușit să dorm toată noaptea, îmi închipuiam — în detaliu — tot ce se petrecea. Ea intră în casă, căminul este aprins, își scoate haina, își dă jos puloverul — nu poartă sutien pe sub cămașa fină. El îi poate vedea clar conturul sânilor. Ea se preface că nu observă privirea lui. Spune că se duce la bucătărie să mai ia o sticlă de șampanie. Poartă *jeans* foarte strâmți, pășește lent, și chiar dacă e cu spatele știe că el o soarbe din ochi, din cap până în picioare. Ea se întoarce, își spun lucruri cu adevărat intime și asta le dă un sentiment de complicitate. Termină de discutat despre ceea ce a adus-o acolo. Celularul sună — sunt eu, vreau să știu dacă totul e în ordine. Ea se apropie de el, îi pune telefonul la ureche, amândoi mă ascultă, sunt cuvinte delicate, pentru că știu că e prea târziu să mai fac presiuni, cel mai bine este să mă prefac că nu-mi pasă, să-i sugerez să profite de vacanța la munte fiindcă a doua zi trebuie să se întoarcă la Paris, să aibă grijă de copii, de casă. Închid telefonul, știind că el a ascultat discuția. Acum amândoi — care până atunci stătuseră pe canapele separate — s-au așezat unul lângă altul. În clipa aceea am încetat să mă mai gândesc la ce se petrecea acolo. M-am ridicat, m-am dus până în camera copiilor, apoi m-am dus la fereastră și am privit Parisul, și știți ce am observat? Că gândurile acelea m-au excitat. Foarte, foarte mult.-

Gândul că soția mea putea, în acel moment, să sărute un bărbat, să facă dragoste cu el. M-am simțit foarte prost. Cum mă putea excita așa ceva? A doua zi, am stat de vorbă cu doi prieteni; desigur, nu le-am spus că trecusem prin asta, dar am întrebat dacă, vreodată, li s-a părut erotic momentul când, la o petrecere, surprindeau privirea altui bărbat în decolteul nevestei lor. Amândoi au evitat să răspundă — fiindcă e un subiect tabu. Dar amândoi mi-au spus că e plăcut să știi că nevasta îți este dorită de alt bărbat, însă n-au mers mai departe. Va fi fiind aceasta o fantezie secretă, ascunsă în sufletul tuturor bărbaților? Nu știu. Săptămâna asta a fost un infern pentru noi, fiindcă nu înțeleg ce a fost în sufletul meu. Și cum nu înțeleg, o fac pe ea vinovată de a-mi fi provocat dezechilibrul interior.

S-au aprins multe țigări, dar nimeni nu a aplaudat, ca și cum tema ar fi continuat să fie un tabu, chiar și în acel loc.

În timp ce stăteam cu mâna ridicată, m-am întrebat dacă eram de acord cu bărbatul care vorbise înainte. Da, eram de acord: îmi imaginam deja ceva asemănător cu Esther și cu soldații, dar nu îndrăzneam să recunosc asta nici măcar față de mine însumi.

Mihail s-a uitat în direcția mea și a făcut un semn cu mâna.

Nu știu cum am reușit să mă ridic, să privesc toată adunarea aceea încă vizibil șocată de povestea bărbatului care se excita gândindu-se la soția lui posedată de altul. Nimeni nu părea atent, iar asta m-a ajutat să încep.

— Vă rog să mă iertați dacă nu voi fi așa de direct ca predecesorii mei, dar trebuie să vă spun ceva. Azi

am fost într-o gară și am descoperit că distanța care separă șinele este de 143,5 centimetri, sau 4 picioare și 8,5 țoi. De ce o asemenea distanță absurdă? I-am cerut iubitei mele să descopere motivul și iată rezultatul: pentru că la început, când au fost construite primele vagoane de tren, s-au folosit aceleași utilaje de la construcția vehiculelor. De ce vehiculele aveau o asemenea distanță între roți? Pentru că vechile drumuri fuseseră făcute pentru această mărime, în așa fel ca vehiculele să poată merge pe ele. Cine a dispus ca drumurile să fie făcute cu aceste dimensiuni? Aici din nou ne îndepărtăm în timp: romanii, primii mari constructori de drumuri, au hotărât asta. Motivul? Carele de război erau trase de doi cai — și dacă așezăm două animale unul lângă altul, vedem că ocupă 143,5 centimetri. Cum vedeți, distanța dintre șinele de azi, utilizate de ultramodernele noastre trenuri de mare viteză, a fost determinată de romani. Când emigranții care s-au dus în Statele Unite au construit căi ferate, nu s-au întrebat dacă era mai bine să modifice distanța, așa că au continuat cu același etalon. Asta a ajuns să aibă repercusiuni până și asupra construcției navelor spațiale: inginerii americani considerau că tancurile de combustibil trebuiau să fie mai late, dar erau fabricate în Utah, trebuiau transportate cu trenul până la Centrul spațial din Florida, iar tunelurile nu permiteau alte dimensiuni. Concluzie: a trebuit să se resemneze cu ceea ce romanii hotărâseră ca fiind măsura ideală. Ce legătură are asta cu o căsnicie?

Am făcut o pauză. Câțiva din sală nu erau deloc interesați de șinele de tren, așa că începuseră să vorbească între ei. Alții însă mă ascultau cu cea mai mare atenție — între ei, Mărie și Mihail.

— Are o foarte strânsă legătură cu orice căsnicie și cu cele două povești pe care le-am ascultat. Într-un anumit moment al istoriei, apare cineva care spune: când vă veți căsători, amândoi veți rămâne încremeniți tot restul vieții. Veți merge unul lângă celălalt ca două șine de tren, supunându-vă acestui etalon. Chiar dacă uneori unul dintre voi simte nevoia să se depărteze sau să vină mai aproape, e împotriva regulilor. Regulile spun: fiți înțelepți, gândiți-vă la viitor, la copii. Nu puteți să schimbați nimic, trebuie să fiți ca șinele: să aveți aceeași distanță între voi în punctul de plecare, la mijlocul drumului și la destinație. Să nu îngăduiți iubirii să schimbe ceva, nici să crească peste nivelul de la început, nici să scadă la jumătate — e foarte riscant. De aceea; chiar dacă a trecut entuziasmul primilor ani, își mențin aceeași distanță, aceeași soliditate, aceeași bună funcționare. Dumneavoastră sunteți mecanicii care au grijă ca trenul supraviețuirii speciei să meargă în direcția viitor: copiii nu vor fi fericiți decât dacă veți fi mereu ca la început — la 143,5 centimetri distanță unul de celălalt. Dacă nu sunteți mulțumiți cu o viață care nu se schimbă deloc, atunci gândiți-vă la ei, la copiii pe care i-ați adus pe lume. Sau gândiți-vă la vecini. Arătați-le că sunteți fericiți, că mâncați turtă dulce duminicile, că vă uitați la televizor, că-i ajutați pe cei din jur. Gândiți-vă la societate: îmbrăcați-vă astfel încât să se vadă că între voi nu există conflicte. Nu vă uitați în jur, chiar dacă cineva se uită la voi, asta este o ispită, poate însemna divorț, crize, depresie. Zâmbiți în fotografii. Așezați-vă pozele în salon, să le vadă toți. Tundeți gazonul, faceți sport — mai ales faceți sport, ca să puteți rămâne congelați în timp. Când sportul nu mai ajută, treceți la operații estetice.

Dar nu uitați niciodată: aceste reguli au fost stabilite la un moment dat și voi trebuie să le respectați. Cine le-a stabilit? Nu mai are importanță, nu puneți asemenea întrebări niciodată, pentru că ele vor continua să fie valabile chiar dacă voi nu sunteți de acord cu ele.

M-am așezat. Câteva aplauze entuziaste, o oarecare indiferență, nu-mi dădeam seama dacă nu cumva mersesem prea departe. Mărie mă privea cu un amestec de admirație și surprindere.

Femeia de pe podium a bătut în talger.

I-am spus Măriei să rămână acolo, eu mă duc să fumez.

— Acum vor dansa în numele iubirii, pentru „Sfânta”.

— Poți să fumezi aici.

— Simt nevoia să fiu singur.

* * *

Deși eram la începutul primăverii, era încă foarte frig, dar aveam nevoie de aer curat. De ce povestisem istoria aceea? Căsătoria mea cu Esther nu fusese niciodată așa cum descriesem eu căsătoriile: două șine, bărbatul și femeia mereu unul lângă altul, mereu corecți, în linie dreaptă, aliniați. Am avut suișurile și coborâșurile noastre, de multe ori unul dintre noi amenința că pleacă pentru totdeauna, dar până la urmă rămâneam împreună.

Până acum doi ani.

Sau până când ea a vrut să afle de ce era nefericită.

Nimeni nu trebuie să se întrebe: de ce sunt nefericit? Întrebarea asta închide în ea virusul distrugerii complete. Dacă ne întrebăm așa ceva, vom dori

să aflăm ce ne face fericiți. Dacă ce ne face fericiți e diferit de ceea ce trăim, fie ne schimbăm dintr-o dată, fie devenim și mai nefericiți.

Iar eu eram acum chiar în această situație: aveam o iubită cu personalitate, o profesie care începuse să meargă și o mare șansă ca lucrurile să ajungă să se echilibreze cu timpul. Mai bine să mă conformez. Să accept ce-mi oferă viața și să nu urmez exemplul Estherei, să nu dau importanță părerii celorlalți, mai bine să-mi amintesc de cuvintele Măriei, să-mi construiesc o nouă existență alături de ea.

Nu, nu pot gândi așa. Dacă mă voi purta așa cum se așteaptă lumea să mă port, voi deveni un sclav. E nevoie de un control formidabil pentru ca așa ceva să nu se întâmple, fiindcă tendința este să faci mereu pe placul cuiva — mai ales pe placul tău. Dacă mă conformez, pe lângă faptul că o pierd pe Esther, o voi pierde și pe Mărie, și munca mea, și viitorul meu, respectul față de mine însumi, credința în tot ce-am spus și am scris.

* * *

Am intrat tocmai când oamenii începuseră să iasă. Mihail își schimbase deja hainele când a apărut lângă mine.

— Ceea ce s-a întâmplat la restaurant...

— Nu-ți face probleme, i-am răspuns. Hai să ne plimbăm pe malurile Senei.

Mărie a înțeles mesajul și a spus că trebuia să se culce devreme în seara aceea. I-am cerut taximetristului să ne ducă până la podul din fața Turnului Eiffel — în felul acesta puteam să mă întorc pe jos acasă. M-am gândit să-l întreb pe Mihail unde locuia, dar mi-am dat seama că întrebarea putea fi

interpretată ca o încercare de a verifica, cu ochii mei, dacă Esther era cu el.

Pe drum, ea l-a presat pe Mihail încercând să afle ce era de fapt „întâlnirea”, iar el i-a răspuns invariabil că era un mod de a recupera iubirea. A profitat de ocazie ca să-mi spună că i-a plăcut istoria mea cu șinele de tren.

— Așa s-a pierdut iubirea, a zis. Când am început să stabilim reguli foarte exacte pentru ca ea să se poată manifesta.

— Și când s-a întâmplat asta? a întrebat Mărie.

— Nu știu. Dar știu că este posibil să facem astfel încât Energia să revină. Știu, fiindcă atunci când dansez, sau când ascult vocea, Iubirea vorbește cu mine.

Mărie nu știa ce înseamnă „să asculte vocea”, dar ajunsese deja la pod. Am coborât și am început să mergem prin noaptea rece a Parisului.

— Știu că v-ați speriat de ce ați văzut. Cel mai mare pericol e să-ți înghiți limba și să te sufoci; patronul restaurantului știa ce să facă, asta înseamnă că s-a mai întâmplat așa ceva în pizzeria lui. Nu e un caz chiar atât de rar. Dar fiindcă a venit vorba, diagnosticul dumneavoastră e greșit: nu sunt epi leptic. E contactul cu Energia.

Firește că era epileptic, dar nu-mi folosea la nimic să-l contrazic. Încercam să mă port normal. Trebuia să țin situația sub control — și eram surprins de ușurința cu care el acceptase întâlnirea de acum.

— Am nevoie de dumneavoastră. Am nevoie să scrieți ceva despre importanța iubirii, a spus Mihail.

— Toată lumea știe cât de importantă e iubirea. Aproape toate cărțile doar despre asta vorbesc.

— Atunci, reformulez: am nevoie să scrieți ceva despre noua Renaștere.

— Ce este noua Renaștere?

— Este un moment asemănător celui din Italia în secolele al XV-lea și al XVI-lea, când genii ca Erasmus, da Vinci, Michelangelo au încetat să mai țină seama de barierele prezentului, de presiunile convențiilor epocii și s-au întors spre trecut. La fel cum s-a întâmplat în acea epocă, ne întorcem acum la limbajul magic, la alchimie, la ideea de Zeiță Mamă, la libertatea de a ne împlini credințele, și am renunțat să ne mai conformăm cerințelor bisericii sau guvernelor. Ca în Florența anilor 1500, descoperim iar că trecutul conține răspunsurile viitorului. Să luăm povestea asta cu trenul, pe care ați spus-o: în câte alte situații respectăm modele pe care nu le înțelegem? Și cum oamenii citesc ceea ce scrieți dumneavoastră, de ce să nu abordați și această temă?

— N-am negociat niciodată o carte, i-am răspuns, arruntindu-mi iarăși că trebuia să-mi păstrez respectul față de mine însumi. Dacă subiectul e interesant, dacă are ecou în sufletul meu, dacă barca numită Cuvânt mă va duce până la insula pe care o caut, poate că voi scrie. Dar asta nu are nici o legătură cu Esther.

— Știu, și nu impun condiții, spun doar ce mi se pare foarte important.

— Ți-a vorbit vreodată despre Banca Favorurilor?

— Da. Dar nu este vorba despre Banca Favorurilor. Este vorba de o misiune pe care nu reușesc să o îndeplinesc de unul singur.

— Misiunea dumitale este ceea ce faci la restaurantul armenesc?

— Numai în mică parte. Facem același lucru vine rea, cu cerșetorii. Miercurea lucrăm cu noii nomazi.

Noii nomazi? Mai bine nu-1 întrerup; Mihail cel care discută cu mine acum nu are aroganța din pizzerie, nici carisma din restaurant, nici nesiguranța din librărie. Este o persoană normală, un camarad cu care îți petreci seara vorbind despre problemele lumii.

— Nu pot să scriu decât despre ceea ce îmi pătrunde sufletul, am insistat.

— V-ar plăcea să veniți cu noi să discutăm cu cerșetorii?

Mi-am amintit ce spunea Esther despre tristețea prefăcută din ochii celor care ar fi trebuit să fie cei mai nefericiți oameni din lume.

— Să mă mai gândesc.

Ne apropiaserăm de Luvru, dar el s-a oprit, s-a sprijinit de parapetul ce mărginea apa și am rămas așa, uitându-ne la vapoarele care treceau și ferindu-ne ochii de lumina reflectoarelor.

— Uită-te la ăștia, am spus, încercând să vorbesc despre orice, ca să nu se răcească discuția și să îi vină ideea să plece acasă. Privesc și ei ce luminează reflectorul. Când se vor duce acasă vor spune că au văzut Parisul. Mâine vor vedea Mona Lisa și vor spune că au vizitat Luvrul. Habar n-au de Paris și nici de Luvru, doar s-au plimbat cu vaporul și au privit un tablou, unul singur. Gare e diferența între a vedea un film pornografic și a face dragoste? Aceași ca între a privi un oraș din avion și a încerca să afli ce se întâmplă acolo intrând în cârciumi, mergând pe străzi care nu sunt în ghidurile turistice, pierzându-te ca să te întâlnești cu tine însuși.

— Vă admir capacitatea de autocontrol. Vorbiți despre vapoarele de pe Sena și așteptați momentul

oportun ca să-mi puneți întrebarea pe care ați pregătit-o pentru mine. Acum sunteți liber să discutați deschis despre tot ce vreți să știți.

Nu era nici un pic de agresivitate în vocea lui, așa că m-am hotărât să merg mai departe.

— Unde este Esther?

— Fizic, foarte departe, în Asia Centrală. Spiritual, foarte aproape, însoțindu-mă zi și noapte cu zâmbetul și cu entuziasmul ei. Ea m-a adus aici, un tinerel de 21 de ani, fără viitor, pe care oamenii din sat îl considerau anormal, un dezaxat sau un fetișist care se vânduse diavolului, iar orașenii — un țăran simplu în căutare de lucru. O să vă povestesc viața mea cu altă ocazie, cert este că știam engleză și am început să lucrez ca interpret pentru ea. Ne aflam la granița cu o țară în care voia să intre: americanii construiau câteva baze militare acolo, se pregăteau pentru războiul din Afganistan și era imposibil să obții o viză. Am ajutat-o să treacă munții ilegal. Am petrecut o săptămână împreună și în timpul acesta mi-a arătat că nu eram singur, că mă înțelegea. Am întrebat-o ce făcea așa de departe de casă. A ezitat, dar mi-a povestit până la urmă ceea ce probabil că v-a povestit și dumneavoastră: căuta locul unde se ascunde fericirea. I-am vorbit despre misiunea mea: să încerc să răspândesc din nou Energia Iubirii în lume. În fond, amândoi căutam același lucru. Esther s-a dus la Ambasada Franței și mi-a obținut o viză — ca traducător de limbă kazahă, deși în țara mea toată lumea vorbește numai rusește. Am venit aici. Ne vedeam ori de câte ori se întorcea din misiunile ei în străinătate; am mai fost de două ori împreună în Kazahstan; era extrem de interesată de cultura Tengri

și de un nomad pe care-l cunoscuse acolo și despre care credea că are răspuns la toate întrebările.

Aș fi vrut să aflu ce era Tengri, dar întrebarea putea să aștepte. Mihail a continuat să vorbească, iar în ochii lui se oglindea același dor de Esther pe care-l simțeam și eu.

— Am început să lucrăm împreună aici, la Paris — ea mi-a dat ideea să adun oamenii o dată pe săptămână. Spunea: „în orice relație umană, lucrul cel mai important e comunicarea; dar oamenii au uitat să se așeze și să stea de vorbă, să-i asculte pe ceilalți. Merg la teatru, la cinema, se uită la televizor, ascultă radioul, citesc cărți, dar aproape că nu vorbesc. Dacă vrem să schimbăm lumea, trebuie să ne întoarcem la epoca în care războinicii se adunau în jurul focului și istoriseau întâmplări”.

Mi-am adus aminte că Esther spunea că toate lucrurile importante din viața noastră au apărut din lungile dialoguri la o masă într-un restaurant, sau în plimbările pe străzi ori prin parcuri.

— Ideea să ne întâlnim joia a fost a mea, pentru că așa-mi cere tradiția în care am fost crescut. Dar a ei a fost ideea de a ieși din când în când noaptea prin Paris: spunea că cerșetorii nu se prefăceau că sunt fericiți, dimpotrivă, se prefăceau că sunt triști. M-a rugat să vă citesc cărțile. Am înțeles că și dumneavoastră, poate inconștient, vă imaginați lumea la fel ca noi doi. M-am convins că nu sunt singur, deși doar eu auzeam vocea. Încet-încet, pe măsură ce oamenii veneau în număr tot mai mare la reuniunile mele, am început să cred că-mi puteam îndeplini mișuirea, puteam ajuta ca Energia să se întoarcă, deși era nevoie să mă întorc în trecut, până la momentul în care Ea a plecat, sau s-a ascuns.

— De ce m-a părăsit Esther?

Oare n-o să-mi pot scoate asta din minte niciodată? întrebarea l-a cam iritat pe Mihail.

— Din dragoste. Azi v-ați folosit de exemplul șinelor de tren: ei bine, ea nu este o șină alături de dumneavoastră. Ea nu urmează regulile, și-mi închipui că nici dumneavoastră. Sper că știți că și eu îi simt lipsa.

— Atunci...

— Atunci, dacă vreți într-adevăr s-o întâlniți, vă pot spune unde este. Și eu am avut același impuls, dar vocea mi-a spus că nu este momentul, că nimeni nu trebuie s-o distragă de la întâlnirea ei cu Energia iubirii. Eu respect vocea, vocea ne apără pe toți: pe mine, pe dumneavoastră, pe Esther.

— Și când va veni momentul?

— Poate mâine, poate peste un an, poate niciodată — și în acest caz, trebuie să respectăm hotărârea. Vocea este Energia: din această cauză, ea unește doi oameni numai când aceștia sunt cu adevărat pregătiți pentru acel moment. Dar toți suntem ispitiți să forțăm o situație — doar pentru a auzi în cele din urmă un cuvânt pe care niciodată n-am vrea să-l auzim: „pleacă”. Cine nu respectă vocea și ajunge mai devreme sau mai târziu decât trebuie, nu obține niciodată ce-și dorește.

— Prefer să o aud spunându-mi „pleacă”, decât să rămân cu Zahirul nopților și zilelor mele. Dacă îmi va spune asta, va înceta să mai fie o idee fixă, va deveni o femeie care acum trăiește și gândește altfel.

— Nu va mai fi un Zahir, dar va fi o mare pierdere. Dacă un bărbat și o femeie reușesc să capteze

Energia, atunci ei îi ajută cu adevărat pe toți bărbații și femeile din lume.

— Încetează să mă mai sperii. O iubesc. Știi că o iubesc, mi-ai spus că și ea mă iubește încă. Nu știi ce înseamnă să fii pregătit, nu pot trăi în funcție de ce așteaptă alții de la mine, nici măcar Esther.

— Din câte am înțeles din discuțiile cu ea, la un moment dat dumneavoastră v-ați rătăcit. Lumea a început să se rotească numai în jurul dumneavoastră, exclusiv în jurul dumneavoastră.

— Nu-i adevărat. A avut libertatea să-și creeze propriul ei drum. S-a hotărât să fie corespondent de război, chiar împotriva voinței mele. A considerat că trebuie să caute motivul nefericirii omului, chiar dacă eu i-am arătat că e imposibil să-l afli. Sau poate dorește ca eu să devin o șină lângă altă șină, păstrând aceeași distanță stupidă, numai pentru că romanii au hotărât așa?

— Dimpotrivă.

Mihail a pornit agale, iar eu l-am urmat.

— Credeți că eu aud o voce?

— Să-ți spun drept, nu știu. Și dacă tot suntem aici, lasă-mă să-ți arăt ceva.

— Toată lumea crede că sufăr de epilepsie, iar eu îi las să creadă ce vor: e mai ușor așa. Dar vocea îmi vorbește de când eram copil, după ce am văzut-o pe femeie.

— Care femeie?

— Vă povestesc mai târziu.

— De câte ori te întreb ceva, îmi spui „vă povestesc mai târziu”.

— Vocea îmi spune ceva. Știu că sunteți nerăbdător sau poate speriat. La pizzerie, când am simțit vântul fierbinte și am văzut luminile, am știut că

sunt simptomele conectării mele cu Puterea. Știam că Ea era acolo ca să ne ajute pe amândoi. Dacă credeți că tot ce spun nu este decât boala unui tânăr epileptic care vrea să profite de sentimentele unui scriitor celebru, atunci mâine vă dau o hartă pe care e marcat locul unde se află ea, și veți pleca s-o căutați. Dar acum vocea ne spune ceva.

— Pot să știu ce spune sau îmi zici mai târziu?

— Vă spun imediat, dar încă n-am înțeles bine mesajul.

— Oricum, promite-mi că-mi dai harta și-mi spui locul.

— Promit. Pe Energia Divină a Iubirii, promit. Ce voați să-mi arătați?

Am făcut semn spre o statuie aurită — o tânără pe cal.

— Asta. Și ea auzea voci. Cât timp oamenii au făcut ce spunea, a fost bine. Cum au început să aibă îndoieli, vântul victoriei a bătut spre cealaltă parte.

Ioana d'Arc, fecioara din Orleans, eroina Războiului de o sută de ani, care la cei 17 ani ai săi a fost numită comandantul trupelor pentru că... auzea voci, iar vocile îi arătau cea mai bună strategie pentru a-i învinge pe englezi. După doi ani, era condamnată la moarte pe rug, acuzată de vrăjitorie. Fosisem într-una din cărțile mele o parte a interogatoriului, datată 24 februarie 1431:

A fost mai întâi interogată de Dr. Jean Beaupere. Întrebată dacă a auzit vreo voce, ea a răspuns:

„Am auzit-o de trei ori, ieri și azi. Dimineață, la vecernie și când se intona Ave Măria...”

Întrebată dacă vocea era în încăpere, ea a răspuns că nu știa, dar că fusese trezită de voce. Nu era în încăpere, dar era în castel.

Ea a întrebat vocea ce trebuia să facă, iar vocea i-a cerut să se ridice din pat și să-și împreuneze palmele. Și atunci (Ioana d! Arc) i-a spus episcopului care o interoga:

„înălțimea Voastră spune că-mi este judecător. Cu toate acestea, fiți cu băgare de seamă în tot ce faceți, pentru că eu sunt trimisă de Dumnezeu, iar înălțimea voastră se află în pericol. Vocea mă iluminează cu revelații pe care eu trebuie să le spun Regelui, nu înălțimii voastre. Această voce pe care o aud (de multă vreme) vine de la Dumnezeu, iar mie îmi este mult mai frică să nu ascult vocea, decât să nu vă ascult pe înălțimea voastră.”

— Doar nu insinuați că...

— Că ești o reîncarnare a Ioanei d'Arc? Nu cred. Ea a murit când avea abia 19 ani, iar dumneata ai 25. Ea a comandat armata franceză, iar dumneata, din câte-mi spui, nu reușești să comanzi nici măcar în viața dumitale.

Ne-am sprijinit iarăși de parapetul Senei.

— Cred în semne, am insistat. Cred în destin. Cred că oamenii au, în fiecare zi, șansa de a afla care este cea mai bună decizie pe care trebuie s-o ia. Cred că am greșit, că am pierdut, într-un anumit moment, legătura cu femeia pe care o iubeam. Iar acum nu am nevoie decât să închid acest ciclu; deci vreau harta, vreau să mă duc la ea.

El mă privi — părea iar în transă, ca pe scena restaurantului. Am presimțit un nou atac de epilepsie — în plină noapte, într-un loc practic pustiu.

— Viziunea mi-a dat putere. Puterea este aproape vizibilă, palpabilă. Pot s-o manevrez, dar n-o pot domina.

— E târziu pentru asemenea discuții. Sunt obosit, și dumneata la fel. Te rog să-mi dai harta și să-mi arăți locul.

— Vocea... o să vă dau harta mâine după-masă. Unde pot să vă găsec?

I-am dat adresa, dar m-a surprins că nu știa unde locuiam cu Esther.

— Credeți că m-am culcat cu soția dumneavoastră?

— Niciodată n-aș întreba așa ceva. Nu e treaba mea.

— Dar ați întrebat, când eram la pizzerie.

Uitasem. Bineînțeles că era treaba mea, dar acum răspunsul lui nu mă mai interesa.

Privirea lui Mihail s-a schimbat. Am căutat prin buzunare un obiect pe care să i-l pun între dinți, în caz de criză, dar el părea calm, părea că ține situația sub control.

— Chiar acum ascult vocea. Mâine voi lua harta, însemnările, orarul zborurilor de avion și voi veni la dumneavoastră. Cred că vă așteaptă. Cred că lumea va fi mai fericită dacă doi oameni, doar doi oameni sunt mai fericiți. Dar există o problemă: vocea-mi spune că nu vom reuși să ne vedem mâine.

— Eu am doar o întâlnire cu un actor care a sosit din Statele Unite. Te aștept tot restul zilei.

— Dar așa zice vocea.

— Îți interzice să mă ajuți s-o regăsec pe Esther?

— Nu cred. Vocea m-a trimis la dumneavoastră în seara când ați dat autografe. Din clipa aceea, eu am știut, mai mult sau mai puțin, cum vor merge lucrurile, pentru că am citit *Timp de sfâșiat, timp de reparat*.

— Atunci — și mi-era îngrozitor de frică să nu se răzgândească — să facem așa cum ne-am înțeles. Sunt liber începând cu ora două.

— Dar vocea-mi spune că încă nu-i momentul.

— Mi-ai promis.

— Bine.

Mi-a întins mâna și mi-a spus că a doua zi avea să treacă pe la mine spre seară. Ultimele lui cuvinte au fost:

— Vocea îmi spune că va îngădui să se întâmple asta numai la momentul potrivit.

În timp ce mă întorceam acasă, singura voce pe care am auzit-o a fost aceea a Estherei, vorbindu-mi despre iubire. Și, în timp ce îmi aminteam discuția, am înțeles că ea se referea la căsătoria noastră.

— V^ând aveam 15 ani, eram înnebunită să descopăr sexul. Dar era un păcat, era interzis. Nu puteam să înțeleg de ce era un păcat: tu poți? Poți să-mi spui de ce toate religiile, în toate colțurile acestei lumi, consideră sexul ca pe un lucru interzis — chiar religiile și culturile cele mai primitive?

— Ai atins un subiect foarte delicat. De ce crezi că e interzis sexul?

— Din cauza hranei.

— A hranei?

— Acum mii de ani triburile erau nomade, făceau dragoste liber, aveau mulți copii și cu cât mai numeros era un trib, cu atât riscul de a dispărea era mai mare — oamenii se luptau între ei pentru hrană, ucidau copiii, apoi femeile. Supraviețuiau doar cei puternici, dar toți erau bărbați. Iar bărbații, fără femei, nu pot perpetua specia. Atunci cineva, văzând ce se întâmplă în tribul vecin, s-a gândit să-și salveze tribul de la o asemenea soartă. A inventat o poveste: zeii le interziceau bărbaților să facă dragoste cu toate femeile. Se puteau culca doar cu una, maxim cu două. Unii bărbați erau impotenți, unele femei erau sterile, nu puteau avea copii, cu toate acestea nimă nui nu-i era permis să-și schimbe partenerul. Toți l-au crezut, pentru că omul care le vorbea în numele zeilor era adesea deosebit — avea o deformare fizică,

o boală care provoca convulsii, un dar special, o particularitate care-l diferenția de ceilalți — și așa au apărut primii conducători. În câțiva ani tribul a devenit mai puternic: suficient de mulți bărbați încât să-i hrănească pe toți, destule femei capabile să nască copii sănătoși care cu timpul aveau să sporească numărul vânătorilor și femeilor fertile. Știi care este plăcerea cea mai mare a femeii într-o căsnicie?

— Sexul.

— Greșit: să pună mâncarea pe masă. Să-și vadă bărbatul mâncând. Este momentul de glorie al femeii, care-și petrece toată ziua gândindu-se la cină. Iar asta a apărut, probabil, din cauza vreunei legende pierdute în negura timpului — despre teama de foamete, spectrul dispariției speciei, lupta pentru supraviețuire.

— Simți lipsa copiilor?

— Păi nu i-am avut până acum, nu-i așa? Cum pot simți lipsa a ce n-am avut?

— Crezi că asta ar fi schimbat căsnicia noastră?

— De unde să știu? Mă uit la prietenele și prietenii mei: sunt oare mai fericiți din cauza copiilor? Unii da, alții nu prea. Poate că sunt fericiți că au copii, dar asta n-a îmbunătățit, nici n-a înrăutățit relația dintre ei. Continuă să se învinovățească de încercarea de a câștiga controlul asupra celuilalt. Continuă să creadă că promisiunea „totdeauna vom fi fericiți” trebuie să fie respectată chiar cu prețul nefericirii zilnice.

— Îți face rău războiul, Esther. Te pune în contact cu o realitate foarte diferită de viața pe care o ducem aici. Da, știu că o să mor; de aceea trăiesc fiecare zi ca pe un miracol. Dar asta nu mă obligă să mă gândesc dese doar la iubire, fericire, sex, hrană, căsnicie.

— Războiul nu-mi permite să gândesc. Doar exist, punct. Când știu că în orice clipă pot fi lovită de un glonț rătăcit, îmi spun: „ce bine, nu trebuie să-mi fac griji despre ce se va întâmpla cu copilul meu”. Dar îmi trece prin minte și: „ce păcat, o să mor și nu va mai rămâne nimic din mine. N-am fost în stare decât să-mi pierd viața, nu să aduc o alta pe lume”.

— Este ceva în neregulă cu noi? Te întreb pentru că mi se pare că vrei să-mi spui ceva, dar te oprești înainte de a începe.

— Da, este. Avem obligația să fim fericiți împreună. Tu crezi că îmi datorezi tot ce ai, iar eu cred că trebuie să mă simt privilegiată lângă un bărbat ca tine.

— Am femeia pe care o iubesc, chiar dacă nu recunosc totdeauna, și totuși mă întreb: „unde greșesc”?

— Foarte bine că înțelegi. Nu greșești cu nimic, și nici eu nu greșesc cu ceva, eu care mă întreb, la rândul meu, același lucru. Greșit e felul în care ne manifestăm dragostea. Dacă am recunoaște de unde apar problemele, am putea conviețui cu ele și am fi fericiți. Ar fi o luptă neîncetată, care ne-ar menține activi, energici, plini de viață, ne-ar dezvălui multe universuri care așteaptă să fie cucerite. Dar noi mergem pe o cale unde lucrurile se repară de la sine. Pe care iubirea nu creează probleme, confruntări, ci a devenit o soluție.

— Și ce este greșit în asta?

— Totul. Simt că energia dragostei, forța aceea care se cheamă pasiune, a încetat să-mi mai străbată trupul și sufletul.

— Dar a rămas ceva.

— A rămas? Oare toate căsniciile trebuie să sfârșească așa, oare pasiunea trebuie să lase locul așa-zisei

„relații mature”? Am nevoie de tine. Îți simt lipsa. Uneori sunt geloasă. Îmi place să mă gândesc la ce o să mănânci la cină, deși uneori nici nu vezi ce bagi în gură. Dar lipsește bucuria.

— Nu lipsește. Când ești departe mi-ar plăcea să fii lângă mine. Stau și-mi închipui tot felul de discuții pe care le vom avea când te vei întoarce. Telefoniez ca să știu că totul este în ordine, simt nevoia să-ți aud vocea în fiecare zi. Pot să te asigur că te iubesc în continuare cu pasiune.

— Asta se întâmplă și cu mine, dar ce se petrece când suntem aproape? Discuții, certuri pentru fleacuri, fiecare vrea să-l schim.be pe celălalt, vrea să-i impună punctul lui de vedere. Mă taxezi pentru nimicuri, dar și eu fac la fel. Câteodată, în adâncul sufletului nostru, ne spunem: „ce bine ar fi să fiu liber, să n-am nici o obligație”.

— Ai dreptate. Dar în asemenea clipe mă simt pierdut, pentru că știu că sunt împreună cu femeia pe care o doresc.

— Dar și eu sunt cu bărbatul pe care totdeauna mi l-am dorit.

— Și crezi că poți schimba asta?

— Pe măsură ce îmbătrânesc, bărbații se uită la mine din ce în ce mai rar, iar eu gândesc din ce în ce mai des: „mai bine las totul așa cum este”. Sunt sigură că mă pot amăgi pentru tot restul vieții. Cu toate astea, de câte ori mă duc într-o zonă de conflict, constat că dragostea este mai puternică, mult mai puternică decât ura care-i împinge pe oameni să se ucidă între ei. Și, în asemenea momente, dar numai în asemenea momente, cred că pot schimba totul.

— Nu poți trăi tot timpul într-un război.

— Nu pot trăi tot timpul nici în pacea de care am parte lângă tine. Pentru că distruge singurul lucru important pe care-l am: relația mea cu tine. Chiar dacă păstrează intensitatea iubirii noastre.

— Milioane de oameni din lumea întreagă se gândesc acum la același lucru, rezistă cu eroism și trec peste momentele de depresie. Rezistă la una, două, trei crize și până la urmă își găsesc liniștea.

— Știi că nu e bine să fie așa. Sau n-ar fi trebuit să scrii cărțile pe care le-ai scris.

ilotărăsem să iau prânzul cu actorul american la pizzeria lui Roberto — trebuia să mă întorc acolo cât mai curând pentru a șterge impresia proastă pe care probabil o provocasem. Înainte de a ieși, am lăsat vorbă portarului și menajerei: dacă nu mă întorceam până la ora fixată și venea un tânăr cu trăsături mongoloide pentru a-mi lăsa ceva, era extrem de important să-l invite să intre, să mă aștepte în salon și să-l servească cu tot ce-ar fi dorit. Dacă tânărul nu putea aștepta, atunci să-i ceară să lase unuia dintre ei ceea ce-mi adusese. Și, mai ales, în ruptul capului să nu-i dea voie să plece fără să le dea ce trebuia!

Am luat un taxi și i-am cerut șoferului să oprească la colțul dintre Boulevard Saint-Germain cu Rue Saint-Peres. Cădea o ploaie mărunță, dar aveam de mers doar treizeci de metri până la restaurant, care te întâmpina cu firma lui discretă și cu zâmbetul generos al lui Roberto — când ieșea să mai fumeze o țigară. O femeie care împingea un landou venea spre mine pe trotuarul îngust și, cum nu aveam loc amândoi, am coborât pe carosabil pentru a-i da voie să treacă.

Și atunci, parcă în *ralenti*, lumea s-a răsucit cu totul: pământul a devenit cer, cerul pământ, am văzut detalii ale cornişelor clădirii din colț — trecusem adesea pe acolo, privisem în sus de atâtea ori... îmi'

amintesc de senzația de surpriză, de aerul şuierându-mi puternic în urechi și de un lătrat de câine în depărtare; pe urmă, totul s-a întunecat.

Am căzut cu o viteză amețitoare într-o gaură neagră, în care puteam vedea o luminiță undeva foarte departe. Înainte de a ajunge acolo, mâini nevăzute m-au tras înapoi foarte violent și m-am trezit din cauza țipetelor ce se auzeau în jurul meu: totul nu putea să fi durat mai mult de câteva secunde. Am simțit gustul sângelui în gură, mirosul asfaltului ud și imediat mi-am dat seama că avusesem un accident. Eram conștient și inconștient în același timp, am încercat, dar n-am reușit să mă mișc, am zărit pe încă cineva întins pe jos, lângă mine — îi puteam simți mirosul, parfumul, și mi-am închipuit că era femeia cu copilul pe trotuar; O, Doamne!

Cineva s-a apropiat pentru a încerca să mă ridice, i-am strigat să nu mă atingă, era periculos să-mi miște corpul acum; învățasem într-o discuție lipsită de importanță, dintr-o seară oarecare că dacă aveai o fractură la gât orice mișcare greșită te putea paraliza pe viață.

M-am luptat să rămân conștient, am așteptat durerea care nu a mai venit, am încercat să mă mișc, dar m-am gândit că e mai bine să n-o fac — m-a cuprins o senzație de moleșală, de toropeală. Am cerut iar să nu fiu atins, am auzit în depărtare o sireună și am înțeles că puteam adormi, nu mai trebuia să lupt pentru viața mea, era fie pierdută, fie câștigată, nu mai depindea de mine ci de medici, de infirmiere, de destin, de „ceva”, de Dumnezeu.

Am auzit vocea unei copile — îmi spunea cum o
cheamă, dar nu reușeam să-mi întipăresc numele ei

160

în minte — cerându-mi să stau liniștit, asigurându-mă

161

că nu o să mor. Voiam să o cred, am implorat-o să mai rămână lângă mine, dar ea a dispărut brusc: am simțit că îmi așezau ceva la gât, o mască pe față, și atunci am adormit iar, și n-am visat nimic.

Vwând mi-am recăpătat cunoștința, nu simțeam altceva decât un zumzet îngrozitor în urechi: restul era tăcere și întuneric complet. Deodată am simțit că totul se învălmășea și am fost sigur că îmi cărau sicriul — aveau să mă îngroape de viu!

Am încercat să bat în pereții ce mă înconjurau, dar nu reușeam să mișc nici un mușchi. O vreme, care mi-a părut nesfârșită, am simțit că eram împins înaintea, nu reușeam să mai controlez nimic și, în clipa aceea, adunându-mi toate puterile ce-mi mai rămăseseră, am dat un țipăt care s-a întors ca ecoul în spațiul acela închis, mi-a străpuns auzul, m-a asurzit — dar știam că țipătul acela m-a salvat, fiindcă imediat a început să se zărească o lumină la picioarele mele: descoperiseră că nu murisem!

Lumina—binecuvântata lumină care mă salvase de la cel mai groaznic supliciu, asfixia — începu să-mi inunde corpul, scoteau capacul sicriului în sfârșit, pe mine mă treceau sudori reci, simțeam o durere imensă dar eram mulțumit, ușurat, își dăduseră seama de eroare, ce bucurie să te întorci pe lumea asta!

În cele din urmă lumina îmi ajunsese la ochi: o mână suavă mă atinse, un chip îngeresc se aplecă peste capul meu asudat:

— Nu vă faceți griji, spuse apariția angelică, blondă, îmbrăcată în alb. Nu sunt înger, dumneavoastră n-ați murit, iar acesta nu-i un coșciug, ci un aparat de rezonanță magnetică pentru a vedea posibilele leziuni ce ar fi putut să apară. După cum se pare nu-i nimic grav, dar va trebui să mai rămâneți sub observație.

— Nici un os rupt?

— Escoriații generalizate. Dacă v-aș aduce o oglindă, v-ați speria de cum arătați: dar asta va trece în câteva zile.

Am încercat să mă ridic, dar ea m-a împiedicat cu blândețe. Atunci am simțit o durere de cap îngrozitoare și am gemut.

— Ați suferit un accident, e normal, nu credeți?

— Cred că mă amăgiți, am zis eu cu greutate. Sunt adult, am trăit intens toată viața mea, pot să accept orice fără să intru în panică. Un vas de sânge în capul meu e gata să plesnească.

Doi infirmieri au venit și m-au așezat pe o targa. Mi-am dat seama că aveam un aparat ortopedic în jurul gâtului.

— Cineva mi-a spus că ați cerut să nu fiți mișcat, spuse apariția angelică. Foarte bună hotărâre. O să trebuiască să rămâneți cu acest gulerăș o vreme, dar dacă nu apare vreo surpriză neplăcută—nu putem prevedea niciodată toate consecințele — în curând totul nu va fi altceva decât o sperietură zdravănă și un noroc formidabil.

— Câtă vreme? Nu pot sta aici.

N-am primit nici un răspuns. Mărie mă aștepta zâmbitoare afară, lângă sala de radiologie — pesemne medicii îi spusese că în principiu nu era nimic grav. Și-a trecut mâna peste părul meu, și-a ascuns -

groaza pe care probabil că o simțea văzându-mă în halul acela.

Micul alai mergea pe culoarul spitalului — ea, doi infirmieri care împingeau targa și îngerul în alb. Capul mă durea din ce în ce mai tare.

— Soră, capul...

— Nu sunt soră, sunt medicul dumneavoastră deocamdată, așteptăm să sosească medicul dumneavoastră personal. Cât privește capul, nu fiți îngrijorat: la declanșarea mecanismului de apărare, organismul închide toate vasele de sânge în momentul unui accident, ca să evite sângerarea. Când simte că pericolul a trecut, vasele se deschid din nou/sângele curge iarăși, și asta doare. Nimic altceva. Oricum, dacă doriți, vă pot da ceva ca să puteți dormi.

Am refuzat. Și, țâșnind parcă dintr-un colț întunecat al sufletului, mi-am amintit de fraza pe care o auzisem cu o zi înainte:

„Vocea spune că asta se va întâmpla la momentul potrivit”.

N-avea de unde să știe. Nu se putea ca tot ce se întâmpla la intersecția dintre Saint-Germain și Saint-Peres să fi fos: rezultatul unei conspirații universale, a ceva predeterminat de zei, care probabil că erau prea ocupați cu îngrijirea acestei planete ajunse în condiții atât de jalnice, pe cale de a fi distrusă, ca să lase totul baltă numai și numai pentru a mă împiedica să ajung să-mi găsesc Zahirul. Tânărul nu avea cum să prevadă viitorul, numai dacă nu cumva... o fi auzit cu adevărat o voce, chiar o fi existând vreun plan, iar lucrurile s-ar dovedi cu mult mai complicate decât îmi închipuiam eu.

Toate astea începeau să fie prea mult pentru mixte: zâmbetul Măriei, posibilitatea ca cineva să audă voci, durerea tot mai greu de suportat.

— Doamnă doctor, m-am răzgândit: vreau să dorm, nu mai suport durerea.

Ea spuse ceva unuia dintre infirmierii care împingeau targa, iar acesta ieși și se întoarse înainte chiar ca noi să fi ajuns în salon. Am simțit o înțepătură în braț, și imediat am adormit.

Când m-am trezit, am vrut să știu exact ce s-a întâmplat, dacă femeia pe care o văzusem lângă mine scăpase, ce se întâmplase cu copilașul ei. Mărie mi-a spus că trebuia să mă odihnesc, dar dr. Louit, medicul și prietenul meu, care sosise între timp, a considerat că nu era nici o problemă dacă mi se povestea. Fusesem lovit de o motocicletă: corpul pe care-l văzusem pe jos era al tânărului care o conducea și care fusese adus la același spital și avusese aceeași soartă ca și mine — escoriații generale. Procesul-verbal al poliției făcut imediat după accident spunea clar că eu mă aflam în mijlocul străzii când s-a întâmplat accidentul, și că astfel pusesem în pericol viața motociclistului.

Adică, aparent, eu eram vinovat de tot, dar tânărul hotărâse să nu depună nici o plângere. Mărie îl vizitase, au stat puțin de vorbă, a aflat că era imigrant și muncea la negru, îi era frică să spună ceva la poliție. A ieșit din spital după 24 de ore, fiindcă în momentul accidentului avea cască și riscul de accident cerebral era minim.

— Zici că a plecat după 24 de ore? Vrei să spui că sunt aici de mai mult de o zi?

— De trei. După ce ai ieșit de la rezonanță magnetică, doctorița mi-a telefonat și mi-a cerut permisiunea să te țină sub sedative. Și cum cred că ești foarte tensionat, iritat, deprimat, am autorizat-o să facă asta.

— Și acum ce urmează ?

— În principiu, încă două zile de spital și trei săptămâni cu aparatul ăsta la gât: cele 48 de ore critice au trecut deja. Dar și așa, o parte a corpului se poate revolta, și atunci am avea o problemă. Dar e mai bine să nu ne gândim la asta decât dacă apare vreo urgență — nu merită să ne facem griji de pe acum.

— Adică mai există posibilitatea să mor?

— După cum bine știi, noi, toți, nu numai că putem, dar asta ni se și întâmplă.

— Vreau să spun — încă mai pot să mor din cauza accidentului ăsta?

Dr. Louit făcu o pauză.

— Da. Totdeauna există posibilitatea să se formeze un cheag pe care aparatele să nu reușească să-l localizeze, care poate să se desprindă oricând și să provoace o embolie. Sau ca o celulă să înnebunească și să înceapă să formeze un cancer.

— Nu trebuia să faceți asemenea comentarii, îl întrerupse Mărie.

— Suntem prieteni de cinci ani. El m-a întrebat, iar eu îi răspund. Și acum, vă rog să mă iertați, trebuie să mă întorc la cabinet. Medicina nu e cum vă închipuiți voi. În lumea voastră, dacă un copil se duce să cumpere cinci mere, dar nu vine decât cu două, trageți concluzia că le-a mâncat pe cele trei care lipsesc. În lumea mea, există și alte posibilități: poate că le-a mâncat, dar poate că a fost jefuit, nu i-au mai ajuns banii să cumpere cinci, sau le-a pierdut pe

drum, sau cuiva i-a fost foame și el a hotărât să împartă fructele cu omul acela etc. în lumea mea, totul e posibil, totul e relativ.

— Doctore, ce știi despre epilepsie?

Mărie înțelese imediat că mă refeream la Mihail — și firea ei dădu la iveală un dram de nemulțumire. Imediat spuse că ea trebuie să plece, fiindcă era așteptată la filmări.

Dar dr. Louit, deși își strânsese deja lucrurile ca să plece, se opri ca să-mi răspundă.

— Este vorba despre un exces de impulsuri electrice într-o anumită regiune a creierului, ceea ce provoacă convulsii de o gravitate mai mare sau mai mică. Nu există nici un studiu definitiv asupra ches-tiunii, se crede că o criză se declanșează atunci când persoana este foarte tensionată. Dar nu trebuie să-ți faci griji: deși boala poate declanșa primele ei simptome la orice vârstă, cu greu ar putea fi provocată de un accident de motocicletă.

— Și care este cauza?

— Nu este specialitatea mea, dar mă pot informa dacă vrei.

— Da, vreau. Și mai am o întrebare, dar te rog să nu crezi că e din cauza accidentului. Este posibil ca epilepticii să audă voci și să aibă premoniții?

— Ți-a spus cineva că o să se întâmple accidentul ăsta?

— Nu chiar asta. Dar eu așa am înțeles.

— Iartă-mă, dar nu mai pot rămâne nici o clipă, o s-o iau și pe Mărie în taxi. Cât despre epilepsie, o să mă informez.

În timpul celor două zile cât Mărie s-a aflat departe, Zahirul a revenit la locul lui, cu toată sperietura pe care am tras-o cu accidentul. Eu știam că,

în cazul în care băiatul s-a ținut de cuvânt, acasă la mine exista un plic, cu adresa Estherei — dar acum eram speriat.

Dacă Mihail a spus adevărul în ceea ce privește vocea?

Am încercat să-mi amintesc detaliile: am coborât de pe trotuar, am aruncat automat o privire, am văzut o mașină, dar am văzut și că era la o distanță sigură pentru mine. Cu toate astea, am fost lovit de o motocicletă care poate încerca să depășească mașina și se afla în afara câmpului meu vizual.

Cred în semne. După Drumul spre Santiago, totul se schimbase complet: tot ce-i nevoie să înveți se află la vedere, este de ajuns să privești în jur cu respect și atenție pentru a descoperi unde dorește Dumnezeu să te conducă și care este cel mai potrivit pas pe care-l poți face în următorul minut. Am mai învățat și să respect misterul: așa cum spunea Einstein, Dumnezeu nu joacă zaruri cu Universul, totul este interconectat și are un sens. Deși acest sens rămâne mai tot timpul ascuns, știm când suntem aproape de adevărata noastră misiune pe pământ, fiindcă atunci tot ce facem se molipsește de energia entuziasmului.

Dacă este e-n regulă. Dacă nu este, mai bine schimbăm direcția.

Când ne aflăm pe drumul cel bun, urmăm semnele, dar din când în când mai facem și un pas greșit, iar divinitatea ne vine în ajutor, împiedicându-ne să comitem ireparabilul. Oare accidentul meu a fost un semn? Oare Mihail, în ziua aceea, intuise un semn ce-mi era destinat?

Am hotărât că răspunsul la această întrebare era „Da”.

^i poate tocmai de aceea/pentru că mi-am acceptat destinul și m-am lăsat condus de o forță superioară, am observat că în cursul acelei zile Zahirul începea să-și piardă din putere. Știam că tot ce aveam de făcut era să deschid un plic, să citesc adresa și să sun la soneria casei ei.

Dar semnele arătau că nu era momentul. Dacă într-adevăr Esther era atât de importantă în viața mea cum îmi închipuiam, dacă ea continua să mă iubească (așa cum spusese tânărul), de ce să forțez o situație care avea să mă determine să fac iarăși aceleași greșeli din trecut?

Cum să evit repetarea lor?

Înțelegând mai bine cine eram, sau ce se schimbase, ori ce putea să provoace această întrerupere bruscă a unui destin marcat până atunci de bucurie.

Era oare suficient?

Nu, trebuia să aflu și cine era Esther — prin ce transformări trecuse în toată perioada cât am fost împreună.

Ar fi fost de-ajuns răspunsul la aceste două întrebări?

Lipsea o a treia: de ce soarta ne unise?

Având așa de mult timp liber în salonul de spital, am făcut o trecere în revistă a întregii mele vieți. Am căutat mereu aventura și siguranța în același

timp — deși știam că cele două lucruri nu se potriveau. Chiar dacă aveam certitudinea iubirii mele pentru Esther, mă îndrăgosteam cât ai clipi de alte femei, numai pentru că jocul seducției este cel mai interesant de pe lume.

Am știut să-i arăt soției mele că o iubesc? Poate, un timp, dar în nici un caz totdeauna. De ce? Pentru că îmi închipuiam că nu era nevoie, ea trebuia să știe, nu putea să-mi pună sentimentele la îndoială.

Îmi amintesc, cu mulți ani în urmă, că cineva m-a întrebat ce aveau în comun toate iubitele care trecuseră prin viața mea. Răspunsul a fost ușor: EU. Și dându-mi seama de asta, am constatat cât timp pierdusem în căutarea persoanei potrivite — femeile se schimbau, eu rămâneam același și nu mă alegeam cu nimic de pe urma traiului împreună. Am avut multe iubite, dar totdeauna am așteptat persoana potrivită. Am avut controlul, am fost controlat, dar relația nu a depășit acest stadiu — până ce a apărut Esther și a răsturnat complet perspectiva.

Mă gândeam la fosta mea soție cu duioșie: nu mai apărea obsesia regăsirii, dorința de a ști de ce dispăruse fără explicații. Chiar dacă *Timp de sfâșiat, timp de reparat* reprezenta un adevărat tratat despre căsătoria mea, cartea confirma în primul rând că eu mă sondam pe mine însumi: sunt în stare să iubesc, să simt lipsa cuiva. Esther merita mult mai mult decât vorbe; chiar și vorbele, simplele vorbe, nu fuseseră niciodată spuse cât timp fusesem împreună.

Totdeauna trebuie să îți dai seama când se încheie o etapă. Închizând cicluri, zăvorând porți, terminând

capitole — nu contează numele pe care i-1 dăm,
important e ca momentele încheiate ale vieții să

170

rămână în urmă. încet, încet, am început să înțeleg

171

că îmi era cu neputință să revin la cel care am fost cândva: cei doi ani, care înainte păreau un infern fără sfârșit, începeau acum să-și arate adevărata lor semnificație.

Iar această semnificație trecea dincolo de căsătoria mea: orice bărbat, orice femeie sunt conectați la energia pe care mulți o numesc iubire, dar care în realitate este materia primă din care a fost construit universul. Această energie nu poate fi manipulată, ea ne dirijează pe noi, discret, în ea stă toată experiența noastră de viață. Când încercăm s-o orientăm spre ceea ce dorim noi, ajungem disperați, frustrați, amăgiți — pentru că ea e nesupusă și neîmblânzită.

Ne petrecem restul vieții spunând că iubim pe nu știu cine sau nu știu ce, când în realitate suferim numai pentru că, în loc să acceptăm forța ei, încercăm s-o reducem ca să încapă în lumea în care ne închipuim că trăim.

Cu cât mă gândeam mai mult la asta, cu atât Zahirul își pierdea din forță, cu atât mai mult mă apropiam eu de mine însumi. M-am pregătit pentru o muncă îndelungată, care avea să-mi ceară tăcere, meditație și perseverență. Accidentul mă ajută să înțeleg că nu puteam forța ceva pentru care încă nu sosise „timpul de reparat”.

Mi-am adus aminte ce-mi spusese dr. Louit: după o traumă ca aceasta, moartea putea sosi în orice clipă. Dacă avea să fie așa? Dacă peste zece minute inima mea încetează să mai bată?

Un infirmier a intrat în salon ca să-mi servească cina și eu l-am întrebat:

— Te-ai gândit vreodată la propria înmormântare?

— Nu vă faceți griji, îmi răspunse el. O să supraviețuiți, arătați mult mai bine azi.

— Nu-mi fac griji. Și știu că voi supraviețui, fiind că mi-a spus o voce că așa va fi.

Am vorbit de „voce” dinadins, ca să-l provoc. El m-a privit neîncrezător, gândind că poate ar fi cazul să ceară un nou consult, și să verifice dacă creierul meu nu fusese cumva afectat.

— Știu că voi supraviețui, am continuat. Poate o zi, un an, treizeci sau patruzeci de ani. Dar într-o bună zi, în ciuda tuturor cuceririlor științei, tot voi avea parte de o înmormântare. La asta mă gândeam acum, și mi-ar plăcea să aflu dacă dumneata, vreodată, te-ai gândit la treaba asta.

— Niciodată. Și nici nu vreau să mă gândesc; de altfel, lucrul care mă înspăimântă cel mai tare este chiar faptul că știu că într-o bună zi totul se va sfârși.

— Că ne place ori ba, c-o acceptăm sau o respingem, aceasta este o realitate de care nimeni nu scapă. Ce-ai zice să stăm puțin de vorbă despre asta?

— Trebuie să mă ocup și de alți pacienți, spuse, lăsând mâncarea pe masă și ieșind cât se putea de repede, ca și cum încerca să fugă. Nu de mine, ci de cuvintele mele.

Dacă infirmierul nu voia să vorbească despre așa ceva, ce-ar fi să reflectez de unul singur la asta? Mi-am amintit de un poem pe care l-am învățat în copilărie?

Când nedorita omului sosi-va

Poate că mă voi teme. Poate că voi zâmbi și spune:

Bună mi-a fost ziua, noaptea poate coborî.

*Va găsi câmpul lucrat, și masa pusă, și casa lună, și
fiece lucru la locul său.*

Mi-ar plăcea să fie adevărat: fiece lucru la locul său. Dar cum ar suna epitaful meu? Atât eu cât și Esther ne făcuserăm testamentul și, printre altele, aleserăm incinerarea — cenușa mea să fie răspândită

de vânt în locul numit Cebreiro, pe drumul spre Santiago, iar cenușa ei, peste apa mării. Așa că n-o să avem celebra lespede cu inscripție.

Dar dacă aș putea alege o frază? Aș cere să fie gravat: „El a murit încă din timpul vieții”.

Ar putea părea un nonsens, dar cunoșteam deja mulți oameni care încetaseră să trăiască deși își continuau munca, mâncau, aveau activitățile sociale obișnuite. Făceau totul automat, fără să înțeleagă momentul magic pe care fiecare zi îl aduce cu sine, fără a se opri să mediteze asupra miracolului vieții, fără să înțeleagă că minutul următor poate fi ultimul.

Era inutil să încerc să-i explic asta infirmierului — mai ales că altcineva a venit să ia farfuria, cineva care a început să vorbească cu mine fără încetare, poate din ordinul vreunui medic. Voia să știe dacă-mi aminteam cum mă numesc, dacă știam în ce an suntem, numele președintelui Statelor Unite și alte întrebări care nu au sens decât atunci când suntem examinați ca să se dovedească sănătatea noastră mintală.

Și toate astea numai pentru că eu pusesem o întrebare pe care orice om trebuia să și-o pună: Te-ai gândit vreodată la înmormântarea ta? Știi că o să mori, mai devreme sau mai târziu?

În noaptea aceea, am adormit zâmbind. Zahir era pe cale să dispară, Esther se întorcea, și, dacă mi-ar fi fost scris să mor azi, în ciuda a tot ce mi se întâmplase în viață, în ciuda tuturor înfrângerilor mele, a dispariției femeii iubite, a nedreptăților pe care le suferisem sau pe care le provocasem cuiva, voi rămâne viu până în ultimul minut și cu siguranță voi putea afirma:

Bună mi-a fost ziua, noaptea poate coborî.

LJouă zile mai târziu, eram acasă. În timp ce Mărie pregătea prânzul, am apucat să-mi arunc o privire peste corespondența care se strânsese. A sunat interfonul, era portarul care-mi spunea că plicul pe care-l așteptam săptămâna trecută sosise și trebuia să se afle pe masa mea.

I-am mulțumit și, contrar tuturor lucrurilor închipuite de mine înainte, nu m-am repezit să-l deschid. Am luat prânzul, am întrebat-o pe Mărie despre filmările ei, ea m-a întrebat despre planurile mele — fiindcă, din pricina gulerului ortopedic, nu puteam să ies imediat. îmi spuse că, dacă aveam nevoie, va rămâne cu mine cât era nevoie.

— Am o mică prezentare pentru un canal tv coreean, dar pot să o amân, sau pur și simplu s-o refuz. Asta, firește, dacă ai nevoie de compania mea.

— Sigur că am și sunt foarte mulțumit să aflu că poți să stai pe-aproape.

Cu un zâmbet larg, ea luă imediat telefonul, formă numărul impresarului ei și-i ceru să-i schimbe angajamentele. Am auzit-o comentând: „nu spune că m-am îmbolnăvit, am o superstiție, de câte ori am folosit această scuză am ajuns să stau la pat; spune că trebuie să-l îngrijesc pe cel pe care-l iubesc.”

Trebuia să iau o serie de măsuri urgente: interviuri care fuseseră amânate, invitații cărora trebuia

să le răspund, cărți de vizită cu mulțumiri pentru mai multe telefoane și buchete de flori pe care le primisem, texte, prefețe, recomandări. Mărie își petrecea toată ziua luând legătura cu agenta mea, reorganizându-mi agenda astfel încât să nu rămână nimeni fără răspuns. În fiecare seară cinam acasă, tăifăsuind când despre lucruri interesante, când despre banalități, ca în orice menaj. Și în timpul uneia dintre aceste cine, după câteva pahare de vin, ea-mi spuse că mă schimbasesem.

— Se pare că de când ai văzut moartea cu ochii ai revenit puțin la viață, zise ea.

— Așa pățesc toți care trec prin ce am trecut eu.

— Dar, dacă-mi dai voie — și nu vreau să deschid discuții, nici să provoc o criză de gelozie — de când ai venit acasă, n-ai pomenit de Esther. Asta s-a mai întâmplat o dată când ai terminat *Timp de sfâșiat, timp de reparat*: cartea a funcționat ca un fel de terapie, care din nefericire a durat puțin.

— Vrei să spui că accidentul are consecințe, că mi-a afectat cumva creierul?

Deși n-o spusese pe un ton agresiv, ea preferă să schimbe vorba, și începu să-mi povestească prin ce spaimă a trecut într-o călătorie cu elicopterul din Monaco, la Cannes. Noaptea, eram în pat și făceam dragoste — cu mari dificultăți din cauza gulerului meu ortopedic — dar era bine, făceam dragoste și ne simțeam foarte apropiați unul de celălalt.

Patru zile mai târziu, uriașul morman de hârtii de pe masa mea dispăruse. Rămăsese numai un plic mare, alb, cu numele și adresa mea. Mărie mă întrebase dacă să-l deschidă, dar eu i-am spus că nu, că poate să mai aștepte.

N-a mai întrebat nimic — poate era vorba despre informații privind conturile mele din bancă, sau de

corespondență confidențială, vreo femeie îndrăgostită. Nici eu nu i-am explicat nimic, l-am luat de pe masă și l-am pus între niște cărți. Dacă m-aș fi uitat tot timpul la el, Zahirul s-ar fi întors.

Nici o clipă iubirea mea pentru Esther nu scăzuse; dar fiecare zi petrecută în spital mă făcuse să-mi amintesc ceva interesant: nu conversațiile noastre, ci momentele în care stăteam amândoi tăcuți. Îmi aminteam ochii ei de fată entuziasmată de aventură, de femeie mândră de succesul soțului ei, de ziaristă interesată de fiecare temă despre care scria și—începând dintr-o clipă anume — de soție care părea să nu-și mai afle locul în viața mea. Privirea asta plină de tristețe începuse înainte de a cere să fie corespondent de război; se transforma în bucurie de fiecare dată când se întorcea de pe câmpul de luptă, dar dura puține zile, iar apoi redevenea ceea ce fusese.

Într-o seară a sunat telefonul.

— E tânărul acela, spuse Mărie dându-mi telefonul.

La capătul firului am auzit vt cea lui Mihail, mai întâi spunându-mi cât îi părea de rău pentru cele întâmplate și apoi întrebându-mă dacă primisem plicul.

— Da, e aici.

— Și vreți să mergeți în căutarea ei?

Mărie mă asculta, așa că mi s-a părut mai potrivit să schimb vorba.

— Despre asta vorbim când ne vedem.

— Nu vă cer nimic, dar mi-ați promis să mă ajutați.

— Și îmi țin promisiunile. Cum am stabilit, rămâne să ne vedem.

El mi-a lăsat numărul de mobil, am închis și am observat că Mărie nu mai părea aceeași femeie.

— Așadar, totul continuă ca înainte, a fost comentariul ei.

— Nu. Totul s-a schimbat.

Ar fi trebuit să fiu mai explicit, să spun că încă mai simțeam dorința de a o vedea, că știam unde o puteam găsi. Când va suna ceasul voi lua un tren, un taxi, un avion, orice mijloc de transport, numai și numai ca să ajung lângă ea. Dar asta însemna să o pierd pe femeia care se afla acum lângă mine, acceptând totul, făcând orice pentru a demonstra cât de important eram eu pentru ea.

Un comportament laș, desigur. Mi-a fost rușine de mine, dar așa era viața și, într-un fel pe care nu mi-l puteam explica prea bine, și eu o iubeam pe Mărie.

Am tăcut, dar pentru că eu credeam în semne, când amintirea momentelor de tăcere alături de soția mea a revenit — cu sau fără voci, cu sau fără explicații — am știut că nu sosise încă clipa revederii. Trebuia să las de-o parte toate conversațiile noastre și să mă concentrez doar asupra tăcerilor, fiindcă ele mi-ar fi adus înțelegerea deplină a lumii în care lucrurile mergeau perfect și mi-ar fi dezvăluit clipa în care totul a început să meargă prost.

Mărie stătea lângă mine și mă privea. Puteam să trădez pe cineva care făcea totul pentru mine? Am început să mă simt prost, dar era imposibil să povestesc tot, doar dacă... doar dacă nu găseam o modalitate indirectă de a-i spune ce simțeam.

— Mărie, să presupunem că doi pompieri intră într-o pădure ca să stingă un mic foc. Când termină și ies, îndreptându-se spre malul unui pârâu, unul dintre ei are fața plină de funingine, iar celălalt este absolut curat. Întreb: care dintre ei își va spăla fața?

— Întrebare fără rost: evident, cel care e plin de funingine.

— Greșit: cel care are fața murdară, îl va privi pe celălalt și va crede că arată la fel ca el. Și invers: cel cu fața curată își va vedea tovarășul plin de funingine și-și va spune: și eu sunt murdar, trebuie să mă spăl.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că în timpul petrecut la spital am înțeles că m-am căutat totdeauna pe mine în femeile pe care le-am iubit. Le priveam chipul curat, frumos, și mă vedeam reflectat în el. Pe de altă parte, ele mă priveau, vedeau cenușa de pe fața mea și, oricât de inteligente și de sigure ar fi fost, ajungeau să se vadă și ele reflectate de mine și se considerau mai rele decât erau. Te rog, nu lăsa să se întâmple la fel și cu tine.

Mi-ar fi plăcut să adaug: asta s-a petrecut cu Esther. Dar n-am înțeles decât atunci când mi-am amintit cum s-a schimbat privirea ei. Eu totdeauna absorb lumina, energia ei, care mă făcea fericit, în stare să-mi continui drumul. Ea mă privea, se simțea urâtă, micșorată, pentru că pe măsură ce au trecut anii, cariera mea — acea carieră pe care ea a ajutat-o așa de mult să devină realitate — împingea relația noastră pe planul al doilea.

Dar pentru a o revedea, trebuia să fac în așa fel încât fața mea să fie la fel de curată ca și a ei. Înainte de a mă întâlni cu ea, trebuia să mă întâlnesc cu mine însumi.

i

*Firul
Ariadnei*

II f

↳

«Iată nasc într-un sătuc, la câțiva kilometri distanță de unul ceva mai mare, unde există o școală și o casă memorială a unui poet care trăise acolo cu mulți ani în urmă. Tatăl meu are aproape șaptezeci de ani, iar mama, douăzeci și cinci. Nu se cunoșteau de mult, când el, venind din Rusia ca să vândă covoare, a întâlnit-o și s-a hotărât să lase totul ca să rămână cu ea. Putea să-i fie fiică, dar de fapt se purta cu el ca o mamă, îl ajuta să adoarmă — lucru care nu-i mai reușise cum trebuie de la 17 ani, când a fost trimis să lupte împotriva nemților la Stalingrad, una dintre cele mai lungi și mai cumplite bătălii din Al Doilea Război Mondial. Din batalionul lui de trei mii de oameni au supraviețuit doar trei.»

E curios că nu folosește timpul trecut: „m-am născut într-un sătuc”. Totul pare să se petreacă aici și acum.

«Taică-meu la Stalingrad: pe când el și cel mai bun prieten al lui, și acela tot un puștan, se întorceau dintr-o expediție de recunoaștere sunt surprinși de un schimb de focuri. Se ascund într-o adâncitură provocată de explozia unei bombe și stau acolo două zile fără mâncare, fără apă, fără căldură, culcați în noroi și zăpadă. Li pot auzi pe ruși vorbind într-o clădire alăturată, știu că trebuie să ajungă acolo, dar tirul nu conținește, mirosul de sânge umple aerul,

răniții strigă zi și noapte după ajutor. Deodată, liniște. Prietenul tatălui meu, crezând că germanii s-au retras, se ridică. Tata încearcă să-1 prindă de picioare, îi strigă „jos!” Dar e prea târziu — un glonți-a străpuns craniul.

Mai trec două zile, taică-meu e singur cu cadavrul prietenului lângă el. Spune întruna „jos!”, fără a se putea opri. În sfârșit e salvat de cineva și dus în clădire. Nu există mâncare, numai muniție și țigări. Mănâncă foi de tutun. După o săptămână încep să mănânce din carnea tovarășilor morți și congelați. Mai sosește un al treilea batalion, deschizându-și drum cu armele, supraviețuitorii sunt salvați, răniții îngrijiți și apoi se întorc pe front în linia întâi — Stalingradul nu poate cădea, în joc e viitorul Rusiei. După patru luni de lupte crâncene, canibalism, picioare și mâini amputate din cauza degeraturilor, în sfârșit nemții se predau — e începutul sfârșitului lui Hitler și al celui de-al III-lea Reich. Tatăl meu se întoarce pe jos în satul lui, aflat la aproape o mie de kilometri distanță de Stalingrad. Descoperă că nu mai are somn — îl visează în fiecare noapte pe tovarășul care ar fi putut scăpa.

După doi ani, se termină războiul. Primește o medalie, dar nu găsește de lucru. Participă la comemorări, dar abia dacă are ce mânca. Este considerat unul dintre eroii Stalingradului, dar o duce de azi pe mâine, făcând mici treburi pentru care primește câțiva bănuți. Într-o zi, cineva îi oferă slujba de vânzător de covoare. Cum nu poate dormi, călătorește numai noaptea, cunoaște contrabandiști, le câștigă încrederea, iar banii încep să curgă.

E descoperit de guvernul comunist care-1 acuză de legături cu criminalii și, cu toate că era erou de

război, petrece zece ani în Siberia ca „trădător al poporului”. Bătrân acum, este eliberat, și singurul lucru pe care știe să-1 facă e să vândă covoare. Reușește să-și restabilească vechile contacte, cineva îi dă să vândă câteva covoare, dar nimeni nu vrea să cumpere: vremurile sunt grele. Se hotărăște să plece în lume, cere de pomană pe drum, ajunge în Kazahstan.

Este bătrân, singur și trebuie să lucreze ca să mănânce. Ziua face mici treburi gospodărești, noaptea doarme foarte puțin, se trezește mereu strigând: „jos!”. Ciudat, după tot ce i s-a întâmplat, cu toată insomnia, lipsa de hrană, frustrările și excesele fizice, cu toate țigările fumate, atunci când le avea, are o sănătate de fier.

Într-un cătun, întâlnește o fată. Ea stă cu părinții, îl duce la ai ei — tradiția ospitalității este cel mai de seamă lucru în regiunea aceea. Îi dau un loc să doarmă în camera de oaspeți, dar se trezesc toți speriați de strigătele „jos!”. Fata vine la el, îi spune o rugăciune, îi trece mâna peste frunte și, pentru prima oară după zeci de ani, el adoarme liniștit.

A doua zi, ea-i spune că a avut un vis când era mică — un bărbat foarte bătrân avea să-i dăruiască un copil. A așteptat ani și ani, a avut câțiva pretenedenți, dar totdeauna au dezamăgit-o. Părinții erau foarte îngrijorați, nu voiau să-o vadă pe singura lor fiică ajunsă fată bătrână și respinsă de comunitate.

Îl întreabă dacă vrea să se căsătorească cu ea. El e foarte surprins, are vârsta la care i-ar putea fi nepoată, nu răspunde nimic. Când apune soarele, în camera cea mică de oaspeți a familiei, ea îi cere să o lase să țină mâna pe fruntea lui înainte de a adormi. El reușește să aibă încă o noapte liniștită.

Discuția despre căsătorie se reia a doua zi, de data asta în fața părinților, care par să fie de acord cu toate, câtă vreme fata lor își caută soț e foarte bine, căci nu va mai fi motiv de rușine pentru familie. Răspândesc povestea unui bătrân care a venit de departe, un comerciant de covoare putred de bogat, obosit să trăiască în lux și huzur și care a lăsat totul și-a pornit în căutarea aventurii. Oamenii rămân cu gura căscată, se gândesc la dote fabuloase, conturi bancare uriașe, și cum de are mama mea așa un noroc să întâlnească pe cineva care în sfârșit o să o ducă departe de fundul acela de lume. Tatăl meu ascultă toate aceste povești cu un amestec de uimire și surprindere, înțelege că a trăit singur atâția ani, a călătorit, a suferit, nu și-a mai revăzut familia și că pentru prima oară în viață poate avea un cămin. Acceptă propunerea, intră în jocul minciunii despre trecutul lui și se căsătorește după obiceiurile musulmane. Două luni mai târziu, ea rămâne gravidă cu mine. Trăiesc lângă tatăl meu până la șapte ani: el dormea bine, muncea la câmp, vâna, vorbea cu oamenii din sat despre pământurile și averile lui, o privea pe mama ca și cum ar fi fost singurul lucru minunat care i s-a întâmplat în viață. Eu cred că sunt fiul unui om avut, dar într-o noapte, la gura sobei, el îmi povestește trecutul lui, motivul căsătoriei, și-mi cere să păstrez secretul. Îmi spune că va muri curând — ceea ce se întâmplă patru luni mai târziu. Își dă ultima suflare în brațele mamei, surâzător, ca și cum toate tragediile existenței lui n-ar fi însemnat nimic. Moare fericit.»

Mihail își deapănă povestea într-o noapte de primăvară, foarte rece, dar desigur, nu așa de înghețată ca la Stalingrad, unde temperatura poate scădea

pană la -35°C. Stăm laolaltă cu cerșetori care se încălzesc în jurul unui foc improvizat. Venisem după două telefoane de-ale lui, îndeplinindu-mi o parte din promisiune. În timpul discuției nu m-a întrebat nimic despre plicul lăsat la mine acasă, ca și cum ar fi știut — poate de la „voce” — că eu hotărâsem până la urmă să mă iau după semne, să las lucrurile să se petreacă la vremea lor, și astfel să mă eliberez de Zahir.

Când mi-a cerut să-l întâlnesc într-una dintre cele mai violente suburbii ale Parisului, m-am speriat, în mod normal aș fi spus că aveam mult de lucru, sau aș fi încercat să-l conving că era mult mai bine să mergem la un bar, unde am fi putut discuta confortabil lucruri importante. Bineînțeles, mă temeam încă de-o altă criză de epilepsie de față cu alți oameni, dar acum știam ce trebuie să fac și preferam asta în locul riscului de a fi tâlhărit, când aveam guler ortopedic și nici o posibilitate să mă apăr.

Mihail a insistat: era important să mă întâlnesc cu cerșetorii, ei făceau parte din viața lui, precum și din viața Estherei. La spital, înțelesesem că ceva era greșit în viața mea și că trebuia să mă schimb foarte repede.

Ce trebuia să fac pentru asta?

Tot felul de lucruri. Cum ar fi să merg prin locuri periculoase sau să mă întâlnesc cu marginalizați.

Legenda spune că un erou grec, Tezeii, intră într-un labirint pentru a ucide un monstru. Iubita lui, Ariadna, îi dă capătul unui fir, pentru ca el să desfășoare ghemul puțin câte puțin și să nu piardă drumul la întoarcere. Stând între acei oameni, ascultând o istorisire, mi-am dat seama că de mult nu mai simțisem ceva asemănător — gustul pentru necunoscut,

pentru aventură. Cine știe, poate că firul Ariadnei mă aștepta în locurile pe care nu le-aș fi vizitat niciodată dacă n-aș fi fost absolut convins că trebuia să fac un efort uriaș, copleșitor, pentru a-mi schimba povestea și viața dimpreună.

Mihail continuă — și am văzut că tot grupul era atent la ce spunea: nu întotdeauna cele mai reușite întâlniri au loc în jurul meselor elegante, în restaurante cu încălzire centrală în funcțiune.

* * *

«În fiecare zi trebuie să merg pe jos vreo oră până la locul unde învăț. Privesc femeile care se duc după apă, stepa nesfârșită, soldații ruși care trec în lungi convoaie, munții înzăpeziți care, mi se spune, ascund o țară uriașă: China. Satul are o casă memorială dedicată poetului ei, o moschee, școala, trei sau patru străduțe. Învățăm că există un vis, un ideal: trebuie să luptăm pentru victoria comunismului și pentru egalitatea între toate ființele omenești. Nu cred în acest vis, pentru că până și în locul acesta prăpădit există diferențe uriașe — reprezentanții partidului comunist sunt deasupra tuturor, iar din când în când se duc la orașul cel mare, Alma Ata, și se întorc încărcăți cu pachete cu mâncăruri alese, cu cadouri pentru copiii lor, cu haine scumpe.

Într-o seară, întorcându-mă acasă, simt un vânt puternic, văd lumini în jurul meu și-mi pierd cunoștința pentru câteva clipe. Când mă trezesc, sunt întins pe jos și o fetiță învăluită-ntr-o lumină albă, îmbrăcată-n haine albe prinse cu o centură albastră, plutește în aer. Îmi zâmbește, nu spune nimic și dispare.

Mă ridic în grabă, o-ntrerup pe mama din treburile ei și-i spun pățania. Ea se sperie foarte tare și-mi cere să nu mai povestesc nimănui acea-nțâmplare. Îmi explică — atât cât i se poate explica unui puștan de opt ani ceva așa de complicat — că nu este decât o halucinație. Eu insist că am văzut-o pe copilă, aproape că pot s-o descriu în amănunt. Adaug că nu mi-a fost frică și că am venit în fugă pentru ca ea să afle repede ce mi se întâmplase.

A doua zi, când m-am întors de la școală, am căutat-o pe fată, dar ea nu era acolo. Nu se mai întâmplă nimic timp de o săptămână, și încep să cred că mama a avut dreptate: probabil că am adormit fără să vreau și am visat toate acele lucruri.

Totuși, altă dată mergând spre școală dis-de-diminează, o văd iar pe copilă plutind în aer, cu lumina albă învăluind-o: n-am mai căzut, nici n-am mai văzut lumini. Ne-am uitat o vreme unul la celălalt, ea mi-a zâmbit, eu i-am întors zâmbetul, am întrebat-o cum o cheamă, dar nu mi-a răspuns. Când ajung la școală, îmi întreb colegii dacă au văzut vreodată vreo fată plutind în aer. Toți râd de mine.

În timpul orei, sunt chemat în cabinetul directorului, îmi spune că probabil am o problemă psihică — nu există viziuni: lumea nu este decât realitatea pe care o vedem, iar religia a fost inventată ca să înșele poporul. Întreb atunci ce-i cu moscheea din oraș; îmi spune că cei care o frecventează nu sunt decât niște bătrâni superstițioși, oameni ignoranți, fără ocupație, incapabili să ajute la reconstrucția lumii socialiste. Și ma amenință: dacă mai povestesc acele lucruri, voi fi exmatriculat. Mă sperii, îi cer să nu-i spună nimic mamei; el promite să n-o facă, dacă și eu le voi zice colegilor mei că am inventat povestea.

El și-a ținut promisiunea lui, eu pe a mea. Prietenii mei n-au dat prea multă importanță poveștii, nici măcar nu mi-au cerut să-i duc la locul unde apărea fata. Dar din ziua aceea, o lună întregă ea a continuat să-mi apară. Uneori leșinam, alteori nu se întâmpla nimic. Nu vorbeam, stăteam doar împreună cât timp hotăra ea să rămână cu mine. Mama începe să se neliniștească, nu mai ajungeam acasă la aceeași oră. Într-o noapte mă obligă să-i spun ce făceam între școală și casă: eu îi repet povestea cu fata.

Spre surprinderea mea, în loc să mă certe iar, ea îmi spune că va merge cu mine până la locul acela. A doua zi, ne trezim dis-de-diminează, ne ducem acolo, fetița apare, dar ea nu o poate vedea. Mama îmi cere s-o întreb despre tata. Nu înțeleg întrebarea, dar fac ce-mi cere: și atunci, pentru prima oară, aud „vocea”. Fetița nu-și mișcă buzele, dar știu că-mi vorbește: îmi spune că tata e foarte bine, ne apără, și că suferința pe care a pățit-o pe pământ este acum răsplătită. Îmi propune să-i spun mamei despre povestea cu godinul. Îi repet ce aud de la voce, iar ea începe să plângă, îmi zice că tatei îi plăcea să aibă un godin lângă el, din cauza frigului pe care îl îndurase în război. Fetița îi cere ca data viitoare când va trece pe aici să lege într-un arbust o panglică pe care să scrie o dorință.

Viziunile au continuat tot anul. Mama le povestește prietenelor ei de încredere, care spun altor prietene, și arbustul se umple de panglici. Totul în cel mai mare secret: femeile întreabă despre persoane iubite care au dispărut, eu ascult răspunsul „vocii” și le transmit mesajele. În majoritatea cazurilor, totul se petrece la fel — de două ori însă fetița „cere” ca grupul să se ducă până la dealul din apropiere

și, la răsăritul soarelui, să spună în gând o rugăciune pentru sufletul acelor oameni. Femeile îmi povestesc că de câte ori intru în transă mă prăbușesc și spun lucruri fără sens — niciodată nu reușesc să-mi amintesc. Știu doar când se apropie transa: simt un vânt fierbinte și văd niște sfere de lumină în jurul meu.

Într-o zi, pe când conduc un grup la întâlnirea cu fetița, suntem opriți de un cordon de polițiști. Femeile protestează, strigă, dar nu reușim să trecem. Mă escortează până la școală, unde directorul îmi spune că tocmai am fost exmatriculat pentru că am provocat o revoltă și am încurajat superstiția.

La întoarcere, văd arbustul distrus, iar panglicile aruncate pe jos. Mă așez acolo singur și plâng, pentru că acelea au fost cele mai frumoase momente din viața mea. Și, în clipa aceea, fetița apare din nou. Îmi spune să nu-mi fac griji, că totul era deja scris, inclusiv distrugerea arbustului. Și că, din acel moment, ea mă va însoți câte zile voi avea și-mi va spune mereu ce trebuie să fac.»

— Și nu ți-a spus niciodată cum o cheamă? Întrebă un cerșetor.

— Niciodată. Dar n-are importanță: eu știu când îmi vorbește.

— Am putea afla și noi, acum, câte ceva despre morții noștri?

— Nu. Asta se putea doar atunci, acum misiunea mea este alta. Pot continua povestirea?

— Trebuie s-o continui, spun eu. Dar mai întâi vreau să știu un lucru. În sud-vestul Franței există un loc care se numește Lourdes; cu mult timp în

urmă, o păstoriță a văzut o fetiță care pare să corespundă cu viziunea dumitale.

— Vă înșelați, comentează un cerșetor bătrân, cu un picior de metal. Păstorița aceea, care se numește Bernadette, a văzu t-o pe Fecioara Măria.

— Întrucât am scris o carte despre viziuni, a trebuit să studiez cu multă grijă chestiunea aceasta, îi răspund. Am citit tot ce s-a publicat la sfârșitul secolului XIX, am avut acces la numeroasele depoziții făcute de Bernadette la poliție, la biserică, pentru oamenii de știință. Nici o clipă ea nu afirmă că a văzut o femeie: insistă că era o copilă. A repetat povestea aceasta toată viața ei, s-a necăjit foarte rău când au pus statuia în grotă; a spus că nu semăna deloc cu viziunea — ea văzuse o copilă, nu o femeie. Dar și așa, Biserica a pus stăpânire pe legendă, pe viziuni, pe locul aparițiilor, a transformat apariția în Mama lui Isus, iar adevărul a fost uitat; o minciună repetată de multe ori ajunge să convingă pe toată lumea. Singura diferență este că acea „mică fetiță” — cum insistă să-i spună Bernadette — și-a rostit numele.

— Și care era acesta? întreabă Mihail.

— „Eu sunt Imaculata Concepție.” Nu este un nume ca Beatriz, Măria, Isabelle. Ea se descrie ca un fapt, ca o reușită, ca o întâmplare pe care am putea s-o traducem prin „eu sunt născuta fără sex”. Te rog, continuă povestirea.

— Înainte să continue, pot să vă întreb ceva? spune un cerșetor care pare să fie cam de vârsta mea. Spuneți că ați scris o carte: cum îi zice?

— Am scris mai multe.

Și-i spun titlul cărții în care vorbesc despre povestea Bernadettei și a viziunii ei.

— Deci sunteți soțul ziaristei?

— Sunteți soțul Estherei? se holbează la mine o cerșetoare cu hainele în dezordine, cu pălărie verde și taior purpuriu.

Nu știu ce să le răspund.

— De ce n-a mai trecut pe-aici? întreabă altul. Sper că n-a murit! Trăia numai în locuri periculoase, i-am spus de nenumărate ori să se oprească! Uită-te numai la ce a putut să-mi dea!

Și arată același petic pătat de sânge: o parte din cămașa soldatului mort.

— N-a murit, îi răspund eu. Dar mă miră că a venit pe aici.

— De ce? Pentru că suntem altfel?

— Nu m-ați înțeles: nu vă judec. Mă surprinde, sunt bucuros să aflu acest lucru.

Dar vodca menită să alunge frigul își face efectul asupra noastră a tuturor.

— Sunteți ironic, îmi spune un bărbat puternic, cu plete și cu barba de câteva zile. Plecați de aici, dacă credeți că vă aflați într-o companie așa de proastă.

Dar băusem și eu, așa că aveam curaj.

— Cine sunteți voi? Ce viață e asta pe care ați ales-o? Sunteți sănătoși, puteți munci, dar vă place să stați degeaba!

— Suntem oameni care au ales să rămână pe dinafară, pricepi? În afara lumii ăsteia care se prăbușește bucată cu bucată, separați de oamenii care trăiesc cu frica de-a nu pierde ceva, de oamenii care trec pe stradă ca și cum totul ar merge ca pe roate, deși totul merge așa de rău, îngrozitor de rău! Dumneata nu cerșești? Nu ceri de pomană pentru patronul dumitale, pentru proprietarul imobilului unde stai?

— Dumitale nu ți-e rușine să-ți irosești viața? În treabă femeia în purpuriu.

— Cine a zis că-mi irolesc viața? Fac ce vreau!

Matahala interveni:

— Și ce vrei matale? Să trăiești în vârful lumii? Cine ne garantează că muntele e mai bun decât câmpia? Crezi că nu știm să trăim, nu-i așa? Află că ne vasta dumitale înțelegea că noi știm la per-fec-ți-e ce vrem de la viață! Știi ce vrem? Pace! Și timp liber! Și să nu fim obligați să ne luăm după modă — aici noi ne facem propriile noastre modele. Bem când avem chef, dormim unde credem că-i mai bine! Nici unul dintre noi nu a ales sclavia, și suntem foarte mândri de asta, deși domniile voastre cred că suntem niște bieți amărâți!

Glasurele începeau să fie agresive. Mihail le întrerupe:

— Vreți să ascultați restul povestirii mele, sau vreți să plecăm chiar acum?

— Păi el ne critică! comentează cel cu piciorul de metal. A venit aici ca să ne judece, parcă ar fi Dumnezeu!

Se mai aud câteva mormăieli, cineva mă bate pe umăr, îi dau o țigară, carafa de vodcă ajunge din nou la mine. Spiritele se liniștesc încet-încet, eu continui să fiu surprins și șocat de faptul că acei oameni o cunoscuseră pe Esther — după cum se vedea, o cunoșteau mai bine decât mine, dobândiseră o bucată de pânză pătată de sânge.

Mihail își continuă istorisirea:

«Acum nu mai aveam unde-nvăța și eram prea mic ca să îngrijesc de cai, mândria regiunii și a părinților noștri, așa că plec să lucrez ca cioban. În

prima săptămână, îmi moare o oaie, și umblă zvonul că sunt un copil blestemat, fiul unui bărbat care venise de departe, îi promisese mamei bogății și până la urmă ne lăsase săraci lipiți. Deși comuniștii garantau că religia era doar un mod de a da celor sperați speranțe false, deși toți acolo crescuseră cu certitudinea că nu există decât realitatea palpabilă și că tot ce nu se poate vedea este doar rodul imaginației omului, tradițiile străvechi rămăseseră neatînse și trecuseră din gură în gură de la o generație la alta.

După distrugerea copăcelului nu mai pot vedea copila, însă îi aud vocea; îi cer să mă ajute să păzesc turmele, ea-mi spune să am răbdare, că vor veni timpuri grele, dar că înainte să împlinesc 22 de ani o femeie va veni de departe și mă va duce să cunosc lumea. Îmi spune și că am o misiune de îndeplinit, iar această misiune e să ajut la răspândirea adevăratei energii a iubirii pe fața pământului.

Stăpânul oilor este influențat de zvonurile care circulă mereu tot mai apăsate — iar cei care îi povestesc toate astea, cei care încearcă să-mi distrugă viața sunt tocmai aceia pe care copila i-a ajutat tot timpul anului. Într-o zi, se hotărăște să se ducă la biroul partidului comunist din satul vecin și află că atât eu cât și mama suntem considerați dușmanii poporului. Sunt dat afară imediat. Dar asta nu ne afectează viața prea tare, fiindcă mama lucrează ca brodează într-o fabrică din cel mai mare oraș al regiunii; acolo nimeni nu știe că suntem dușmanii poporului și ai clasei muncitoare, tot ce doresc directorii fabricii este ca ea să continue să producă broderii de dimineață până seara.

Fiindcă am tot timpul din lume, hoinăresc prin stepă, însoțesc vânătorii — care cunosc și ei po-

vestea mea, dar îmi atribuie puteri magice, fiindcă totdeauna găsesc vulpi când sunt eu pe-aproape. Îmi petrec zile întregi în casa memorială a poetului, privind-i lucrurile, citindu-i cărțile, ascultându-i pe cei ce veneau aici să-i recite versurile. Din când în când simt vântul, văd luminile, cad la pământ — și-n asemenea momente vocea îmi spune lucruri destul de concrete, cum ar fi perioadele de secetă, molimele care amenință animalele, venirea negustorilor. Eu nu spun nimănui, cu excepția mamei, care este tot mai îndurerată și-ngrijorată.

La un moment dat, trece un doctor prin regiune și ea mă duce la o consultație; după ce ascultă cu atenție toată povestea mea, ia notițe, se uită în ochii mei cu un aparat, îmi ascultă bătăile inimii, îmi ciocănește genunchiul și-mi pune diagnosticul de epilepsie, nu mai știu de care-anume. Spune că nu e contagios, crizele se vor rări odată cu vârsta.

Eu știu că nu e vorba de nici o boală; dar mă prefac că da, cred, ca s-o liniștesc pe mama. Directorului casei memoriale, care vede cu câtă disperare vreau să-nvăț, i se face milă și începe să-i înlocuiască pe profesorii de la școală: învâț geografie, literatură. În-văț lucrul care va fi cel mai important în viața mea: să vorbesc englezește. Într-o seară, vocea îmi cere să-i spun directorului că peste puțin timp va ocupa o funcție importantă. Când îi spun asta, nu aud decât un râs timid și un răspuns precis: nu se poate, sub nici o formă, pentru că niciodată nu s-a înscris în partidul comunist: e musulman convins.

Am cincisprezece ani. La două luni după discuția noastră, simt că ceva nou se petrece în regiune: vechii funcționari publici, mereu atât de aroganți, devin mai amabili ca niciodată și încep să mă-ntrebe

dacă nu vreau să mă întorc la studii. Mari convoaie militare rusești se îndreptau spre frontieră. Într-o seară, în timp ce studiam la biroul care-i aparținuse poetului, directorul intră în fugă, mă privește cu spaimă și cam jenat: spune că ultimul lucru care se putea petrece pe lume — colapsul regimului comunist — are loc acum fulgerător. Vechile republici sovietice deveneau republici independente, știrile care soseau de la Alma Ata vorbeau despre formarea unui nou guvern, iar el fusese desemnat să guverneze provincia!

În loc să mă îmbrățișeze și să fie mulțumit, el mă întreabă cum de am știut că o să se întâmple asta: auzisem pe cineva spunând ceva? Fusesem angajat de serviciile secrete ca să-l spionez, fiindcă el nu făcea parte din partid? Sau — ceea ce era cel mai rău dintre toate — într-un moment al vieții mele, făcusem un pact cu diavolul?

Îi răspund că-mi știe povestea: aparițiile copilei, vocea, crizele care mă făceau să aud lucruri pe care alții nu le puteau auzi. Îmi răspunde că toate acestea nu sunt decât boală; nu exista decât un profet, Mahomed, și tot ceea ce trebuia să fie spus fusese revelat. Dar, în ciuda acestor lucruri, continuă el, diavolul rămăsese pe această lume și folosea tot felul de artificii — inclusiv pretinsa capacitate de a vedea viitorul — pentru a-i înșela pe cei slabi și a-i îndepărta pe oameni de la adevărata credință. Îmi dăduse o slujbă pentru că Islamul cere ca oamenii să fie caritabili, dar acum se caia amarnic: eram fie instrumentul serviciilor secrete, fie trimisul diavolului.

Sunt dat afară imediat.

Vremurile, care nici înainte nu erau ușoare, au devenit acum și mai grele. Fabrica de confecții pentru

care lucrează mama, și care înainte era a guvernului, trece în mâinile particularilor — noii stăpâni au alte idei, restructurează proiectul și o trec în șomaj. După două luni nu mai avem cu ce ne duce traiul, singurul lucru care ne rămâne de făcut este să părăsim satul în care mama își petrecuse toată viața și să plecăm în căutare de lucru.

Bunicii refuză să plece; preferă să moară de foame decât să lase pământul unde se născuseră și unde-și petrecuseră viața. Eu și mama plecăm la Alma Ata și cunosc primul oraș mare: mă impresionează mașinile, clădirile uriașe, reclamele luminoase, scările rulante și — mai ales — telefericul de oraș*. Mămica obține un post de vânzătoare într-un magazin, eu lucrez ca ajutor de mecanic la o benzinărie. O mare parte din banii câștigați o trimitem bunicii, dar ne rămân suficienți să mâncăm și să vedem ce n-am văzut niciodată: cinema, parcul de distracții, meciuri de fotbal.

Odată cu mutarea la oraș, crizele au încetat, au dispărut și copila, și vocea. Cred că e mai bine așa, nu simt lipsa prietenei invizibile care mă însoțea de la opt ani; mă fascinează Alma Ata și sunt ocupat să-mi câștig existența; învăț că voi putea până la urmă, cu un dram de inteligență, să ajung o persoană importantă. Și-așa, într-o seară de duminică, stăteam la singura fereastră a micului nostru apartament și priveam ulicioara fără asfalt pe care locuiam, nervos din cale-afară, fiindcă în ziua anterioară loviseam o mașină pe când o manevram în garaj și-mi era atât de frică să nu mă dea afară încât nu reușisem să pun ceva-n gură toată ziua.

* teleferic de oraș: mijloc de transport în comun, pe cablu, folosit în marile orașe construite pe coline abrupte (*n.tr.*).

Iar atunci, dintr-odată, simt din nou vântul, văd luminile. După spusele mamei am căzut, am vorbit într-o limbă necunoscută, iar transa a ținut mai mult ca de obicei; știu că „vocea” mi-a amintit că aveam de împlinit o misiune. Când mă trezesc, încep să-i simt din nou prezența și, cu toate că nu văd nimic, îi pot vorbi.

Dar acum nu mă mai interesează: mutându-mă din sat, mi-am schimbat și lumea. O întreb totuși care e misiunea mea: vocea îmi răspunde că e misiunea tuturor ființelor omenești, să impregnăm lumea cu energia iubirii totale. Întreb despre singurul lucru care mă interesează cu adevărat în acel moment: mașina lovită și reacția patronului. Ea îmi spune să nu-mi fac griji — să-i spun adevărul, că el mă va înțelege.

Muncesc de cinci ani la benzinărie. Până la urmă, îmi fac prieteni, am primele mele iubite, descopăr sexul, particip la încăierările de pe stradă — în fine, îmi trăiesc tinerețea cât se poate de normal. Mai am câteva crize: la început, prietenii au un șoc, dar după ce inventez că ăsta este efectul unor „puteri superioare”, încep să mă respecte. Îmi cer ajutorul, își mărturisesc problemele de dragoste, relațiile dificile din familie, dar eu nu-mi întreb vocea nimic — experiența cu arbustul mă afectase prea tare, mă făcuse să înțeleg că atunci când ajuți pe cineva, nu primești în schimb decât lipsă de recunoștință.

Când prietenii insistă, inventez că fac parte dintr-o „societate secretă” — în vremurile acelea, după decenii de represiune religioasă, misticismul și ezoterismul erau în mare vogă la Alma Ata. Se publică multe cărți despre „puterile superioare”, guru și maștri încep să răsără de prin India și China, apar o grămadă de cursuri de perfecționare spirituală. Mă

duc pe la câteva, îmi dau seama că nu învăț nimic, singurul lucru în care cred cu tărie este vocea, dar sunt prea ocupat ca să fiu atent la ce spune.

Într-o zi, o femeie într-o camionetă cu tracțiune 4x4 se oprește la service-ul unde lucrez și-mi cere să-i fac plinul. Îmi vorbește în rusă, cu un accent îngrozitor și cu mare greutate, iar eu îi răspund în engleză. Ea răsuflă ușurată și mă întreabă dacă nu știu vreun ghid interpret, fiindcă trebuie să călătorească prin țară.

În timp ce rostea aceste cuvinte, prezența fetei umple spațiul și-mi dau seama că ea e persoana pe care o așteptasem toată viața. E scăparea mea, nu pot să pierd ocazia: îi spun că-o pot ajuta eu, dacă vrea. Femeia îmi spune că am deja o ocupație, iar ea are nevoie de cineva în vârstă, experimentat și dispus să călătorească. Îi răspund că știu toate drumurile din stepă, cărările din munte, mint susținând că angajarea mea la service e temporară. O implor să-mi dea o șansă; cu reținere, ea stabilește o întâlnire pentru discuție în cel mai luxos hotel din oraș.

Ne întâlnim în hol; îmi testează cunoștințele lingvistice, îmi pune întrebări despre geografia Asiei Centrale, vrea să știe cine sunt și de unde vin. E suspicioasă, nu-mi spune exact ce face, nici unde vrea să meargă. Eu încerc să-mi joc rolul cât mai bine, dar constat că nu reușesc să-o conving.

Dintr-o dată îmi dau seama că, inexplicabil, mă îndrăgostisem de ea, de o persoană pe care-o cunoscusem cu câteva ore în urmă. Îmi stăpânesc neliniștea și mă încred în voce; implor ajutorul fetei invizibile, îi cer să mă lumineze, îi promit că voi îndeplini misiunea ce mi-a fost încredințată dacă obțin angajarea aceea: doar mi-a spus că într-o zi va veni o femeie

care mă va duce departe de aici, se afla lângă mine atunci când femeia a venit să-și umple rezervorul, am nevoie de un răspuns afirmativ din partea acelei persoane.

După acest interogatoriu intens, am impresia că încep să-i câștig încrederea: mă previne că ceea ce vrea ea este absolut ilegal. Îmi explică faptul că e ziaristă, că vrea să facă un reportaj despre bazele americane care se construiesc în țara vecină pentru a sprijini un război gata să izbucnească. Fiindcă i-au refuzat viza, va trebui să trecem granița pe jos, prin locuri nepăzite — oamenii ei de legătură îi dăduseră o hartă și-i arătasera pe unde trebuia să treacă, dar mi-a spus că n-o să-mi arate nimic din toate astea până ce nu vom ajunge departe de Alma Ata. Dacă tot mai vreau să-o însoțesc trebuie să vin la hotel peste două zile, la ora 11 dimineața. Nu-mi promite nimic în afară de leafa pe o săptămână, fără să știe că am un loc de muncă stabil, câștig destul ca să-mi pot întreține mama și bunicii, că șeful meu are încredere în mine deși văzuse vreo trei-patru convulsii, sau „crize de epilepsie”, cum le spune el, atunci când intru în contact cu lumi necunoscute.

Înainte de a pleca, femeia îmi spune cum o cheamă — Esther — și mă previne că, dacă mă duc la poliție să-o denunț, ea va fi închisă și deportată. Îmi mai spune că sunt momente în viață când trebuie să ne încredem orbește în intuiție, și ea tocmai asta făcea în acea clipă. Îi spun să nu fie îngrijorată, mă simt tentat să-i spun despre voce și despre prezența copilei, dar până la urmă prefer să păstrez tăcerea. Mă întorc acasă, îi povestesc mamei, o conving că mi-am găsit altceva de lucru, ca ghid interpret, că o să câștig mai mulți bani — dar trebuie să plec pentru

o vreme. Ea nu pare să-și facă griji; în jurul meu totul se desfășoară ca și cum aș fi plănuț de mult și toată lumea nu aștepta decât momentul potrivit.

Dorm prost, a doua zi mă duc mai devreme ca de obicei la benzinărie. îi cer iertare patronului, îi repet că mi-am găsit altceva de lucru. Șeful îmi spune că mai devreme sau mai târziu își vor da seama că sunt un om bolnav, că e foarte riscant să lași din mână ceva sigur pentru altceva îndoielnic — dar tot așa cum s-a întâmplat și cu mama, până la urmă e de acord fără să-și facă prea multe probleme, ca și cum vocea ar fi manevrat voințele tuturor celor cu care vorbeam, ușurându-mi astfel sarcina, ajutându-mă să fac primii pași.

Când ne vedem la hotel, îi explic: dacă ne prind, tot ce vi se poate întâmpla este să fiți expulzată în țara dumneavoastră, dar eu voi merge la închisoare, poate pentru ani grei. Cu toate acestea, îmi asum cel mai mare risc și ea trebuie să aibă încredere în mine. Pare că înțelege punctul meu de vedere, pornim la drum și mergem două zile, un grup o așteaptă de cealaltă parte a graniței, ea dispore și apoi revine la scurt timp, nemulțumită, iritată. Războiul e gata să izbucnească, toate drumurile sunt păzite, este imposibil să înainteze fără să fie luată drept spion.

Ne începem drumul de întoarcere. Esther, care fusese atât de sigură pe ea, pare acum tristă și confuză. Pentru a o distra, încep să-i recit din versurile poetului din satul meu, și în același timp mă gândesc că peste 48 de ore totul se va fi terminat. Dar trebuie să mă încred în voce, trebuie să fac totul pentru ca ea să nu plece la fel de abrupt cum a venit; poate că trebuie să-i arăt că am așteptat-o dintotdeauna, că ea este importantă pentru mine.

-

i

în noaptea aceea, după ce ne-am așezat sacii de dormit în apropierea unor stânci, încerc să-i iau mâna. Ea mă îndepărtează cu duioșie, îmi spune că e căsătorită. Știu că am făcut un pas greșit, că am acționat fără să mă gândesc: cum nu mai am nimic de pierdut, îi spun despre viziunile din copilărie, despre misiunea de a răspândi iubirea, despre diagnosticul medicului care pomenise de epilepsie.

Spre surprinderea mea, înțelege perfect tot ce-i spun. îmi povestește puțin din viața ei, îmi spune că și iubește soțul, că și el o iubește, dar cu trecerea timpului s-a pierdut ceva important, preferă să stea departe ca să lase căsnicia să se macine puțin câte puțin. Avea tot ce și-ar fi putut dori, dar era nefericită; deși putea să se prefacă tot restul vieții că asemenea nefericire nu exista, moare de frică să nu facă vreo depresie din care să nu mai poată ieși niciodată.

Astfel, s-a hotărât să lase totul deoparte și să plece în căutarea aventurii, a unor lucruri care să nu-i mai îngăduie să se gândească la iubirea care se destrăma; cu cât se căuta mai mult, cu atât se pierdea mai adânc și cu atât mai singură se simțea. Credea că și-a pierdut pentru totdeauna busola, iar experiența pe care tocmai o trăiserăm împreună îi demonstra că mergea pe un drum greșit, era mai bine să se întoarcă la rutina zilnică.

îi spun că am putea încerca altă cale, mai puțin păzită, că niște contrabandiști pe care-i cunosc, din Alma Ata, ne-ar putea ajuta — dar ea pare sleită, lipsită de dorința de a merge mai departe.

în clipa aceea vocea îmi cere s-o închin Pământului. Fără să știu prea bine ce fac, mă ridic, deschid rucsacul, îmi înmoi degetele în micuțul vas cu ulei

pe care-l aveam pentru gătit, îmi pun mâna pe creștetul ei, mă rog în gând, iar la sfârșit îi cer să-și continue căutarea, fiindcă este importantă pentru noi toți. Vocea îmi spune, și eu repet cu glas tare, că schimbarea unei singure persoane înseamnă schimbarea întregii rase omenești. Ea mă îmbrățișează, simt că Pământul o binecuvântează, și stăm așa, strânși unul lângă altul, ore întregi.

După o vreme, o întreb dacă crede ce i-am povestit despre vocea pe care o aud. Ea-mi spune că da și nu. Crede că toți avem o putere pe care n-am folosit-o niciodată și, în același timp, consideră că eu am intrat în contact cu această putere din cauza crizelor mele de epilepsie. Mi-a mai spus că am fi putut verifica asta împreună, că se gândea să ia un interviu unui nomad din nordul Almei Ata, despre care se spunea că are puteri miraculoase; dacă voiam s-o însoțesc, eram binevenit. Când îmi spune numele acelui om, îmi dau seama că-i cunosc nepotul, ceea ce o să facă totul mai ușor.

Am traversat Alma Ata, ne-am oprit numai ca să facem plinul cu benzină și să cumpărăm ceva provizii, și ne-am continuat drumul spre un mic sătuc aflat în apropierea unui lac artificial construit de regimul sovietic. Ajunși la locul unde se afla nomadul, a trebuit să așteptăm ore întregi, cu toate că-i spuseseam unuia dintre însoțitorii lui că îl cunosc pe nepotul nomadului — o mulțime de oameni își aștepta rândul ca să primească sfaturile celui pe care-l considerau un sfânt.

În sfârșit, suntem primiți: cu traducerea interviului, cu cititul reportajului de mai multe ori, după ce a fost publicat, ajung să învăț o grămadă de lucruri pe care doream să le știu.»

«Esther îl întreabă de ce sunt oamenii triști.

— E simplu, răspunde bătrânul. Sunt prizonieri în povestea lor personală. Toată lumea crede că obiectivul vieții acesteia este să urmezi un plan. Nimeni nu se întreabă dacă acest plan e al lui sau a fost creat de altcineva. Strâng experiențe, amintiri, lucruri, idei ale altora, și asta e mai mult decât pot duce. Dar își uită propriile vise.

Esther observă că mulți îi spun: „aveți noroc, știți ce vreți de la viață: dar eu nu știu ce-aș vrea să fac”.

— Sigur că știți, îi răspunde nomadul. Câți oameni cunoașteți care să recunoască: n-am făcut nimic din ce-mi doream, asta e realitatea. Dacă spun că n-au făcut ce-și doreau, atunci înseamnă că știau ce-și doreau. Cât despre realitate, e vorba doar de ceea ce alții au povestit despre lume și părerea lor despre cum ar trebui să ne purtăm în această lume. Și sunt mulți alții care spun lucruri și mai rele: sunt mulțumit pentru că îmi sacrific viața pentru aceia pe care îi iubesc. Dumneavoastră credeți că aceia pe care-i iubim vor să ne vadă suferind pentru ei? Dumneavoastră credeți că iubirea este izvor de suferințe?

— Ca să fiu sinceră, da.

•— N-ar trebui să fie așa.

— Dacă uit povestea pe care mi-au spus-o, voi uita și lucruri foarte importante pe care le-am învățat de la viață. De ce m-am chinuit atât să am o experiență de viață cât mai vastă, să știu cum să mă descurc în carieră, cu soțul meu, cu crizele mele?

— Cunoștințele acumulate sunt folositoare ca să știi să gătești, să nu cheltui mai mult decât câștigi, să te adaptești de frigul iernii, să respecti anumite limite, să știi unde merg anumite linii de autobuz

și de tren. Cu toate acestea, credeți că iubirile din trecut v-au învățat să iubiți mai bine?

— M-au învățat să știu ce vreau.

— Nu asta v-am întrebat. Iubirile dumneavoastră trecute v-au învățat să vă iubiți soțul mai mult?

— Dimpotrivă. Pentru a mă putea dărui cu totul lui, a trebuit să uit cicatricile pe care mi le-au făcut alți bărbați. La asta vă referiți?

— Pentru ca adevărata energie a iubirii să vă poată străbate sufletul, trebuie ca aceasta să vă găsească de parcă v-ați fi născut chiar în clipa aceea. De ce sunt oamenii nefericiți? Pentru că vor să strunească această energie, ceea ce este imposibil. Să uiți de povestea ta, să menții acest canal curat, să lași ca în fiecare zi această energie să se manifeste cum are ea chef, să te lași condus de ea.

— Foarte romantic, dar foarte greu. Fiindcă totdeauna această energie este încătușată de multe: angajamente, copii, situație socială...

... iar după o vreme, disperare, frică, singurătate, încercarea de a controla imposibilul. Potrivit tradiției stepei, numită Tengri, pentru a trăi din plin trebuia să fii în continuă mișcare, numai așa fiecare zi era altfel decât cealaltă. Când treceau prin orașe, nomazii își spuneau: „bieții oameni care trăiesc aici, pentru ei totul e la fel”. Probabil că oamenii de la oraș se uitau la nomazi și-și spuneau: „săracii, nu reușesc să aibă și ei un loc al lor, unde să trăiască”. Nomazii nu au trecut, ci doar prezent, de aceea au fost întotdeauna fericiți — până când guvernării comuniști i-au împiedicat să mai călătorească și i-au închis în colhozuri. De atunci, încet-încet au început să creadă că povestea pe care le-o spunea societatea era adevărată. Iar astăzi, și-au pierdut forța.

— Nimeni, în zilele noastre, nu-și poate petrece viața călătorind.

— Nu pot călători în sens fizic. Dar o pot face în plan spiritual. Să mergi mereu mai departe, să te îndepărtezi de povestea personală, de ceea ce ne-au forțat să fim.

— Ce trebuie să facem ca să abandonăm această poveste pe care alții ne-au spus-o?

— S-o repetăm cu glas tare, în cele mai mici amănunte. Pe măsură ce o povestim, ne despărțim de ceea ce am fost și — o să vedeți, dacă vreți să încercați — deschidem un drum pentru o lume nouă, necunoscută. Să repetăm această poveste veche până când ea nu mai are nici o importanță pentru noi.

— Numai atât?

— Lipsește un amănunt: pe măsură ce spațiile se golesc, pentru a nu ne simți pustiiți, trebuie să le umplem repede — chiar dacă e provizoriu.

— Cum?

— Cu alte povești, experiențe pe care nu le trăim de obicei, sau pe care nu vrem să le încercăm. Așa ne schimbăm. Așa crește iubirea. Și când crește iubirea, creștem și noi cu ea.

— Asta înseamnă că putem și pierde lucruri importante.

— Niciodată. Lucrurile importante rămân totdeauna — cele care dispar sunt lucrurile pe care le credeam importante, dar care sunt inutile — precum falsa putere de a controla energia iubirii.

Bătrânul spune că timpul care-i era acordat s-a încheiat, că trebuie să-i mai primească și pe alții. Ori-cât am insistat, rămâne de neclintit, dar propune ca Esther să se întoarcă în altă zi, și-atunci o s-o învețe mai multe.»

«Esther rămâne la Alma Ata mai mult de o săptămână, și promite să se întoarcă. În acest răstimp îi spun povestea mea de multe ori, și ea-mi spune povestea vieții ei de tot atâtea ori — și ne dăm seama că bătrânul are dreptate, ceva iese din noi, suntem mai ușori, deși nu putem spune că suntem mai fericiți.

Dar bătrânul ne dăduse și un sfat: să umplem repede spațiul rămas gol. Înainte de a pleca, ea mă întreabă dacă nu vreau să călătoresc în Franța, pentru a putea continua procesul uitării. Nu are cu cine să împărtășească toate astea, nu poate vorbi cu soțul ei, nu are încredere în oamenii cu care lucrează; are nevoie de cineva din afară, de departe, care n-a luat parte niciodată la povestea ei personală.

Spun da — și abia acum mi se dezvăluie profeția vocii. Ii spun și că nu știu să vorbesc acea limbă, că experiența mea se rezumă la îngrijirea oilor și a benzinărilor.

La aeroport, îmi cere să încep un curs intensiv de franceză. O întreb de ce m-a invitat. Ea repetă ce mi-a mai spus, îmi mărturisește că-i e frică de spațiul pe care îl deschide pe măsură ce uită povestea ei personală, ca toate acele lucruri să nu revină mai copleșitoare ca înainte, pentru că atunci nu va mai reuși să se elibereze de trecut. Îmi cere să nu-mi fac griji pentru acte și vize, se va îngriji ea de tot. Înainte de a trece prin punctul vamal unde se controlau pașapoartele, mă privește zâmbind și-mi spune că mă aștepta și ea, chiar dacă nu-și dădea seama: zilele acelea au fost cele mai vesele din ultimii trei ani.

Încep să lucrez noaptea ca *bodyguard* într-un club de *striptease*, iar ziua mă dedic învățării limbii franceze. Ciudat, crizele se reduc, dar și prezența

se depărtează. Îi povestesc mamei că am fost invitat să călătoresc, ea-mi spune că sunt foarte naiv, femeia aceasta nu va mai da nici un semn de viață.

După un an, Esther apare la Alma Ata: presimțitul război a izbucnit, cineva publicase deja un reportaj despre bazele secrete americane, dar interviul cu bătrânul fusese un mare succes, voiau acum un reportaj mare despre dispariția nomazilor. În plus, spunea ea, trecuse mult de când nu mai spusese nimănui povestea personală și simțea că o cuprindea iar depresia.

O ajut să ia legătura cu puținele triburi care încă mai umblă de colo-colo, cu tradiția Tengri și cu vrăjitorii locali. Vorbesc franceza fluent: în timpul unei cine, ea-mi dă hârtiile de la consulat să le completez, reușește să obțină viza, cumpără biletul, și iată-mă la Paris. Atât ea cât și eu ne dăm seama că, pe măsură ce ne goleam mințile de vechile povești trăite, se deschidea un spațiu nou, pătrundea o bucurie misterioasă, intuiția devenea mai ascuțită, eram mai curajoși, riscam mai mult, făceam lucruri despre care știam că sunt greșite sau corecte — dar le făceam. Zilele erau mai intense, nu treceau așa de repede și ușor.»

«Ajuns aici, întreb unde voi munci, dar ea pusese deja lucrurile la cale: a vorbit cu patronul unui bar să mă prezint o dată pe săptămână acolo, i-a spus că în țara mea există un fel de spectacol exotic, în care oamenii vorbesc despre propriile lor vieți și-și golesc astfel mințile.

Începutul e foarte greu — să-i faci pe puținii clienți să participe la joc, cei băuți însă se entuziasmează, iar vestea zboară prin cartier. „Vino să-ți istorisești

povestea veche și să descoperi una nouă", spune micul afiș scris de mână și pus în vitrină, iar oamenii, însetați de noutăți, încep să apară.

Într-o seară, trăiesc ceva ciudat: nu mă mai aflu eu pe micul podium improvizat în colțul barului, ci apariția aceea. Și în loc să povestesc legende din țara mea, pentru ca apoi să le sugerez să și le povestească pe ale lor, transmit ceea ce-mi cere vocea. La sfârșit, unul din spectatori plângea și povestea amănunte intime ale căsniciei lui, cu străini de față.

Același lucru se petrece săptămâna următoare — vocea vorbește prin mine, le cere oamenilor să-și istorisească poveștile de ne-iubire, iar energia din aer devine așa de stranie încât francezii, deși foarte discreți de obicei, încep să comenteze în public chestiunile lor personale. Iar eu, în această perioadă a vieții mele, reușesc să-mi controlez mai bine crizele: când văd lumini și simt vântul, dar sunt pe podium, intru în transă, îmi pierd cunoștința, dar nimeni nu-și dă seama. Nu mai am „crize de epilepsie” decât în momentele de mare tensiune nervoasă.

Alte persoane se alătură grupului: trei tineri de vârsta mea care n-aveau nimic de făcut, în afară de a hoinări prin lume — erau nomazii lumii occidentale. O familie de muzicieni din Kazahstan, care auzise vorbindu-se despre „succesul” pe care-l avea un flăcău din țara lor, cere să participe la spectacol, fiindcă nu găsesc nicăieri de lucru. Am adus și percuționiști la reuniunile noastre. Barul devine prea mic, obținem un spațiu în restaurantul unde apărem acum, dar și acesta începe să devină neîncăpător, pentru că oamenii capătă mai mult curaj atunci când își relatează poveștile. Sunt atinși de energie când dansează, încep să se schimbe radical, tristețea

dispare încetul cu încetul din viețile lor, aventurile reîncep, iubirea — care teoretic ar fi amenințată de atâtea schimbări — devine mai solidă, iar oamenii aceștia recomandă întâlnirile prietenilor lor.

Esther continuă să călătorească pentru a-și scrie articolele, dar totdeauna asistă la spectacol când este la Paris. Într-o noapte, îmi spune că munca la restaurant nu este suficientă, că îi implică doar pe cei care pot frecventa localul. Trebuie să lucrăm cu tineri. Unde sunt acești tineri? Întreb. Umblă de colo-colo, hoinăresc, au abandonat tot, se îmbracă la fel ca cerșetorii sau ca personajele din filmele științifico-fantastice.

Și-mi mai spune că cerșetorii nu au o poveste a lor, de ce să nu mergem printre ei ca să vedem ce putem învăța? Așa v-am întâlnit pe voi aici.

Acestea sunt lucrurile pe care le-am trăit. Voi nu m-ați întrebat niciodată cine sunt, ce fac, pentru că nu vă interesează. Dar azi, din cauza celebrului scriitor care se află alături de noi, m-am hotărât să povestesc totul.»

— Dar dumneata vorbești de trecutul dumitale, spune femeia cu taior și pălărie care nu se potriveau, în schimb, bătrânul nomad...

— Ce-i acela un nomad? Întrerupe cineva.

— Oameni ca noi, răspunde ea, mândră că știe ce înseamnă cuvântul. Oameni liberi, care reușesc să trăiască numai cu ce pot căra cu ei.

O corectez:

— Nu e chiar așa. Nu sunt săraci.

— Ce știi dumneata despre sărăcie? din nou bărbatul înalt, agresiv, cu și mai multă vodcă curgându-i prin vene, mă privește fix în ochi. Crezi că sărăcie înseamnă să n-ai bani? Crezi că suntem miserabili

numai pentru că cerem de pomană de la scriitori bogați, familii care se simt vinovate, turiști care cred că Parisul e un oraș murdar, tineri idealiști care sunt convinși că pot salva lumea? Sărac ești dumneata — nu poți controla timpul, n-ai dreptul să faci ce vrei, ești obligat să urmezi reguli pe care nu le-ai inventat și pe care nu le înțelegi.

Mihail întrerupe din nou discuția.

— Ce dorea doamna să știe mai exact?

— Voiam să știu de ce ne-ai istorisit povestea asta, dacă bătrânul nomad ți-a spus s-o uiți.

— Nu mai este povestea mea: de fiecare dată când vorbesc despre lucruri pe care le-am trăit, mă simt ca și cum aș relata ceva absolut străin de mine. Tot ce rămâne în prezent e vocea, prezența, importanța de a îndeplini misiunea. Nu sufăr din cauza greutăților trăite — cred că ele m-au ajutat să fiu cine sunt acum. Mă simt cum ar trebui să se simtă un războinic după ce a trecut prin ani de antrenament: nu-și amintește de toate detaliile pe care le-a învățat, știe doar să lovească la momentul potrivit.

— Și de ce dumneata și ziarista veneați mereu să ne vizitați?

— Ca să ne hrănim. Cum spunea bătrânul nomad din stepă, lumea pe care o cunoaștem azi e doar povestea pe care alții ne-au spus-o, nu e adevărata poveste. O altă poveste conține harul, puterea, capacitatea de a trece dincolo de ceea ce cunoaștem. Deși eu conviețuiesc cu o prezență încă de când eram copil, iar într-un moment al vieții mele am fost chiar în stare s-o văd, Esther a fost cea care mi-a arătat că nu sunt singur. M-a prezentat oamenilor care aveau un har, cum ar fi acela de a îndoi tacâmuri doar cu forța gândului, sau de a face chirurgie folosind cuți-

tașe ruginite, fără anestezie, iar pacientul să fie în stare să plece pe picioarele lui imediat după operație. Eu încă mai învăț să-mi dezvolt potențialul necunoscut, dar am nevoie de aliați, de oameni care nu au, nici ei, o poveste — așa cum sunteți dumneavoastră.

De data aceasta am simțit eu dorința de a le spune acelor necunoscuți povestea mea; am simțit dorința de a începe să mă eliberez de trecutul meu, dar era târziu și a doua zi trebuia să mă scol devreme pentru că medicul urma să-mi scoată gulerul ortopedic.

L-am întrebat pe Mihail dacă voia să chem un taxi, dar mi-a răspuns că nu, simțea nevoia să meargă puțin pe jos, fiindcă în noaptea aceea îi era foarte dor de Esther. Am părăsit grupul și ne-am îndreptat spre un bulevard de unde puteam să iau un taxi.

— Cred că femeia aceea are dreptate, am spus. Dacă spui o poveste, nu te eliberezi de ea?

— Eu sunt liber. Dar făcând acest lucru, înțelegeți și dumneavoastră — asta e secretul — că unele povești au fost întrerupte la jumătate. Acestea rămân cele mai prezente, iar până ce nu încheiem un capitol, nu putem să trecem la celălalt.

Mi-am adus aminte că citisem odată un text despre asta, pe Internet, care-mi era atribuit (deși nu scrisesem așa ceva niciodată):

„De aceea e așa de important să lași. anumite lucruri să treacă. Să le dai drumul. Să te desprinzi de ele. Oamenii trebuie să înțeleagă că nimeni nu trișează, uneori câștigăm, alteori pierdem. Nu aștepta să ți se dea ceva înapoi, nu aștepta să ți se recunoască efortul, să ți se descopere geniul, să ți se înțeleagă iubirea.

încheie niște etape. Nu din orgoliu, din neputință sau mândrie, ci pur și simplu pentru că acel lucru nu se mai potrivește cu viața ta. închide ușa, schimbă discul, fă curat în casă, șterge praful. încetează să mai fii cine erai, și transformă-te în cine ești."

Dar mai bine să vedem ce spune Mihail:

— Ce sunt „poveștile întrerupte”?

— Esther nu este aici. La un moment dat, n-a reușit să ducă mai departe procesul de a se goli de nefericire pentru a lăsa loc bucuriei. De ce? Pentru că povestea ei, la fel ca cea a milioane de alți oameni, se află sub puterea Energiei Iubirii. Nu poate evolua singură: fie încetează să mai iubească, fie așteaptă ca iubitul ei s-o ajungă din urmă.

În căsătoriile eșuate, când unul dintre soți se oprește din mers, celălalt este constrâns să facă la fel. Iar cât timp așteaptă, apar amanți, diverse asociații de binefacere, grija excesivă pentru copii, muncă excesivă etc. Ar fi mult mai ușor să vorbească deschis despre asta, să insiste, să strige „mergem înainte, murim de plictiseală, de grijă, de frică!”

— Tocmai spuneai că Esther nu reușește să ducă mai departe procesul ei de eliberare de sub tristețea provocată de mine.

— N-am spus asta: nu cred că există vreo situație când cineva poate să dea vina pe altcineva. Am spus că ea are de ales între a înceta să vă mai iubească sau a vă face să veniți în întâmpinarea ei.

— Păi tocmai asta face.

— Știu. Dar dacă ar fi după mine, am merge s-o întâlnim numai când va îngădui „vocea”.

— VJata, gulerul ortopedic iese din viața ta și sper să nu se mai întoarcă niciodată. Te rog, încearcă să eviți excesele de mișcare, pentru că mușchii trebuie să se obișnuiască din nou să acționeze. Apropo, ce-i cu fata care are premoniții?

— Care fată? Ce premoniții?

— Nu mi-ai spus când erai la spital că cineva ți-a zis că a auzit o voce spunându-i că avea să ți se întâmple ceva?

— Nu era o fată. Dar și dumneata mi-ai promis când eram la spital că o să te interesezi de epilepsie.

— Am luat legătura cu un specialist. L-am întrebat dacă a întâlnit cazuri asemănătoare. Răspunsul m-a cam surprins însă mi-a amintit că medicina-și are misterele ei. Ți aduci aminte de povestea cu copilul care pleacă de acasă să cumpere cinci mere și vine doar cu două?

— Da: poate le-a pierdut, le-a dat cadou, au costat prea mult... etc. Nu-ți face griji, știu că nimic nu are un răspuns absolut pe lume. Dar mai întâi, Ioana d'Arc avea epilepsie?

— Prietenul meu a amintit de ea în discuția noastră. Ioana d'Arc a început să audă voci pe la vârsta de 13 ani. Depozițiile ei arată că vedea și lumini — un simptom al crizelor. Neurologul Lydia Bayne susține că aceste experiențe extatice ale sfintei războinice

erau provocate de ceea ce numim, epilepsie muzico-genică; crizele erau cauzate de o anumită muzică: sunetul clopotelor, în cazul Ioanei. Băiatul a avut vreo criză de față cu tine?

— Da. '

— Se auzea vreo muzică?

— Nu-mi amintesc. Și chiar dacă ar fi fost, nu am fi putut auzi nimic dincolo de zgomotul tacâmurilor și al discuțiilor.

— Părea încordat?

— Foarte încordat.

— Iată încă un motiv care putea declanșa criza. Tema e mai veche decât pare: încă din Mesopotamia există texte foarte precise despre ceea ce numeau „boala căderii”, urmată de convulsii. Străbunii noștri credeau că era provocată de prezența demonilor, care invadeau corpul cuiva: mult mai târziu, grecul Hipocrate va stabili o legătură între convulsii și o disfuncționalitate cerebrală. Epilepticii însă sunt și azi victimele prejudecăților.

— Fără îndoială: când s-a întâmplat, m-am îngrozit.

— Când mi-ai spus despre profetie, i-am cerut prietenului meu să-și concentreze cercetările spre acest domeniu. După el, majoritatea oamenilor de știință este de acord că, deși mulți oameni importanți au suferit de această boală, ea nu conferă nimănui puteri mai mici sau mai mari. Dar, cu toate acestea, epilepticii celebri au sfârșit prin a-i face pe oameni să vadă o „aură mistică” în jurul crizelor.

— Epileptici celebri cum ar fi...

— Napoleon, Alexandru cel Mare, Dante. A trebuit să scurtez lista numelor, pentru că te interesa mai mult profetia băiatului. Apropo, cum îl cheamă?

— Nu-l cunoști și, fiindcă de fiecare dată când vine să mă vadă, dumneata ai o consultație, ce-ar fi să continuăm cu explicația?

— Cercetătorii care studiază Biblia garantează că apostolul Pa vel era epileptic. Se bazează pe faptul că, pe drumul Damascului, el a văzut o lumină strălucitoare lângă el, care l-a aruncat la pământ, l-a orbit, și l-a făcut incapabil să mai poată mânca sau bea timp de câteva zile. În literatura medicală, o astfel de criză indică o „epilepsie a lobului temporal”.

— Nu cred ca Biserica e de acord.

— Nici eu nu sunt de acord, dar asta spune literatura de specialitate. Există, de asemenea, epileptici care-și dezvoltă latura autodistructivă, cum a fost cazul lui Van Gogh: el își descria convulsiile ca pe niște „furtuni interioare”. Un infirmier de la Saint-Remy, unde fusese internat, a asistat la o criză.

— Cel puțin a reușit să transforme, prin picturile lui, autodistrugerea în reconstrucție a lumii.

— Se bănuiește că Lewis Carroll ar fi scris *Alice în Țara Minunilor* tocmai pentru a descrie propriile sale experiențe ca epileptic. Relatarea de la începutul cărții, când Alice intră într-o groapă întunecată, le este familiară majorității epilepticilor. Când traversează Țara Minunilor, Alice vede multe lucruri zburând și se simte foarte ușoară — o altă descriere foarte precisă a efectelor crizei.

— Se pare, deci, că epilepticii au adus multe în artă.

— În nici un caz: este vorba despre faptul că, devenind artiști celebri, temele tratate de ei ajung să fie asociate cu boala. Literatura e plină de exemple de scriitori suspectați, sau cu diagnostic confirmat: Moliere, Edgar Allan Poe, Flaubert. Dostoievski a

avut prima criză la nouă ani și a spus că asta îi aducea fie momente de mare împăcare cu viața, fie momente de mare depresie. Te rog să nu crezi că și tu vei deveni după accident victima unor astfel de crize. Nu-mi amintesc de nici un caz de epilepsie provocată de motocicletă.

— Ți-am spus că e vorba de altcineva.

— Adică băiatul cu premoniții chiar există, sau ai inventat totul numai pentru că ai impresia că ai leșinat când ai coborât de pe trotuar?

— Dimpotrivă: mi-e groază să cunosc simptome de boli. De câte ori citesc o carte de medicină, încep să simt tot ce e descris acolo.

— O să-ți spun ceva, dar te rog să nu mă înțelegi greșit: cred că acest accident ți-a făcut foarte bine. Pari mai calm, cu mai puține obsesii. Sigur, apropierea de moarte ne ajută întotdeauna să trăim mai bine: asta mi-a spus soția dumitale, când mi-a dăruit un petic de pânză pătat cu sânge, pe care îl port mereu cu mine — deși, ca medic, eu stau aproape de moarte în fiecare zi.

— Ți-a explicat de ce ți-a dat pânza aia?

— A folosit cuvinte generoase ca să descrie tot ce fac eu în profesia mea. A spus că eu sunt capabil să combin tehnica cu intuiția, disciplina cu iubirea. Mi-a povestit că un soldat, înainte de a muri, i-a cerut să-i ia cămașa, să i-o taie în bucăți și s-o împartă cu oamenii care încercau în mod sincer să arate lumea așa cum e ea. Îmi închipui că dumneata, cu cărțile dumitale, ai o bucățică din această pânză.

— N-am.

— Știi și de ce?

— Da. De fapt, sunt pe cale să descopăr.

— Acum, pentru că îți sunt și prieten, nu doar medicul tău personal, îmi dai voie să-ți spun ceva? Dacă băiatul ăsta epileptic a spus că poate ghici viitorul, să știi că nu pricepe nimic din medicină.

^Lagreb, Croația.

6,30 dimineața.

Eu și Mărie ne aflăm în fața unei fântâni înghețate, anul acesta primăvara a hotărât să nu apară — se pare că vom trece din iarnă direct în vară. În mijlocul fântânii, o coloană cu o statuie deasupra.

Mi-am petrecut după-amiaza dând interviuri și nu mai suport să tot vorbesc despre noua carte. Întrebările ziariștilor sunt aceleași dintotdeauna: dacă soția mea a citit cartea (răspund că nu știu), dacă cred că mi se face o nedreptate din partea criticii (ce?), dacă faptul că am scris *Timp de sfâșiat, timp de reparat* a provocat vreun șoc cititorilor mei, deoarece dezvăluie destule din viața mea intimă (un scriitor nu poate scrie decât despre viața lui), dacă romanul va fi ecranizat (repet pentru a mia oară că filmul rulează în capul cititorului, am interzis vânzarea drepturilor pentru toate titlurile), ce cred despre dragoste, pentru că am scris despre dragoste, ce trebuie făcut ca să fii fericit în dragoste, dragoste, dragoste...

La sfârșitul interviurilor, cina cu editorii — face parte din ritual. Iau masa cu notabilitățile locale, care mă întrerup ori de câte ori duc furculița la gură, în general întrebându-mă același lucru: „de unde vă inspirați?” încerc să mănânc, dar trebuie să fii simpatic, să fac conversație, să-mi joc rolul de celebritate,

să povestesc câteva istorii interesante, să fac impresie bună. Știu că editorul e un erou, niciodată nu știe dacă o carte va fi un succes — ar fi fost mai sigur dacă ar fi vândut banane sau săpun — nu este vanitos, egolatu, nu se plânge dacă publicitatea e prost făcută sau dacă nu are cărți într-o anume librărie.

După cină, itinerariul obișnuit: vor să-mi arate tot — monumente, locuri istorice, baruri la modă. Mereu cu un ghid care știe absolut tot, îmi umple capul cu informații, trebuie să am aerul cuiva care este foarte atent, să întreb câte ceva din când în când, ca să par interesat. Cunosc aproape toate monumentele, muzeele, locurile istorice din multele orașe pe care le-am vizitat pentru a-mi promova munca — și nu-mi amintesc de absolut nimic. Nu rămân decât lucrurile neașteptate, întâlnirile cu cititorii, barurile, străzile pe unde am ajuns din întâmplare, când am dat colțul și deodată am văzut ceva minunat.

Într-o zi o să scriu un ghid de călătorie numai cu hărțile, adresele hotelurilor, iar restul paginilor albe: în felul acesta oamenii își vor face un itinerariu personal, vor descoperi singuri restaurantele, monumentele, lucrurile magnifice pe care le are fiecare oraș, dar care niciodată nu au fost amintite, pentru că „istoria pe care ne-au istorisit-o” nu le-a inclus în secțiunea „vizite obligatorii”.

Mai fusesem la Zagreb. Iar fântâna aceasta — deși nu apare în nici un ghid turistic local — are mult mai multă importanță decât oricare alt lucru pe care l-am văzut: pentru că e frumoasă, eu am descoperit-o din întâmplare, și e legată de o poveste din viață. Cu

mulți ani în urmă, când eram abia un tinerel străbătând lumea în căutarea aventurii, m-am așezat în

220

locul în care mă aflu acum, lângă un pictor croat

221

care călătorise cu mine o mare parte din drum. Eu urma să mă îndrept spre Turcia, el se întorcea acasă. Ne-am despărțit în acest loc, bând două sticle de vin, vorbind despre tot ce se întâmplase cât fusesem împreună — religie, femei, muzică, prețul hotelurilor, droguri. Am vorbit despre toate, mai puțin despre dragoste, pentru că iubeam fără să avem nevoie s-o spunem.

După ce pictorul s-a dus acasă eu am cunoscut o fată, ne-am iubit trei zile, cu toată intensitatea unei iubiri despre care știam, și eu, și ea, că o să dureze foarte puțin. Ea m-a făcut să înțeleg sufletul aceluiași popor și eu n-am uitat niciodată, tot așa cum n-am uitat fântâna și despărțirea de tovarășul meu de drum.

De aceea, după interviuri, autografe, cină, vizita la monumente și locuri istorice, i-am înnebunit pe editori cerându-le să mă ducă la fântână. M-au întrebat unde era: nu știam, cum nu știam că Zagrebul are așa de multe fântâni. După aproape o oră de căutări, am reușit în sfârșit s-o găsim. Am cerut o sticlă de vin, ne-am luat rămas-bun de la toți, m-am așezat cu Mărie și am stat tăcuți, îmbrățișați, bând și așteptând răsăritul soarelui.

— Ești tot mai împăcat pe zi ce trece, comentează ea, cu capul pe umărul meu.

— Pentru că încerc să uit cine sunt. Mai bine zis, n-am nevoie să car cu mine greutatea întregii mele povești.

Îi relatez discuția lui Mihail cu nomadul.

— Și cu actorii se petrece ceva asemănător, spune ea. La fiecare rol nou, trebuie să încetăm să fim cine suntem, ca să trăim personajul. Dar până la urmă,

devenim confuzi și nevrotici. Chiar crezi că e o idee bună să-ți lași deoparte povestea personală?

— Păi nu spui că sunt mai bine?

— Cred că ești mai puțin egoist. Mi-a plăcut că i-ai înnebunit pe toți până să găsești fântâna: dar asta face parte din trecutul tău.

— Pentru mine e un simbol. Dar eu nu car fântâna cu mirie, nu mă gândesc la ea, n-am făcut poze să le arăt prietenilor, nu mi-e dor de pictorul care a plecat sau de fata de care m-am îndrăgostit. Ce bine că m-am întors aici a doua oară — însă dacă nu s-ar fi întâmplat, nu se schimba nimic din ce am trăit.

— Înțeleg ce-mi spui.

— Sunt mulțumit.

— Eu sunt tristă; toate astea îmi spun că vei pleca. Știam de când ne-am întâlnit prima oară, dar oricum e greu: m-am obișnuit însă.

— Asta-i problema: obișnuința.

— Dar e omenește.

— De asta femeia cu care m-am căsătorit s-a transformat în Zahir. Până în ziua accidentului, mă convinsesem că numai cu ea puteam fi fericit, nu că o iubeam mai presus de tot și toate în lume. Doar fiindcă îmi închipuiam că numai ea mă înțelegea, îmi știa gusturile, apucăturile, felul de a vedea viața. Eram recunoscător pentru ce făcuse pentru mine, credeam că și ea trebuia să-mi fie recunoscătoare pentru tot ce făcusem pentru ea. Eram obișnuit să privesc lumea prin ochii ei. Îți amintești de povestea celor doi oameni care ies din incendiu, iar unul are fața mânjită de cenușă?

Ea își săltă capul de pe umărul meu; am văzut că avea ochii înlăcrimați.

— Așa era lumea pentru mine, am continuat. Un reflex al frumuseții Estherei. Asta e dragoste? Sau e dependență?

— Nu știu. Cred că dragostea și dependența merg mână în mână.

— S-ar putea. Dar să presupunem că în loc să scriu *Timp de sfâșiat, timp de reparat*, care în realitate nu e decât o scrisoare adresată unei femei aflate departe, eu aș fi ales altă cale, cum ar fi:

„Bărbatul și femeia sunt împreună de zece ani. Făceau dragoste în fiecare zi, acum abia dacă se mai întâmplă o dată pe săptămână, dar asta, la urma urmelor, nu e prea important: există comuniune de idei, sprijin reciproc, camaraderie. El se întristează dacă trebuie să cineze singur fiindcă ea mai are de lucru la serviciu. Ei îi pare rău când el trebuie să călătorească, dar înțelege că asta face parte din profesia lui. Simt că ceva începe să lipsească, dar sunt adulți, au atins maturitatea, știu cât de important este să menții o legătură stabilă — fie și în numele copiilor. Se dedică din ce în ce mai mult profesiei și copiilor, se gândesc din ce în ce mai puțin la căsnicie — care aparent merge foarte bine, nu există un alt bărbat sau o altă femeie.

Își dau seama că ceva nu e în regulă. Nu reușesc să localizeze problema. Pe măsură ce trece timpul, devin tot mai dependenți unul de altul, până la urmă vine bătrânețea, ocazia unei noi vieți se îndepărtează, încearcă să-și ocupe timpul cât mai mult, lectură, broderie, televizor — dar totdeauna apare discuția de la cină, sau de după cină. El se enervează ușor, ea tace mai mult ca de obicei. Fiecare înțelege că celălalt e din ce în ce mai departe și nu pricepe de ce. Ajung la concluzia că așa este căsnicia, dar refuză

să vorbească cu prietenii, trec drept întruchiparea unei familii fericite, care se sprijină reciproc, are aceleași preocupări. Apare o amantă ici, un amant acolo, nimic serios, desigur. Important, necesar, definitiv este să te porți ca și cum nimic nu s-a întâmplat, este prea târziu ca să mai schimbi ceva."

— Cunosc povestea asta, deși n-am trăit-o nici odată. Și cred că ne petrecem viața fiind antrenați pentru a suporta situații ca aceasta.

Eu îmi arunc paltonul și mă sui pe marginea fântânii. Ea mă întreabă ce vreau să fac.

— Să mă duc până la coloană.

— E o nebunie. E primăvară, gheața probabil că este foarte subțire.

— Trebuie să ajung acolo.

Pun piciorul, stratul de gheață se mișcă tot, dar nu se crapă. Cum priveam răsăritul de soare, m-am gândit la un fel de joc cu Dumnezeu: dacă eu reușeam să ajung până la coloană și să mă întorc înapoi fără ca gheața să se spargă însemna că eram pe drumul cel bun, că Mâna lui îmi arăta pe unde trebuia să merg.

— O să cazi în apă.

— Și ce? Tot ce pot risca este să îngheț, dar hotelul nu-i departe, o să treacă totul repede.

Pun și celălalt picior: acum sunt cu totul înăuntrul fântânii, gheața a cedat pe margini, vine puțină apă peste suprafața înghețată, dar nu crapă. Merg în direcția coloanei, nu sunt decât patru metri, dus-întors și nu risc decât o baie rece. Cu toate astea, nici vorbă să mă gândesc la consecințe: am făcut primul pas, trebuie să merg până la capăt.

Înaintează, ajung la coloană, o ating cu mâna, aud cum crapă totul, dar încă sunt la suprafață. Primul

impuls este să ies în fugă, dar ceva îmi spune că dacă fac asta, pașii mei vor fi mai grei, mai apăsați și voi cădea în apă. Trebuie să mă întorc încet, așa cum am venit.

Soarele se naște în fața mea, mă orbește puțin, abia văd silueta Măriei și conturul clădirilor și copacilor. Stratul de gheață se mișcă din ce în ce mai tare, apa continuă să țâșnească pe margini inundând suprafața, dar eu știu — sunt absolut sigur — că voi reuși să ajung. Pentru că sunt în comuniune cu ziua, cu alegerea mea, cunosc limitele apei înghețate, știu cum să mă port cu ea, cum să-i cer să mă ajute, să nu mă lase să cad. Încep să intru într-un fel de transă, de euforie — sunt iar copil, fac lucruri interzise, rele, dar care îmi provoacă o plăcere imensă. Ce bucurie! Pact nebunesc cu Dumnezeu, „dacă reușesc lucrul ăsta, se va întâmpla lucrul acela”, semnale provocate nu din exterior, ci din instinct, din puterea de a uita vechile reguli și de a crea altele noi.

Slavă Domnului că l-am întâlnit pe Mihail, epilepticul care gândește și ascultă voci. M-am dus la el căutându-mi soția și am ajuns să văd că mă transformasem doar într-un palid reflex al meu. Esther continuă să fie importantă? Cred că da, iubirea ei a fost cea care mi-a schimbat viața cândva, și mă transformă acum din nou. Povestea mea era veche, tot mai greu de dus în spate, tot mai gravă, cerându-mi riscuri ca acela de a merge pe gheața unei fântâni, de a face un pariu cu Dumnezeu, forțând apariția unui semn. Uitasem că trebuia să refac drumul spre Santiago, pentru a arunca povara inutilă, pentru a rămâne numai cu ceea ce trebuia ca să pot duce traiul de zi cu zi. Să las energia iubirii să circule liber, din afară spre înăuntru, dinspre înăuntru spre exterior.

O nouă pocnitură, apare o crăpătură — dar eu știu că voi reuși, pentru că sunt ușor, foarte ușor, aș putea merge chiar și pe un nor, n-aș cădea pe pământ. Nu duc în spinare povara faimei, a poveștilor spuse, a drumurilor de urmat — sunt transparent, lăsând ca razele de soare să-mi traverseze trupul și să-mi lumineze sufletul. Îmi dau seama că există încă multe zone obscure în mine, dar se vor lumina în curând, cu perseverență și curaj.

Încă un pas, și amintirea unui plic pe masa mea. Curând îl voi deschide și, în loc să merg pe gheață, voi merge pe drumul care mă duce la Esther. Acum n-o mai doresc lângă mine, e liberă să rămână unde este. Nu pentru că visez zi și noapte la Zahir; obsesia iubirii, distrugătoare, pare să fi dispărut. Nu pentru că m-am obișnuit cu trecutul meu și doresc cu ardore să mă întorc la el.

Alt pas, altă pocnitură, dar marginea salvatoare a fântâni e aproape.

Voi deschide plicul și voi merge s-d caut, pentru că — așa cum spune Mihail, epilepticul, clarvăzătorul, guru din restaurantul armenesc — această poveste trebuie să se sfârșească. Atunci, când totul va fi fost povestit și răspovestit de multe ori, când lucrurile prin care am trecut, momentele pe care le-am trăit, pașii pe care i-am făcut pentru ea se vor transforma în amintiri depărtate, va rămâne doar, pur și simplu, iubirea adevărată. Nu voi simți că-i „datorez” ceva, nu voi crede că am nevoie de ea pentru că numai ea e în stare să mă înțeleagă, pentru că sunt obișnuit, pentru că îmi cunoaște viciile, virtuțile, prăjiturilele pe care-mi place să le mănânc înainte de a mă culca, televizorul la știrile internaționale când mă trezesc, drumurile obligatorii în fiecare dimineață,

cărțile despre practica tirului cu arcul, orele petrecute în fața ecranului computerului, enervarea care mă cuprinde când menajera mă cheamă de prea multe ori, ca să-mi spună că mâncarea e pe masă.

Toate astea vor dispărea. Rămâne iubirea care mută ceruri, stele, oameni, flori, insecte și-i obligă pe toți să meargă pe suprafața periculoasă a gheții, ne umple de bucurie și de frică, dar dă un sens tuturor lucrurilor.

Ating marginea de piatră, o mână mi se întinde, eu o prind, Mărie mă ajută să mă țin și să ies.

— Sunt mândră de tine. Eu n-aș fi făcut niciodată așa ceva.

— Nici eu, cu ceva timp în urmă — pare infantil, iresponsabil, inutil, fără nici o motivație practică. Dar simt că renasc, simt nevoia să risc lucruri noi.

— Lumina răsăritului te inspiră: vorbești ca un înțelept.

— Înțelepții nu fac ce-am făcut eu.

JL rebuie să scriu un text important pentru o revistă care are un credit mare față de mine la Banca Favorurilor. Am sute, mii de idei, dar nu știu care dintre ele merită efortul, concentrarea, sângele meu.

Nu-i prima dată când se întâmplă asta; dar cred că am spus tot ce era important, îmi pierd amintirile, uit cine sunt.

Mă duc la fereastră, privesc strada, încerc să mă conving că sunt un om realizat profesional, nu mai am nimic de demonstrat, mă pot retrage la o casuță în munți, îmi pot petrece restul vieții călătorind, citind, conversând despre gastronomie și despre vreme. Spun și repet că am reușit ceea ce puțini scriitori au reușit — să fiu publicat în aproape toate limbile pământului. De ce să mă deranjez cu un simplu text pentru o revistă, oricât de importantă ar fi ea?

Din cauza Băncii Favorurilor. Atunci sunt cu adevărat nevoit să scriu, dar ce să le spun oamenilor? Că trebuie să uite istoriile povestite de alții și să riște un pic mai mult?

Toți vor răspunde: „sunt independent și fac ce-mi place”.

Să le spun să lase să circule liberă energia iubirii?

Vor răspunde: „Eu iubesc. Iubesc din ce în ce mai mult”, de parcă ar putea măsura iubirea la fel cum

măsurăm distanța dintre șinele de cale ferată, înălțimea clădirii sau cantitatea de drojdie necesară la o prăjitură.

Mă întorc la masă. Plicul pe care mi l-a lăsat Mihail este deschis, știu unde se află Esther, trebuie să mă interesez cum ajung acolo. Îi dau un telefon și-i spun povestea cu fântâna. Îi place foarte mult. Îl întreb ce-o să facă deseară, și-mi răspunde că o să iasă cu Lucrecia, iubita lui. Pot să-l invit la cină? Azi nu, dar săptămâna viitoare, dacă vreau, vom ieși împreună cu prietenii lui.

Îi spun că săptămâna viitoare am o masă rotundă în Statele Unite. Nu-i nici o grabă, îmi răspunde, vom aștepta două săptămâni.

— Probabil că ați auzit o voce care v-a îndemnat să mergeți pe gheață, îmi spune el.

— N-am auzit nici o voce.

— Atunci de ce ați făcut-o?

— Pentru că am simțit că trebuia s-o fac.

— Bine, e și asta un fel de a asculta vocea.

— Am pus un pariu. Dacă reușeam să traversez gheața, eram pregătit. De aceea cred că acum sunt gata.

— Prin urmare, vocea v-a trimis semnul de care aveți nevoie.

— Dar dumitale vocea ți-a spus ceva despre toate astea?

— Nu. Dar nici nu era nevoie: când am stat pe malul Senei iar vocea mi-a spus că nu venise clipa, am știut ca vă va da ea de-nțeleș.

— Ți-am spus că n-am auzit nici o voce.

— Asta credeți dumneavoastră. Așa crede toată lumea. Dar prezența ei îmi spune că noi toți auzim

voci de-a lungul vieții. Ele sunt cele care ne fac să înțelegem semnele, pricepeți?

Hotărâsc să nu mai stau pe gânduri. N-am nevoie decât de detalii tehnice: să știu de unde să închiriez o mașină, cât durează călătoria, cum să găsesc casa, pentru că nu am în fața mea, în afară de hartă, decât o grămadă de indicații aproximative — să merg pe malul nu știu cărui lac, să caut firma unei întreprinderi, s-o iau la dreapta etc. Poate că știe el ceva ce mă poate ajuta mai mult.

Stabilim următoarea întâlnire, Mihail îmi cere să mă îmbrac cât mai discret posibil — „tribul” va hoinări prin Paris.

Întreb care trib. „Adică oamenii care lucrează cu mine la restaurant”, îmi răspunde, fără a intra în amănunte. Întreb dacă vrea ceva din America, el îmi cere să-i aduc un anumit medicament pentru arsuri la stomac. Eu consider că există lucruri mult mai interesante, dar notez ce-mi cere.

Și articolul?

Mă așez iar la masă, mă gândesc ce să scriu, privesc din nou spre plicul deschis și ajung la concluzia că nu m-a surprins ce am găsit înăuntru. În fond, după câteva întâlniri cu Mihail, chiar la asta mă așteptam.

Esther se află în stepă, într-un mic sat din Asia Centrală, mai precis, într-un sat din Kazahstan.

Numic nu mă mai grăbește: îmi revăd iar și iar propria poveste, pe care o descriu în amănunt, constrâns, pentru Mărie; s-a hotărât să facă și ea același lucru, mă surprinde ce spune, dar se pare că procesul dă rezultate — este mai sigură pe ea, mai puțin neliniștită.

Nu știu de ce vreau să o revăd pe Esther; iubirea mea pentru ea a început să-mi lumineze viața, să mă învețe lucruri noi, iar asta este de ajuns. Dar îmi amintesc ce a spus Mihail — „povestea trebuie să fie încheiată” — și hotărâsc să merg până la capăt. Știu că voi descoperi momentul în care gheața căsniciei noastre s-a crăpat, iar noi am continuat să mergem prin apa rece ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Știu că voi descoperi asta înainte de a ajunge în sat pentru a încheia un ciclu, sau pentru a-l face încă și mai lung.

Articolul! Te pomenești că Esther a devenit iar Zahir și nu mă lasă să mă concentrez asupra altui lucru!

Nici vorbă: când trebuie să fac ceva urgent, care cere energie creatoare, chiar acesta e procesul meu de lucru — ajung aproape de isterie, mă hotărâsc să renunț, și abia atunci apare textul. Am încercat să lucrez altfel, să fac totul din vreme, nimic! Se pare că imaginația funcționează numai așa — sub o presiune uriașă. Nu pot refuza Banca Favorurilor, trebuie să trimit trei pagini despre — culmea! — problemele relației între bărbați și femei. Tocmai eu! Dar editorii cred că cine a scris *Timp de sfâșiat, timp de reparat* înțelege, în mod sigur, sufletul.

Încerc să mă conectez la Internet, dar nu funcționează: din ziua în care am distrus conexiunea nu a mai funcționat niciodată la fel. Am chemat tot felul de tehnicieni și când binevoiau să vină, găseau computerul în regulă. Mă întrebau ce mă deranja, îl testau o jumătate de oră, schimbau configurații și garantau că problema nu era la mine ci la furnizorul de servicii. Eu mă lăsam convins, în fond totul era în perfectă ordine, mă simțeam ridicol că am cerut

ajutor. După două-trei ore, un nou colaps la mașinărie și la conectare. Acum, după luni de uzură fizică și psihologică, accept că tehnologia e mai tare și mai puternică decât mine: merge când vrea, iar dacă nu vrea, mai bine mă apuc să citesc ziarul, să dau o raită pe afară, să aștept o schimbare de dispoziție a cablurilor și legăturilor telefonice, care să le facă să funcționeze iar. Nu sunt stăpânul lor, am descoperit că au o viață proprie.

Mai insist de două-trei ori și știu — din proprie experiență — că e mai bine să mă dau bătut. Internetul, cea mai mare bibliotecă din lume, are în acest moment porțile închise pentru mine. Ce-ar fi să citesc niște reviste, încercând să mă inspir? Iau un exemplar care abia sosise și văd un interviu ciudat, cu o femeie care tocmai lansase o carte despre — ghiciți ce? — iubire. Treaba asta pare să mă urmărească peste tot.

Ziarista întreabă dacă pentru ființa omenească singurul mod de a ajunge la fericire este acela de a-și întâlni persoana iubită. Femeia spune că nu:

„Idea că iubirea e cea care te face fericit e o invenție modernă, de la sfârșitul secolului al XVII-lea. Începând de atunci, oamenii cred că iubirea trebuie să dureze toată viața, iar căsnicia este locul cel mai bun pentru a o exercita. În trecut nu exista atâta optimism în ceea ce privește longevitatea pasiunii. Romeo și Julieta nu e o poveste fericită, e o tragedie. În ultimele decenii, așteptările în ceea ce privește căsătoria ca drum pentru împlinirea personală au crescut mult. Decepția și insatisfacția au crescut și ele deopotrivă.”

Este o părere destul de curajoasă, dar nu-mi e de folos pentru articolul meu — cu atât mai mult cu cât nu sunt de acord cu ea. Caut în raft o carte care

nu avea nimic în comun cu relațiile dintre bărbați și femei: „Practici de magie în nordul Mexicului”. Simt nevoia să-mi limpezesc capul, să mă relaxez, pentru că obsesia n-o să mă ajute să scriu articolul acela. Încep să o răsfoiesc și deodată citesc ceva ce mă surprinde:

„Obişnuință”: *există totdeauna o întâmplare în viața noastră care este responsabilă de faptul că am încetat să progresăm. O traumă, o înfrângere foarte amără, o deziluzie în dragoste, chiar și o victorie pe care nu o înțelegem cum trebuie ne face în cele din urmă să devenim lași, ca să nu spunem mai multe. Vrăjitorul, în procesul de creștere a puterilor lui oculte, are nevoie ca mai întâi să se elibereze de acest „punct de adaptare”, dar pentru asta trebuie să-și revizuiască toată viața și să descopere unde a ajuns.*

Obişnuința! Asta se potrivea cu ce învățasem despre arc și săgeată — singurul sport care mă atrăgea —; maestrul mi-a spus că fiecare tir nu poate fi niciodată repetat, nu ajută cu nimic să încerci să înveți din succese și erori. Singurul lucru care contează e să repeți de sute, de mii de ori, până ce te eliberezi de ideea de a nimeri ținta și te transformi în săgeată, în arc, în obiectiv. În acest moment energia a „ceva” (maestrul meu de *kyudo* — tirul cu arcul japonez pe care-l practicam — nu folosea niciodată cuvântul „Dumnezeu”) ne conduce mișcările și dăm drumul săgeții nu când dorim noi, ci când acel „ceva” consideră că a sosit clipa.

Obişnuința. Altă parte din povestea mea personală începe să se ivească, ce bine ar fi ca Mărie să fie acum aici! Trebuie să vorbesc despre mine, despre copilăria mea, să povestesc că, atunci când eram mic, mereu mă certam și îi băteam pe ceilalți pentru că

eram cel mai mare din grup. Într-o zi am luat o chel-făneală de la vărul meu, și am înțeles că din momentul acela n-o să mai câștig fiecare bătaie, așa că de atunci am evitat orice confruntare fizică, chiar dacă de multe ori mă făceau laș, mă lăsam umilit în fața iubitelor și a prietenilor.

Obişnuința. Doi ani am încercat să învăț să cânt la vioară: am progresat mult la început, până la un punct când n-am mai putut avansa — pentru că am descoperit că alții învățau mai repede ca mine, am simțit că eram mediocru, am decis să nu mă fac de rușine și am spus că vioara nu mă mai interesa. La fel s-a întâmplat cu jocul de fotbal, cu bicicleta: învățam destul cât să fac față rezonabil, dar venea un moment în care nu mai puteam face nimic.

De ce?

Pentru că povestea care ne-a fost spusă afirmă că la un moment dat în viața noastră „ajungem la propria limită”. Mereu îmi aminteam de lupta mea pentru a-mi nega destinul de scriitor, și cum nu a acceptat Esther niciodată ca obişnuința să dicteze regulile visului meu. Acel simplu paragraf pe care tocmai îl citisem se potrivea cu ideea uitării poveștii personale, a necesității de a rămâne doar cu instinctul dezvoltat de tragediile și de greutățile pe care le-am traversat: așa făceau vrăjitorii în Mexic, așa predicau nomazii din stepele Asiei Centrale.

Obişnuința: „*există totdeauna o întâmplare în viața noastră care este responsabilă de faptul că am încetat să mai progresăm*”.

Asta se potrivea, în gen, număr și grad cu căsniciile în general, și cu relația mea cu Esther în particular.

Da, puteam să scriu articolul pentru revistă. M-am așezat în fața computerului, într-o jumătate de oră schița era gata, iar eu eram mulțumit de rezultat. Am povestit sub formă de dialog, ca și cum ar fi fost o ficțiune — dar discuția chiar avusese loc într-o cameră de hotel la Amsterdam, după o zi de promovare a cărții mele, după cina nelipsită, vizita la „atracțiile turistice” etc.

Numele personajelor și situația în care se află lipsesc cu desăvârșire din articol. În viața reală de atunci, Esther poartă doar o cămașă de noapte și privește apa care trecea pe sub ferestrele noastre. Încă nu este corespondent de război, are privirea veselă, își adoră munca, vine cu mine ori de câte ori poate, iar viața continuă să fie o mare aventură. Eu stau întins pe pat, tăcut, mintea mea e departe, mă gândesc la agenda zilei următoare.

— Săptămâna trecută i-am luat un interviu unui specialist în interogatorii polițienești. Mi-a povestit cum reușește să smulgă cea mai mare parte a informațiilor: folosind o tehnică pe care ei o numesc „rece/cald”. Încep totdeauna cu un polițist violent care amenință că el nu respectă nici o regulă, țipă, dă cu pumnul în masă. Când deținutul e suficient de îngrozit, intră „polițistul cel bun”, îi cere celui „rău” să înceteze, îi oferă suspectului țigări, devine complicele lui și obține tot ce vrea.

— Știam toate astea.

— Dar mi-a mai spus ceva care m-a înspăimântat. În 1971, un grup de cercetători de la Universitatea Stanford, din Statele Unite, a hotărât să creeze o închisoare simulată pentru a studia psihologia interogatoriilor: au selecționat 24 de studenți voluntari, împărțiți în „hoți” și „vardiști”.

La sfârșitul săptămânii a trebuit să întrerupă experiența: „vardiștii” — fete și băieți normali, educați în familii bune, deveniseră adevărați monștri. Folosirea torturii devenise rutină, abuzurile sexuale asupra „prizonierilor” erau văzute ca ceva normal. Studenții care au participat la proiect — atât „gardienii” cât și „delincvenții” — aveau traume așa de serioase încât au avut nevoie de îngrijiri medicale

de lungă durată, iar experiența n-a mai fost niciodată repetată.

— Interesant.

— Cum adică „interesant”? Vorbesc despre ceva de o importanță capitală: capacitatea omului de a face rău ori de câte ori are ocazia. Vorbesc despre munca mea, despre lucrurile pe care le-am descoperit!

— Tocmai asta mi se pare interesant. De ce să te superi?

— Supărată? Cum să fiu supărată pe cineva care nici măcar nu aude ce-i spun? Cum să am vreo reacție în fața cuiva care stă doar întins în pat și privește-n gol?

— Ai băut ceva azi?

— Nici măcar asta nu știi, nu-i așa? Am fost lângă tine toată seara și n-ai văzut dacă am băut sau nu! Nu-mi vorbeai decât dacă trebuia să-ți confirm spusele sau să povestesc vreo istorie frumoasă despre tine.

— Dar nu vezi că am muncit de azi-dimineață și sunt sfârșit? De ce nu te culci, ne odihnim, iar mâine stăm de vorbă?

— Pentru că asta fac de săptămâni, de luni, în ultimii doi ani! Încerc să discut, tu ești obosit, ne culcăm și vorbim mâine! Dar mâine apar alte lucruri de făcut, altă zi de muncă, mese festive, ne culcăm și vorbim din nou mâine. Așa trece viața mea: așteptând o zi în care să te am din nou lângă mine, până ce voi obosi, n-o să mai cer nimic, o să-mi fac o lume în care să mă pot refugia ori de câte ori am nevoie; o lume nu foarte depărtată, ca să nu pară că am o viață ruptă de a ta, dar nici foarte apropiată, ca să nu ai impresia că-ți invadez universul.

— Și ce vrei să fac? Să nu mai muncesc? Să las tot ce am reușit împreună așa de greu și să facem o croazieră în insulele din Caraibe? Nu înțelegi că-mi place ce fac, și n-am deloc intenția să-mi schimb viața?

— În cărțile tale vorbești despre importanța dragostei, de cât de necesară e aventura, de bucuria luptei pentru vise. Și acum, pe cine am în fața mea? Pe cineva care nu citește ce scrie. Pe cineva care confundă dragostea cu conveniența, aventura cu riscurile inutile, bucuria cu obligația. Unde este bărbatul cu care m-am căsătorit, care era așa de atent cu tot ce spunea?

— Unde este femeia cu care m-am căsătorit?

— Cea care te sprijinea mereu, te stimula, îți dăruia afecțiune? Trupul ei este aici, privind canalul Singel din Amsterdam, și cred că va continua să fie lângă tine toată viața! Dar sufletul acestei femei se află la ușa aceea, gata să plece.

— De ce?

— Din cauza nenorocitei ăleia de fraze „mâine stăm de vorbă”. E de ajuns? Dacă nu e de ajuns, gândește-te că femeia cu care te-ai căsătorit era plină de viață, de idei, de bucurie, de dorințe, iar acum se îndreaptă cu repeziciune către starea de gospodină.

— E ridicol.

— Bine, e ridicol. O prostie! Un lucru fără importanță, mai ales dacă ne gândim că avem de toate, suntem realizați, avem bani, nu vorbim despre eventuali amanți, n-am avut niciodată crize de gelozie. Pe deasupra, sunt milioane de copii în lume care suferă de foame, sunt bolnavi, au loc taifunuri și tragedii în fiecare clipă. Și atunci, de ce mă pot plânge?

— Nu crezi că ar fi timpul să avem un copil?

— Așa și-au rezolvat problemele toate familiile pe care le cunosc: având un copil! Tu, care predici atâta despre propria libertate, care credeai că trebuie să mergem mereu înainte, acum ți-ai schimbat părerea?

— Acum cred că e momentul.

— Ba eu cred că nimic n-ar fi mai greșit! Nu, nu vreau un copil de la tine — vreau un copil de la bărbatul pe care l-am cunoscut, care visa, care stătea lângă mine! Dacă într-o zi mă hotărâsc să rămân gravidă, o să fie cu cineva care mă înțelege, este lângă mine, mă ascultă, mă dorește cu adevărat!

— Sunt sigur că ai băut. Ți promit, mâine chiar discutăm, dar vino să te culci, sunt foarte obosit.

— Atunci discutăm mâine. Și dacă sufletul meu, care se află la ușa acestei încăperi, se decide să plece, asta n-o să afecteze prea mult viața noastră.

— N-o să plece.

— Mi-ai cunoscut foarte bine sufletul; dar sunt ani de când n-ai mai stat de vorbă cu el, nu știi cât s-a schimbat, cât cere — cu dis-pe-ra-re — să fie ascultat. Chiar dacă sunt lucruri banale, cum ar fi experiențele de pe la universitățile americane.

— Dacă sufletul ți s-a schimbat acum, de ce continui să fii la fel?

— Din lașitate. Pentru că aștept ca mâine să stai de vorbă cu mine. Pentru tot ce am construit împreună și nu vreau să fie distrus. Sau din motivul cel mai grav: m-am obișnuit.

— Acum câteva clipe mă acuzai pe mine de toate astea.

— Ai dreptate. Te-am privit, am crezut că ești tu, dar de fapt eram eu. În noaptea asta o să mă rog cu toată puterea și cu toată credința: îi voi cere lui Dumnezeu să nu mă lase să-mi petrec tot restul zilelor așa.

Ascult aplauzele, teatrul este plin. O să încep să țin ceea ce totdeauna, în ajun, îmi provoacă insomnii: o conferință.

Prezentatorul începe prin a spune că nu e nevoie să mă prezinte — ceea ce este o absurditate, doar de asta este acolo, nu ține seama că probabil mulți din sală nu știu exact cine sunt — au venit aduși de prieteni. Dar în pofida comentariului său, dă câteva date biografice, vorbește despre calitățile mele, de premii, de milioanele de cărți vândute. Mulțumește sponsorilor, mă salută și-mi dă cuvântul.

Mulțumesc și eu. Spun că lucrurile cele mai importante pe care trebuie să le tra. ismit le pun în căr-

țile mele,, dar cred că am o obligație pentru publicul meu: să-i arăt omul care există în spatele frazelor și paragrafelor. Condiția umană, le explic, este cea care ne face să împărțim cu ceilalți numai ceea ce avem mai bun — pentru că ne aflăm tot timpul în căutarea iubirii, a acceptării. Cu toate acestea, cărțile mele vor fi totdeauna vârful vizibil al unui munte înconjurat de nori, sau o insulă într-un ocean: lumina bate într-acolo, totul pare să fie în regulă, dar pe sub suprafața vizibilă există necunoscutul, tenebrele, neîncetata căutare a sinelui.

Povestesc cât de greu a fost să scriu *Timp de sfârșiat*, *timp de reparat*, că multe părți ale acestei cărți

abia acum le-am înțeles, recitindu-le, ca și cum creația ar fi mereu mai generoasă și mai mare decât creatorul.

Spun că nu există lucru mai plicticos decât să citești interviuri sau să asști la conferințe ale unor autori care își explică personajele de prin cărți: ce e scris fie se explică singur, fie este o carte care nu trebuie citită. Când un scriitor apare în public ceea ce trebuie să încerce să facă e să-și dezvăluie universul, nu să-și explice opera; de aceea, încep să vorbesc despre ceva mai personal:

— Acum câțva timp, am fost la Geneva pentru o serie de interviuri. La sfârșitul unei zile de muncă, fiindcă o prietenă și-a anulat cina cu mine, am ieșit să mă plimb prin oraș. Noaptea era foarte plăcută, străzile pustii, barurile și restaurantele pline de viață, totul părea absolut calm, în ordine, frumos, dar deodată...

... deodată mi-am dat seama că eram îngrozitor de singur.

Desigur, anul acesta am fost de multe ori singur. Iubita mă aștepta mereu undeva, la câteva ore de zbor distanță. Desigur că după o zi agitată cum fusese aceea, nu putea fi nimic mai bun decât să te plimbi pe străduțele și ulicioarele orașului vechi, fără să trebuiască să vorbești cu nimeni, contemplând doar frumusețea din jurul tău. Dar nu apăruse decât un sentiment de solitudine opriment, neliniștitor — nu aveam cu cine să împart orașul, plimbarea, comentariile pe care mi-ar fi plăcut să le fac.

Am scos celularul din buzunar, în fond aveam în oraș un număr apreciabil de prieteni, dar era târziu să mai sun pe oricare din ei. M-am gândit să intru într-unul din baruri și să cer ceva de băut — mai

mult ca sigur că aveam să fiu recunoscut și cineva mă va invita la masa lui. Dar am rezistat ispitei și am încercat să trăiesc acel moment până la capăt, descoperind că nu există nimic mai groaznic decât să simțim că nimănui nu-i pasă dacă existăm sau nu, că nimeni nu e interesat de părerile noastre despre viață, că lumea merge înainte și în lipsa existenței noastre incomode.

Mi-am imaginat câte milioane de oameni, în acel moment, aveau certitudinea inutilității lor, se simțeau mizerabil — oricât de bogați erau, de șarmanți, de simpatici — numai și numai pentru că erau singuri în noaptea aceea, sau ieri, și s-ar putea ca și mâine. Studenți care n-au găsit cu cine să iasă, oameni în vârstă în fața televizorului, care devine astfel ultima salvare, oameni de afaceri în camerele lor de hotel, gândindu-se dacă ceea ce fac are vreun rost, femei care și-au petrecut seara făcându-și machiajul și coafându-se ca să meargă la vreun bar, să se poarte ca și cum n-ar căuta companie, ci doar să vadă că încă mai sunt atrăgătoare, că bărbații întorc capul după ele, intră în vorbă cu ele, respingând apoi, cu un aer de superioritate, orice încercare de apropiere — numai și numai pentru că se simt în inferioritate, le e frică să nu se descopere că sunt mame singure, cu un serviciu oarecare, incapabile să spună ceva despre ce se întâmplă în lume, fiindcă muncesc de dimineață până seara ca să țină casa și nu au timp să citească știrile zilei.

Oameni care s-au privit în oglindă, s-au considerat urâți, se gândesc că frumusețea e fundamentală și se mulțumesc să privească revistele unde toți sunt frumoși, bogați, celebri. Soți și neveste care au terminat cina, le-ar plăcea să stea la taclale cum făceau

pe vremuri, dar acum au alte preocupări, alte lucruri mai importante de făcut, iar conversațiile pot aștepta până la un mâine care nu mai vine.

În ziua aceea la prânz luasem masa cu o prietenă care tocmai divorțase și-mi spunea: „acum am libertatea la care am visat toată viața”. Minciună! Nimeni nu-și dorește acest tip de libertate, toți vrem o obligație, pe cineva lângă noi cu care să vedem frumusețile Genevei, să vorbim despre cărți, interviuri, filme, sau să-mpărțim un sandwich fiindcă n-avem destui bani ca să cumpărăm două. Mai bine să mănânci jumătate, decât unul întreg. Mai bine să fii întrerupt de bărbatul care vrea să se întoarcă acasă imediat, fiindcă e un meci important la televizor, sau de femeia care se oprește în fața unei vitrine și nu mai aude comentariul despre turnul catedralei, despre tot ce-i poate arăta Geneva — avem tot timpul din lume să le vizităm.

Mai bine să-ți fie foame decât să fii singur. Pentru că atunci când ești singur — și nu vorbesc de solitudine pe care o alegem noi, ci de aceea pe care suntem obligați să o acceptăm — este ca și cum n-am mai face parte din rasa umană.

Frumosul hotel mă aștepta pe celălalt mal, cu aspectul lui confortabil, angajații atenți, serviciile de înaltă calitate — ceea ce mă făcea să mă simt și mai rău, pentru că trebuia să mă arăt mulțumit, satisfăcut cu tot ce aveam.

La întoarcere m-am întâlnit cu alții în aceeași situație ca mine, și am observat că aveau două tipuri de priviri: arogante, pentru că voiau să pară că aleseseră singurătatea în noaptea asta minunată. Sau triste, rușinate că sunt singure.

Vă spun toate astea pentru că mi-am amintit recent de un hotel din Amsterdam, de o femeie care se afla lângă mine și-mi vorbea, și-și povestea viața. Vă spun toate astea pentru că, deși Ecleziastul spune că e un timp de sfâșiat și un timp de reparat, uneori timpul sfâșierii lasă cicatrice foarte adânci. Mai rău decât să te plimbi singur și să te simți mizerabil prin Geneva este să ai pe cineva alături și să te porți în așa fel încât acea persoană să simtă că pentru viața noastră este total lipsită de importanță."

Un lung moment de liniște a urmat înaintea aplauzelor.

Am ajuns într-un loc sinistru, într-un cartier din Paris despre care se spunea că are viața culturală cea mai interesantă din tot orașul. Mi-a luat ceva timp ca să văd că grupul îmbrăcat aiurea pe care-l aveam dinainte era același care îmbrăcat în alb din cap până-n picioare, se prezenta în fiecare joi la restaurantul armenesc.

— De ce purtați chestiile astea fanteziste? Influența vreunui film?

— Nu sunt fantezii, răspuse Mihail. Când dumneavoastră mergeți la un dîneu, nu vă schimbați hainele? Vă îmbrăcați în costum cu cravată când jucați golf?

— Să vă întreb altfel atunci: De ce imitați moda tinerilor străzii?

— Pentru că în momentul ăsta suntem niște tineri ai străzii. Mai bine zis, patru adolescenți și doi adulți fără casă.

— Reformulez întrebarea pentru ultima oară: Ce faceți aici, îmbrăcați așa?

— La restaurant, ne alimentăm trupul și vorbim despre Energie oamenilor care au ceva de pierdut. Intre cerșetori, ne alimentăm sufletul și vorbim cu cei care nu au nimic de pierdut. Acum facem cea mai importantă parte a muncii noastre: întâlnim mișcarea invizibilă care înnoiește lumea — oameni care

trăiesc ziua de azi ca și cum ar fi ultima și bătrâni care o trăiesc ca și cum ar fi prima.

Vorbea despre ceva ce observasem deja, dar care părea că se mărește pe zi ce trece: tineri îmbrăcați ciudat, haine murdare dar extrem de artistice, după modelul unor uniforme militare sau din filme științifico-fantastice. Toți foloseau *piercing-vH*. Fiecare avea altă tunsoare. Grupul era însoțit de un câine-lup cu aer amenințător. O dată i-am întrebat de ce aveau mereu câte un cățel cu ei, și mi s-a explicat—nu știu dacă e adevărat — că poliția nu-i putea închide pe stăpâni fiindcă nu aveau unde să ducă animalul.

O sticlă de vodcă a început să circule — același lucru îl beau și când erau cu cerșetorii, și m-am întrebat dacă nu era din cauza originii lui Mihail. Am luat o dușcă, închipuindu-mi ce-ar zice unii dacă m-ar vedea acolo.

Mi-am spus că vor zice: „Caută ceva pentru următoarea lui carte”, și m-am liniștit.

— Sunt gata. Mă duc s-o caut pe Esther și am nevoie de câteva informații, pentru că nu-ți cunosc deloc țara.

— O să merg cu dumneavoastră.

— Poftim?

Așa ceva nu intra în planurile mele. Călătoria mea era o întoarcere spre tot ce pierdusem în mine însumi, voi ajunge în cine știe ce loc din stepele Asiei — dar era ceva intim, personal, fără martori.

— Dacă-mi plățiți drumul, bineînțeles. Dar trebuie să ajung în Kazahstan, mi-e dor de locurile natale.

— Dar n-ai treabă aici? Nu trebuie să fii în fiecare

joi la restaurant, la spectacol?

— Insistați să-l numiți spectacol. V-am mai spus

246

că e vorba de o întâlnire, de o retrăire a ceea ce am

247

pierdut: tradiția conversației. Dar nu vă faceți griji, Anastasia — și arată spre fata cu *piercing* în nas — își dezvoltă harul ei. Se poate îngriji de toate cât timp lipsesc eu.

— E gelos, spuse Alma, femeia care cânta la instrumentul de metal asemănător cu talgerele și care istorisea „povestiri” la finalul „întâlnirilor”.

— S-ar putea. Era celălalt tânăr, care de data asta purta numai haine din piele cu ornamente din metal — ace de siguranță, broșe imitând lamele de ras. Mihail e mai tânăr, mai frumos, mai conectat cu Energia.

— Și mai puțin celebru, mai puțin bogat, mai puțin conectat la darul puterii — spuse Anastasia. Din punct de vedere feminin, lucrurile sunt echilibrate, amândoi au aceeași șansă.

Toți au râs, sticla cu vodcă a mai făcut un tur, eram singurul care nu găsisem nimic amuzant în asta. Dar eram surprins de mine însumi: de mulți ani nu mai stătusem pe jos pe o stradă pariziană, iar asta mă făcea foarte mulțumit.

— După câte se pare, tribul este mai mare decât ne închipuim. E prezent la Turnul Eiffel și în orașul Tarbes, unde am fost de curând. Nu prea înțeleg ce se întâmplă.

— Vă garantez că merge mai departe de Tarbes și alege destinații foarte interesante, cum ar fi Drumul spre Santiago. Tineri care pleacă din cine știe ce loc din Franța sau din Europa, jurând că vor face parte dintr-o societate în afara societății. Se tem să se întoarcă acasă, să-și caute de lucru, să se căsătorească — vor lupta împotriva acestor lucruri cât timp vor putea. Sunt săraci și bogați, dar banii nu prea interesează. Sunt complet diferiți: dar și așa,

când trec pe stradă, majoritatea se face că nu-i vede, pentru că îi e frică.

— Este necesară această agresivitate?

— Este: pasiunea distrugerii este o pasiune creatoare. Dacă n-ar fi agresivi, imediat toate buticurile ar fi pline de haine ca acestea, editurile ar publica reviste specializate în noua mișcare „care mătură lumea cu hainele ei revoluționare”, programele de televiziune ar avea o emisiune dedicată *tribului*, sociologii ar scrie tratate, psihologii ar sfătui familiile — și totul și-ar pierde din forță. De aceea, cu cât vor ști mai puțin, cu atât mai bine: atacul nostru funcționează ca apărare.

— Eu n-am venit decât să-ți cer câteva informații, nimic mai mult. Poate că într-adevăr m-aș îmbogăți cu adevărat dacă aș petrece noaptea cu voi, m-ar ajuta să mă îndepărtez mai mult de o poveste personală care nu-mi mai permite alte experiențe. Totuși, n-am intenția să iau pe nimeni în călătoria mea; dacă nu mă ajuți, Banca Favorurilor își va lua sarcina să-mi facă toate legăturile necesare. În plus, plec peste două zile, am un dîneu important mâine seară, dar după aceea sunt liber timp de două săptămâni.

Mihail păru să șovăie.

— Dumneavoastră hotărâți: aveți harta, numele satului și nu va fi greu să găsiți casa unde stă. Dar, după mine, Banca Favorurilor vă poate ajuta numai până la Alma Ata, mai departe nu, pentru că regulile stepei sunt altele. În ceea ce mă privește, am făcut și eu unele depozite în contul dumneavoastră la Banca Favorurilor, nu credeți? Ar fi timpul să le răscumpăr, mi-e dor de mama.

Avea dreptate.

— Trebuie să ne apucăm de treabă, întrerupse omul căsătorit cu Alma.

— De ce vrei să mergi cu mine, Mihail? Numai de dorul mamei?

El nu răspunse. Omul începu să bată toba, Alma folosea talgerul de metal cu ornamente, ceilalți cereau de pomană trecătorilor. De ce voia să meargă cu mine? Și cum să folosesc Banca Favorurilor în stepă, dacă nu cunoșteam pe nimeni acolo? Puteam obține o viză la ambasada Kazahstanului, o mașină la o agenție de închiriat mașini și un ghid la consulatul Franței de la Alma Ata — o fi nevoie de mai mult de-atât?

Am rămas pe loc, observând grupul, fără să știu ce să fac. Nu era momentul să discut despre călătorie, aveam de lucru și iubita mă aștepta acasă: de ce să nu-mi iau rămas-bun acum?

Pentru că mă simțeam liber. Făceam lucruri pe care nu le mai făcusem de ani de zile, deschideam spații în sufletul meu pentru alte experiențe, gonind *obișnuința* din viața mea, încercam lucruri care poate că nu mă interesau prea tare, dar care măcar erau diferite.

Băutura s-a terminat, a fost înlocuită de rom. Nu-mi place romul, dar altceva nu aveau, mai bine mă adapтам situației. Cei doi muzicanți cântau la tobă și la talger, iar când cineva îndrăznea să treacă prin apropiere, una dintre fete întindea mâna, cerând un bănuț. Omul de obicei grăbea pasul, dar totdeauna auzea un „mulțumesc, vă doresc noapte bună”. Cineva, văzând că nu fusese agresat, ci i se mulțumise, s-a întors și a lăsat un bănuț.

După ce am asistat la scena aceea mai mult de zece minute, fără ca nimeni din grup să-mi adreseze

vreo vorbă, m-am dus la un bar, am cumpărat două sticle de vodcă, m-am întors și am aruncat romul la canal. Anastasia pare mulțumită de gestul meu — și încerc să reiau conversația.

— De ce folosești *piercing*, poți să-mi explici?

— Dar dumneavoastră de ce folosiți bijuterii? Pantofi cu toc? îmbrăcăminte decoltată chiar și iarna?

— Țsta nu-i un răspuns.

— Folosim *piercing* pentru că suntem noii barbari care invadează Roma; cum nimeni nu mai poartă uniformă, ceva trebuie să-i identifice pe cei care aparțin triburilor invadatoare.

Făceau zarvă de parcă ar fi trăit cine știe ce moment istoric important; dar pentru cei care se întorceau acasă în noaptea aceea, nu erau decât un grup de târâie-brâu care nu aveau unde dormi, care umpleau străzile Parisului incomodându-i pe turiștii care făceau atâta bine economiei locale, împingându-i pe părinți în pragul nebuniei pentru cari aduseseră pe lume și nu-i mai puteau controla.

Și eu fusesem odată la fel, când mișcarea hippy a încercat să-și arate forța — mega-concertele de rock, pletele, hainele țipătoare, simbolul vikingilor, degetele ridicate în V, însemnând „pace și iubire”. Au sfârșit — cum a spus Mihail — devenind încă un produs de larg consum, au dispărut de pe fața pământului, și-au distrus icoanele.

Un bărbat venea singur pe stradă: băiatul cu haine din piele și ace de siguranță s-a apropiat de el cu mâna întinsă. A cerut bani. Dar în loc să grăbească pasul și să murmure ceva de genul „n-am mărunt”, el s-a oprit și a spus tare:

— în fiecare dimineață mă trezesc cu o datorie de vreo sută de mii de euro, din cauza casei, a situației economice din Europa, a cheltuielilor nevastă-mii! Adică eu sunt într-o situație mai rea decât voi și mult mai nervos! N-ați putea să-mi dați măcar un bănuț, ca să mai micșorez din datoria mea?

Lucrecia — despre care Mihail spunea că e iubita lui — scoase o bancnotă de cincizeci de euro și i-o întinse omului.

— Cumpărați-vă puțin caviar. Aveți nevoie de un pic de bucurie în mizera dumneavoastră viață.

Bărbatul mulțumi, ca și cum gestul ei ar fi fost cel mai normal lucru din lume, și plecă mai departe. Cincizeci de euro! Italianca avea cincizeci de euro în buzunar! Și cerea bani, cerșea pe stradă!

— Stă pe-aici pe-aproape, spuse băiatul cu haine de piele.

— Unde mergem?, întrebă Mihail.

— în căutarea altora. Nord sau sud?
Anastasia hotărî spre vest; de fapt, după cum au zisem, ea își dezvoltă harul.

Am trecut prin fața Turnului Saint-Jacques, unde cu multe secole în urmă se strâneau pelerinii pentru Santiago de Compostela. Am trecut prin fața Catedralei Notre Dame, unde am întâlnit alți „noi barbari”. Vodca se terminase, eu m-am dus și am mai cumpărat două sticle, deși nu eram sigur că toți erau majori. Nu mi-a mulțumit nimeni, au găsit că așa era normal să fac.

Mi-am dat seama că eram cam băut și priveam cu interes la una dintre fetele abia apărute. Vorbeau tare, dădeau șuturi în cutiile de gunoi — de fapt, niște obiecte de cositor cu un sac de plastic pe di-

năuntru — și nu spuneau nimic, dar absolut nimic interesant.

Am traversat Sena și deodată ne-am oprit în fața unei panglici din acelea care marchează o zonă unde se lucrează ceva. Panglica împiedica trecerea pe trotuar — toți au fost nevoiți să coboare și să meargă pe mijlocul străzii, apoi să revină pe trotuar vreo cinci metri mai încolo.

— încă mai este aici, spuse unul dintre cei nou-sosiți.

— Ce este încă aici? am întrebat.

— Cine-i tipul ăsta?

— Un prieten de-al nostru, răspunse Lucrecia. De altfel, probabil că i-ai citit vreuna din cărți.

Nou-venitul mă recunoscu, fără să arate însă surpriză sau amabilitate; dimpotrivă, mă întrebă dacă puteam să-i dau ceva bani, ceea ce eu am refuzat imediat.

— Dacă vrei să afli de ce e panglica aici, îmi dai un ban. Totul în viața asta are un preț, dumneata știi mai bine ca oricine. Iar informația e unul dintre produsele cele mai scumpe din lume.

Nimeni din grup nu mi-a sărit în ajutor; a trebuit să-i dau un euro pentru răspuns.

— încă se mai află aici această panglică. Noi am legat-o. Dar priviți mai bine, nu există nici o lucrare, nimic, doar o chestie tâmpită de plastic, alb și roșu, care întrerupe trecerea pe un trotuar la fel de tâmpit. Și nimeni nu întreabă ce caută aici: toți coboară până în mijlocul străzii și merg pe acolo, riscând să fie călcați de mașini, apoi suie la loc pe trotuar. Apropo, dumneavoastră ați avut un accident — e adevărat?

— Tocmai pentru că am coborât de pe trotuar.

— Nu vă faceți griji: când oamenii fac asta, sunt de două ori mai atenți: de asta am folosit panglica — ca să vadă și ei ce se întâmplă în jurul lor.

— Aiurea. Era fata pe care tocmai o găsisem atrăgătoare. Nu-i decât o joacă, ca să putem râde de oamenii care se supun fără să știe de ce. N-avem nici un motiv, e lipsit de importanță și nimeni nu va fi accidentat.

Au mai venit câțiva lângă grupul nostru, acum eram unsprezece, plus doi câini-lupi. Nu mai cereau bani, pentru că nimeni nu îndrăznea să se apropie de banda de sălbatici pe care părea s-o amuze frica pe care-o inspira. Băutura s-a terminat, toți au întors capul spre mine, ca și cum aș fi fost obligat să-i îmbăt, și mi-au cerut să mai cumpăr o sticlă. Am înțeles că asta era „pașaportul” meu pentru pelerinaj și am început să caut un magazin.

Fata pe care o găsisem interesantă --- și care, ca vârstă, putea să-mi fie fiică — se pare că a observat privirea mea și a venit să discute cu mine. Eu știam că nu era decât o provocare, dar am acceptat. Nu mi-a spus nimic despre viața ei personală: m-a întrebat dacă știam câte pisici și câte felinare erau pe reversul unei bancnote de zece dolari.

— Pisici și felinare?

— Nu știți. Nu prețuiți banii. Ei bine, aflați că sunt patru pisici și unsprezece felinare gravate acolo.

Patru pisici și unsprezece stâlpi? Mi-am promis că voi verifica, prima dată când voi vedea o bancnotă.

— Droguri circulă pe aici?

— Unele, mai ales alcoolul. Dar se folosesc foarte puțin, nu face parte din stilul nostru. Drogurile sunt mai mult pentru generația dumneavoastră, nii-i așa?

Mama de pildă, se droghează gătind pentru familie, simțindu-se obligată să facă curat în casă, suferind pentru mine. Când merge ceva rău cu afacerile tatei, ea suferă. Puteți să credeți? Suferă pentru mine, pentru tata, pentru frații mei, pentru tot. Cum eu trebuia să-mi dau prea multă silință ca să mă prefac mulțumită tot timpul, am zis că e mai bine să plec de acasă.

Bine, iată o povestire personală.

— Ca soția dumneavoastră, spuse un tânăr blond, cu *piercing* la o pleoapă. Și ea a plecat de acasă tot pentru că trebuia să se prefacă mulțumită?

Aha, și aici? Oare și ăstora le-o fi dat — vreunui dintre ei măcar — un petic de pânză pătat de sânge?

— Și ea suferea, răsă Lucrecia. Dar din câte știm, acum nu mai suferă: ăsta da, curaj!

— Și ce făcea nevastă-mea aici?

— Venea cu mongolul, cu ideile ei ciudate despre iubire, pe care numai acum am început să le înțelegem cu adevărat. Și întreba. Își spunea povestea, într-o bună zi, n-a mai întrebat și n-a mai povestit nimic: a spus că era obosită să se tot plângă. I-am sugerat să lase tot și să vină cu noi, plănuisem să facem o călătorie în nordul Africii. Ea a mulțumit, a explicat că avea alte planuri și a plecat în direcția opusă.

— Nu i-ai citit ultima carte? a întrebat Anastasia.

— Mi s-a spus că e prea romantică și nu mă interesează. Când cumpărăm drogul ăla de băutură?

Oamenii ne lăsau să trecem, de parcă eram samurai intrând într-un sat, bandiți care ajunseseră într-un oraș din vest, barbari pătrunzând în Roma. Deși nimeni din grup nu făcuse vreun gest amenințător,

agresivitatea stătea în haine, în *piercing*, în discuțiile cu voce tare, în diferențe. Am ajuns în sfârșit la un magazin de băuturi: spre dezolarea și marea mea neliniște, au intrat toți și s-au băgat printre standuri.

Pe cine cunoșteam de acolo? Doar pe Mihail, dar nu știam dacă povestea lui era adevărată. Și dacă furau? Dacă vreunul din ei avea o armă? Eu eram cu grupul acela — răspundeam pentru ei fiindcă eram mai bătrân?

Bărbatul de la casă privea fix în oglinda din tavanul micii prăvălii. Grupul, știind că era îngrijorat, umbla de colo-colo, gesticulau de la distanță — tensiunea creștea. Ca să nu mai repet experiența asta am înșfăcat repede trei sticle cu vodcă și m-am îndreptat iute spre casă.

O femeie care plătea un pachet de țigări comentă că pe vremea ei Parisul avea boemi, avea artiști, dar nu bande de vagabonzi amenințând pe toată lumea. Și-i sugeră casierului să cheme poliția.

— Sunt sigură că în câteva minute o să se întâmple ceva urât, spuse ea încet.

Casierul era foarte speriat de invazia asta în mica sa lume, rodul multor ani de muncă, a multor datorii, locul unde probabil că fiul muncea dimineața, soția după-amiaza, iar el noaptea. Îi făcu un semn femeii și am înțeles că chemase poliția.

Mi-e silă să mă bag în lucruri care nu mă privesc. Dar mi-e silă și să fiu laș — de fiecare dată când se întâmplă, îmi pierd respectul de mine vreo săptămână.

— Nu vă faceți probleme...

Era prea târziu.

Doi polițiști intrau, patronul le făcu un semn, dar tipii aceia îmbrăcați ca extraterestrii nu le-au prea

dat atenție — făcea parte din provocare să dai ochii cu reprezentanții ordinii prestabilite. Probabil că trecuseră de multe ori prin așa ceva. Știam că nu comiseseră nici o crimă (cu excepția atentatelor asupra modei, dar și asta se putea schimba la următoarea stație de *haute couture*). Probabil că le era frică, dar nu lăsa să se vadă, continuau discuția urlând.

— Alaltăieri am auzit un comic spunând: toți proștii ar trebui să aibă scris „prost” în buletin, spunea Anastasia pentru cine voia s-o asculte. Așa am ști și noi cu cine vorbim.

— Așa-i, oamenii proști sunt un pericol pentru societate, îi răspunse fata cu chip de înger și haine de vampir care stătuse de vorbă cu mine puțin mai înainte despre pisicile și stâlpii de pe bancnota de zece dolari. Ar trebui testați o dată pe an și să li se dea permis ca să circule pe stradă, așa cum șoferilor li se cere carnet de conducere.

Polițiștii, care probabil că nu erau cu mult mai în vârstă decât „tribul”, nu spuneau nimic.

— Știi ce mi-ar plăcea să fac? era vocea lui Mihail, dar eu nu-l puteam vedea, se afla după un stand. Să schimb etichetele la toate produsele astea. Oamenii ar fi năuciți pe viață: n-ar ști când să mănânce cald, când rece, când fiert sau prăjit. Dacă nu citesc instrucțiunile, nu știu să pregătească mâncarea. Nu mai au instinct.

Toți care spusese ceva până acum, vorbeau o franceză impecabilă, pariziană. Doar Mihail avea accent.

— Pașaportul dumneavoastră, spuse polițistul.

— Este cu mine, intervin eu.

Cuvintele mi-au ieșit spontan, deși știam ce putea să însemne — un nou scandal. Polițistul se întoarse spre mine.

— N-am vorbit cu dumneavoastră. Dar dacă tot ați intervenit, dacă sunteți cu grupul, sper că aveți un act de identitate. Și un argument solid ca să-mi explicați de ce sunteți înconjurat de persoane care au jumătate din vârsta dumneavoastră, cumpărând vodcă.

Puteam să refuz să-i arăt documentele — legea nu mă obliga să le iau cu mine. Dar mă gândeam la Mihail: unul dintre polițiști stătea acum lângă el. O mai fi având viza valabilă ca să stea în Franța? Ce știam eu despre el, în afară de viziuni și de epilepsie? Dacă tensiunea momentului îi provoca altă criză?

Am băgat mâna în buzunar și mi-am scos permisul de conducere.

— Domnul este...

— Da, sunt.

— Mă gândeam eu că dumneavoastră sunteți: v-am citit o carte. Dar asta nu vă așază deasupra legii.

Faptul că era unul dintre cititorii mei m-a dezarmat complet. Lângă mine stătea un tânăr tuns zero, îmbrăcat în uniformă — deși cu totul altfel decât hainele pe care „tribul” le folosea pentru a se recunoaște între ei. Poate că mai demult a visat și el o libertate diferită, un alt fel de a se purta, a vrut să provoace autoritatea într-un mod subtil, fără încălcarea legii, care duce la închisoare. Sau poate avea un tată care nu l-a lăsat niciodată să aleagă, sau o familie pe care să o întrețină, sau îi era doar frică să treacă dincolo de lumea cunoscută de el.

Am răspuns delicat:

— Nu sunt deasupra legii. În realitate, nimeni nu a încălcat nici o lege. Doar dacă domnul de la casă sau doamna care cumpără țigări nu doresc să depună o plângere explicită.

Când m-am întors, femeia care vorbea de artiștii și boemii de pe vremea ei, profeta unei tragedii pe cale să se dezlănțuie, stăpâna adevărului și a bunelor maniere dispăruse. În mod sigur va comenta cu vecinii că datorită ei o tâlhărie fusese întreruptă la timp.

— N-am nici o plângere, spuse omul de la casă, am căzut în cursa unei lumi în care oamenii vorbesc tare, dar se pare că nu fac nici un rău.

— Vodca este pentru dumneavoastră?

Am făcut semn cu capul că da. Ei știau că toți din grup erau băuți, dar nici nu voiau să facă un caz dintr-o situație care nu pune în pericol pe nimeni.

— Lumea fără proști ar fi un haos! s-a auzit vocea celui îmbrăcat în haine din piele cu lanțuri. În loc să avem șomaj ca acum, am avea prea mult de lucru și nimeni n-ar munci!

— Ajunge!

Era vocea mea autoritară, tăioasă.

— Nimeni nu mai scoate o vorbă!

Și, spre surprinderea mea, s-a făcut tăcere. Îmi bătea inima să-mi spargă pieptul, dar am continuat să vorbesc cu polițiștii ca cel mai calm om din lume.

— Dacă erau periculoși, nu provocau.

Polițistul se întoarse spre omul de la casă:

— Dacă e nevoie, suntem aproape.

Și înainte să iasă, îi spuse celui lalt cu o voce care răsună în tot magazinul:

— Ador proștii: fără ei, la ora asta, am fi fost obligați să înfruntăm tâlhari.

— Ai dreptate, îi răspunse colegul. Proștii ne-au distrat, nu-i nimic riscant.

Și, cu o politețe impecabilă, s-au despărțit de mine.

Singurul lucru care mi-a venit în minte când am ieșit din magazin a fost să sparg sticlele de vodcă imediat — una doar a fost salvată de la distrugere și trecea de la o gură la alta cu repeziciune. După cum beau, mi-am dat seama că erau speriați — la fel de speriați ca și mine. Diferența e că, simțindu-se amenințați, se pregăteau de atac.

— Nu mă simt bine, îi spuse Mihail unuia dintre ei. Hai să mergem.

Nu știam ce înseamnă „să mergem”: fiecare la casa lui? Fiecare spre orașul lui, sau sub podul lui? Nimeni nu m-a întrebat dacă „mergeam” și eu, așa că i-am însoțit mai departe. Fraza „nu mă simt bine” nu-mi plăcea — nu mai spusese nimic despre călătoria în Asia Centrală. Trebuia să-mi iau rămas-bun? Sau să merg până la capăt, să văd ce înseamnă „hai să mergem”? Am descoperit că mă distrăm și că-mi plăcea să o seduc pe fata cu haine de vampir.

Avanti, deci.

Și s-o șterg la primul semn de pericol.

Cum mergeam printr-un loc pe care eu nu-l știam, mă gândeam la tot ce trăiam în acele clipe. Un trib. O întoarcere simbolică la timpurile în care oamenii migrau, se protejau în grup și aveau nevoie de foarte puțin ca să supraviețuiască. Un trib în mijlocul altui trib, ostil, numit societate, traversându-i câmpurile, băgând groaza în ei, pentru că erau totdeauna provocați. Un grup care se strânsese într-o societate ideală, despre care eu nu știam nimic în afară de *piercing-uxi* și hainele de pe ei. Care erau valorile lor? Ce gândeau despre viață? Cum câștigau bani? Aveau

vise, sau era de ajuns să umble lela prin lume? Toate astea erau mult mai interesante decât dineul unde trebuia să mă duc a doua zi, și la care știam absolut tot ce se va întâmpla. Eram convins că era efectul vodcii, dar mă simțeam liber, povestea mea personală era din ce în ce mai departe, conta numai momentul prezent, instinctul, Zahirul dispăruse... Zahirul?

Dispăruse, dar acum îmi dădeam seama că un Zahir era mai mult decât un om orbit de un obiect, mai mult decât una dintre miile de coloane ale moscheii din Cordoba, cum spunea o povestire de Borges, sau o femeie aflată în Asia Centrală, cum fusese groaznică mea experiență care durase doi ani. Zahir era obsesia creată de tot ce trecuse din generație în generație, care nu lăsa nici o întrebare' fără răspuns, ocupa tot spațiul, nu ne dădea răgazul să ne gândim că lucrurile pot fi schimbate.

Zahir-atotputernicul părea că se naște odată cu fiecare ființă omenească și-și trage forțele covârșitoare din copilărie impunând reguli care imediat vor fi respectate toată viața.

Oamenii diferiți sunt periculoși, aparțin altui trib, râvnesc la pământurile și la femeile noastre.

Trebuie să ne căsătorim, să avem copii, să perpetuăm specia.

Iubirea e mică, abia ajunge pentru o persoană și fii atent — orice încercare de a spune că inima e mai încăpătoare, e considerată blasfemie.

Când ne căsătorim, ni se dă voie să intrăm în posesia corpului și sufletului celuilalt.

Așa că trebuie să muncim pentru ceva ce detestăm, pentru că facem parte dintr-o societate organizată,

iar dacă toți ar face ce le place, lumea n-ar mai merge înainte.

Trebuie să cumpărăm bijuterii — asta ne identifică cu tribul nostru, la fel cum *piercing-ul* identifică un alt trib.

Trebuie să fim simpatici și să-i ironizăm pe cei care și exprimă sentimentele — să îngădui ca un membru să arate ce simte este un pericol pentru trib. Trebuie să te ferești cât poți să spui „nu”, fiindcă oamenilor le plac mai mult cei care spun „da” — și asta ne permite să supraviețuim pe un teren ostil. E mai important ce gândesc ceilalți decât ce simțim noi.

Să nu faci niciodată scandal, poți atrage atenția tribului dușman.

Dacă te porți diferit, vei fi expulzat din trib, pentru că-i poți contamina pe ceilalți și poți distruge ceea ce a fost organizat cu atâta greutate.

Tot timpul trebuie să ne gândim cum să aranjăm noile caverne, iar dacă nu știm prea bine, să chemăm un decorator — care va face tot ce-i stă în putință să le arate celorlalți că avem bun-gust.

Trebuie să ne îmbrăcăm după cum cer revistele de modă, să facem dragoste cu sau fără chef, să ucidem în numele frontierelor, să lăsăm timpul să treacă repede și pensia să vină imediat, să alegem politicieni, să ne plângem de costul vieții, să ne schimbăm pieptănătura, să-i vorbim de rău pe cei care sunt diferiți, să practicăm un cult religios în fiecare duminică, sau sâmbătă, sau vineri, în funcție de religie; acolo să cerem iertare pentru păcatele noastre, să ne umflăm în pene pentru că știm adevărul, să disprețuim cealalt trib care adoră un zeu fals.

Copiii trebuie să ne urmeze pașii, în fond suntem mai bătrâni și cunoaștem lumea.

Să avem întotdeauna o diplomă de la facultate, chiar dacă niciodată nu obținem un post în ceea ce ne-au obligat să alegem drept carieră.

Să studiem lucruri de care nu avem nevoie niciodată, dar despre care ni s-a spus că era important să le știm: algebră, trigonometrie, codul lui Hamurabi.

Să nu ne întristăm niciodată părinții, chiar dacă asta înseamnă să renunțăm la tot ce ne mulțumește.

Să ascultăm muzică încet, să vorbim încet, să plângem pe ascuns, pentru că eu sunt atotputernicul Zahir, acela care a dictat regulile jocului, distanța dintre șine, ideea de succes, formele de iubire, importanța recompenselor.

Ne-am oprit în fața unui imobil destul de șic, dintr-o zonă scumpă. Unul dintre ei a butonat codul de la intrare și am urcat toți la etajul trei. Mi-am închipuit că aveam să întâlnesc acea familie înțelegătoare, care îi tolerează pe prietenii fiului — câtă vreme îi au aproape și pot controla totul. Dar când Lucrecia a deschis ușa, era întuneric deplin: pe măsură ce ochii mi se obișnuiau cu lumina de pe stradă care intra filtrată pe ferestre, am putut vedea un salon imens și gol — singura decorație era un șemineu care părea nefolosit de ani de zile.

Un băiat de aproape doi metri, blond, cu mantie lungă de gabardină și cu părul tăiat după moda indienilor sioux americani, s-a dus la bucătărie și s-a întors cu niște lumânări aprinse. Toți s-au așezat în cerc pe jos și pentru prima oară în noaptea aceea mi s-a făcut frică: parcă eram într-un film de groază,

un ritual satanic era gata să înceapă — victima va fi străinul naiv care s-a hotărât să-i însoțească.

Mihail era palid, clipea dezordonat, cu privirea ră-tăcită, fără a reuși să-și oprească ochii într-un loc — asta mi-a sporit neliniștea. Era gata să facă o criză de epilepsie: oare cei de acolo știau cum să rezolve o situație ca asta? Nu era mai bine să plec, ca să nu mă văd implicat într-o tragedie?

Poate că asta ar fi fost atitudinea cea mai înțeleap-tă, conformă cu acea viață în care sunt un scriitor ce-lebru, care scrie despre spiritualitate și care ar trebui să dea un exemplu. Dacă aș fi rezonabil, i-aș spune Lucreciei că în cazul unei crize trebuia să-i bage ceva în gură iubitelui ei pentru ca acesta să nu-și înghită limba și să moară sufocat. Evident că ea știa toate astea, dar în lumea celor ce urmează Zahirul social, nu lăsăm nimic la întâmplare, trebuie să avem conștiința împăcată.

Înainte de accident, așa aș fi făcut. Dar acum po-vestea mea personală își pierduse din importanță, încetase să mai fie poveste, devenea iar legendă, cău-tare, aventură, călătorie în afara și înlăuntrul meu. Mă aflu din nou într-un timp în care lucrurile se transformau în jurul meu, și așa voiam să fie până la sfârșitul zilelor mele (mi-am adus aminte de epitaful meu: „El a murit încă din timpul vieții”). Luam după mine experiențele trecutului care-mi permiteau să reacționez cu iuțeală și precizie, dar nu-mi aminteam tot timpul lecțiile pe care le învățasem. Vă închipuiți un războinic, în mijlocul luptei, oprin-du-se ca să decidă care ar fi lovitura cea mai bună? Ar muri cât ai clipi.

Iar războinicul din mine, acționând cu intuiție și tehnică, a hotărât că trebuia să rămân; să continui

experiența din noaptea aceea, chiar dacă era târziu, eram băut, obosit, cu teama că Mărie mă aștepta trea-ză, preocupată sau furioasă. M-am așezat lângă Mi-hail, ca să pot să acționez repede în cazul unei noi crize.

Mi s-a părut că o putea domina! S-a liniștit, încetul cu încetul, privirea a început să aibă aceeași inten-sitate ca a tânărului îmbrăcat în alb de pe podiumul restaurantului armenesc.

— Vom începe cu rugăciunea obișnuită, spuse el.

Și oamenii aceia, până atunci așa de agresivi, beți, marginalizați, au închis ochii și s-au luat de mână for-mând un cerc foarte mare. Până și cei doi câini-lupi păreau să se fi domolit într-un colț al salonului.

— Ah, Sfânto, când mă uit la mașini, la vitrine, la oamenii cu privirea goală, la clădiri și monumente, văd în toate absența Ta. Fă ceva ca să fim în stare să Te aducem înapoi.

Într-un glas, grupul continuă:

— Ah, Sfânto, recunoaștem prezența Ta în încer-cările prin care trecem. Ajută-ne să nu renunțăm. Să ne amintim de Tine cu liniște și hotărâre, chiar și în clipele când e greu să recunoaștem că Te iubim.

Am observat că toți aveau același simbol

unde va pe haine. Era o broșă, sau aplice de metal, ori ceva brodat, sau chiar un desen făcut cu penița direct pe haine.

— Aș vrea să dedic această noapte bărbatului care stă în dreapta mea. S-a așezat lângă mine pentru că vrea să mă protejeze.

De unde știa?

— E un om bun: a înțeles că iubirea te schimbă și se lasă transformat de ea. Poartă-n sufletul lui încă mult din povestea personală, dar încearcă să se elibereze ori de câte ori e posibil și de aceea a rămas cu noi. Este soțul femeii pe care toți o cunoaștem, care mi-a lăsat o relicvă ca dovadă a prieteniei sale și ca talisman.

Mihail scoase peticul de pânză pătat de sânge și îl așeză dinaintea lui.

— Aceasta este o parte din cămașa soldatului ne cunoscut, înainte de a muri, el i-a cerut femeii: „Ție-mi cămașa și împarte-o cu cei care cred în moarte, și care de aceea sunt în stare să trăiască ca și cum ar fi ultima lor zi pe Pământ. Spune acestor oameni că tocmai am văzut chipul lui Dumnezeu; să nu se sperie, dar nici să nu se culce liniștiți. Să caute ade vărul unic, care este iubirea. Să trăiască după legile ei”.

Toți priveau cu respect bucata de pânză.

— Ne-am născut în vremea revoltei. Ne-am de dicat ei cu entuziasm, ne-am riscat viața și tinerețea, și deodată ne e frică: bucuria inițială lasă locul ade văratelor provocări — oboseala, monotonia, îndo ielile privind propriile puteri. Ne dăm seama că unii prieteni au renunțat deja. Suntem obligați să înfrun tăm singurătatea, surprizele care se ivesc la fiecare pas, iar după câteva căderi când n-am avut pe ni-

meni lângă noi, ajungem să ne întrebăm dacă merită efortul.

Mihail făcu o pauză.

— Merită efortul. Și vom continua, chiar știind că sufletul nostru, deși etern, este în această clipă prizonier în plasa timpului, cu clipele și limitările lui. Ne vom strădui din răputeri să ne eliberăm din această plasă. Când nu se va mai putea și ne vom întoarce la povestea pe care alții ne-au spus-o, dar încă ne vom aminti de bătăliile noastre, vom fi gata să reluăm lupta dacă și condițiile vor redeveni favorabile. Amin.

— Amin, au repetat toți.

— Trebuie să vorbesc cu Sfânta, spuse băiatul blond cu părul tăiat ca la indienii americani.

— Azi nu. Sunt obosit.

S-a auzit un murmur general de nemulțumire: spre deosebire de restaurantul armenesc, oamenii de aici știau povestea lui Mihail și de „prezența” pe care o credea mereu în preajmă. El s-a ridicat și s-a dus până la bucătărie după un pahar cu apă. L-am însoțit.

L-am întrebat cum de obținuseră apartamentul; el mi-a spus că legea franceză permite oricărui cetățean să folosească în mod legal un imobil care nu este folosit de proprietarul lui. Adică, aceasta era o „ocupare*”.

Ideea că Mărie mă aștepta începea să nu-mi dea pace. El m-a luat de braț.

— Ați spus azi că o să mergeți în stepă. Doar o dată vă mai repet: vă rog, luați-mă și pe mine.

* „ocupare”: referire la *squatteri*, care aplicau legea primului ocupant al unui teren virgin în America. Principiul funcționează și în legislația franceză, (*n.tr.*)

Trebuie să mă întorc în țara mea, măcar pentru o vreme, dar n-am bani. Mi-e dor de poporul meu, de mama, de prieteni. Aș fi putut spune „vocea îmi spune că o să aveți nevoie de mine”, dar nu este adevărat — o puteți întâlni pe Esther fără probleme, fără ajutorul nimănui. Dar eu simt nevoia să mă alimentez cu energia pământului natal.

— Îți pot plăti o călătorie dus-întors.

— Știu că puteți. Dar mi-ar plăcea să fiu acolo cu dumneavoastră, să merg până în satul unde se află ea, să simt vântul în față, să vă ajut să parcurgeți drumul spre femeia pe care o iubiți. Ea a fost — și continuă să fie — foarte importantă pentru mine. Văzând schimbarea ei, și hotărârea, am învățat multe și vreau să mai învăț. Vă amintiți că am vorbit o dată despre „povești neterminate”? Mi-ar plăcea să fiu lângă dumneavoastră până în clipa în care vom zări casa ei. Astfel, voi fi trăit până la sfârșit această perioadă din viața dumneavoastră — și din viața mea. Deîndată ce vedem casa, eu vă las singur.

Nu știam ce să spun. Am încercat să schimb vorba și am întrebat cine erau tipii din sală.

— Oameni ca dumneavoastră, care se tem să-și termine povestea, o generație care visa să schimbe lumea, dar care aproape că a ajuns să se predea în fața „realității”. Ne prefacem că suntem puternici pentru că suntem slabi. Suntem încă puțini, foarte puțini, dar sper ca asta să treacă; oamenii nu se pot amăgi la nesfârșit.

Dar care e răspunsul la rugămintea mea?

— Mihail, știi că încerc în mod sincer să mă eliberez de povestea mea personală. Dacă era cu ceva timp în urmă, mi s-ar fi părut mult mai confortabil și mai convenabil să călătoresc cu dumneata, care cunoști regiunea, obiceiurile, posibilele pericole. Dar

acum mă gândesc că trebuie să desfășor singur firul Ariadnei și să ies din labirintul în care m-am băgat. Viața mea s-a schimbat, parcă am întinerit cu zece, douăzeci de ani — de aceea vreau să pornesc în căutarea aventurii.

— Când veți pleca?

— Imediat ce obțin viza. În două-trei zile.

— Sfânta vă însoțește. Vocea îmi spune că a sosit clipa. Dacă vă răzgândiți, să mă anunțați.

* * *

Am trecut printre oamenii trântiți pe jos, gata să adoarmă. În drum spre casă, mă gândeam că viața era mult mai veselă decât crezusem că poate fi la vârsta asta; e oricând posibil să redevii tânăr și nebun. Eram atât de concentrat asupra prezentului, că m-a surprins foarte tare faptul că oamenii nu se fereau să mă lase să trec, nici nu lăsau ochii în jos cu teamă. Nimeni n-a observat prezența mea, și-mi plăcea, orașul era din nou același ca atunci când, cri-ticându-l pe Henric al IV-lea că și-a trădat religia protestantă și s-a căsătorit cu o catolică, el a răspuns: „Parisul merită o mesă.”

Merita chiar mai mult decât atât. Puteam să revăd masacre religioase, ritualuri sângeroase, regi, regine, muzee, castele, pictori care sufereau, scriitori care se-mbătau, filozofi care se sinucideau, militari care unelteau pentru cucerirea lumii, povești care la un moment dat fuseseră uitate, iar acum erau readuse la lumină — și repovestite.

Pentru prima oară după multă vreme am intrat în casă și nu m-am repezit la computer ca să văd dacă nu mi-a scris cineva, dacă nu apăruse vreun lucru ce nu suferea amânare — nimic nu era cu adevărat

de neamânat. Nici până la camera Măriei nu m-am dus să văd dacă dormea, pentru că știam că se pre-făcea că doarme.

N-am aprins televizorul ca să văd știrile de noap-te, pentru că erau aceleași pe care le ascultam de când eram copil: țara X își amenință vecina, cineva a trădat pe altcineva, economia merge rău, tocmai s-a consumat un mare scandal pasional, Israel și Pa-lestina n-au ajuns la un acord în ultimii cincizeci de ani, altă bombă a explodat, un taifun a lăsat mii de persoane fără adăpost.

Mi-am adus aminte că în dimineața aceea, ne-având la îndemână atentate teroriste, marile cotidi-ane anunțau cu litere de o șchioapă o rebeliune în Haiti. Și ce mă interesa pe mine Haiti? Ce avea să aducă nou în viața mea, în viața soției mele, în prețul pâinii de la Paris sau în tribul lui Mihail? Cum puteam să-mi pierd cinci minute din prețioasa mea viață ascultând chestii despre rebeli și președinte, văzând aceleași scene ale manifestațiilor de stradă repetate la infinit, și toate astea prezentate ca și cum ar fi fost marele eveniment al umanității: o rebeliune în Haiti! Și eu crezusem! Și asistasem până la sfârșit! Într-adevăr, proștii ar merita să aibă legitimație specială, pentru că susțin prostia colectivă.

Am deschis fereastra, am lăsat să intre aerul în-ghețat al nopții, m-am dezbrăcat spunându-mi că mă puteam controla și puteam rezista frigului. Am stat așa, golit de gânduri, simțind doar cum picioarele pășeau pe podea, ochii erau fixați pe Turnul Eiffel, auzul percepea lătrături de câini, sirene, glasuri confuze.

Eu nu eram eu, eu nu eram nimic — și-mi părea minunat.

- riști ciudată.
- Cum adică?
- Pari tristă.
- Dar nu sunt tristă. Sunt mulțumită.
- Vezi? Tonul vocii tale e fals, ești tristă cu mine dar nu îndrăznești să-mi spui nimic.
- Dar de ce aș fi?
- Pentru că aseară m-am întors târziu și beat. Nici măcar nu m-ai întrebat unde am fost.
- Nu mă interesează.
- De ce nu? Nu ți-am spus că ies cu Mihail?
- Și n-ai ieșit?
- Ba da.
- Atunci, ce vrei să te întreb?
- Când iubitul se întoarce acasă târziu, iar tu susții că îl iubești, nu crezi c-ar trebui să-ncerci mă-car să afli ce s-a-ntâmplat?
- Și ce s-a întâmplat?
- Nimic. Am ieșit cu el și un grup de prieteni.
- Atunci e bine.
- Chiar crezi asta?
- Sigur că da.
- Cred că nu mă mai iubești. Nu ești geloasă. Ești indiferentă. E normal să vin la două noaptea?
- Dar n-ai spus că ești un om liber?
- Sigur că sunt.

— Atunci, e normal să vii la două dimineața. Și să faci ce crezi că e mai bine. Dacă aș fi mama ta, aș fi îngrijorată, dar tu ești adult, nu? Bărbații trebuie să înceteze să se mai comporte ca și cum nevestele lor ar trebui să-i trateze ca pe niște copii.

— Nu vorbesc de tipul ăsta de îngrijorare. Vorbesc de gelozie.

— Ai fi mai mulțumit dacă aș face o scenă acum, la cafeaua de dimineață?

— Să nu faci asta, că ne aud vecinii.

— Puțin îmi pasă de vecini: n-o fac pentru că n-am chef s-o fac. M-a costat, dar am terminat prin a accepta ce mi-ai spus la Zagreb, și încerc să mă obișnuiesc cu ideea. Dar, dacă asta te face fericit, mă pot preface că sunt geloasă, plictisită, înnebunită.

— Ești ciudată. Încep să cred că nu mai contez pentru tine.

— Iar eu încep să cred că ai uitat că un ziarist te așteaptă în anticameră și că poate să audă discuția noastră.

A , da, ziaristul. Să pornim pilotul automat, pentru că știu ce întrebări o să-mi pună. Știu cum începe interviul („să vorbim despre noua dumneavoastră carte, care e mesajul principal?”), știu ce voi răspunde („dacă voiam să transmit un mesaj, scriam o frază, nu o carte”).

Știu că va întreba ce părere am despre critică, care este, de obicei, foarte dură cu munca mea. Știu că discuția noastră se va termina cu „ați început deja să scrieți o nouă carte? Care sunt proiectele dumneavoastră de viitor?”, la care voi răspunde: „e secret”.

Interviul începe cum m-am rșteptat:

■— Să vorbim despre noua dumneavoastră carte. Care este mesajul principal?

— Dacă voiam să scriu un mesaj, scriam numai o frază.

— Dar de ce scrieți?

— Pentru că aceasta este formula pe care am găsit-o ca să-mi împart emoțiile cu alții.

Fraza era a pilotului automat, dar eu mă opresc și îl corectez:

— Totuși, această poveste poate fi istorisită altfel.

— O poveste care putea fi istorisită altfel? Vreți să spuneți că nu sunteți mulțumit de *Timp de sfâșiat*, *timp de reparat*?

— Nu despre carte este vorba, ci despre răspunsul pe care vi l-am dat. De ce scriu? Adevăratul răspuns este următorul: scriu pentru că vreau să fiu iubit.

Ziaristul mă privi cu un aer suspicios: ce fel de confesiune mai era și asta?

— Scriu pentru că, în tinerețe, nu știam să joc bine fotbal, nu aveam mașină, nu aveam o leafă ca lu mea, nu eram puternic.

Făceam un efort uriaș ca să continui. Discuția cu Mărie îmi amintise un trecut care nu mai avea nici un rost, acum trebuia să vorbesc despre adevărata mea poveste personală, să mă eliberez de ea. Am continuat:

— Nici haine la modă nu purtam. Pe colegele mele doar asta le interesa, așa că nici nu se uitau la mine. Noaptea, când prietenii mei erau cu iubitele, eu am început să-mi trec timpul creând o lume în care puteam să fiu fericit: colegii mei erau scriitorii cărților lor. Într-o bună zi am scris un poem pentru o vecină de pe stradă. Un prieten l-a descoperit în camera mea, l-a furat și, când eram toți împreună, l-a arătat tuturor. Au râs și au găsit că era ridicol — eu, îndrăgostit!

Fata căreia i-am dedicat poemul nu a râs. În seara următoare, când ne-am dus cu toții la teatru, ea s-a așezat lângă mine și m-a luat de mână. Așa am ieșit de la spectacol, ținându-ne de mână: eu, care mă consideram urât, slab, fără haine la modă, eram cu fata cea mai dorită din clasă.

Am făcut o pauză. Era ca și cum mă întorceam în trecut, la momentul când mâna ei o atingea pe-a mea și-mi schimba viața.

— Și totul din cauza unui poem, am continuat eu. Un poem m-a făcut să înțeleg că, scriind, arătând tu tuturor lumea mea invizibilă, puteam concura având șanse egale cu lumea vizibilă a prietenilor mei — cu forța fizică, hainele la modă, mașinile, superioritatea la sport.

Ziaristul este puțin surprins, dar atât. Se controlează și continuă:

— De ce credeți că este critica așa de dură cu lucrările dumneavoastră?

La asta, pilotul automat ar fi răspuns: „este de ajuns să citim biografia oricărui clasic — și să nu mă înțelegeți greșit, nu mă compar cu ei — ca să descoperim că întotdeauna critica a fost nemiloasă. Motivul e simplu: criticii sunt foarte nesiguri, nu știu exact ce se întâmplă, sunt democrați când vorbesc de politică, dar fasciști când vorbesc de cultură. Cred că poporul știe să-și aleagă guvernantii, dar nu știe să aleagă un film, o carte, muzica”.

— Ați auzit vreodată de Legea din Jante?

Gata. Iar părăsisem pilotul automat, deși știam că șansele ca ziaristul să-mi publice răspunsul erau minime.

— Nu, n-am auzit niciodată, răspunde el.

— Cu toate că ea există de la începuturile civilizației, a fost enunțată oficial abia în 1933 de un scriitor danez. În orașelul Jante, stăpânii puterii au creat zece porunci care spuneau cum trebuie să se poarte oamenii și desigur că ele nu erau valabile doar în Jante, ci în orice colț al lumii. Dacă ar trebui să rezum întreg textul numai într-o frază, aș spune: „medio critatea și anonimatul sunt cea mai bună alegere. Dacă veți face astfel, nu veți avea mari probleme în viață. Dar dacă veți încerca să fiți diferiți...”

— Aș vrea să știu care sunt poruncile din Jante, mă întrerupse ziaristul, părând cu adevărat interesat.

— Nu le am aici, dar pot rezuma textul în întregime.

M-am dus la calculator și am scos la imprimantă o versiune condensată:

Ești un nimeni, nu îndrăzni să crezi că știi mai mult ca noi. Nu ai nici o importanță, nu reușești să faci nimic cu adevărat, munca ta e neînsemnată, nu ne provoacă și vei putea să trăiești fericit. Ia totdeauna în serios ce-ți spunem și nu lua niciodată în derâdere părerile noastre.

Ziaristul împături hârtia și o puse în buzunar.

— Are dreptate. Dacă dumneavoastră sunteți un nimeni, dacă munca dumneavoastră e lipsită de conștiință, atunci meritați elogii. Dar cine iese din me diocritate, și are succes, și nesocotește legea, merită să fie pedepsit.

Ce bine că a tras singur concluziile.

— Deci nu numai criticii, l-am completat eu. Mult mai mulți oameni decât credeți.

După-amiaza, l-am sunat pe Mihail pe mobil.

— Mergem împreună.

N-a părut surprins; mi-a mulțumit doar și m-a întrebat de ce mă răzgândisem.

— Timp de doi ani, viața mea s-a rezumat la Zahir. De când te-am întâlnit, am început să merg pe un drum pe care-l uitasem, o cale ferată părăsită, cu bu ruieni între șine, dar care încă mai folosește trenuri lor ca să treacă. Cum n-am ajuns la stația terminus, nu mă pot opri din drum.

M-a întrebat dacă reușisem să iau viza; i-am explicat că Banca Favorurilor era foarte activă în viața

mea: un prieten rus îi telefonase iubitei, directoare a unui trust de presă din Kazahstan. Ea l-a chemat pe ambasadorul de la Paris și până seara totul urma să fie gata.

— Când plecăm?

— Mâine. Am nevoie însă de numele dumitale adevărat, ca să pot cumpăra biletele — vorbesc cu agenția pe telefonul fix.

— Înainte de a închide, vreau să vă spun ceva: mi-a plăcut exemplul dumneavoastră cu distanța dintre șine, mi-a plăcut și exemplul cu linia ferată părăsită. Dar acum nu cred că mă invitați pentru asta. Cred că este din cauza unui text pe care l-ați scris și pe care îl știu pe dinafară — soția dumneavoastră obișnuia să-l citeze — și este mult mai romantic decât această „Bancă a Favorurilor”:

Un războinic al luminii nu uită niciodată recunoștința.

În timpul luptei, a fost ajutat de îngeri; puterile cerești au așezat fiecare lucru la locul său, îngăduindu-i astfel fiecăruia să dea tot ce poate. De aceea, când soarele apune, îngenunchează și mulțumește Vălului Protector pentru reînțoarcerea lui.

Camarazii comentează: „Cât e de norocos!” Dar el înțelege că „noroc” înseamnă să privești dejur-împrejur și să vezi unde-ți sunt prietenii: pentru că prin ceea ce au spus ei s-au făcut auziți îngerii.

— Nu-mi amintesc totdeauna ce-am scris, dar sunt mulțumit. Pe curând, îmi trebuie numele dumitale pentru agenția de voiaj.

Douăzeci de minute până când centralista de la taxi a răspuns. Vocea prost-dispusă îmi spune că trebuie să mai aștept o jumătate de oră. Mărie pare veselă în exuberanta și senzuala ei rochie neagră, și-mi amintesc de restaurantul armenesc, când domnul acela a vorbit despre cum se excita când se gândea că soția lui era dorită de alții. Știu că la petrecerea de gală toate femeile vor fi îmbrăcate astfel încât sânii și curbele trupului să devină centrul atenției tuturor privirilor, iar soții sau iubiții lor, știind că ele sunt dorite, își spun: „așa, să se bucure de departe, pentru că ea e cu mine, eu pot, eu sunt cel mai bun și am obținut ceva ce v-ați dori și voi”.

Nu voi face nici o afacere, nu voi semna contracte, nu voi da interviuri — voi asista doar la o ceremonie, voi plăti pentru un depozit care a fost făcut la Banca Favorurilor, voi cina cu cineva plicticos lângă mine care mă va întreba de unde mă inspir pentru cărțile mele. Vizavi vor sta probabil o pereche de sâni la vedere, poate soția vreunui prieten de-al meu, iar eu va trebui să mă controlez tot timpul ca să nu cobor privirea, pentru că numai o clipă dacă fac asta, ea o să-i spună soțului că am încercat s-o seduc. În timp ce așteptăm taxiul, fac o listă a lucrurilor care pot apărea:

A) Comentarii despre aspectul exterior: „ce elegantă ești”, „ce rochie frumoasă ai”, „ce ten grozav ai”. Când ajung acasă, comentează cu partenerul că toți erau prost îmbrăcați, cu figuri bolnăvicioase.

B) Călătorii recente: „trebuie să mergi la Aruba, e fantastic”, „nu există nimic mai bun pe lume decât o noapte de vară la Cancun, bând Martini pe malul mării”. În realitate, nimeni nu s-a distrat prea mult, abia dacă au avut senzația libertății — pentru câteva zile, și au fost obligați să le placă, fiindcă au cheltuit bani.

C) Alte călătorii, de data asta în locuri care pot fi criticate: „am fost la Rio de Janeiro, nu-ți închipui ce oraș violent”, „e impresionantă mizeria de pe străzile Calcuttei”. De fapt, nu s-au dus decât pentru ca depărtarea la care au ajuns să-i facă să se simtă puternici și privilegiați când s-au întors la realitatea meschină din viața lor, unde cel puțin nu există nici mizerie, nici violență.

D) Noi terapii: „tinctură de grâu verde timp de o săptămână, îmbunătățește aspectul părului”, „am stat două zile într-un *spaa* din Biarritz, apa deschide porii și elimină toxinele”. În săptămâna următoare vor descoperi că grâul verde n-a avut nici o calitate și că orice apă fierbinte deschide porii și elimină toxinele.

E) Ceilalți: „de mult nu l-am mai văzut pe cutare, ce-o mai face?”, „am auzit că doamna nu-știu-cum și-a vândut apartamentul, pentru că este într-o situație dificilă”. Se poate vorbi despre cei care nu au fost invitați la petrecerea respectivă, se poate critica

însă cu condiția ca la sfârșit să luăm un aer inocent,
milos și să încheiem cu „dar oricum, e o persoană

278

extraordinară”.

279

F) Mici plângeri personale, cât să dea puțină sa voare întâlnirii: „mi-ar plăcea să se întâmple ceva nou și-n viața mea”, „sunt foarte îngrijorat de copiii mei, ce ascultă ei nu este muzică, ce citesc — nu e literatură”. Așteaptă reacția celor cu aceleași probleme, se simt mai puțin singuri și pleacă veseli.

G) La petreceri intelectuale, cum trebuie să fie cea de azi, vom discuta despre războiul din Orientul Mijlociu, problemele islamismului, ultima expoziție, filozoful la modă, cartea fantastică pe care nimeni n-o cunoaște, muzica de azi care nu mai e ce a fost; ne vom exprima opiniile noastre inteligente, de bun-simț, absolut contrare față de ceea ce gândim de fapt — știm doar cât ne costă să mergem la expozițiile alea, să citim cărțile astea insuportabile, să vedem filme ultra-pleticoase — numai și numai pentru a avea un subiect de conversație într-o noapte ca asta.

Taxiul sosește și, în timp ce ne îndreptăm spre local, mai adaug un lucru foarte personal pe lista mea: să mă plâng Măriei că detest cinele de gală. Îi spun, și ea-mi răspunde că până la urmă mă distrez și-mi place — ceea ce e adevărat.

Intrăm într-unui dintre restaurantele cele mai șic din oraș, ne îndreptăm spre salonul rezervat evenimentului — un premiu literar în al cărui juriu m-am aflat și eu. Toți în picioare, conversând, unii mă salută, alții abia îmi aruncă o privire și-și continuă discuțiile, organizatorul vine la mine, mă prezintă tuturor celor care sunt acolo, mereu cu aceeași frază iritantă: „dumneavoastră îl cunoașteți prea bine”. Unii zâmbesc și mă recunosc, alții doar zâmbesc și nu mă recunosc, dar se prefac că știu cine sunt — pentru că

a admite contrariul ar însemna să accepte că lumea în care trăiau numai există, că nu sunt la curent cu lucrurile importante care se petrec acum.

Îmi aduc aminte de „tribul” din noaptea precedentă și adaug: proștii ar trebui duși toți pe un vapor în larg, să aibă petreceri în fiecare seară, să fie prezentați la nesfârșit celorlalți, luni întregi, până ce vor reuși să țină minte fiecare cine este.

Mi-am revăzut catalogul persoanelor care frecventează evenimente ca acesta. Zece la sută sunt „Asociații”, oameni cu putere de decizie, care au ieșit din casă numai din cauza Băncii Favorurilor, care sunt atenți la orice poate veni în beneficiul muncii lor, de unde să ia bani, unde să-i investească. Imediat văd dacă evenimentul este profitabil sau nu, sunt cei care totdeauna pleacă înainte ca petrecerea pro-priuzisă să înceapă, nu-și pierd niciodată vremea.

Doi la sută sunt „Talentele”, care au într-adevăr un viitor promițător, au reușit să traverseze niște fluvii, și-au dat seama că există Banca Favorurilor și sunt clienți potențiali; pot presta servicii importante, dar încă nu sunt în stare să hotărască sau să ia decizii importante. Sunt drăguți cu toată lumea, pentru că nu știu prea bine cu cine vorbesc și sunt mult mai deschiși decât „Asociații”, fiindcă orice drum, pentru ei, poate duce undeva.

Trei la sută sunt „Tupamaros”, numit așa în cinstea unui vechi grup de gherilă uruguayan: au reușit să se infiltreze în mijlocul acelor oameni, sunt înnebuniți după contacte cu cei importanți, nu știu dacă să rămână aici sau să se ducă la cealaltă petrecere care are loc în același timp cu asta, sunt neliniștiți, vor să arate imediat că au talent, dar nu au fost

invitați, nu s-au cățarat încă pe munți, și imediat ce sunt identificați, nu mai sunt băgați în seamă.

În sfârșit, 85 la sută sunt „Tăvi” — i-am botezat cu numele acesta pentru că, așa cum nu există petrecere fără această ustensilă, tot așa nu există eveniment fără ei. *Tăvile* nu știu exact ce se întâmplă, dar știu că este important să se afle acolo, se găsesc pe lista promotorilor pentru că succesul oricărui lucru depinde și de cantitatea persoanelor care apar acolo. Sunt ceva important — ex-bancheri, foști directori, foști soți ai vreunei femei celebre, foste soții ale vreunui bărbat care azi a ajuns în vârf, la putere. Sunt conți dintr-o țară unde nu mai există monarhie, prințese și marchize care trăiesc din închirierea propriilor castele. Vin de la o petrecere și se duc la alta, de la un dineu la altul — mă întreb, oare nu li se face greață niciodată?

De curând, când i-am spus Măriei despre toate astea, ea mi-a replicat că există oameni dependenți de muncă și oameni dependenți de distracție. Ambele categorii sunt nefericite, considerând că pierd ceva prin asta, dar nu reușesc să-și stăpânească viciul. O femeie blondă, tânără și frumoasă se apropie în timp ce stau de vorbă cu unul dintre organizatorii unui congres de film și literatură, și-mi spune că i-a plăcut mult *Timp de sfâșiat, timp de reparat*. Îmi spune că vine dintr-o țară baltică și că lucrează în cinematografie. Imediat este identificată de grup ca fiind o *Tupamara*, fiindcă a arătat cu degetul într-o direcție (spre mine), dar e interesată și de ce se întâmplă lângă ea (organizatorii congresului). Deși comisese această greșală aproape de neiertat, există totuși șansa să fie un *Talent* lipsit de experiență — o organizatoare a congresului o întreabă ce înseamnă

că „lucrează în cinematografie”. Fata explică: scrie critică pentru un ziar, are o carte publicată. (Despre cinema? Nu, despre viața ei, scurta și neinteresanta ei viață, îmi închipui.)

Și, culmea păcatelor: se grăbește îngrozitor, întreabă dacă poate fi invitată la evenimentul din acest an. Organizatorul îi spune că editoarea mea, care este o femeie influentă și foarte muncitoare (și foarte frumoasă, îmi spun eu) a fost deja invitată ca reprezentantă a țării ei. Se întorc spre mine ca să continuăm discuția, *Tupamarița* mai stă câteva momente fără să știe ce să spună, apoi se îndepărtează.

Cea mai mare parte a invitațiilor de azi — *Tupamaros*, *Talente* și *Tăvi* — aparține mediului artistic, deoarece este vorba de un premiu literar: numai *Asociații* sunt fie sponsori, fie persoane de la fundații care sprijină muzeele, concertele de muzică clasică și pe artiștii promițători. După mai multe discuții despre cine a făcut presiuni mai mari pentru câștigarea celui premiu, prezentatorul apare pe scenă, le cere tuturor să se așeze la locul ce le-a fost rezervat la mese, (ne așezăm toți), face câteva glume (face parte din ritual și toți râdem), și spune că toți câștigătorii vor fi anunțați între antreu și felul întâi.

Mă duc la masa principală; asta îmi permite să stau departe de *Tăvi*, dar mă și împiedică să fiu alături de entuziastele și interesantele *Talente*. Mă aflu între directoarea unui concern de companii de automobile, care patronează banchetul, și o moștenitoare care s-a hotărât să investească în artă (spre surprinderea mea, nici una nu are decolteu provocator). La masă mai este directorul unei firme de parfumuri, un prinț arab (care probabil că era în trecere prin oraș și a fost pescuit de una dintre protectoarele artelor,

pentru a da mai mult prestigiu evenimentului), un bancher israelian care colecționează manuscrise din secolul al XTV-lea, organizatorul serii, consulul Franței în Monaco și o fată blondă despre care nu prea știu ce învârte pe acolo, dar deduc că este o potențială amantă a organizatorului.

Tot timpul trebuie să-mi pun ochelarii și, pe furiș, să citesc numele vecinilor mei (trebuia să fiu și eu în vaporul pe care mi l-am închipuit, să fiu invitat la această petrecere de vreo zece ori, până ce aveam să rețin numele invitaților). Mărie a fost așezată la altă masă, așa cum cere protocolul; cineva, într-un anume moment al istoriei omenirii, a inventat că familiile trebuiau să se așeze separat, lăsând să plutească în aer îndoiala dacă persoana de lângă noi este căsătorită, singură, sau căsătorită dar disponibilă. Sau poate e din cauză că soții, când se așa-ză unul lângă altul, ar putea vorbi numai între ei — dar dacă ar fi așa, la ce bun să mai ieși, să iei taxiul și să mergi la un banchet?

Așa cum prevăzusem pe lista mea de conversații de petrecere, discuția începe să se învârtească în jurul unor plăcute chestiuni culturale — ce minunată expoziție, ce inteligentă critica lui cutărică. Eu vreau să mă concentrez asupra antreului— caviar cu somon și ou — dar tot timpul sunt întrerupt de faimoasele întrebări privitoare la primirea noii mele cărți, de unde-mi vine inspirația, sau dacă lucrez la altceva. Toți demonstrează o mare cultură, toți citează — prefăcându-se că le-a scăpat, desigur — cine știe care personalitate cunoscută și despre care spun că suntem prieteni intimi. Toți știu să comenteze ca niște profesioniști starea politicii actuale sau problemele cu care se confruntă cultura.

— Ce-ar fi să vorbim despre altceva?

Fraza mi-a scăpat fără să vreau. Toți cei de la masă tac dintr-odată; în fond/este teribil de nepolitic să-i întrerupi pe ceilalți, și încă și mai îngrozitor este să vrei să atragi atenția tuturor asupra ta. Dar se pare că plimbarea de ieri cu cerșetorii pe străzile Parisului mi-a făcut un rău ireversibil și nu mai pot suporta asemenea discuții.

— Putem vorbi despre obișnuință: un moment din viața noastră în care renunțăm să mai mergem înainte și ne mulțumim cu ce avem.

Nimeni nu este interesat. Mă hotărâsc să schimb subiectul.

— Putem vorbi despre importanța de a uita povestea istorisită de alții și despre încercarea de a trăi ceva nou. Să facem un lucru diferit în fiecare zi — cum ar fi să discutăm cu omul de lângă noi la restaurant, să vizităm un spital, să băgăm piciorul într-o baltă, să ascultăm ce vrea să ne spună cel de lângă noi, să lăsăm forța iubirii să circule, în loc să încercăm s-o închidem într-o cutie pe care o păstrăm în tr-un colț.

— Asta ar înșenina adulter? întrebă patronul de ziar.

— Nu. Asta înseamnă să fii instrumentul iubirii, nu stăpânul ei. Asta ne asigură că suntem cu cineva pentru că așa dorim noi, nu pentru că ne obligă convențiile.

Consulul Franței în Monaco îmi explică cu multă delicatețe, dar și cu oarecare ironie, faptul că toate persoanele de la masa aceea își exercitau dreptul la această libertate. Toți sunt de acord, deși nimeni nu crede în adevărul afirmației.

— Sex! strigă blonda despre care nimeni nu știe prea bine ce caută acolo. De ce să nu vorbim despre sex? E mult mai interesant și mai puțin complicat!

Măcar e naturală în comentariul ei. Una dintre vecinele mele de masă râde ironic, dar eu aplaud.

— Sexul este într-adevăr mai interesant, dar nu cred că e ceva diferit, nou, nu credeți? În plus, nu mai este interzis să vorbești despre asta.

— Pe deasupra, este de un prost-gust îngrozitor, spune una dintre vecinele mele.

— Atunci aș putea ști și eu ce este interzis? organizatorul începea să se simtă prost.

— Banii, de pildă. Noi toți aici avem, sau ne prefacem că avem bani. Credem că am fost invitați pentru că suntem bogați, celebri, influenți. Dar nu cumva ni s-a întâmplat deja să folosim o astfel de cină pentru a afla într-adevăr cât câștigă fiecare? Dacă suntem așa de siguri pe noi înșine, așa de importanți, ce-ar fi să privim lumea noastră așa cum este ea și nu cum ne închipuim că e?

— Unde vreți să ajungeți? întrebă directoarea de la automobile.

— E o poveste lungă: aș putea începe prin a vorbi despre Hans și Fritz aflați într-un bar din Tokio, să continui despre un mongol nomad care a spus că trebuie să uităm ce credem că suntem, pentru a putea fi într-adevăr ceea ce suntem.

— N-am înțeles nimic.

— Nici eu n-am explicat, dar să ne oprim la ce ne interesează: vreau să știu cât câștigă fiecare. Ce înseamnă, în bani, să fii așezat la masa cea mai importantă din salon.

O clipă de tăcere—jocul meu n-o să meargă mai departe. Oamenii mă privesc speriați: situația finan-

ciară e un tabu mai grozav decât sexul, mai teribil decât întrebarea despre trădare, corupție, intrigi parlamentare.

Dar prințul din țara arabă, poate plictisit de atâtea recepții și banchete cu conversații sterile, poate pentru că în ziua aceea primise de la medicul lui vestea că o să moară, sau din cine știe ce alte motive, se hotărăște să ducă jocul mai departe:

— Câștig în jur de 20 000 de euro pe lună, după cum a aprobat parlamentul țării mele. Asta nu corespunde cu cât cheltuiesc, pentru că am o sumă nelimitată care se numește „reprezentare”. Ceea ce înseamnă că sunt aici cu mașina și șoferul ambasadei, hainele pe care le port aparțin guvernului, mâine voi pleca spre altă țară europeană într-un avion privat cu pilot, combustibil și taxe de aeroport de contate din suma de reprezentare.

Și încheie:

— Realitatea vizibilă nu este o știință exactă.

Dacă prințul a vorbit atât de cinstit și cum era persoana cea mai importantă de la masă din punct de vedere ierarhic, nimeni n-o putea lăsa pe Alteța Sa într-o poziție singulară. Trebuie să participe la joc, la constrângere, să răspundă la întrebare.

— Nu știu exact cât câștig, spune organizatorul, unul din clasicii reprezentanți ai Băncii Favorurilor pe care oamenii îl numesc „lobbist”. Ceva în jur de 10 000 de euro, dar și eu dispun de sumă de reprezentare din partea organizațiilor pe care le prezidez. Pot deconta totul — dineuri, prânzuri, bilete de avion, uneori chiar haine, dar nu am avion particular.

Vinul s-a terminat, el a făcut un semn, paharele noastre erau din nou pline. Acum era rândul directorului de la firma de automobile, cea căreia nu-i

plăcuse ideea, dar care acum părea că începe să se distreze.

— Cred că și eu câștig cam tot pe atât, cu aceeași sumă de reprezentare nelimitată.

Unul câte unul, toți au spus cât câștigau. Bancherul era cel mai bogat dintre toți: de zece ori 10 milioane de euro pe an, în afară de faptul că avea acțiuni la banca lui în permanentă dezvoltare.

Când a venit rândul fetei celei blonde care nu fusese prezentată, ea a refuzat.

— Asta face parte din grădina mea secretă. Nu interesează pe nimeni.

— Sigur că nu interesează pe nimeni, dar am intrat într-un joc, spune organizatorul evenimentului.

Dar fata a refuzat să participe. Refuzând, s-a situat pe un palier superior față de toți ceilalți: de fapt era singura care avea secrete față de grup. Dar si-tuându-se pe un palier superior, a fost imediat privită cu dispreț. Ca să nu se simtă umilită cu salariul ei mizer, a umilit ea pe toată lumea făcând pe misterioasă, fără să-și dea seama că cei mai mulți de acolo trăiau pe marginea prăpastiei, atârând de faimoasele sume de reprezentare care puteau să dispară peste noapte.

Cum era de așteptat, întrebarea a ajuns în sfârșit și la mine.

— Depinde. Dacă lansez o carte nouă, poate ajunge la circa cinci milioane de dolari în anul respectiv. Dacă nu lansez nimic, vorbim cam de două milioane din drepturile rămase de la titlurile publicate.

— Ați întrebat asta pentru că doreați să spuneți cât câștigați, spuse fata cu „grădina secretă”. Nu impresionează pe nimeni.

Își dăduse seama că făcuse un pas greșit, iar acum încerca să îndrepte lucrurile, ieșind la atac.

— Dimpotrivă, spuse prințul. Eu îmi închipuiam că un artist așa de mare ca dumneavoastră este cu mult mai bogat.

Bilă albă pentru mine. Fata blondă nu va mai deschide gura toată noaptea.

Discuția despre bani a rupt o serie de tabuuri, pentru că salariul era cel mai prost dintre toate. Chelnerul începu să vină mai des, sticlele de vin se goleau cu o iuțeață incredibilă, prezentatorul/organizator a reapărut pe scenă cam prea vesel, a anunțat câștigătorul, i-a dat premiul și apoi s-a întors la discuția noastră, care nu încetase cu toate că bunele maniere cereau să tăcem dacă cineva vorbea la microfon. Discutam despre ce făceam cu banii noștri (în majoritatea cazurilor, se cumpără „timp liber”, călătorind sau făcând sport).

M-am gândit să provoc o discuție despre cum le-ar plăcea să fie funeraliile lor — moartea era un tabu la fel de mare ca și banii. Dar atmosfera era așa de veselă, oamenii așa de comunicativi, încât m-am hotărât să tac.

— Vorbiți despre bani, dar nu știți ce este banul, spuse bancherul. De ce cred oamenii că o hârtie colorată, un cârd de plastic sau o monedă făcută dintr-un metal de mâna a șaptea au valoare? Mai rău: știți că banii dumneavoastră, milioanele dumneavoastră de dolari nu sunt decât impulsuri electrice, știți?

Sigur că toți știau.

— Ei bine, la început, bogăția era ce vedem acum la doamnele acestea, continuă el. Ornamente făcute din lucruri rare, ușor de transportat, de numărat și împărțit. Perle, bobite de aur, pietre prețioase. Ne țineam toți averea la vedere.

Acestea erau la rândul lor schimbate pe animale sau cereale, însă nimeni nu ieșea pe stradă cărând după el animalele sau sacii de grâu. Partea comică este că încă ne purtăm ca un trib primitiv — purtăm podoabe ca să arătăm cât suntem de bogați și adesea avem mai multe ornamente decât bani.

— Este codul tribului, am spus eu. Tinerii de pe vremea mea purtau plete, tinerii de azi poartă *piercing*: ajută la identificarea celor care gândesc ca ei, dar nu mai servește ca să plătești ceva.

— Pot impulsurile electronice pe care le avem să ne plătească o oră în plus de viață? Nu. Poate plăti pentru întoarcerea celor dragi și dispăruți? Nu. Poate plăti dragostea?

— Dragostea, da, spuse cu ton glumeț directoarea companiei de automobile.

Privirea ei arăta o tristețe infinită. Mi-am adus aminte de Esther și de răspunsul pe care l-am dat în interviul de azi-dimineață. În ciuda podoabelor și-a cărților de credit, noi toți — bogați, puternici, inteligenți — știam că de fapt toate se datorau căutării iubirii, a afecțiunii, a cuiva care să ne iubească.

— Nu totdeauna, răspunse directorul de la fabrica de parfumuri, privind spre mine.

— Aveți dreptate, nu totdeauna, și pentru că vă uitați la mine, înțeleg ce vreți să spuneți, că soția mea m-a lăsat deși sunt un om bogat. Dar asta e o excepție. Apropo, știe cineva de la masa aceasta câte pisici și câte felinare sunt pe reversul unei bancnote de zece dolari?

Nimeni nu știa, pe nimeni nu interesa. Discuția despre dragoste năruise cu totul atmosfera de veselie, și am început să vorbim iar despre premii literare, expoziții din muzee, un film de-abia lansat, o piesă de teatru al cărei succes întrecuse toate așteptările.

— V_um a fost la masa ta?

— Normal. Ca întotdeauna.

— Eu am reușit să provoc o discuție interesantă despre bani. Dar a sfârșit într-o tragedie.

— La ce oră pleci?

— Plec de aici la șapte și jumătate dimineața. Dar și tu pleci la Berlin, putem lua același taxi.

— Unde pleci?

— Știi tu. Nu m-ai întrebat, dar știi.

— Da, știu.

— Cum știi și că acum ne luăm adio.

— Ne-am putea întoarce la momentul în care te-am cunoscut: un bărbat sfâșiat din cauza cuiva care a plecat și o femeie îndrăgostită nebunește de vecinul ei. Aș putea să spun din nou ce ți-am spus mai de mult: am să lupt pentru tine până în ultima clipă. Am luptat, am pierdut — acum vreau să-mi oblojesc rănilor și să pornesc spre altă bătălie.

— Și eu am luptat, și am pierdut. Nu încerc să repar ce s-a sfâșiat: vreau numai să merg până la capăt.

— Sufăr zi de zi, știai asta? Sufăr de multe luni de zile, încercând să-ți arăt cât te iubesc, cum lucrurile devin importante doar când ești lângă mine. Dar acum, chiar dacă sufăr, mi-am zis: până aici. S-a terminat. Am obosit. Din noaptea aceea la Zagreb, am

lăsat garda jos și mi-am spus: dacă vine o lovitură, să vină. Să mă trântescă la podea, să mă facă *knock out*, o să-mi revin.

— O să-ți găsești pe cineva.

— Bineînțeles: sunt tânără, frumoasă, inteligentă și dorită de mulți. Dar va fi imposibil să mai trăiesc tot ce am trăit cu tine.

— Vei descoperi alte emoții. Deși nu mă crezi, să știi că te-am iubit cât am fost împreună.

— Sunt sigură, dar asta n-are nimic de-a face cu suferința mea. Mâine luăm două taxiuri: detest despărțirile, mai ales pe aeroport sau în gară.

-O să dormim aici azi, iar mâine plecăm
călare. Mașina mea nu poate trece prin nisipul
stepei.

Suntem într-un fel de buncăr de prin Al Doilea
Război Mondial. Un domn, cu soția și nepoata, ne-a
întâmpinat și ne-a arătat o cameră simplă, dar curată.

Dos a continuat:

— Și nu uitați: alegeți un nume.

— Nu cred să-1 intereseze, răspunse Mihail.

— Ba sigur că-1 interesează, insistă Dos. Am fost
la soția dumneavoastră de curând. Știu cum gân-
dește, știu ce a descoperit, știu ce așteaptă.

Vocea lui Dos era plăcută, dar în același timp ho-
tărâtă. Da, o să-mi aleg un nume, o să fac tot ce mi
se sugerează, o să las povestea mea personală deo-
parte și o să intru în legenda mea — chiar dacă nu-
mai și numai din oboseală.

Eram sfârșit, dormisem numai două ore azi-noap-
te: corpul meu încă nu se obișnuise cu uriașa dife-
rență de fus orar. Ajunsesem la Alma Ata pe la 11
noaptea — ora locală — când în Franța era șase sea-
ra. Mihail mă lăsase la hotel, am picotit puțin, m-am
trezit cu noaptea-n cap, am privit luminile de jos, mă
gândeam, că la ora asta la Paris era ora cinci, mi-era
foame, am întrebat dacă serviciul de cameră îmi pu-
tea aduce ceva: „sigur, dar ar trebui să faceți un efort

să încercați să dormiți, altfel organismul dumneavoastră o să funcționeze după ora Europei".

Pentru mine, cea mai mare tortură este să încerc să dorm; am mâncat un sandvici și am decis să ies să mă plimb. Am pus eterna întrebare recepționis-tului: „e periculos să ies la ora asta?” El mi-a spus că nu, așa că eu am început să mă plimb pe străzile pustii, pe ulițele strâmte, pe bulevardele largi — un oraș ca oricare altul, cu reclame luminoase, mașini de poliție care treceau când și când, un cerșetor ici, o prostituată colo. Eu trebuia să-mi repet mereu cu voce tare: „sunt în Kazahstan!” dacă nu, aș fi ajuns să cred că nu eram decât într-un cartier din Paris pe care nu-l cunoșteam foarte bine.

„Sunt în Kazahstan!” spuneam eu orașului pustiu, când deodată o voce îmi răspunse:

— Sigur că sunteți în Kazahstan.

M-am speriat. Lângă mine, așezat pe o bancă din piațetă, la ora aceea din noapte, un bărbat cu un rucsac lângă el. Se ridică, se prezintă ca fiind Jan, născut în Olanda, și completă:

— Și știi de ce ați venit aici.

Un prieten de-ai lui Mihail? Cineva din poliția secretă care mă urmărea?

— De ce am venit?

— Pentru același lucru pe care l-am început și eu, de la Istanbul, în Turcia: să parcurgeți Drumul Mătăsii.

Am răsuflat ușurat. Am hotărât să continui discuția.

— Pe jos? Din câte înțeleg, traversați toată Asia.

— Aveam nevoie de așa ceva. Eram nemulțumit de viață — am bani, nevastă, copii, sunt patronul unei fabrici de ciorapi de damă din Rotterdam. O

vreme, am știut pentru ce luptam: stabilitatea familiei mele. Acum nu mai știu; tot ce înainte mă mulțumea, acum mă dezgustă, mă plictisește. În numele căsniciei mele, a iubirii pentru copiii mei, a entuziasmului pentru muncă, am hotărât să-mi rezerv două luni pentru mine însumi, să-mi privesc viața de la distanță. Și asta dă roade.

— Și eu am făcut la fel în ultimele luni. Sunt mulți pelerini pe aici?

— Mulți. Foarte mulți. Sunt și unele probleme de siguranță, pentru că unele țări sunt într-o situație politică foarte complicată și-i urăsc pe occidentali. Dar oamenii încearcă: în toate timpurile cred că pelerinii sunt respectați, după ce fac dovada că nu sunt spioni. Dar din câte înțeleg, nu acesta e obiectivul dumneavoastră: ce faceți la Alma Ata?

— Același lucru ca și dumneavoastră: îmi închei un drum. Nici dumneavoastră n-ați reușit să dormiți?

— Tocmai m-am trezit. Cu cât mă scol mai devreme cu atât ajung mai repede în orașul următor — dacă nu, va trebui să-mi petrec noaptea următoare în frigul stepei, cu vântul care nu se oprește niciodată.

— Atunci, drum bun.

— Mai stați puțin: trebuie să vorbesc cu cineva, să-mi împărtășesc experiența. Majoritatea pelerinilor nu vorbesc engleza.

Și încep să-și povestească viața, în timp ce eu încercam să-mi amintesc ce știam despre Drumul Mătăsii, vechiul drum comercial care lega Europa de țările din Orient. Drumul cel mai bătut pleca din Beirut, trecea prin Antiohia și mergea până pe malul Fluviului Galben, în China, dar în Asia Centrală

se transforma într-un fel de țesătură, cu cărări în multe direcții, astfel încât au permis stabilirea unor noduri comerciale care mai târziu au devenit orașe și care au fost distruse de luptele dintre triburile rivale, reconstruite de locuitorii lor, iar distruse și iar reînviată. Deși pe aici treceau practic de toate — aur, animale exotice, fildeș, semințe, idei politice, grupuri de refugiați din războaiele civile, bandiți înarmați, armate de mercenari care apărau caravanele — mătasea era produsul cel mai rar și cel mai râvnit. Datorită unei ramificații a Drumului, budismul a călătorit din China în India.

— Am plecat din Antiohia numai cu două sute de dolari, mi-a spus olandezul după care a descris munții, peisajul, triburile exotice, nesfârșitele probleme cu patrulele de poliție din diverse țări. Nu știu dacă înțelegeți ce vreau să spun, dar simțeam nevoia să aflu dacă eram în stare să redevin eu însumi.

— Înțeleg mai mult decât vă închipuiți.

— Am fost obligat să cerșesc, să cer de pomană: spre surprinderea mea, oamenii sunt mult mai generoși decât ne închipuim.

Să cerșescă? Am cercetat cu atenție rucsacul și hainele lui, să văd dacă nu regăseam simbolul acela al „tribului”, dar n-am observat nimic.

— Ați fost vreodată la un restaurant armenesc la Paris?

— Am fost în multe restaurante armenesti, dar niciodată la Paris.

— II cunoașteți pe un anume Mihail?

— E un nume foarte răspândit în regiunea asta. Dacă l-am cunoscut, nu-mi mai aduc aminte și din nefericire nu vă pot ajuta.

— Nu este vorba despre asta. Sunt surprins însă de unele coincidențe. Se pare că mulți oameni, în multe locuri din lumea asta, devin conștienți de același lucru și se poartă într-un fel foarte asemănător.

— Prima senzație, când începi o astfel de călătorie, este că nu vei ajunge niciodată la capătul drumului. A doua este că începi să te simți singur, părăsit, zi și noapte te bate gândul să renunți. Dacă rezisti o săptămână, mergi până la capăt.

— Am rătăcit pe străzile aceluiși oraș, dar abia acum am ajuns într-un loc diferit. Pot să vă binecuvântezez?

El m-a privit ciudat.

— Nu călătoresc din motive religioase. Sunteți preot?

— Nu sunt preot, dar am simțit că trebuie să vă binecuvântezez. Cum bine știți, unele lucruri nu prea au logică.

Olandezul numit Jan, pe care nu-l voi mai vedea în viața mea, a lăsat capul în jos și a închis ochii. Eu mi-am pus mâinile pe umerii lui și vorbind în limba mea natală pe care el n-o va înțelege nicicând — am cerut să ajungă la capătul drumului în deplină siguranță, să lase pe Drumul Mătăsii tristețea și senzația că viața nu are sens și să se întoarcă la familia lui cu suflet curat și ochi strălucitori.

El mi-a mulțumit, și-a luat rucsacul, s-a întors spre China și și-a continuat drumul. M-am întors la hotel gândindu-mă că niciodată în viața mea nu binecuvântasem pe cineva. Dar urmasem un impuls, iar pornirea mea era bună, rugăciunea îmi va fi îndeplinită.

A doua zi Mihail a apărut cu un prieten numit Dos, care avea să ne însoțească. Dos avea mașină, o

cunoștea pe soția mea, știa stepele și voia și el să fie aproape atunci când aveam să ajung în satul unde se afla Esther.

Am vrut să protestez: la început Mihail, acum prietenul lui, iar când o să ajung acolo o să am după mine o mulțime care să mă urmeze, să aplaude sau să plângă — una din două, în funcție de ce avea să mă aștepte. Dar eram prea obosit ca să mai scot o vorbă: în ziua următoare îi voi cere lui Mihail să-și țină promisiunea — nu voi lăsa pe nimeni să fie martor al aceluia moment.

Ne-am suit în mașină, am mers o vreme pe Drumul Mătășii — m-au întrebat dacă știam ce era acela, le-am spus că întâlnisem un pelerin în noaptea precedentă, iar ei mi-au spus că tipul acesta de călătorie devenea din ce în ce mai obișnuit, în scurt timp avea să înceapă să facă mult bine industriei turistice a țării.

Două ore mai târziu am părăsit șoseaua principală și am intrat pe una secundară, până ce ne-am oprit la „bunker-ul” unde suntem acum și mâncăm pește ascultând adierea care suflă deasupra stepei.

— Esther a fost foarte importantă pentru mine, explică Dos, arătându-mi o fotografie cu un tablou de-al lui în care se vedea o bucată de pânză pătată de sânge. Eu visam să plec de aici, ca Oleg...

— Spune-mi mai bine Mihail, ca să înțeleagă mai bine.

— Visam să plec de aici, la fel ca mulți alții de vârsta mea. Într-o zi, Oleg — sau mai bine zis Mihail — mi-a telefonat. Mi-a spus că binefăcătoria lui se hotărâse să petreacă o vreme în stepă și mă ruga să o ajut. Am acceptat, zicându-mi că asta era șansa mea și că voi obține aceleași favoruri: viză, drum plătit

și un loc de muncă în Franța. Mi-a cerut s-o duc într-un sat foarte izolat, pe care-l cunoscuse într-una din vizitele ei. N-am întrebat motivul, m-am supus cererii. Pe drum a insistat să trecem pe la casa unui nomad pe care-l vizitase mai înainte: spre surprinderea mea, voia să se întâlnească cu bunicul meu! A fost primită cu ospitalitatea celor care trăiesc în acest spațiu infinit. El i-a spus că nu era cu-adevărat tristă, așa cum credea ea, ci sufletul ei se bucura de fapt, era liber, forța iubirii începuse din nou să circule. A asigurat-o că acest lucru se va răsfrânge asupra întregii lumi, inclusiv asupra soțului ei. A învățat-o multe lucruri despre cultura stepei și mi-a cerut și mie să o învăț ce a mai rămas. În sfârșit, a hotărât că ea își putea păstra numele, contrar celor cerute de tradiție. Ea învăța de la bunicul meu, eu de la ea, și am înțeles că nu trebuia să mă duc prea departe, ca Mihail: misiunea mea e să rămân aici, în spațiul acesta gol — stepa — și să-i înțeleg culorile, transformându-le în tablouri.

— Nu prea înțeleg ce-avea soția mea de învățat. Bunicul dumitale spusese că trebuie să uităm tot.

— Vă arăt mâine, spuse Dos.

Și a doua zi a făcut-o, fără a fi nevoie să spună ceva. Am văzut stepa nesfârșită care părea un pustiu, dar era plină de viața ascunsă în vegetația târâtoare. Am văzut orizontul plat, uriașul spațiu gol, zgomotul copitelor cailor, vântul neîncetat și în rest nimic, absolut nimic în jurul nostru.

Am privit cerul albastru, mi-am scos ochelarii de soare și m-am lăsat inundat de lumina aceea, de senzația că mă aflam niciunde și pretutindeni în același timp. Am călărit tăcuți, oprindu-ne numai ca să

adăpăm caii la pâraie pe care doar oamenii locului le știau. Când și când apăreau în zare alți călăreți, păstori cu turmele, înrâmați între câmpie și cer.

Încotro mergeam? Habar nu aveam și nici nu mă interesa să știu; femeia pe care o căutam se găsea în spațiul acela nesfârșit, îi puteam atinge sufletul, puteam auzi melodia pe care o îngâna în timp ce țesea covoare. Acum înțelegeam de ce alesese acest loc: nimic, absolut nimic care să distragă atenția, golul pe care atâta l-a căutat, vântul care sufla încetșor dorul ei până departe. Oare și-o fi închipuit că într-o bună zi aveam să apar aici călare, în căutarea ei?

Dintr-odată am avut senzația Raiului coborât pe pământ. Iar eu sunt conștient că trăiesc un moment de neuitat în viața mea — această conștiință pe care de multe ori o atingem după ce a trecut momentul magic. Sunt aici cu totul, fără trecut, fără viitor, pe deplin concentrat asupra acelei dimineți, asupra muzicii copitelor de cal, asupra blândeții cu care vântul îmi mângâie trupul, asupra grației neașteptate ce-mi permite să contemp lu cerul, pământul, oamenii. Întru într-un fel de adorație, de extaz, de grațitudine pentru că sunt viu. Mă rog în șoaptă, ascultând vocea naturii și înțeleg că lumea invizibilă se manifestă totdeauna în lumea vizibilă.

Pun câteva întrebări cerului, aceleași pe care i le puneam mamei când eram copil:

De ce-i iubim pe unii oameni și-i urâm pe alții?

Unde mergem după moarte?

De ce ne naștem, dacă tot murim?

Ce înseamnă Dumnezeu?

Stepa îmi răspunde cu foșnetul constant al vântului. Și este de ajuns: să știi că întrebările fundamentale ale vieții nu vor primi niciodată răspuns, dar că și așa putem merge mai departe.

Când munții s-au ivit la orizont, Dos s-a oprit. Am observat că era un pârâu ce trecea prin apropiere.

— Să facem popas aici.

Am luat rucsacurile de pe cai, am montat cortul. Mihail a început să sape o gaură în pământ:

— Așa făceau nomazii: săpau o gaură, o umpleau cu pietre, mai puneau pietre și pe margini și aveau un loc de aprins focul fără ca vântul să-i deranjeze.

La sud, între munți și noi, a apărut un nor de praf și imediat am înțeles că era făcut de galopul cailor. Le-am atras atenția: cei doi tovarăși ai mei au sărit brusc și au rămas pe loc încordați. Dar după ce au schimbat între ei câteva cuvinte în rusește, s-au liniștit, Dos s-a întors la montarea cortului, iar Mihail aprindea focul.

— Puteți să-mi explicați ce se întâmplă?

— Deși pare că suntem înconjurați de un spațiu pustiu, ați observat că am trecut pe lângă păstori, râuri, broaște țestoase, vulpi, călăreți? Și chiar dacă aveți senzația că vedeți torul în jur — de unde veneau ființele astea? Unde sunt casele lor? Unde-și țin turmele? Pustiul ăsta e o iluzie: observăm tot timpul și suntem observați. Pentru un străin care nu cunoaște semnele stepei, totul se află sub control, și tot ce poate distinge sunt caii și călăreții. Noi, care am crescut aici, știm să vedem iurtele — casele acelea rotunde care se pierd în peisaj. Știm să citim ce se întâmplă, observând cum se mișcă și în ce direcție

o iau călăreții; în vechime, supraviețuirea tribului depindea de puterea aceasta — pentru că existau dușmani, invadatori, contrabandiști. Și acum, vestea rea: au descoperit că mergem spre satul din munți și trimitem oameni care să-l ucidă pe vrăjitorul care are viziuni cu copile și pe bărbatul care vine să tulbure pacea femeii străine.

Izbucni într-un hohot de râs.

— Aveți răbdare, o să înțelegeți în curând. Călăreții se apropiiau. Curând, am putut să disting ce se întâmpla.

— Nu-i normal. O femeie urmărită de un bărbat.

— Nu-i normal. Dar face parte din viața noastră.

Femeia trecu printre noi învârtind un bici lung, scoase un strigăt și-i zâmbi lui Dos — ceva ca un fel de salut de bun-venit — și începu să galopeze în cerc în jurul locului unde ne pregăteam tabăra. Bărbatul, asudat dar zâmbitor, ne salută și el repede, în timp ce încerca să țină pasul cu femeia.

— Nina ar trebui să fie mai amabilă — spuse Mihail. Nu era nevoie de toate astea.

— Păi tocmai de asta: pentru că nu e nevoie, ea nu trebuie să fie amabilă—răspunse Dos. E de ajuns că e frumoasă și are un cal bun.

— Dar prea face asta cu toată lumea.

— Eu am descălecat-o, spuse Dos, mândru.

— Nu înțeleg nimic.

Femeia râdea, călărea mereu mai iute, iar râsul ei umplea stepa de veselie.

— Este doar o formă de cucerire. Se numește Kyz Kuu, sau „să descăleci fata”. Noi toți, într-un anumit moment din viața noastră, am participat la asta.

Bărbatul care o urmărea era din ce în ce mai aproape, dar toți vedeam cum calul lui nu mai putea.

— Mai târziu, o să vă spun câte ceva despre cultura Tengri, cultura stepei, continuă Dos. Dar cum dumneavoastră vedeți acum scena, lăsați-mă să vă explic ceva foarte important: aici, pe pământurile astea, femeia comandă totul. Totdeauna este prima. Ea primește jumătate din dotă, chiar dacă a fost hotărârea ei să divorțeze. Când un bărbat vede o femeie care are turban alb, știe că e mamă și trebuie să-și ducă mâna la inimă și să-și plece capul în semn de respect.

— Și ce legătură are asta cu „să descăleci fata”?

— În satul de la poalele munților un grup de bărbați s-a strâns în jurul acestei fete care se numește Nina, cea mai dorită din regiune. Au început jocul acesta, Kyz Kuu, apărut în timpuri străvechi, când femeile din stepă, numite amazoane, erau și ele războinice, în vremurile acelea nimeni nu cerea voie familiei să se căsătorească: pretendenții și fata se întâlneau într-un anumit loc, toți călare. Ea dădea ocol bărbaților, rânzând, provocându-i, rânzându-i cu biciul. Până când cel mai viteaz se încumeta să o urmărească. Dacă o scăpa din vedere, flăcăul trebuia să ceară pământului să-l acopere pentru totdeauna — va fi considerat un călăreț prost, suprema rușine pentru un războinic. Dacă ajunge aproape, înfruntând biciul, și reușește să tragă fata jos de pe cal, este un bărbat adevărat, o poate săruta și se poate căsători cu ea. Sigur că, atât pe vremuri cât și acum, fetele știau de cine să scape și de cine să se lase prinse.

Era clar că Nina nu voia decât să se distreze. Se depărtase iar de flăcău și acum se întorcea spre sat.

— A venit numai ca să ne facă o demonstrație. Știe că sosim și noi, acum o să ducă vestea.

— Am două întrebări. Prima poate să para o prostie: încă își mai aleg soții așa?

Dos spuse că în zilele noastre asta nu era decât o joacă. Așa cum în Occident oamenii se îmbrăcau într-un anume fel și se duceau la baruri sau prin locuri la modă, în stepă jocul seducției era Kyz Kuu. Nina umilise deja un mare număr de flăcăi — și se lăsase dată jos de pe cal de alții — cum se întâmplă în cele mai bune discoteci din lume.

— A doua întrebare va părea încă și mai tâmpită: soția mea este în satul de la poalele munților?

Dos făcu un semn afirmativ cu capul.

— Și dacă suntem la numai două ore distanță, de ce nu mergem să înnoptăm acolo? Mai este până să se lase întunericul.

— Într-adevăr, suntem la două ore distanță și există două motive. Primul: chiar dacă Nina n-ar fi venit până aici, cineva tot ne-a văzut și își ia sarcina să-i spună Estherei că venim. Astfel, ea poate să hotărască dacă vrea să ne vadă sau dorește să plece pentru câteva zile într-un sat vecin — în cazul acesta, noi nu o vom urma.

Mi-a sărit inima.

— După tot ce am făcut ca să ajung aici?

— Să nu mai spuneți asta niciodată, pentru că înseamnă că n-ați înțeles nimic. Ce vă face să credeți că efortul dumneavoastră trebuie să fie recompensat cu supunere, mulțumire, recunoștință din partea persoanei pe care o iubiți? Ați venit până aici pentru că acesta era drumul dumneavoastră, nu ca să cumparați iubirea soției.

Oricât de injust părea, avea dreptate. Am întrebat care era al doilea motiv.

— Încă nu v-ați ales al doilea nume.

— Nu este important, insistă din nou Mihail. Tot nu înțelege și nici nu face parte din cultura noastră.

— E important pentru mine, spuse Dos. Bunicul mi-a spus că trebuie să o apăr și să o ajut pe femeia străină, la fel cum m-a apărat și m-a ajutat ea. Îi dătoresc Estherei pacea ochilor mei și vreau ca și ochii ei să rămână liniștiți. Va trebui să-și aleagă un nume. Va trebui să uite pentru totdeauna povestea lui de durere și suferință, și să accepte că este altcineva care tocmai a renăscut și va renaște în fiecare zi de acum încolo. Dacă nu va face așa și va reîncepe să trăiască alături de ea, va redobândi iar tot ce a pățimit din cauza ei.

— Mi-am ales deja un nume azi-noapte, i-am răspuns.

— Atunci așteaptă zorii ca să mi-1 spui.

Cum a ieșit puțin soarele la orizont, ne-am dus într-un loc din stepă care era practic un deșert, cu dune uriașe de nisip. Am început să aud un foșnet diferit, un fel de rezonanță, de vibrație intensă. Mihail mi-a spus că aici era unul dintre puținele locuri din lume unde dunele cântau:

— Când eram la Paris și am povestit asta, m-au crezut numai pentru că un american a spus că vă zuse așa ceva în nordul Africii; nu există decât 30 de locuri ca acesta în lumea întreagă. Azi, tehnica explică tot: din cauza configurației unice a locului, vântul pătrunde printre grăunțele de nisip și creează zgomotul ăsta special. De altfel, pentru strămoși, era unul dintre locurile magice ale stepei și este o onoare că Dos 1-a ales ca să vă schimbați aici numele.

Am început să suim o dună și pe măsură ce urcam foșnetul era mai intens, vântul mai puternic.

Când am ajuns acolo sus, puteam vedea munții mai clar spre sud și uriașa câmpie din jurul nostru.

— întoarce-te spre apus și aruncă hainele, spune Dos.

Am făcut ce-mi cerea el, fără să întreb de ce. A început să-mi fie frig, dar ei nu păreau deloc preocupați de starea mea. Mihail a îngenuncheat și părea că se roagă. Dos privi cerul, pământul, pe mine, și-și puse mâinile pe umerii mei — cu același gest pe care eu îl făcusem, inconștient, cu olandezul.

— în numele Sfintei, te jertfesc. Te jertfesc Pământului, care este Sfânta. În numele calului, te jertfesc. Te jertfesc lumii și-i cer să te ajute să mergi. În numele stepei, care este nesfârșită, te jertfesc. Te jertfesc înțelepciunii infinite și cer ca orizontul tău să fie mai larg decât acela pe care-l cuprinzi cu ochii. Ți-ai ales un nume și-l vei pronunța acum pentru prima oară.

— în numele stepei nesfârșite, eu îmi aleg un nume, am răspuns, fără să întreb dacă făceam după cum cerea ritualul, dar lăsându-mă călăuzit de foșnetul vântului printre dune. Cu multe secole în urmă, un poet a descris peregrinările unui om, Ulise, * în drumul de întoarcere spre insula numită Itaca, unde îl aștepta preaiubita lui soție. A înfruntat multe pericole, de la furtuni, la ispita confortului. La un moment dat, când era într-o peșteră, a întâlnit un monstru cu un singur ochi în frunte. Monstrul l-a întrebat care-i este numele: „Nimeni”, spune Ulise. Se luptă, și el reușește să-i străpungă singurul ochi cu spada, și închide peștera cu o stâncă. Alți monștri auzind strigătele îi vin în ajutor. Văzând stâncă la intrare, îl întreabă cine era cu el. „Nimeni! Nimeni!”, răspunde monstrul. Ceilalți pleacă,

pentru că nu mai exista nici o amenințare pentru comunitate, iar Ulise își poate continua drumul spre femeia care îl așteaptă.

— Numele tău e Ulise?

— Numele meu e Nimeni.

Corpul îmi tremură, ca și cum mii de ace îmi pătrund în piele.

— Concentrează-te asupra frigului până ce în cetezi să mai tremuri. Nu-l lăsa să-ți ocupe toate gândurile până ce nu mai rămâne loc pentru nimic, concentrează-te până ce și el îți va deveni tovarăș și prieten. Nu încerca să-l controlezi. Nu te gândești la soare — va fi mult mai rău — pentru că vei ști că există altceva, cum ar fi căldura, și astfel frigul va simți că nu e dorit, nici iubit.

Mușchii mi se strângeau și se relaxau ca să producă energie, pentru ca astfel să reușesc să-mi mențin organismul în viață. Dar am făcut ce-mi cerea Dos, pentru că aveam încredere în el, în calmul lui, în duioșia, în autoritatea lui. Am lăsat acele să-mi pătrundă prin piele, mușchii să mi se zbată, dinții să-mi clănțâne, în timp ce le repetam în minte: „nu mai luptați; frigul este prietenul nostru”. Mușchii nu ascultau, și am rămas așa aproape cincisprezece minute, până ce și-au pierdut forța, au încetat să-mi mai scuture corpul și am intrat într-un fel de toropeală; am vrut să mă așez, dar Mihail m-a tras și m-a pus în picioare, în timp ce Dos vorbea cu mine. Cuvintele lui păreau că vin de foarte departe, de acolo de unde stepa se întâlnește cu cerul:

— Fii bine-venit, nomadule ce traversezi stepa. Fii bine-venit în locul unde se spune totdeauna că cerul e albastru, chiar dacă e cenușiu, pentru că știm culoarea care se află dincolo de nori. Fii bine-venit

în regiunea Tengri. Fii bine-venit la mine, care mă aflu aici pentru a te primi și cinsti pentru căutarea ta.

Mihail se așeză pe jos, îmi ceru să beau ceva care imediat mi-a încălzit sângele. Dos mă ajută să mă îmbrac, am coborât de pe dunele care conversau între ele, ne-am suit pe cai și ne-am întors la tabăra improvizată. Mai înainte chiar de a începe să pregătim masa, am căzut într-un somn profund.

— V-e e asta? încă n-a răsărit soarele?

— A răsărit de mult: dar acum e o furtună de nisip, nu-ți face griji. Pune-ți ochelarii de soare, protejează-ți ochii.

— Unde este Dos?

— S-a întors la Alma Ata. Dar să știi că rh-a impresionat ceremonia de ieri: într-adevăr, nu trebuia să facă tot ce-a făcut, pentru dumneata trebuie că a fost o pierdere de vreme și posibilitatea de a face pneumonie. Sper că înțelegi că a fost felul lui de a arăta cât de bine-venit te consideră. Ia uleiul.

— Am dormit mai mult decât trebuia.

— Nu sunt decât două ore de mers călare. Vom ajunge acolo înainte ca soarele să fie sus pe cer.

— Trebuie să fac o baie. Să-mi schimb hainele.

— Imposibil: suntem în mijlocul stepei. Pune uleiul în cratiță, dar mai înainte să-1 oferim Sfintei — este produsul cel mai valoros după sare.

— Ce este Tengri?

— Cuvântul înseamnă „cultul cerului”, un fel de religie fără religie. Pe aici au trecut budiștii, hindușii, catolicii, musulmanii, sectele, credințele, superstițiile. Nomazii se converteau ca să scape de represiuni — dar continuau, și continuă să creadă că Divinitatea există în toate, la orice ceas. Nu se poate retrage din natură ca s-o punem în cărți, între patru pereți. De,

când am călcat pe pământul ăsta mă simt mai bine, e ca și cum chiar aș fi avut nevoie de alimentul ăsta. Îți mulțumesc pentru că m-ai lăsat să vin cu dumneata.

— Și eu îți mulțumesc pentru că m-ai prezentat lui Dos. Ieri, când mă jertfea, am simțit că e foarte special.

— A învățat cu bunicul lui, care a învățat cu tatăl lui, care a învățat de la tatăl tatălui lui și așa mai departe. Felul de viață al nomazilor și lipsa unei limbi scrise până la sfârșitul secolului al XIX-lea au făcut să se dezvolte tradiția *akyn*, cineva care trebuia să-și amintească de toate și să ducă mai departe istorisirile. Dos este un *akyn*.

Totuși, când spun că „a învățat”, sper că nu înțelegi că „a acumulat cunoștințe”. Iar istorisirile nu au nimic de-a face cu date, nume sau fapte reale. Sunt legende cu eroi și eroine, animale și bătălii, simboluri ale esenței omului, nu doar ale faptelor lui. Nu este o poveste cu învingători și învinși, ci una cu oameni care străbat lumea, contemplă stepa și se lasă atinși de forța iubirii. Toarnă uleiul mai încet că-l verși peste tot.

— M-am simțit binecuvântat.

— Ce bine ar fi să mă simt și eu așa. Ieri am vizitat-o pe mama la Alma Ata, m-a întrebat dacă eram bine, dacă și câștigam. Am mințit, i-am spus că eram foarte bine, că prezentam un spectacol teatral de mare succes la Paris. Azi mă întorc în satul meu, mi se pare că am plecat mai ieri și că tot timpul cât am fost departe n-am făcut nimic. Vorbesc cu cerșetorii, umblu cu triburile, organizez întâlniri la restaurant — și care sunt rezultatele? Nimic. Nu sunt ca Dos, care a învățat cu bunicul lui. Nu am decât prezența

care mă călăuzește și uneori cred că toate astea nu sunt decât halucinații: poate că într-adevăr, nu am decât crize de epilepsie, atât și nimic mai mult.

— Acum un minut îmi mulțumeai că ai venit cu mine, iar acum se pare că asta te face foarte nefericit. Hotărăște: ce simți?

— Simt amândouă lucrurile, nu trebuie să hotărâsc, pot naviga între polii mei opuși, între contradicțiile mele.

— Vreau să-ți spun ceva, Mihail. Și eu am navigat între multe opoziții, de când te-am cunoscut. Am început prin a te urî, apoi te-am acceptat, și pe măsură ce-ți urmam pașii, acceptarea mea se transforma în respect. Ești încă tânăr, iar ceea ce simți este absolut normal: neputință. Nu știu pe câți oameni i-a afectat munca dumitale, dar un lucru e sigur: mie mi-ai schimbat viața.

— Nu te interesa decât să-ți găsești soția.

— Și mă interesează în continuare. Dar asta m-a făcut să traversez mai mult decât stepele Kazahstanului: am străbătut trecutul meu, am văzut unde am greșit, unde m-am poticnit, am văzut în ce moment am pierdut-o pe Esther — în momentul pe care indienii mexicani îl numesc „obișnuință”. Am văzut lucruri pe care niciodată nu mi-am închipuit că le voi trăi la vârsta mea. Și toate astea pentru că dumneata ai fost lângă mine și m-ai călăuzit, chiar dacă nu erai conștient de asta. Și mai știi ceva? Cred cu adevărat că auzi voci. Cred că ai avut viziuni când erai copil. Totdeauna am crezut multe lucruri, dar acum cred încă și mai multe.

— Nu mai ești același om pe care l-am cunoscut.

— Nu. Și sper ca Esther să fie mulțumită.

— Dumneata ești?

— Sigur.
— Atunci e de ajuns. Hai să mâncăm, să așteptăm să se mai potolească furtuna și să ne continuăm drumul.
— Să înfruntăm furtuna.
— Bine. Facem cum vrei: furtuna nu este un semn, este numai consecința distrugerii Mării Arai.

JTuria vântului s-a mai potolit și caii par să iuțească pasul. Intrăm într-un fel de vale, și deodată peisajul se schimbă complet: orizontul infinit a fost înlocuit cu stânci înalte și lipsite de vegetație. Privesc la dreapta și văd un arbust plin cu panglici.

— Aici! Aici ai văzut...

— Nu. Arbustul meu a fost distrus.

— Atunci ce este asta?

— Un loc unde s-a petrecut ceva foarte important.

Descăleca, deschide rucsacul, scoate un cuțit, taie o bucată din mâneca cămășii și o leagă de o ramură. Privirea i s-a schimbat, poate că este cu prezența lângă el, dar nu vreau să-l întreb nimic.

Fac și eu același lucru. Cer să mă apere, să mă ajute, simt și eu o prezență lângă mine: visul meu, lunga mea călătorie de întoarcere la femeia pe care o iubesc.

Încălecăm iar. El nu-mi spune nimic despre ce a cerut și nici eu nu vorbesc despre dorința mea. Cinci minute mai târziu, apare un sătuc cu case albe. Un bărbat ne așteaptă, i se adresează lui Mihail și vorbește cu el rusește. Cei doi discută o vreme, apoi omul pleacă.

— Ce voia?

— Mi-a cerut să vin acasă la el, să-i vindec fata. Nina le-a spus probabil că sosim azi, iar bătrânii încă își mai amintesc de viziunile mele.

Pare nesigur pe el. Nu se mai vede nimeni, probabil că este oră de muncă sau de repaus. Am traversat strada principală, care parcă ducea la o clădire albă în mijlocul unei grădini.

— Amintește-ți dimineața de azi, Mihail. Poate că nu ești decât un om suferind de epilepsie, care refuză să-și accepte boala și care și-a lăsat subconștientul să creeze o întreagă poveste legată de asta. Dar se poate să ai și o misiune pe pământ: să-i înveți pe oameni să-și uite poveștile personale, să fie mai deschiși spre iubire ca energie pură, divină.

— Nu te înțeleg. De atâtea luni de zile de când ne cunoaștem, nu vorbeai decât despre acest moment — s-o întâlnești pe Esther. Și deodată, începând cu dimineața asta, te preocupă mai mult persoana mea decât orice altceva. Oare ritualul lui Dos o fi avut vreun efect?

— Sunt sigur că da.

Voiam să spun că mi-e foarte frică. Vreau să mă gândesc la orice, mai puțin la ceea ce trebuie să se întâmple peste câteva minute. Azi sunt omul cel mai generos de pe fața Pământului, pentru că sunt aproape de ținta mea, mi-e groază de ce mă așteaptă și atunci felul meu de a mă purta este să încerc să-i ajut pe ceilalți, să-i arăt lui Dumnezeu că sunt bun, că merit binecuvântarea atât de greu de obținut.

Mihail descăleca și-mi cere să fac la fel.

— Merg până la casa omului cu copilul bolnav, iar apoi voi avea grijă de cal cât timp dumneata vor bești cu ea.

Arată spre căsuța dintre copaci.

— Acolo.

Am făcut totul ca să mă controlez.

— Ce face?

— Cum ți-am spus, învață să faci covoare și în schimb dă lecții de franceză. Oricum, sunt covoare foarte complicate, deși aparent simple, cum este și stepa: coloranții sunt din plante care trebuie tăiate într-un anumit moment, ca să nu-și piardă calitățile. Apoi pun lâna oilor pe jos, o amestecă în apă clocotită, împletesc firele când lâna este încă udă și după multe zile, când soarele a reușit să usuce totul, începe munca de țesut. Ornamentele de la sfârșit sunt făcute de copii; mâna adulților este prea mare pentru micile și delicatele broderii.

Făcu o pauză.

— Și să nu-mi vii cu prostii despre munca și exploatarea copiilor: asta e o tradiție care trebuie respectată.

— Cum se simte?

— Nu știu. N-am mai vorbit cu ea de vreo șase luni.

— Mihail, asta e încă un semn: covoarele.

— Covoarele?

— Îți amintești că ieri, când Dos mi-a cerut un nume, eu am istorisit povestea unui războinic care se întoarce într-o insulă în căutarea preaiubitei lui soții? Insula se numește Itaca, soția se numește Pene-lopa. De când Ulise a plecat la război, ea s-a apucat — de ce? De țesut pânză! Țesea propriul ei veșmânt. Voia să fie gata când Ulise avea să se întoarcă acasă; dar cum el întârzia mai mult decât se aștepta, noaptea deșira și ziua țesea.

Bărbații o caută să se căsătorească cu ea, dar ea visează la întoarcerea celui pe care-l iubește. Și în

sfârșit, când obosește să tot aștepte, și decide că aceea va fi ultima dată când va mai deșira, sosește Ulise.

— Din întâmplare numele acestui sat nu este Itaca. Iar pe ea n-o cheamă Penelopa.

Mihail n-a înțeles povestea, n-are rost să stau să explic că eu dădusem numai un exemplu. I-am dat calul meu și am mers pe jos cei o sută de metri care mă despărteau de aceea care odată fusese soția mea, devenise Zahir, iar acum devenea din nou mult iubita pe care toți bărbații visează să o întâlnească atunci când se întorc din război sau de la lucru.

^unt îngrozitor de murdar. Am hainele și fața pline de nisip, trupul asudat, deși acum temperatura e foarte scăzută.

Mă gândesc la felul cum arăt, lucrul cel mai superficial din lume — ca și cum aș fi făcut tot acest drum lung până la Itaca mea personală numai ca să mă fălesc cu haine noi. În acești o sută de metri cât mai rămăseseră, trebuie să fac un efort, să mă gândesc la tot ce este important și s-a întâmplat cât timp ea — sau eu? — eram plecați.

Ce trebuie să spun când o să ne vedem? M-am gândit multă vreme la asta, la chestii de felul „am așteptat mult momentul ăsta”, sau „am înțeles că am greșit”, „am venit până aici ca să-ți spun că te iubesc”, sau chiar „ești mai frumoasă ca oricând”.

M-am hotărât pentru „Bună”. Ca și cum ea n-ar fi plecat niciodată. Ca și cum n-ar fi trecut decât o zi, nu doi ani, nouă luni, unsprezece zile și unsprezece ore.

Și ea trebuie să înțeleagă că m-am schimbat de când am fost prin aceleași locuri pe unde fusese și ea, pe care nu le știam sau nu mă interesau. Am văzut bucata de pânză pătată de sânge în mâna unui cerșetor, a unor tineri sau mai vârstnici care veneau la un restaurant din Paris, la un pictor, la medicul meu, la un tânăr care spunea că aude voci și are

viziuni. Și în timp ce îl urmam pe acesta pe calea sa, am cunoscut-o pe femeia cu care mă căsătorisem, am redescoperit sensul vieții mele care se schimbaseră atâtea și acum o mai făcea o dată.

Nu mi-am cunoscut cu-adevărat soția deși suntem căsătoriți de-atâtea timp; creasem o „poveste de iubire” ca cele de prin filme, de la televizor, citite din cărți, reviste. În povestea mea, „iubirea” era ceva care creștea, ajungea până la o anumită dimensiune și apoi nu trebuia decât s-o menții în viață ca pe o plantă, udând-o din când în când, tăindu-i frunzele uscate. „Iubire” era totuna cu duioșie, siguranță, prestigiu, confort, succes. „Iubire” se traducea prin zâmbete, cuvinte cum ar fi „te iubesc” sau „îmi place așa de mult când te întorci acasă”.

Dar lucrurile erau cu mult mai confuze decât îmi imaginam eu: uneori o iubeam la nebunie pe Esther înainte de a traversa o stradă, dar când ajungeam pe trotuarul celălalt mă simțeam prins în laț, trist pentru că mă angajasem față de cineva, nebun după o nouă ieșire în căutarea aventurii. Și mă gândeam: „n-o mai iubesc”. Iar când iubirea se întorcea cu aceeași intensitate ca înainte, mă cuprindea îndoiala, și-mi spuneam: „cred că m-am obișnuit”.

Poate că și Esther avea aceleași gânduri și-și spunea: „ce prostie, suntem fericiți”, „ne putem petrece așa tot restul vieții”. De fapt citise aceleași istorisiri, văzuse aceleași filme, priviserăm împreună aceleași seriale TV, deși nici unul dintre ele nu spunea că iubirea era mult mai mult decât un final fericit; de ce să nu fii mai tolerantă cu tine însăși? Dacă ar fi repetat în fiecare dimineață că era mulțumită cu viața ei, în mod sigur ar fi ajuns nu doar s-o creadă, dar și să-i convingă pe cei din jurul nostru.

Dar ea gândea altfel. Acționa. A încercat să-mi arate, dar eu n-am știut să văd — a trebuit s-o pierd ca să înțeleg că savoirea lucrurilor recuperate este mierea cea mai dulce pe care o putem gusta. Acum eu mă aflam aici, mergând pe străduța unui sat adormit, înghețat, făcând încă un drum din pricina ei. Primul și cel mai important fir care mă ținea — „toate poveștile de dragoste sunt la fel” — se rupseseră când a dat peste mine o motocicletă.

La spital, dragostea a stat de vorbă cu mine: „eu sunt totul și nimic. Sunt ca vântul, și nu pot intra acolo unde ferestrele și ușile sunt închise”.

I-am răspuns: „dar eu sunt deschis pentru tine!” Iar ea mi-a răspuns: „vântul e făcut din aer. Este aer în casa ta, dar totul este închis. Mobilele se vor umple de praf, umezeala va distruge tablourile și va păta pereții. Vei continua să respiri, vei cunoaște o parte din mine — dar eu nu sunt o parte, sunt Totul, și asta n-o să afli niciodată”.

Am zărit mobilele pline de praf, tablourile putrezind din cauza igrasiei — n-aveam altă alternativă decât să deschid ferestrele și ușile. Când le-am deschis larg, vântul a măturat totul. Eu voiam să-mi păstrez amintirile, să protejez ceea ce obținusem cu atâtea efort, dar toate lucrurile au dispărut, eram pustiu ca stepa. Și încă o dată am înțeles de ce venise Esther aici: pustiul stepii.

Și pentru că era pustiu, vântul care a intrat a adus lucruri noi, zgomote pe care nu le mai auzisem, oameni cu care nu mai stătusem de vorbă. Am început să am din nou același entuziasm, pentru că vântul mă eliberase de povestea mea personală, distrusese „obișnuința”, îmi dezvăluise un om în stare să-i

binecuvânteze pe alții la fel cum nomazii și vrăjitorii din stepă își binecuvântau semenii. Am descoperit că eram mult mai bun și mai capabil decât mă credeam, vârsta nu reușește decât să rărească numărul acelor care niciodată n-au avut curajul să meargă pe propriile lor picioare.

Într-o zi, din pricina unei femei, făcusem o lungă peregrinare pentru a-mi întâlni visul. Mulți ani după aceea, aceeași femeie mă obligase să plec din nou, de data aceasta pentru a mă întâlni cu bărbatul care se pierduse pe drum.

Acum mă gândesc la toate — mai puțin la lucrurile importante: cânt în gând o melodie, mă întreb de ce nu sunt mașini staționate pe aici, observ că pantoful mă jenează și că ceasul de mână încă mai arată ora europeană.

Toate astea pentru că o femeie, a mea, călăuza și dragostea mea de o viață, se află acum la câțiva pași distanță; orice îmi e de folos pentru a fugi de realitatea pe care-am căutat-o atât și de care, acum, mă tem.

Mă așez pe una din treptele casei, fumez o țigară. Mă gândesc să mă întorc în Franța: am ajuns unde voiam, de ce să merg mai departe?^

Mă ridic, picioarele îmi tremură. În loc să fac drumul înapoi, îmi șterg cum pot mai bine fața de nisip, îmi scutur hainele, pun mâna pe clanța ușii și intru.

JL/ești știi că este posibil s-ofi pierdut pentru totdeauna pe femeia pe care o iubesc, trebuie să fac un efort ca să trăiesc toate darurile pe care Dumnezeu mi le-a dat azi. Darul nu poate fi economisit. Nu există o bancă unde să-l depun ca să-l utilizez când o să fiu din nou împăcat cu mine însumi. Dacă nu voi culege roadele acestor daruri binecuvântate le voi pierde iremediabil.

Dumnezeu știe că suntem artiști ai vieții. Într-o zi ne dă o dalță pentru sculptură, în altă zi pensule și culori pentru un tablou, sau hârtie și stilou ca să scriem. Dar niciodată nu voi reuși să folosesc dalte pentru pânză, sau pensule pentru sculpturi. Cu toate acestea, oricât de greu ar fi, trebuie să accept micile daruri binecuvântate de azi, deși mi se par blestemate, pentru că sufăr, ziua e frumoasă, soarele strălucește și copiii cântă pe stradă. Și totuși numai așa voi reuși să ies din durerea mea și să-mi reclădesc viața.

Locul era plin de lumină. Ea a ridicat ochii când am intrat, a zâmbit și a continuat să citească *Timp de sfâșiat, timp de reparat* pentru femeile și copiii așezați pe jos, cu pânze colorate în jurul lor. De câte ori Esther făcea o pauză, ele repetau fragmentul, fără a-și ridica ochii de la lucru.

Am simțit un nod în gât, m-am stăpânit să nu plâng și din momentul acela n-am mai simțit nimic. Am rămas privind la scena aceea, ascultând cuvintele mele pe buzele ei, înconjurat de culori, de lumină, de oameni concentrați asupra muncii lor.

Dar la urma urmelor, așa cum a spus un înțelept persan, dragostea este o boală de care nimeni nu vrea să scape. Cine a fost contaminat de ea nu vrea să se facă bine și cine suferă nu vrea să fie vindecat.

Esther a închis cartea. Femeile au ridicat ochii și m-au văzut.

— Ies să mă plimb cu prietenul care tocmai a sosit, spuse ea grupului. Lecția de azi s-a terminat.

Toți au zâmbit și m-au salutat. Ea a venit la mine, m-a sărutat pe obraz, m-a luat de braț și am ieșit.

— Bună, îi spun eu.

— Te așteptam, mi-a răspuns ea.

Am îmbrățișat-o, mi-am pus capul pe umărul ei și am început să plâng. Ea îmi mângâia părul și după felul cum mă atingeă începeam să înțeleg ceea ce nu voisem să pricep, să accept ceea ce nu voisem să accept.

— Am așteptat în multe feluri, spuse ea, văzând că lacrimile se potoleau încet-încet. Ca o femeie disperată, care știe că bărbatul ei nu i-a înțeles niciodată pașii și că nu va veni niciodată până aici, iar atunci trebuie să iau un avion și să mă întorc și iar să plec la prima criză, și să mă duc, și să mă întorc...

Vântul nu mai bătea așa de tare, copacii ascultau tot ce spunea ea.

— Am așteptat așa cum Penelopa l-a așteptat pe Ulise, Romeo pe Julieta, Beatrice pe Dante pentru a o salva. Pustiul stepei era plin de amintirile tale,

de momentele petrecute împreună, de țările vizitate, de bucuriile noastre, de certurile noastre. Și atunci, am privit înapoi, la urmele lăsate de pașii mei, și nu te-am văzut Am suferit mult. Am înțeles că făcusem un drum fără întoarcere, iar când facem asta nu ne rămâne decât să mergem înainte. M-am dus la nomadul pe care l-am cunoscut mai de mult, i-am cerut să mă învețe să uit povestea mea personală și să mă deschidă pentru dragostea care e prezentă peste tot. Am început să învăț de la el tradiția Tengri. Într-o zi, am privit în jur și am văzut dragostea reflectată într-o pereche de ochi: un pictor numit Dos.

Eu n-am scos o vorbă.

— Eram zdrobită, nu credeam că este posibil să iubesc din nou. El nu mi-a spus prea multe, m-a învățat numai să vorbesc rusește și mi povestea că în stepă folosesc mereu cuvântul albastru ca să descrie cerul, chiar dacă el e cenușiu—pentru că știu că deasupra norilor el continuă să fie albastru. Mi-a luat mâna și m-a ajutat să traversez norii aceia. M-a învățat să iubesc, înainte de a-l iubi pe el. Mi-a arătat că inima mea era în slujba mea și a lui Dumnezeu, nu în slujba altora. A spus că trecutul meu mă va însoți mereu, dar că dacă mă voi elibera de fapte și mă voi concentra numai asupra emoțiilor, voi înțelege că în prezent există totdeauna un spațiu la fel de mare ca stepa pe care-l putem umple cu altă dragoste, cu alte bucurii ale vieții. În sfârșit, mi-a explicat că suferința apare atunci când așteptăm ca ceilalți să ne iubească în felul dorit de noi, iar nu așa cum trebuie să se manifeste iubirea — liber, nestăpânit, călăuzindu-ne cu forța ei, împiedicându-ne să ne oprim.

Mi-am luat capul de pe umărul ei și am privit-o.

— îl iubești?
— L-am iubit.
— Și-l mai iubești?
— Crezi că ar fi posibil? Crezi că dacă iubeam pe altcineva, când am aflat că vii, n-aș fi plecat de aici?
— Ai dreptate. Cred că ți-ai petrecut dimineața așteptând să se deschidă ușa.
— Atunci de ce pui întrebări prostești?
Din nesiguranță, mi-am spus eu. Dar a fost extraordinar că am încercat să regăsesc dragostea.
— Sunt gravidă.
Parcă s-a prăbușit lumea în capul meu, dar n-a durat decât o clipă.
— Dos?
— Nu. Cineva pe care l-am cunoscut și a plecat.
Am râs, deși aveam inima cât un purice.
— De fapt, nu prea ai multe de făcut în acest capăt de lume, am spus eu.
— Nu este capătul lumii, răspunse Esther, râzând și ea.
— Dar poate că e momentul să te întorci la Paris. M-au sunat de la tine de la serviciu și m-au întrebat dacă știam unde să te găsească. Voiau să faci un reportaj însoțind o patrulă NATO în Afganistan. Trebuie să le spui că nu poți.
— De ce nu poți?
— Ești gravidă! Vrei ca cel mic să înceapă să primească așa de devreme energiile negative ale războiului?
— Cel mic? Dar crezi că asta o să mă împiedice să lucrez? Și pe urmă, ce-ți pasă? N-ai făcut nimic pentru asta!

— N-am făcut? Nu din cauza mea ai ajuns aici? Sau crezi că e puțin lucru?

Ea scoase din buzunarul veșmântului alb un petic de pânză pătată de sânge și mi-l dădu, cu ochii înlăcrimați.

— E pentru tine. Mi-era dor de certurile noastre.

Și după o pauză:

— Spune-i lui Mihail să mai facă rost de un cal.

Eu m-am ridicat, am luat-o pe după umeri, am binecuvântat-o la fel cum fusesem și eu binecuvântat.

NOTA AUTORULUI

Am scris *Zahir* pe când îmi făceam propriul pelerinaj prin lumea aceasta, între ianuarie și iunie 2004. Părți din carte au fost scrise la Paris, St. Martin (Franța), Madrid, Barcelona (Spania), Amsterdam (Olanda), pe o șosea (Belgia), la Alma Ata și în stepă (Kazahstan).

Vreau să le mulțumesc editorilor mei francezi, Anne și Alain Carrière, care și-au asumat sarcina să obțină toate informațiile privitoare la legile franceze citate de-a lungul cărții.

Am citit pentru prima oară ceva despre Banca Favorurilor în *Rugul deșertăciunilor* de Tom Wolfe. Cartea pe care Esther a citit-o și în care se povestește despre Fritz și Hans la Tokio este *Ishmael* de Daniel Quirtn. Misticul citat de Mărie, când se referă la importanța de a fi mereu vigilenți, este Kenan Rifai. Majoritatea dialogurilor tribului de la Paris mi-au fost relatate de tineri care fac parte din grupuri asemănătoare. Unii dintre ei își pun textele pe Internet, dar este imposibil să se stabilească autorul.

Versurile pe care personajul principal le-a învățat în copilărie și pe care și le amintește cândse află în spital (*Când nedorita omului sosi-va...*) fac parte din poemul „Masa de seară” al brazilianului Manuel Bandeira. Unele dintre comentariile Măriei, imediat după scena în care personajul principal se duce la

gară să-l întâmpine pe actor, au apărut într-o conversație cu Agneta Sjodin, actriță suedeză. Conceptul de uitare a poveștii personale, deși face parte din multe tradiții inițiatice, este dezvoltat în detaliu în cartea *Călătorie la Ixtlan* de Carlos Castafieda. Legea din Jante a fost realizată de scriitorul danez Aksel Sandemose în romanul *Un refugiat își depășește limitele*.

Două persoane care mă onorează cu prietenia lor, Dimitri Voskoboinikov și Evghenia Dotsuk mi-au oferit toate înlesnirile necesare pentru a vizita Kazahstanul.

La Alma Ata l-am întâlnit pe Imangali Tasmagambetov, autorul cărții *The Centaurs of the Great Steppe*, mare cunoscător al culturii locale, care mi-a oferit o serie de informații importante despre situația politică și culturală din Kazahstan, în trecut și în prezent. Mulțumesc, de asemenea, președintelui Republicii, Nursultan Nazarbaev, pentru excelenta primire și mă folosesc de ocazie pentru a-l felicita că nu a mai permis continuarea testelor nucleare în țara lui, deși avea toată tehnologia necesară pentru aceasta, și a optat pentru eliminarea întregului arsenal atomic.

În sfârșit, există trei persoane cărora le datorez mult din magica mea experiență în stepă, pentru că m-au însoțit și au avut multă răbdare: Kaiser Alimkulov, Dos (Dosbol Kasimov), pictor de mare talent ce mi-a fost sursă de inspirație pentru personajul cu același nume care apare la sfârșitul cărții, și Măria Nimirovskaia, la început doar ghidul meu interpret și, apoi, prietena mea.

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează Uniunii
Scriitorilor din România, Cont nr. R092
RNCB 5010 0000 0171 0001, B.C.R. Filiala
sector 1, București.

Redactor HORIA
BÂRNA

Corector NADEJDA
STÂNCULESCU

Tehnoredactor DOINA
ELENA PODARU

Apărut 2005
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

Lucrare executată la C.N.I. „CORESI” S.A